

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Bc. Irena Burmeková

Faktory společenského očekávání ve vztahu ke vzniku závislostí u žen
v azylových domech

Social expectation factors in relation to the development of addiction in
women in shelters

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce:

doc. PhDr. MUDr. Kamil Kalina, CSc.

Praha, 2024

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 30. 11. 2024

.....

Irena Burmeková

Poděkování

Mé poděkování patří těmto osobám a institucím, jejichž podpora a přítomnost se staly mosty přes chvíle, které mě dovedly až sem.

doc. PhDr. MUDr. Kamilu Kalinovi, CSc. Za jeho trpělivost, vedení a víru v tuto práci.

Nikol. Za to, že mi dala čas a moře, které tehdy přineslo klid.

Márfymu. Za to, že mi vždy ležel u nohou a svou tichou přítomností mi pomohl projít tmou.

Tomášovi a Ondřejovi. Za jejich víru v lidi a svět. Necht' jim i v dospělosti zůstane jako kompas, který je vždy povede tam, kde žádné sny nejsou malé ani směšné a kde vítězí bezpečí pro jejich vlastní velikost.

NADĚJI. Za to, že ji před deseti lety dala mně a má ji dostatek pro všechny, kteří ji potřebují.

Lidem. Klientům. Za jejich odvahu otevírat nám dveře do míst, kde povětšinou sídlí jen bolest.

Identifikační záznam:

BURMEKOVÁ, Irena. Faktory společenského očekávání ve vztahu ke vzniku závislostí u žen v azylových domech. (Social expectation factors in relation to the development of addiction in women in shelters) Praha, 2024. Diplomová práce. (Mgr.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce: doc. PhDr. MUDr. Kamil Kalina, CSc.

Abstrakt

Východisko diplomové práce: Východiskem této diplomové práce je předpoklad, že společenská očekávání a genderové role hrají klíčovou roli ve vzniku a rozvoji závislostí u žen, které se nacházejí v azylových domech. Společnost často klade na ženy specifická očekávání, která mohou zahrnovat tlak na plnění tradičních rodinných rolí, udržování určitých sociálních norem a vyrovnávání se s genderovými stereotypy. Tento tlak může být pro některé ženy natolik stresující, že vede k hledání úniku v podobě závislostí, jako jsou drogy, alkohol nebo sebemedikace.

Cíl: Tato diplomová práce si klade za cíl zmapovat a analyzovat, jak konkrétně společenská očekávání a genderové role ovlivňují vznik a rozvoj závislostí u žen v azylových domech.

Použitá metoda: V závěrečné práci byla použita kvalitativní výzkumná metoda, konkrétně fenomenologický přístup, který umožňuje hluboké porozumění osobním zkušenostem a vnímáním účastnic výzkumu. Cílem této metody je zkoumat, jaké faktory společenského očekávání považují ženy v azylových domech za nejvýznamnější v souvislosti se svými závislostmi. Data byla sbírána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, které umožňují flexibilitu a zároveň poskytují rámec pro srovnání odpovědí. Rozhovory byly nahrávány a následně přepsány do kazuistik pro podrobnou analýzu.

Výsledek: Výsledky práce ukazují, že společenská očekávání a genderové role významně přispívají ke vzniku a rozvoji závislostí u žen v azylových domech. Ženy často čelí tlaku na plnění tradičních rodinných rolí, sociální izolaci, ekonomické nejistotě a stigmatizaci, což zvyšuje jejich zranitelnost vůči závislostem. Minulá traumata a násilí zde také hrají klíčovou roli, stejně jako nedostatek podpory a porozumění ze strany rodiny a přátel. Tyto faktory společně vytvářejí prostředí, kde je riziko rozvoje závislostí zvýšené, což podtrhuje potřebu cílených preventivních a intervenčních strategií. Současně je nedostatečná síť neziskových terapeutických služeb určených pro ženy bez domova, což ztěžuje přístup k potřebné péči a podpoře.

Závěr a doporučení: Výzkum ukázal, že společenská očekávání a genderové role zásadně ovlivňují vznik a průběh závislostí u žen v azylových domech. Klíčovými faktory jsou tlak na tradiční role, izolace, ekonomická nejistota, stigma a traumata z minulosti. K řešení těchto problémů je nutné posílit sociální a psychologickou podporu, rozšířit dostupnost bezplatných terapeutických služeb, zavést programy pro prevenci a vzdělávání o závislostech, poskytovat péči zaměřenou na traumata a aktivně bojovat proti stigmatizaci.

těchto žen. Tyto kroky mohou významně přispět k prevenci závislostí a zlepšení životních podmínek žen v azylových domech.

Klíčová slova: Ženy, návykové látky, společenské očekávání, zvládání stresu, vztahy

Abstract

Thesis background: The background of this thesis is that societal expectations and gender roles play a key role in the development and progression of addictions among women living in homeless shelters. Society often places specific expectations on women, which may include pressure to fulfill traditional family roles, adhere to certain social norms, and cope with gender stereotypes. This pressure can be so stressful for some women that it leads them to seek escape in the form of addictions, such as drugs, alcohol, or self-medication.

Objective: The aim of this thesis is to explore and analyze how societal expectations and gender roles specifically influence the development and progression of addictions among women in homeless shelters.

Methodology: In this thesis, a qualitative research method was applied, specifically the phenomenological approach, which allows for a deep understanding of the personal experiences and perceptions of the research participants. The aim of this method is to investigate which factors of societal expectations are considered most significant in the women's relations to their addictions. Data were collected through semi-structured interviews, which provide flexibility while offering a structure for comparing responses. The interviews were recorded and then transcribed into case studies for detailed analysis.

Results: The results of this thesis indicate that societal expectations and gender roles are significant contributors to the development and progression of addictions among women in homeless shelters. Women often face pressure to fulfill traditional family roles, social isolation, economic insecurity and stigmatization, which increase their predispositions to addictions. Past traumas and violence also play a key role, as does the lack of support and understanding from family and friends. These factors collectively create an environment where the risk of developing addictions is heightened, highlighting the need for targeted prevention and intervention strategies. Additionally, there is a lack of nonprofit therapeutic services designed for homeless women, making it difficult for them to access the necessary care and support.

Conclusion and recommendations: The research has shown that societal expectations and gender roles significantly influence the development and progression of addictions among women in homeless shelters. The main factors are pressure to fulfill traditional roles, isolation, economic insecurity, stigma, and past traumas. To address these issues, it is crucial to strengthen social and psychological support, increase the availability of free therapeutic

services, provide prevention, education programs on addictions and trauma-focused care, and actively fight against the stigmatization of these women. These measures can significantly contribute to the prevention of addictions and the improvement of living conditions for women in homeless shelters.

Key words: Women, addictive substances, societal expectations, stress coping, relationships

Obsah

ÚVOD.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	14
1.Společenské očekávání a genderové role	14
2.Bezdomovectví žen.....	30
3.Závislosti žen	35
4.Azylové domy	41
5.Lidské potřeby v kontextu azylového bydlení.....	45
II. VÝZKUMNÁ ČÁST – METODOLOGIE VÝZKUMU	48
1.Výzkumné otázky a cíle.....	48
2.Výzkumný soubor	49
3.Metody	51
III. VÝZKUMNÁ ČÁST – VÝSLEDKY VÝZKUMU	55
1.Rozbor odpovědí na výzkumné otázky	55
2.Etické aspekty a limity práce.....	84
IV. DISKUZE	86
V. ZÁVĚR.....	93
VI. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	96
VII. PŘÍLOHY	102
1.Rozhovory.....	102

ÚVOD

V moderní společnosti je závislost na psychoaktivních látkách považována za závažný společenský i zdravotní problém, který ovlivňuje jednotlivce, rodiny i širší komunitu. Problematika závislostí je zvláště citlivá v případě žen, které se potýkají nejen s fyziologickými, ale také psychologickými a sociálními následky závislosti. Tento jev se ještě více komplikuje, když se jedná o ženy v obtížných životních situacích, například v azylových domech. Zde jsou ženy vystaveny specifickým sociálním tlakům, traumatům a očekáváním, která mohou být klíčovými faktory vedoucími k rozvoji závislostí. Tato diplomová práce se proto zaměřuje na analýzu faktorů společenského očekávání ve vztahu ke vzniku závislostí u žen žijících v azylových domech.

Důvod výběru tématu

Téma této práce bylo zvoleno vzhledem k závažnosti problému závislostí mezi zranitelnými skupinami, mezi které ženy v azylových domech nepochybně patří. Navzdory rostoucí pozornosti věnované závislostem a jejich dopadům je výzkum zaměřený na závislosti u žen ve specifickém prostředí azylových domů stále omezený. Tyto ženy se často nacházejí v situacích extrémní životní nejistoty, jsou vystaveny společenským tlakům a stigmatizaci, což může vést k závislostem jako formě úniku nebo prostředku zvládání stresu a emocionálního napětí. Volba tohoto tématu je tedy motivována potřebou vyplnit mezery ve výzkumu zaměřeném na ženskou populaci v azylových domech a nabídnout pohled na konkrétní sociální faktory, které k rozvoji závislostí u této skupiny žen přispívají.

Dalším důvodem výběru tématu je osobní zájem o problematiku sociálních determinant zdraví a psychosociálních faktorů ovlivňujících kvalitu života. Sociální práce, zdravotnictví a psychologie stále více zdůrazňují význam prostředí, ve kterém jedinec žije, a jeho vliv na psychickou pohodu a riziko vzniku závislostí. Tento interdisciplinární přístup je zcela zásadní pro porozumění tomu, jak vnější faktory, jako jsou společenská očekávání a normy, mohou přispívat k rozvoji závislostí u žen, které již žijí na okraji společnosti.

Aktuálnost tématu

Aktuálnost tohoto tématu vychází ze současného nárůstu závislostí mezi zranitelnými skupinami obyvatelstva, přičemž jednou z nejohroženějších skupin jsou právě ženy v azylových domech. Statistická data i klinické studie potvrzují, že prevalence závislostí, zejména na alkoholu a drogách, je v této populaci vyšší než v běžné populaci. Tento trend je způsoben kombinací různých faktorů, mezi něž patří zranitelnost vůči násilí, nedostatek sociální podpory a vliv traumatických zážitků. Ženy v azylových domech čelí nejen ekonomickým a fyzickým obtížím, ale také sociálním očekáváním a stigmatizaci spojené se svou situací. Současná společnost na tyto ženy vyvíjí tlak, aby zvládaly svou situaci „normálně“, přičemž ignoruje psychologické důsledky, které tyto podmínky mohou přinést. Tímto způsobem může být chápáno, že závislosti jsou výsledkem nejen osobních selhání, ale i strukturálních společenských problémů.

Dalším faktorem podtrhujícím aktuálnost tématu je rostoucí zájem veřejného zdraví o preventivní programy a intervence zaměřené na rizikové skupiny. V kontextu současných sociálních a zdravotních politik je kladen důraz na komplexní pochopení rizikových faktorů pro vznik závislostí a na vytváření cílených preventivních programů, které by mohly ženám v azylových domech nabídnout alternativy zvládání stresu a pomoci jim lépe se začlenit do společnosti.

Relevance tématu

Relevance zvoleného tématu je zřejmá z několika důvodů. Závislosti jsou závažným celospolečenským problémem, který má dalekosáhlé dopady nejen na jedince, ale také na jejich rodiny, komunitu a celou společnost. Ženy, které se ocitnou v azylových domech, často čelí vícečetným traumatům a stresovým faktorům, včetně předchozího násilí, ztráty domova či odloučení od rodiny. Tyto zkušenosti vytvářejí specifické

rizikové faktory, které mohou vést k závislosti jako prostředku zvládnání obtížné situace. Zároveň jsou tyto ženy vystaveny společenským očekáváním a tlaku, aby „splňovaly“ určité normy, což může jejich duševní stav a sklony k závislostem dále komplikovat.

Problém závislostí u žen v azylových domech je relevantní i z hlediska zdravotnického a sociálního systému, který musí reagovat na jejich specifické potřeby. Společenská očekávání, která jsou na tyto ženy kladena, mohou být zdrojem frustrace a selhání a dále prohlubovat jejich izolaci. Rozbor těchto faktorů je proto nezbytný pro vytváření efektivních preventivních a intervenčních programů, které by mohly ženám pomoci vymanit se z kruhu závislostí a znovu získat kontrolu nad svým životem.

Vhled do problematiky

Problematika závislostí u žen v azylových domech je složitá a mnohvrstevnatá. Na jedné straně zde hrají roli individuální faktory, jako jsou psychologické charakteristiky, předchozí zkušenosti s traumatem nebo duševní zdraví, na druhé straně pak společenské faktory, mezi které patří očekávání, stigma a sociální normy. Podle výzkumu je závislost mezi ženami v azylových domech často spojena s násilím a traumaty z dětství, které ovlivňují jejich sebeúctu a schopnost zvládat obtížné situace (Nyamathi et al., 1999).

Závislosti u žen v azylových domech lze také interpretovat jako formu odpovědi na tlak společnosti, která od žen očekává určité normy chování, zatímco ženy v azylových domech se těmto normám často vzpírají kvůli své životní situaci. Významným faktorem je i společenské stigma spojené s bezdomovectvím a závislostí. Ženy v azylových domech se tak ocitají v začarovaném kruhu, kde jsou nejen stigmatizovány, ale zároveň nemají přístup k dostatečným zdrojům a podpoře, které by jim pomohly závislost zvládnout. Dále je nutno zmínit, že role azylových domů je často vnímána jako dočasné řešení a málokdy je jim poskytována dlouhodobá podpora, což ženám komplikuje návrat do běžného života a přispívá k recidivě závislostí (Greaves et al., 2006).

Z hlediska společenských očekávání je pro ženy, které čelí závislostem, situace obzvláště náročná, neboť je na ně kladeno břemeno dvojitého společenského selhání – a to jak v roli matky, partnerky či pečovatelky, tak i jako jednotlivce, který nedokáže zvládnout závislost. Tato stigma jsou navíc podporována stereotypy o „selhávajících“

ženách, které podléhají závislostem, což vede k jejich další izolaci a marginalizaci. V reakci na tuto situaci některé ženy hledají únik prostřednictvím psychoaktivních látek, což jim poskytuje dočasný pocit úlevy a kontroly nad svou situací.

Tato práce si klade za cíl identifikovat konkrétní faktory společenského očekávání, které přispívají k rozvoji závislostí u žen v azylových domech, a zároveň prozkoumat možnosti, jakým způsobem by mohla být poskytována podpora zaměřená na prevenci a zvládání těchto závislostí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část této práce se zaměřuje na klíčové koncepty a teoretické přístupy, které poskytují rámec pro pochopení zkoumaných fenoménů. Vychází z multidisciplinárního pohledu, který propojuje genderová studia, sociologii, psychologii a adiktologii. Úvodní část definuje základní pojmy, jako jsou genderové role, závislosti a bezdomovectví, a reflektuje jejich vzájemné souvislosti v kontextu současné společnosti. Analýza rovněž zdůrazňuje význam společenských očekávání a kulturních norem, které formují zkušenosti žen v krizových situacích. Jedním z klíčových témat je vliv sociálních determinant zdraví na ženy v azylových domech a jejich role v rozvoji závislostí. Dále je rozpracována problematika stigmatizace a její psychologické důsledky, což poskytuje vhled do bariér, které ženy čelí při hledání pomoci. Kapitola také přináší pohled na genderově citlivé přístupy ve výzkumu, jež umožňují hloubkové zkoumání genderových nerovností. Rozbor terapeutických intervencí a jejich přizpůsobení na míru specifickým potřebám žen ukazuje možnosti efektivnější podpory. Teoretická část se opírá o aktuální české i zahraniční zdroje, které obohacují porozumění zkoumané problematice. Výsledkem je komplexní přístup, který propojuje teoretické poznatky s praktickými implikacemi pro práci s ženami v rizikových situacích.

1. Společenské očekávání a genderové role

Společenské očekávání a genderové role jsou základními prvky, které ovlivňují chování a sociální pozici jednotlivců. Tyto koncepty definují očekávané způsoby chování mužů a žen v rámci dané kultury nebo společnosti a často jsou posilovány prostřednictvím výchovy, médií a vzdělávání (Křížková et al., 2005). Genderové role nejsou pouze výsledkem biologických rozdílů, ale především kulturně a sociálně konstruovaných očekávání, která určují, co je považováno za „ženské“ a „mužské“ chování (Connell, 2002).

Společenské očekávání kladená na ženy jsou zpravidla spojena s rolemi pečovatelek, matek a osob, které udržují harmonii v rodině i širší komunitě. Tyto role mohou přispívat k psychickému tlaku, pokud ženy nejsou schopny naplnit očekávané standardy, což může vést k pocitům selhání a frustrace (Lorber, 1994). Naopak muži jsou často tlačeni do role živitelů a ochranných osob, což může vytvářet očekávání ohledně jejich pracovního nasazení a společenské odpovědnosti (Pleasance, 2016).

Genderové role tak mohou omezovat individuální svobodu a přispívat k psychologickému stresu, zejména pokud dochází k rozporu mezi osobními hodnotami a společenskými normami (Bourdieu, 2001).

V kontextu ženské závislosti na psychoaktivních látkách mohou společenská očekávání vytvářet významné rizikové faktory. Výzkumy ukazují, že ženy čelí vyššímu sociálnímu tlaku na udržení určitého obrazu dokonalé ženy a matky, což může vést k používání návykových látek jako únikového mechanismu z každodenních stresů (Greaves & Poole, 2006). V rámci azylových domů pak ženy často čelí dvojitému stigma, kdy jsou nejen stigmatizovány za svou závislost, ale také za svou životní situaci, což jejich situaci komplikuje (Nyamathi et al., 1999).

Sociální očekávání mohou také ovlivnit přístup žen k potřebné podpoře a léčbě, protože mnohé služby jsou stále navrženy podle modelu, který nebere v úvahu genderové specifika (Arnot & Acevedo, 2022). Pochopení vlivu genderových rolí a společenských očekávání je klíčové pro efektivní řešení problémů, jako je závislost, a pro rozvoj podpůrných programů, které ženám umožní překonat sociální a psychické překážky (Robertson, 1991).

1.1. Definice pojmů

Při zkoumání problematiky závislostí a společenského očekávání v kontextu žen v azylových domech je nezbytné definovat klíčové pojmy, které tento výzkum zahrnuje. Mezi nejdůležitější pojmy patří závislost, společenské očekávání, genderové role a azylové domy. Každý z těchto pojmů představuje komplexní soubor sociálních a psychologických faktorů, které mají na ženy v azylových domech zásadní vliv. Pro lepší pochopení problematiky je tedy důležité pochopit jednotlivé koncepty a vztahy mezi nimi.

Závislost

Závislost, označovaná také jako adikce, představuje stav fyzické nebo psychické potřeby na určitou látku nebo chování. Podle Mezinárodní klasifikace nemocí Světové zdravotnické organizace (WHO) je závislost charakterizována neschopností kontroly nad užíváním látky či určitého chování, potřebou zvyšovat dávky pro dosažení stejného účinku a přítomností negativních dopadů na zdravotní, sociální či pracovní sféru života jedince (WHO, 2004). Závislost tedy není jen výsledkem biologických procesů, ale zahrnuje i významné psychologické a sociální aspekty. Křížová et al.

(2005) například upozorňuje, že závislost je často spojena s psychickými traumaty a stresem, který jedinec není schopen zvládnout jinými prostředky. Tento koncept je klíčový pro pochopení, jak se ženy v azylových domech mohou ocitnout v začarovaném kruhu závislosti.

Společenské očekávání

Společenské očekávání lze definovat jako normy, které určují, jak by se jednotlivci měli chovat na základě jejich sociálního postavení, věku, pohlaví a dalších atributů. Podle Bourdieua (2001) tato očekávání fungují jako mechanismy společenské kontroly, kdy lidé čelí tlaku vyhovět normám stanoveným širší společností. U žen v azylových domech mohou být tato očekávání obzvláště intenzivní, zejména ve vztahu k jejich rolím matek a pečovatelek. Pleasance (2016) poukazuje na to, že společenská očekávání mohou mít negativní dopad na duševní zdraví, zejména pokud jedinec není schopen těmto standardům vyhovět. V kontextu žen závislých na psychoaktivních látkách pak společenská očekávání často přispívají ke stigmatizaci a izolaci.

Genderové role

Genderové role se týkají očekávání, která jsou společností kladena na jednotlivce na základě jejich biologického pohlaví, a zahrnují vzorce chování, přístupy a hodnoty, které jsou považovány za „mužské“ nebo „ženské“. Connell (2002) definuje genderové role jako kulturně definované a naučené charakteristiky, které jsou přenášeny a posilovány v rámci socializačního procesu. Lorber (1994) poukazuje na to, že genderové role často působí jako omezující rámec, který jednotlivcům omezuje osobní svobodu a rozvoj. U žen v azylových domech mohou být genderové role spojeny s nerealistickými očekáváními ohledně péče o rodinu či zajištění bezpečí, což může vést k psychickému tlaku a zvýšenému riziku závislosti. Studie Křížkové et al. (2005) ukazuje, že právě tlak na naplňování tradičních genderových rolí může vést ženy k užívání návykových látek jako prostředku úniku.

Azylové domy

Azylové domy představují zařízení sociální péče poskytující krátkodobé až střednědobé ubytování a základní podporu ženám a dětem, které se ocitly v krizové životní situaci. Primárním cílem těchto zařízení je nabídnout bezpečný prostor, kde mohou ženy a jejich děti získat podporu a čas k stabilizaci své situace (Pajer, 2010). Vzhledem k tomu, že mnoho žen v azylových domech má zkušenosti s domácím

násilím, traumatem nebo bezdomovectvím, jsou tyto domy klíčové pro obnovu jejich duševního zdraví a stabilizaci (Greaves & Poole, 2006). Azylové domy však nejsou pouze prostory k přechodnému ubytování; fungují také jako místa, kde ženy čelí dalším sociálním tlakům a společenským očekáváním. Podle Robertsonové (1991) mohou tyto ženy být vystaveny dvojímu stigmatu – nejen jako ženy v azylu, ale i jako ženy s problémy se závislostí, což jejich situaci dále komplikuje.

Stigmatizace a její vliv na ženy v azylových domech

Stigmatizace je dalším klíčovým pojmem, který souvisí s problematikou žen v azylových domech. Stigma lze definovat jako proces, kdy je jedinec označován za „odlišného“ nebo „nežádoucího“ na základě určitých charakteristik nebo chování, což vede k jeho vyloučení z běžné společnosti (Goffman, 1963). Ženy v azylových domech často čelí dvojímu stigmatu – nejen jako osoby v sociální nouzi, ale také jako závislé. Tato dvojitá stigmatizace přispívá k jejich izolaci a často komplikuje jejich cestu k léčbě nebo reintegraci do společnosti. Výzkum Greaves a Poole (2006) například ukazuje, že stigma může ženám v azylových domech bránit v přístupu ke zdravotní péči a psychologické podpoře.

Sociální determinanty zdraví

Sociální determinanty zdraví jsou faktory vyskytující se mimo zdravotní systém, které ovlivňují zdravotní stav jednotlivce. Mezi ně patří ekonomické podmínky, úroveň vzdělání, pracovní prostředí a přístup ke zdravotní péči (Marmot & Wilkinson, 2006). Tyto determinanty jsou zásadní pro pochopení toho, proč jsou ženy v azylových domech vystaveny zvýšenému riziku závislosti. V jejich případě se k běžným determinantům přidává i sociální izolace, chudoba, nízká sebeúcta a nedostatek podpory, což jsou klíčové faktory, které přispívají ke zhoršení jejich zdravotního stavu a zvyšují riziko užívání návykových látek (Nyamathi et al., 1999).

Trauma

Trauma lze definovat jako silně stresující nebo bolestivou zkušenost, která má dlouhodobý negativní dopad na psychiku jedince. Trauma může být důsledkem různých zážitků, včetně násilí, ztráty blízké osoby nebo život ohrožujících událostí. Podle American Psychiatric Association (2013) zahrnuje trauma jak fyzické, tak emocionální zranění, které může vyvolat symptomy jako deprese, úzkost nebo posttraumatickou stresovou poruchu (PTSD). U žen v azylových domech je trauma

velmi časté, protože mnohé z nich byly vystaveny domácímu násilí nebo jiným formám zneužívání (Greaves & Poole, 2006). Výzkumy ukazují, že traumatické zkušenosti mohou vést k rozvoji závislostí, protože psychoaktivní látky slouží jako prostředek k úniku od bolestivých vzpomínek a pocitů (Kendler et al., 2003).

Resilience (psychická odolnost)

Resilience, neboli psychická odolnost, je schopnost jedince vyrovnat se s obtížnými nebo traumatickými situacemi a následně se adaptovat na nové podmínky. Resilience není fixní vlastnost, ale schopnost, kterou lze rozvíjet prostřednictvím podpůrného prostředí, sociálních vazeb a terapeutické intervence (Masten, 2001). Pro ženy v azylových domech může resilience představovat klíčový faktor při zvládání stresu a prevenci závislostí. Silná resilience může ženám pomoci vyrovnat se s životními výzvami a redukovat negativní dopady společenských očekávání (Ungar, 2008). Výzkumy ukazují, že podpora v rámci azylových domů a terapeutické programy zaměřené na posílení resilience mohou významně přispět k lepšímu zvládání psychické zátěže (Nyamathi et al., 1999).

Sociální exkluze

Sociální exkluze, neboli sociální vyloučení, je proces, při kterém jsou jednotlivci nebo celé skupiny odsunuty na okraj společnosti a zbaveny plnohodnotného přístupu k ekonomickému, sociálnímu a kulturním zdrojům (Silver, 1994). Ženy v azylových domech jsou často obětí sociální exkluze, a to jak kvůli své ekonomické situaci, tak i kvůli stigmatizaci spojené s jejich životním stylem a závislostí. Sociální exkluze vede k izolaci a může zvýšit riziko rozvoje závislostí, protože se ženy snaží vyrovnat s pocitem izolace a vyloučení (Room, 2005). Dlouhodobá sociální exkluze má také negativní dopady na duševní zdraví a omezuje možnosti žen vrátit se do běžného života (Křížková et al., 2005).

Stigmatizace

Stigmatizace představuje proces, při kterém je jedinec označen za „odlišného“ a „méněcenného“ na základě určitých vlastností nebo chování, což vede k jeho společenskému odsouzení a vyloučení (Goffman, 1963). U žen v azylových domech je stigmatizace často dvojitá – jednak kvůli jejich závislosti a jednak kvůli jejich životní situaci spojené s bezdomovectvím či azylovými domy (Link & Phelan, 2001). Tento proces vede ke snížení sebevědomí, zvýšenému stresu a může být překážkou

pro přístup k potřebné pomoci. Výzkumy ukazují, že stigmatizace je významným faktorem, který ztěžuje integraci žen do společnosti a komplikuje jejich snahy o zotavení (Greaves & Poole, 2006).

1.2. Ženy, návykové látky a historický kontext

Historický pohled na užívání návykových látek ženami odhaluje hluboce zakořeněné společenské normy a stereotypy, které ovlivňují, jak je vnímáno ženské chování spojené s alkoholem, drogami či jinými psychoaktivními látkami. V průběhu historie byla závislost žen na návykových látkách často stigmatizována více než závislost mužů. Zatímco muži bývali v mnoha kulturách odměňováni za svou „sílu“ v překonávání závislosti, ženy byly za svou závislost trestány a stigmatizovány. Tento přístup nejenže odráží kulturní a sociální normy, ale také ztěžuje ženám přístup k léčbě a vytváří bariéry, které přetrvávají dodnes (Room, 2005).

Historické perspektivy na užívání návykových látek u žen

Užívání návykových látek u žen bylo v minulosti často vnímáno jako projev morálního selhání a společenské deviace, což vedlo k silné stigmatizaci. Tato stigmatizace měla své kořeny v tradičním pojetí genderových rolí, podle kterých měly ženy zastávat role pečovatelek a udržovat morální standardy společnosti (Lorber, 1994). V mnoha zemích se ještě v 19. století užívání alkoholu a drog ženami považovalo za společensky nepřijatelné, zatímco u mužů bylo takové chování mnohem tolerovanější (Křížková et al., 2005). Tento historický přístup vedl k tomu, že ženy, které bojovaly se závislostí, byly často izolovány a ostrakizovány ze společnosti.

Během 20. století se s postupnými změnami v genderových rolích změnilo i vnímání užívání návykových látek u žen. S příchodem ženského hnutí a posunem v postavení žen ve společnosti se začaly měnit také názory na jejich právo na autonomii, včetně toho, jakým způsobem mohou ženy přistupovat k návykovým látkám. Přesto však přetrvávala stigmatizace žen užívajících drogy a alkohol, a to zejména ve srovnání s muži. Greaves a Poole (2006) uvádějí, že ženy se i v moderní společnosti často obávají otevřeně přiznat svou závislost kvůli obavám z odsouzení a ztráty důvěry, zejména pokud jsou matkami. Tento přístup má přímý dopad na jejich přístup k potřebné zdravotní péči a podpoře.

Rozdílné přístupy k léčbě žen a mužů

Historické rozdíly v přístupu k závislosti u mužů a žen se odrážejí také ve vývoji léčebných programů a služeb pro osoby závislé na návykových látkách. V minulosti byla většina léčebných programů koncipována s ohledem na mužské pacienty, což vycházelo z předpokladu, že závislost je především mužský problém (Arnot & Acevedo, 2022). Tento přístup ignoroval specifické potřeby žen, které se často liší jak fyziologicky, tak psychologicky. Výzkumy ukazují, že ženy mají vyšší pravděpodobnost vzniku komorbidních duševních poruch, jako jsou deprese a úzkost, které mohou být jak příčinou, tak důsledkem užívání návykových látek (Kendler et al., 2003).

Vzhledem k těmto rozdílům začaly od konce 20. století vznikat specializované léčebné programy zaměřené na ženy, které zohledňují jejich specifické potřeby a životní situaci. Tyto programy zahrnují jak terapeutické služby zaměřené na léčbu traumatu, tak sociální podporu v oblasti péče o děti a rodinných vazeb (Greaves & Poole, 2006). Avšak i přes tato zlepšení je stále patrný nedostatek zdrojů a podpory pro ženy v různých krizových situacích, včetně těch, které žijí v azylových domech.

Společenské očekávání a stigma spojená se závislostí u žen

Společenská očekávání hrají klíčovou roli ve vytváření a udržování stigmatizace žen s návykovou poruchou. Ženy čelí očekávání, že budou plnit role matek, pečovatelek a zodpovědných členů komunity, což vytváří tlak na jejich psychické zdraví. V případech, kdy ženy tyto normy nesplňují, zejména pokud jsou závislé na návykových látkách, jsou vystaveny dvojitému stigmatu – nejen za svou závislost, ale také za selhání v tradičních rolích (Bourdieu, 2001). Tento dvojitý tlak na ženy je v azylových domech ještě silnější, neboť ženy zde musí čelit nejen stigmatizaci spojené s jejich životní situací, ale také předsudkům týkajícím se jejich užívání návykových látek (Room, 2005).

Stigma, které ženy v souvislosti se svou závislostí zažívají, má negativní dopad na jejich sebeúctu, což často komplikuje jejich snahu o zotavení a opětovné začlenění do společnosti. Výzkumy ukazují, že ženy se mnohdy vyhýbají léčbě právě kvůli obavám ze sociálního odsouzení, což je faktor, který komplikuje přístup k potřebné pomoci (Link & Phelan, 2001).

Dopady historických stereotypů a genderových rolí na dnešní situaci

Historické stereotypy o ženském chování a genderové role přispívají k dnešnímu vnímání závislosti u žen jako k něčemu „nepřirozenému“. Tento přístup má za následek nejen obtížný přístup k léčbě, ale také omezený rozsah sociálních a zdravotních služeb, které by braly v úvahu specifické potřeby žen v krizových situacích (Křížková et al., 2005). Výzkumy ukazují, že ženy čelí větší pravděpodobnosti dlouhodobých psychických obtíží spojených s užíváním návykových látek a často mají odlišné motivace k užívání návykových látek než muži, například únik z emocionálního stresu nebo zvládání traumatu (Masten, 2001).

Jedním z klíčových kroků k vytvoření efektivnějšího systému podpory pro ženy je přizpůsobení léčebných programů jejich specifickým potřebám, například zahrnutím programů na léčbu traumatu, zajištění bezpečného ubytování a poskytnutí podpory při obnově rodinných vazeb (Nyamathi et al., 1999). Přes tyto snahy o zlepšení stále přetrvávají překážky v přístupu k léčbě a podpoře pro ženy v krizových situacích, což naznačuje, že společenské změny ve vnímání žen a závislosti jsou stále potřebné.

1.3. Hlubková analýza genderových rolí a jejich vývoj

Historický vývoj genderových rolí v české společnosti je úzce spjat s politickými, kulturními a ekonomickými změnami, které formovaly očekávání týkající se žen a jejich postavení ve společnosti. Tento vývoj byl výrazně ovlivněn přechodem od socialismu k demokracii, během kterého byly genderové role přehodnoceny ve světle nových politických a ekonomických struktur.

Jedním z klíčových bodů této analýzy je pochopení koncepce genderu v českém kontextu. Alexandria Wilson-McDonald zdůrazňuje, že koncept genderu v České republice není statický, ale podléhá redefinici v závislosti na místních akademických a aktivistických diskurzích, přičemž čelí vlivu konzervativních hnutí. Gender je tak vnímán jako dynamická kategorie, která se neustále vyvíjí a přizpůsobuje specifickému historickému a kulturnímu prostředí (Wilson-McDonald, 2023).

Historické genderové role v české společnosti byly silně ovlivněny dobou socialismu. Během tohoto období byla žena propagována jako pracující matka, což ovlivnilo vnímání ženské role v rodině i na pracovišti. James Kevin zkoumá přechod od komunismu k demokracii, přičemž zdůrazňuje, jak se ženy musely adaptovat na nové

socioekonomické podmínky, včetně změn v oblasti péče o děti, domácích prací a trhu práce (Kevin, 1996).

Dalším důležitým aspektem je politická participace žen a jejich role v občanském životě. Sharon L. Wolchik se zabývá dlouhodobou absencí žen ve vysokých politických funkcích, což odráží genderové nerovnosti zakořeněné v historických strukturách a kulturních očekáváních. Tento stav nadále ovlivňuje možnosti žen v politickém a veřejném životě (Wolchik, 1996).

Intersekcionalita genderových rolí, která zahrnuje faktory jako socioekonomický status, mateřství a etnickou příslušnost, hraje zásadní roli při zranitelnosti žen vůči sociálním problémům, včetně závislostí. Feinberg analyzuje propojení genderových rolí s ideály demokratických hodnot v Československu po roce 1918, čímž ukazuje, jak genderová rovnost formovala národní identitu a ovlivnila postavení žen ve společnosti (Feinberg, 2007).

E. Kováts se pak zabývá postavení žen v post-socialistickém kontextu, kde feministické hnutí čelí historickým i současným výzvám, včetně přežitých genderových stereotypů. Upozorňuje, že ženy v této oblasti často procházely emancipačními procesy bez přímého vlivu západních feministických teorií, což činí jejich zkušenost jedinečnou (Kováts, 2017).

1.4. Psychologické důsledky společenské stigmatizace

Společenská stigmatizace má zásadní psychologické dopady na jedince, kteří se potýkají se závislostmi a bezdomovectvím. Stigma spojené s těmito problémy často zahrnuje negativní stereotypy, dehumanizaci a předsudky, které ovlivňují nejen to, jak je tito lidé vnímáni společností, ale také jejich vlastní sebepojetí a ochotu hledat pomoc. Tento mechanismus lze vysvětlit skrze teorie stigmatizace, jak je popisuje Erving Goffman, který stigmatizaci definuje jako proces diskreditace na základě odchylek od společenských norem.

Jedním z klíčových zjištění je, že označení „bezdomovec“ je často spojováno s obdobně negativními konotacemi jako psychické onemocnění. Studie Phelana et al. (1997) ukazuje, že toto označení vede k výraznému psychologickému dopadu, kdy je viněn jednotlivec za svou situaci, což posiluje pocity izolace a beznaděje (Phelan et al., 1997).

Další práce zdůrazňuje, že stigma není omezeno pouze na vnímání společnosti, ale proniká i do systému poskytování služeb. Aycock Frye (není dostupný DOI) zkoumá stigmatizaci ze strany pracovníků sociálních služeb, kde jsou klienti často považováni za „líné“ nebo „nečisté“, což vede k negativním zkušenostem a nedostatečné péči o duševní zdraví.

Stigma také ovlivňuje strategie zvládání těch, kteří jsou bez domova. Rayburn a Guittar (2013) popisují, jak lidé využívají různé taktiky, aby chránili své sebepojetí a vyrovnali se s nepříznivými nálepkami. Tyto strategie však často vedou k ještě větší izolaci a komplikují jejich reintegraci (Rayburn & Guittar, 2013).

Psychologické dopady stigmatizace také zahrnují vliv na sebepojetí a emocionální stav jedinců. Murthy et al. (2021) upozorňují, že identifikace se stigmatizovanou skupinou, jako jsou bezdomovci, často přispívá k pocitům studu a snížené psychické pružnosti, což negativně ovlivňuje celkovou pohodu a možnosti změny (Murthy et al., 2021).

Dalším významným mechanismem je proces internalizace stigmatizace, kdy jedinci přijímají negativní názory společnosti jako součást svého vlastního pohledu na sebe. Schneider a Remillard (2013) varují, že i zdánlivě pozitivní postoje k bezdomovcům mohou paradoxně posilovat stigma tím, že je vnímáno jako potvrzení jejich slabosti a neschopnosti jednat nezávisle (Schneider & Remillard, 2013).

1.5. Sociální determinanty zdraví

Sociální determinanty zdraví zahrnují faktory, které ovlivňují zdravotní stav jednotlivců a komunit, jako je přístup ke zdravotní péči, bezpečné prostředí, ekonomická stabilita a sociální podpora. U žen v azylových domech v České republice mají tyto faktory zásadní vliv na jejich celkové zdraví, zejména na reprodukční zdraví, které je často opomíjeno.

Empirická studie z České republiky provedená Dittrichem a Hávou (2009) identifikovala klíčové překážky, kterým čelí bezdomovci při přístupu ke zdravotní péči. Studie zdůrazňuje, že zajištění dostupnosti zdravotních služeb pro ženy v azylových domech je zásadní pro jejich zdraví a že je třeba lépe přizpůsobit systémy poskytování péče potřebám této zranitelné populace (Dittrich & Háva, 2009).

Reprodukční zdraví žen bez domova je zvláště ohrožené, protože čelí několika bariérám, jako je stigma zdravotnického personálu, nedostatek informací o dostupných

službách a problémy s prioritizací péče. Gelberg et al. (2004) ve své kvalitativní studii zkoumali bariéry v přístupu k reprodukční péči, přičemž zjistili, že ženy často upřednostňují základní potřeby před zdravotní péčí. Výzkum ukazuje, že navzdory těmto překážkám ženy stále hledají rodinné plánování a podporu v mateřství (Gelberg et al., 2004).

Cronley a Nahar (2019) analyzovali, jak nejistota bydlení ovlivňuje reprodukční zdraví žen. Jejich výsledky ukazují, že zlepšení přístupu k dostupnému bydlení by mělo pozitivní dopad na reprodukční zdraví a celkové blaho žen bez domova (Cronley & Nahar, 2019).

Kneck et al. (2022) upozorňují, že zdravotní péče zaměřená na ženy v bezdomovectví musí zohlednit potřebu zachování jejich důstojnosti a bezpečného prostředí. Jejich studie doporučuje integraci zdravotní a sociální péče s důrazem na spolupráci mezi poskytovateli služeb, aby se zlepšily výsledky péče o tuto cílovou skupinu (Kneck et al., 2022).

Evangelidou et al. (2022) zdůrazňují význam strategií zdravotní podpory, které zohledňují kulturní kompetenci a zapojení komunit. Jejich doporučení zahrnují lepší integraci migrantů a žen, které přežily násilí, což má významné paralely pro ženy v azylových domech v České republice (Evangelidou et al., 2022).

1.6. Vývoj adiktologických přístupů

Historický vývoj přístupů k léčbě závislostí v České republice a jejich adaptace na genderově specifické potřeby ukazuje na důležitost zohlednění rozdílů mezi muži a ženami v rámci léčebných strategií. V mezinárodním kontextu jsou tyto přístupy často ovlivněny kulturními, sociálními a ekonomickými faktory, které je třeba porovnávat s domácím systémem.

Český systém léčby závislostí byl historicky ovlivněn socialistickým zdravotnickým modelem, který kladl důraz na institucionální péči. V posledních dekádách však došlo k významným reformám zaměřeným na komunitní péči a integraci genderově specifických přístupů. Gabriela Rolová et al. (2023) ve své studii zdůrazňují, že ženy v léčbě závislostí v České republice častěji trpí fyzickými komorbiditami než muži, což vyžaduje přizpůsobení léčebných plánů a zavedení cílených intervencí (Rolová et al., 2023).

Genderově orientované přístupy jsou stále více uznávány jako klíčové pro zlepšení výsledků léčby žen závislých na psychoaktivních látkách. F. Vigna-Taglianti et al. (2016) zkoumali rozdíly v závislosti na heroinu a léčbě mezi muži a ženami, přičemž zjistili, že ženy mají specifické potřeby, jako je dostupnost služeb podporujících péči o děti, a čelí většímu riziku stigmatu (Vigna-Taglianti et al., 2016).

F. Haseltine (2000) zkoumá, jak muži a ženy procházejí procesem závislosti a zotavení odlišnými způsoby. Studie upozorňuje na rozdíly v důvodech, proč lidé začínají užívat drogy, což má zásadní vliv na efektivitu genderově citlivých léčebných strategií (Haseltine, 2000).

Mezinárodní zkušenosti ukazují, že genderově specifické přístupy v léčbě závislosti mohou výrazně zlepšit výsledky. Paolo Stocco et al. (není dostupný DOI) analyzovali evropské modely léčby závislosti na opiátech, přičemž zdůraznili význam zahrnutí perspektiv žen v rámci léčby. Tato zjištění mohou být aplikována na české prostředí k dalšímu rozvoji genderově specifických strategií.

V kontrastu, studie z Íránu odhalila, že ženy čelí významným překážkám, včetně nedostatku specializovaných center a kulturních bariér, což potvrzuje potřebu mezinárodního dialogu a sdílení efektivních praktik (Norozi et al., 2018).

Český systém léčby závislosti stále čelí výzvám při implementaci genderově specifických přístupů. Významné mezinárodní poznatky mohou sloužit jako inspirace pro zlepšení dostupnosti a kvality péče, zejména s ohledem na potřeby žen.

1.7. Komparace prostředí azylových domů

Analýza různých modelů azylových domů ukazuje výrazné rozdíly v přístupu k poskytování služeb ženám bez domova, přičemž se genderově specifické potřeby často liší mezi jednotlivými regiony a státy. V České republice i na mezinárodní úrovni se ukazuje, že mnoho žen čelí bariérám v přístupu k těmto službám, což zdůrazňuje potřebu systémových změn.

V České republice se počet žen bez domova neustále zvyšuje, přičemž mnoho z nich má specifické potřeby spojené například s mateřstvím nebo duševním zdravím. Studie poukazují na to, že ženám často chybí přístup k genderově citlivým službám. Přestože existují nouzová ubytování, jsou tyto služby často nedostatečné nebo špatně přístupné, což odrazuje ženy od jejich využívání (Perez, 2014).

Komparativní etnografická studie z Francie a Kanady ukazuje, že přístup k ženám bez domova se v těchto zemích výrazně liší. Zatímco v Quebecu je problematika žen bez domova uznávána jako veřejný problém, ve Francii jsou ženy často přijímány společně s muži, což nemusí vždy reflektovat jejich specifické potřeby (Maurin, 2017).

Dále bylo zjištěno, že ženy čelí větším bariérám v přístupu k nouzovým ubytovacím zařízením. Tyto bariéry zahrnují jak kulturní aspekty, tak stigma spojené s vyhledáváním pomoci. Přístup k ubytování bývá navíc omezen nedostatkem zdrojů, což je problém, který sdílí mnoho států.

Genderově citlivé služby jsou v mezinárodním kontextu považovány za klíčový faktor úspěchu při poskytování podpory ženám bez domova. Zahrnují nejen bezpečné a diskrétní prostory, ale také přístup k péči o děti, psychologické podpoře a programům zaměřeným na reintegraci do společnosti. Tyto služby se ukázaly být efektivní zejména v zemích, které zavedly komplexní přístupy k řešení genderově specifických problémů žen bez domova.

Srovnání českého systému s mezinárodními modely naznačuje, že by bylo přínosné zavést více genderově citlivých služeb a zaměřit se na překonání bariér v přístupu žen k těmto službám. Důraz by měl být kladen na integraci komplexní péče a na řešení sociálních determinant, které ženy bez domova ovlivňují.

1.8. Role traumatu v rozvoji závislostí

Trauma, zejména domácí násilí, má přímý vliv na rozvoj závislostí. Zkušenosti s násilím často vedou k emocionálnímu a psychickému poškození, které zvyšuje pravděpodobnost vyhledávání úlevy prostřednictvím návykových látek. Terapie zaměřené na trauma představují klíčový přístup k pomoci ženám postiženým násilím, zejména těm žijícím v azylových domech.

Výzkum Zeynep Turhan et al. (2023) zdůrazňuje, že ženy postižené domácím násilím často zažívají hluboký pocit viny a studu, což je odrazuje od vyhledání terapeutické pomoci. Trauma spojené s násilím je jedním z hlavních spouštěčů pro rozvoj závislostí a zároveň komplikací při jejich léčbě. Studie ukazuje potřebu cílené psychologické podpory a snižování bariér v přístupu k terapeutickým službám (Turhan et al., 2023).

Efektivní zvládání traumatu u žen žijících v azylových domech zahrnuje různé terapeutické přístupy. Trauma-focused Cognitive Behavioral Therapy (TF-CBT) se

ukázala jako účinný nástroj při snižování psychického stresu způsobeného traumatem. Kazemi Khoban et al. (2022) testovali upravený protokol TF-CBT, který zahrnoval metody zaměřené na zlepšení emoční regulace a imunologickou odpověď u žen po domácím násilí. Výsledky naznačují významné zlepšení psychické pohody a snížení stresu (Kazemi Khoban et al., 2022).

Dalším přístupem je trauma-informed mindfulness-based cognitive therapy (TI-MBCT), zaměřená na ženy s posttraumatickou stresovou poruchou. Tato metoda spojuje mindfulness techniky s kognitivní terapií, což umožňuje ženám zpracovat traumatické zážitky a obnovit jejich emocionální stabilitu. Studie Katherine Pitt et al. (2020) ukázala slibné výsledky při využití TI-MBCT v azylových domech (Pitt et al., 2020).

Sabina Lila Deza Villanueva (2016) navrhuje integrovaný model psychologické péče v azylových domech. Tento model zahrnuje individuální krizové poradenství a skupinové psychoedukační přístupy zaměřené na emoční obnovu a rozvoj zdravých vztahů. Podpora směřuje k posílení autonomie a zlepšení kvality života žen (Deza Villanueva, 2016).

Trauma způsobené domácím násilím má zásadní roli v rozvoji závislostí. Efektivní terapeutické přístupy zahrnující TF-CBT a TI-MBCT představují klíčové nástroje k podpoře žen žijících v azylových domech. Integrované modely péče mohou výrazně zlepšit jejich schopnost zvládat následky traumatu a reintegrovat se do společnosti.

1.9. Prevence a intervence

Efektivní prevence a intervence zaměřené na ženy v rizikových skupinách vyžadují specifický přístup, který reflektuje jejich potřeby a překážky. Analýza dostupných programů ukazuje, že začlenění genderově citlivých přístupů a vzdělávání o stereotypch může výrazně zlepšit výsledky intervencí.

Stávající preventivní programy často čelí výzvám spojeným s omezenou dostupností terapeutických služeb a přetrvávajícími genderovými stereotypy. Studie Yuliaty Hotifah et al. (2012) ukazuje, že genderově citlivé poradenství může hrát klíčovou roli při zvyšování povědomí o těchto stereotypch a jejich vlivu na zdraví žen. Tento přístup podporuje rovnost v přístupu k terapii a snižuje riziko diskriminace a marginalizace (Hotifah et al., 2012).

Výzkum Carla A. Greena (2006) zdůrazňuje, že ženy čelí specifickým bariérám v přístupu k léčbě závislostí, včetně stigmatizace a nedostatečné podpory pro péči o děti. Studie doporučuje cílené intervence, které by mohly zahrnovat zlepšení doporučení od primární péče ke specializovaným službám (Green, 2006).

Jedním z inovativních přístupů je využití webových a genderově specifických intervencí, jak ukazuje studie Dawn E. Sugarman et al. (2020). Tento model, zaměřený na ženy se závislostmi, integruje terapie zaměřené na trauma a koexistující poruchy. Ukázalo se, že webová forma intervencí může zlepšit dostupnost a účinnost terapie pro ženy, které mají omezené možnosti osobní účasti (Sugarman et al., 2020).

Další inovativní přístup zdůrazňuje změnu společenských hodnot. V. Abernethy (1976) argumentuje, že flexibilnější role žen v moderní společnosti mohou pozitivně ovlivnit duševní zdraví a terapeutické cíle. Tento přístup zahrnuje vzdělávání terapeutů a pacientů, aby lépe chápali sociální a kulturní vlivy na zdraví žen (Abernethy, 1976).

Pro český systém by bylo přínosné zavést genderově citlivé terapeutické programy s důrazem na dostupnost služeb pro matky a ženy se zkušeností s násilím. Důležitým krokem je také implementace vzdělávacích programů zaměřených na rozpoznávání genderových stereotypů, které mohou ovlivňovat rozhodování žen o vyhledání pomoci.

1.10. Kultura a návykové látky

Kulturní normy mají zásadní vliv na užívání návykových látek mezi ženami. Média a reklama zde hrají významnou roli, protože formují očekávání společnosti týkající se ženských rolí a identity, což může ovlivnit postoje k návykovým látkám a jejich užívání.

Reklama je silným nástrojem, který ovlivňuje kulturní normy a posiluje genderové stereotypy. Studie Azin a Tabrizi (2015) analyzuje zobrazení žen v íránských televizních reklamách, přičemž zdůrazňuje, že tyto reklamy často podporují tradiční genderové role a jejich spojení s konzumním chováním. Tyto stereotypy mohou zprostředkovaně ovlivňovat i vztah žen k užívání návykových látek, protože vytvářejí tlak na perfektní vzhled nebo společenský úspěch (Azin & Tabrizi, 2015).

Další studie od Bermejo Sillera (2023) upozorňuje na využívání ženského těla v reklamě jako prostředku k posílení genderových stereotypů. Tento přístup nejen

přispívá k hypersexualizaci, ale také ovlivňuje sebepojetí žen, což může vést k unikům v podobě užívání psychoaktivních látek (Bermejo Siller, 2023).

Reklamní kampaně se však postupně mění. Studie Alkan (2016) identifikovala nové trendy, kde jsou ženy zobrazovány jako nezávislé a silné. Tento přístup propaguje značky jako symboly ženského zmocnění, což může přispět k pozitivnímu posunu vnímání genderových rolí a snížení rizik spojených s návykovými látkami (Alkan, 2016).

Erdoğan (2022) analyzoval feministické přístupy v reklamách a zjistil, že tyto kampaně pomáhají měnit kulturní normy směrem k rovnosti. Tento posun by mohl mít pozitivní dopad na celkovou psychickou pohodu žen a snížení rizika závislosti (Erdoğan, 2022).

Média mohou hrát klíčovou roli v prevenci užívání návykových látek, pokud využívají své platformy k osvětě. Molina (2009) zdůrazňuje, že reklamy, které vyzdvihují rovnost a odmítají stereotypy, mohou napomoci snížení tlaku na ženy a posílení jejich autonomie v rozhodování o vlastním zdraví (Molina, 2009).

Kulturní normy utvářené médii a reklamou mohou mít zásadní vliv na vztah žen k návykovým látkám. Změna přístupu k zobrazování žen v reklamách směrem k větší rovnosti a inkluzivitě může přispět k prevenci užívání návykových látek a zlepšení psychické pohody žen.

1.11. Genderově citlivý výzkum

Genderově citlivý výzkum představuje metodologický přístup, který zdůrazňuje důležitost zohlednění genderových perspektiv při zkoumání sociálních jevů. Tento přístup integruje feministické teorie, reflektuje genderové asymetrie a podporuje rovnost v rámci výzkumných postupů i analýz.

Aparna Rayaprol (2016) ve své práci zdůrazňuje provázanost teorie a praxe v feministických metodologiích. Tento přístup integruje různé feministické epistemologie a ilustruje jejich aplikaci v konkrétních výzkumných studiích. Zvláštní důraz je kladen na to, aby výzkum reflektoval sociální nerovnosti a přispíval ke změnám v patriarchálních strukturách (Rayaprol, 2016).

Ramandeep Kaur a S. Nagaich (2019) zdůrazňují roli genderově citlivých indikátorů ve výzkumu, které zajišťují, že genderové rozdíly jsou adekvátně reflektovány. Tento

přístup podporuje kritické zapojení do strukturální nerovnosti a dává hlas marginalizovaným skupinám (Kaur & Nagaich, 2019).

Podle D. Millena (1997) je klíčové, aby vztahy mezi výzkumníkem a subjektem byly založeny na rovnosti a vzájemném respektu. Genderově citlivý výzkum tak často odmítá tradiční hierarchické struktury výzkumu, což umožňuje hlubší porozumění fenoménům a větší zapojení respondentů (Millen, 1997).

Christine Webb (1993) upozorňuje na přetrvávající dilemata ve feministickém výzkumu, která zahrnují otázky objektivity, interpretace a vhodnosti použití konkrétních metod. Tato dilemata však vedou k neustálému vývoji a obohacování výzkumných přístupů (Webb, 1993).

Beetham a Demetriades (2007) demonstrují praktickou aplikaci genderově citlivých metodologií v oblasti rozvojových studií. Tyto přístupy pomáhají vytvářet genderově relevantní politiky a programy, které lépe reagují na potřeby žen a podporují jejich zapojení do rozhodovacích procesů (Beetham & Demetriades, 2007).

Genderově citlivý výzkum rozšiřuje naše chápání komplexity genderových vztahů tím, že reflektuje gender jako sociální konstrukt a propojuje výzkumné otázky s konkrétními společenskými výzvami. Tento přístup poskytuje nástroje pro dekonstruování tradičních hierarchií a zajištění větší inkluzivity a rovnosti.

2. Bezdomovectví žen

Bezdomovectví žen představuje komplexní problém, který zahrnuje jak ekonomické, tak sociální faktory a je spojen s jedinečnými riziky a potřebami. Na rozdíl od mužů jsou ženy častěji bez domova v důsledku mezilidských vztahů, násilí v domácnosti nebo finanční závislosti na partnerech či rodině. Ženy na ulici čelí zvýšenému riziku násilí a sexuálního zneužívání, což významně přispívá k jejich fyzickým a psychickým obtížím. Studie ukazují, že ženy bez domova čelí většímu riziku než muži v otázkách zdraví, duševního stavu a bezpečnosti (Baptista, 2010).

Podle Pleasance (2016) a výzkumů prováděných ve Spojených státech i v Evropě se bezdomovectví žen často pojí s traumaty z dětství, včetně fyzického, emocionálního a sexuálního násilí. Trauma z dětství často vede ke zvýšenému riziku závislosti a duševních poruch, což může způsobit, že ženy upadají do cyklu bezdomovectví a závislosti. Nyamathi et al. (1999) zmiňují, že ženy bez domova mají mnohdy nižší

sebeúctu a obtíže při navazování důvěry, což komplikuje jejich přístup k potřebným sociálním a zdravotním službám.

Bezdomovectví žen je dále komplikováno specifickými společenskými očekáváními a genderovými rolami. Ženy, které se ocitnou bez domova, čelí nejen stigmatizaci, ale také společenskému odsouzení za to, že nesplňují tradiční ženské role, jako je role matky či pečovatelky (Bourdieu, 2001). Tato dvojitá zátěž stigmatizace a odsouzení přispívá k jejich izolaci a snižuje jejich šance na návrat do běžného života. Podle Křížkové et al. (2005) jsou ženy v krizových situacích často závislé na sociálních službách, které však nejsou vždy dostatečně přizpůsobeny specifickým potřebám žen, zejména těch s dětmi.

Výzkumy také naznačují, že ženy bez domova mají jiný přístup k užívání návykových látek než muži. Zatímco u mužů je užívání drog a alkoholu často spojeno s osobními preferencemi nebo subkulturou bezdomovectví, u žen je závislost častěji nástrojem k vyrovnání se s emocionálním stresem nebo traumatem (Greaves & Poole, 2006). Vzhledem k této dynamice se doporučuje vytváření podpůrných programů, které zohledňují specifické potřeby žen v azylových domech, včetně terapeutických intervencí zaměřených na léčbu traumatu a rozvoj sociálních dovedností (Arnot & Acevedo, 2022).

Situaci žen bez domova zhoršuje nedostatek dostupného a cenově přijatelného bydlení, stejně jako omezený přístup k pracovním příležitostem, což jsou další faktory, které ovlivňují jejich schopnost získat stabilní bydlení (Pajer, 2010). Vzhledem k tomu, že ženy bez domova mají častěji na starost děti, jsou často vázány na sociální dávky, které však v mnoha případech nestačí k pokrytí jejich základních potřeb. Nedostatečná sociální podpora a chybějící integrační programy pro ženy v azylových domech naznačují, že tento problém je nejen zdravotním a sociálním, ale také politickým problémem vyžadujícím zásah na různých úrovních společnosti.

Bezdomovectví žen je proto nutné chápat nejen jako otázku absence bydlení, ale také jako důsledek širších sociálních struktur a systémové nerovnosti, která ohrožuje specificky ženy. Vytváření efektivních programů, které podporují inkluzi a bezpečnost, je nezbytné pro zlepšení situace žen bez domova a jejich šancí na trvalý návrat do běžného života.

2.1. Příčiny bezdomovectví

Bezdomovectví je komplexní a mnohvrstevný fenomén, jehož příčiny mohou sahát od osobních a rodinných obtíží až po širší strukturální faktory v rámci společnosti. Mezi základní příčiny bezdomovectví patří ekonomické a sociální faktory, jako jsou chudoba, nezaměstnanost, nedostatek dostupného bydlení, ale také individuální faktory, včetně duševního zdraví, závislostí či zkušeností s násilím. Tyto faktory často působí ve vzájemné souhře, což vede k tomu, že mnoho lidí se ocitne v bezdomovectví a je pro ně obtížné se z této situace vymanit (Baptista, 2010).

Strukturální faktory

Strukturální faktory jsou často uváděny jako jedny z hlavních příčin bezdomovectví. Jedná se o faktory, které jsou zakořeněné v sociálních a ekonomických strukturách společnosti a ovlivňují širokou skupinu lidí. Patří sem například nedostatek dostupného bydlení, růst cen nájmu, chudoba a nezaměstnanost. Ve většině měst dochází k nárůstu cen nemovitostí a nedostupnosti bydlení, což vede k tomu, že jednotlivci a rodiny s nízkými příjmy nejsou schopni udržet si stabilní bydlení (Pleace, 2016). Podle studie Evropské federace národních organizací pracujících s bezdomovci (FEANTSA) jsou jedním z hlavních faktorů vedoucích k bezdomovectví právě vysoké ceny bydlení a nedostatečné sociální podpory (FEANTSA, 2012).

Chudoba a nedostatek finančních zdrojů jsou další klíčové příčiny bezdomovectví. V rámci tohoto strukturálního faktoru hraje roli jak nízká úroveň vzdělání a pracovních dovedností, tak i nízké mzdy a nezaměstnanost. Podle Křížkové et al. (2005) je ekonomická zranitelnost zvláště vysoká mezi ženami a lidmi s nízkou kvalifikací, což přispívá k jejich vyššímu riziku bezdomovectví. Chudoba a bezdomovectví mají tendenci se navzájem posilovat, což vede k začarovanému kruhu, ze kterého je obtížné uniknout.

Individuální faktory

Vedle strukturálních příčin hrají roli i individuální faktory, které přispívají k bezdomovectví. Mezi tyto faktory patří duševní nemoci, závislosti na alkoholu nebo drogách, a zkušenosti s násilím. Duševní zdraví je klíčový aspekt, který ovlivňuje schopnost jedince udržet si bydlení a zaměstnání. Osoby trpící duševními poruchami mají často omezenou schopnost jednat efektivně v každodenním životě, což může vést ke ztrátě bydlení (Masten, 2001). Výzkumy ukazují, že u lidí bez domova je vysoký

výskyt duševních poruch, jako je deprese, schizofrenie nebo posttraumatická stresová porucha, což dále komplikuje jejich návrat do běžného života (Baptista, 2010).

Dalším významným individuálním faktorem je závislost na návykových látkách. Podle Greaves a Poole (2006) je závislost na alkoholu a drogách častým jevem mezi lidmi bez domova, přičemž závislost může být příčinou i důsledkem jejich situace. Závislost vede ke snížení schopnosti udržet si práci a stabilní příjem, což dále zvyšuje riziko ztráty bydlení. Výzkum naznačuje, že osoby bez domova často používají psychoaktivní látky jako prostředek zvládnání stresu a úniku z psychických obtíží, což však často vede k prohlubování jejich problémů (Nyamathi et al., 1999).

Rodinné a mezilidské vztahy

Rodinné a mezilidské vztahy jsou také významným faktorem přispívajícím k bezdomovectví. V případech, kdy jedinec ztratí podporu rodiny nebo je vystaven násilí v domácnosti, se pravděpodobnost bezdomovectví zvyšuje. Obzvláště ženy jsou často obětí domácího násilí a hledají útočiště v azylových domech a podobných zařízeních (Kendler et al., 2003). Tato situace může být ještě zhoršena v případě, že žena má děti a zároveň čelí nedostatku finančních zdrojů. Bez rodinné podpory a bez dostatečné finanční rezervy je pro ženy obtížné zajistit si bydlení, což je vystavuje riziku dlouhodobého bezdomovectví.

2.2. Specifické potřeby žen bez domova

Ženy bez domova čelí řadě výzev a rizik, které jsou v mnoha ohledech odlišné od situace mužů bez domova. Specifické potřeby žen bez domova zahrnují především bezpečnost, ochranu před násilím, přístup k reprodukčnímu zdraví, podporu při zvládnání psychických obtíží a závislostí, a rovněž potřebu služeb zaměřených na péči o děti. Tato jedinečná kombinace potřeb je často zohledněna v programech a službách, které jsou navrženy tak, aby poskytly bezpečné a podpůrné prostředí, jež umožňuje ženám pracovat na své reintegraci do společnosti (Baptista, 2010).

Bezpečnost a ochrana před násilím

Ženy bez domova jsou častěji vystaveny násilí a zneužívání než muži. Vzhledem k tomu, že se často ocitají v nechráněných nebo rizikových situacích, jsou vystaveny fyzickému, emocionálnímu i sexuálnímu násilí (Nyamathi et al., 1999). Tento aspekt bezdomovectví u žen činí bezpečnost klíčovou potřebou a vyžaduje, aby azylové domy

a další podpůrná zařízení poskytovaly bezpečné prostředí, kde mohou ženy najít ochranu. Studie provedená v USA ukázala, že až 92 % žen bez domova má zkušenost s fyzickým nebo sexuálním násilím, což negativně ovlivňuje jejich schopnost řešit další životní problémy (Greaves & Poole, 2006). Tato situace poukazuje na potřebu specializovaných programů, které se zaměřují na prevenci násilí a na poskytování bezpečného útočiště.

Reprodukční a zdravotní péče

Ženy bez domova mají specifické potřeby spojené s reprodukčním zdravím, které jsou často zanedbávány. Vzhledem k jejich situaci jsou vystaveny zvýšenému riziku nechtěného těhotenství, sexuálně přenosných nemocí a dalších zdravotních problémů (Pleasance, 2016). Přístup k reprodukční péči je často omezený kvůli finančním problémům nebo stigmatizaci. Podle studie Evropské federace národních organizací pracujících s bezdomovci (FEANTSA) jsou ženy bez domova často stigmatizovány a jejich potřeby v oblasti reprodukčního zdraví nejsou plně pokryty dostupnými službami (FEANTSA, 2012). Aby se tento problém vyřešil, je nezbytné, aby programy poskytovaly přístup k preventivní péči a k reprodukčním službám, včetně možností plánování rodiny a gynekologické péče.

Psychické zdraví a zvládání traumatu

Psychické zdraví je pro ženy bez domova klíčovým problémem. Mnoho z těchto žen trpí posttraumatickou stresovou poruchou, depresí, úzkostí a jinými duševními poruchami, které jsou často důsledkem zkušeností s násilím nebo zneužíváním (Kendler et al., 2003). Výzkumy ukazují, že duševní poruchy jsou častější u žen bez domova než u mužů, což vyžaduje dostupnost terapeutické podpory zaměřené na léčbu traumatu a zvládání psychické zátěže (Masten, 2001). Vytváření podpůrných skupin a terapeutických programů může hrát zásadní roli při stabilizaci psychického stavu žen a jejich opětovném začlenění do společnosti.

Zvládání závislostí

Závislost na alkoholu a drogách je běžným problémem mezi ženami bez domova, přičemž tyto látky často používají jako prostředek k úniku před psychickými obtížemi nebo traumatem. Závislost však zároveň prohlubuje jejich problémy a ztěžuje jejich snahu o stabilizaci a návrat do společnosti (Greaves & Poole, 2006). Studie naznačují, že mnoho žen bez domova zažívá dvojí stigmatizaci – jednak za svou situaci bez

domova, jednak za užívání návykových látek, což komplikuje jejich přístup k léčbě (Nyamathi et al., 1999). Specifické léčebné programy zaměřené na ženy, které se snaží překonat závislost a řešit hluboce zakořeněná traumata, mohou výrazně zlepšit jejich šance na úspěšnou reintegraci.

Péče o děti

V případě žen bez domova, které jsou zároveň matkami, je péče o děti zásadním problémem. Tyto ženy často čelí dvojímu tlaku – nutnosti zajistit dětem bezpečné prostředí a zároveň vlastní obtížné životní situaci (Křížková et al., 2005). Dostupnost služeb péče o děti v rámci azylových domů a jiných sociálních služeb může těmto ženám pomoci stabilizovat svou situaci a usnadnit jejich návrat do zaměstnání a společnosti.

3. Závislosti žen

Závislost na psychoaktivních látkách, jako jsou alkohol, drogy nebo léky, je v moderní společnosti stále častějším problémem mezi ženami. Tento jev má komplexní a mnohvrstevnou povahu, kde se vzájemně prolínají biologické, psychologické a sociální faktory. Ženy, které trpí závislostí, často čelí nejen fyzickým následkům, ale také silné stigmatizaci a sociálnímu vyloučení, což významně ovlivňuje jejich přístup k léčbě a úspěšnost rehabilitace (Room, 2005).

Sociální faktory závislosti

Jedním z klíčových aspektů závislosti u žen jsou sociální faktory, které hrají roli jak v rozvoji, tak v udržování závislosti. Podle Bourdieu (2001) společenské normy a očekávání kladou na ženy tlak ohledně jejich rolí a způsobů chování. Ženy jsou často považovány za pečovatelky a udržovatelky rodinných hodnot, což může vést k přetížení a stresu. Mnoho žen se v takových situacích uchyluje k psychoaktivním látkám jako k prostředku úlevy od psychického napětí a zvládání stresu (Nyamathi et al., 1999). Sociální stigma a obavy ze společenského odsouzení však mohou bránit ženám otevřeně hovořit o svých problémech se závislostí a vyhledat pomoc, což vede k izolaci a prohlubování závislosti (Lorber, 1994).

Závislost u žen je často spojována s psychickým stresem a s potřebou vyrovnat se s náročnými životními situacemi, jako jsou rozpad vztahů, ztráta zaměstnání nebo finanční nestabilita. Výzkumy také naznačují, že ženy bývají více ovlivněny

rodinnými a mezilidskými vztahy než muži, což zvyšuje jejich zranitelnost vůči užívání návykových látek v krizových situacích (Greaves & Poole, 2006). Tento tlak se stává obzvláště významným v prostředí azylových domů, kde ženy čelí kombinaci stresových faktorů, včetně minulých traumat, sociální izolace a ekonomické závislosti na podpůrných programech.

Psychologické aspekty a trauma

Ženy trpící závislostí na psychoaktivních látkách mají často zkušenosti s traumatem, které může být příčinou nebo důsledkem jejich závislosti. Výzkum ukazuje, že ženy, které zažily fyzické, emocionální nebo sexuální násilí, mají vyšší pravděpodobnost rozvoje závislosti (Kendler et al., 2003). Trauma může vést k rozvoji psychických poruch, jako je posttraumatická stresová porucha, deprese nebo úzkost, které dále zvyšují riziko užívání psychoaktivních látek jako formy „sebemedikace“ (Masten, 2001).

V rámci léčby závislosti je tedy klíčové zaměřit se na zvládání traumatu a poskytování podpůrných terapeutických programů. V mnoha případech může léčba traumatu snížit potřebu psychoaktivních látek a přispět k úspěšné rehabilitaci. Greaves a Poole (2006) zdůrazňují význam specializovaných programů, které reflektují jedinečné psychologické potřeby žen a zahrnují terapeutické přístupy zaměřené na zvládání traumatu a posilování psychické odolnosti.

Biologické a fyziologické faktory

Ženy jsou vůči účinkům psychoaktivních látek biologicky citlivější než muži, což má vliv na rozvoj a průběh závislosti. Podle Rooma (2005) ženy rychleji rozvíjejí fyzickou závislost a čelí vyššímu riziku zdravotních komplikací, jako jsou jaterní onemocnění nebo kardiovaskulární problémy. Biologické rozdíly také znamenají, že ženy potřebují specifické přístupy k léčbě závislosti, včetně zvládání abstinčních příznaků a léčby zdravotních důsledků spojených s užíváním návykových látek (Kendler et al., 2003).

Závislost a role mateřství

Mateřství přináší ženám s problémy se závislostí zvláštní výzvy. Ženy-matky čelí dvojitému tlaku: jednak musí řešit svou závislost, jednak čelí společenským očekáváním ohledně péče o děti. Tato situace může vést ke stresu, který prohlubuje potřebu psychoaktivních látek jako nástroje zvládání (Křížková et al., 2005). Navíc

stigma spojené s užíváním látek u matek často vede k větší izolaci a k problémům při získávání potřebné podpory. Podpora programů zaměřených na ženy-matky může zlepšit jejich šance na úspěšnou léčbu a poskytnout jim stabilní základ pro budování nového života pro sebe i své děti (Pleasance, 2016).

3.1. Druhy závislostí

Závislost na návykových látkách představuje komplexní problém, který zahrnuje nejen fyzické, ale také psychologické a sociální aspekty. Závislosti se mohou projevovat různými formami a stupni intenzity, přičemž mezi nejčastější typy patří závislost na drogách a alkoholu. Obě formy závislosti mají významné dopady na jednotlivce i širší společnost, a to jak z hlediska zdravotního, tak sociálního. V tomto textu se zaměříme na definici a charakteristiku těchto dvou hlavních typů závislostí, jejich příčiny a důsledky v českém kontextu.

Drogová závislost

Drogová závislost je chronické onemocnění, které zahrnuje opakovanou potřebu užívání psychoaktivních látek, přičemž jedinec ztrácí kontrolu nad užíváním látky i přes negativní důsledky pro zdraví a životní situaci. Drogová závislost má fyzickou i psychologickou složku. Podle Miovského (2010) vzniká fyzická závislost v důsledku změn v nervové soustavě, kdy si tělo na přítomnost látky zvykne a vyžaduje její pravidelný přísun, aby se vyhnulo abstinenčním příznakům. Psychická závislost pak spočívá v intenzivní touze po opětovném užití látky, která je poháněna pocitem, že pouze její přítomnost umožňuje dosažení psychické pohody či úlevy.

Mezi nejčastěji užívané drogy v Česku patří marihuana, pervitin a heroin (Kalina et al., 2008). Marihuana je vnímána jako „měkká“ droga a je běžně užívána především mezi mladými lidmi, zatímco pervitin a heroin jsou považovány za „tvrdé“ drogy s vyšším rizikem vzniku fyzické závislosti a výraznějšími negativními dopady na zdraví. Pervitin (často známý pod názvem „perník“) je typickou českou drogou, jejíž užívání se v Česku řadí mezi nejvyšší v Evropě. Studie provedené v českém prostředí naznačují, že pervitin je často užíván injekčně, což zvyšuje riziko přenosu infekčních onemocnění, jako jsou hepatitida a HIV (Mioviský & Mravčík, 2011).

Drogová závislost má významné sociální a ekonomické dopady. Závislí jedinci často nejsou schopni pracovat, což vede k ekonomickým problémům a zvyšuje zátěž na systém sociální péče. V českém prostředí je kladen důraz na prevenci a harm reduction

přístup, který se zaměřuje na snižování škod způsobených užíváním drog, například prostřednictvím programů výměny jehel a poskytování substituční léčby (Kalina, 2015).

Alkoholová závislost

Alkoholová závislost je dalším významným typem závislosti, který má v české společnosti hluboké kořeny. Česká republika patří mezi země s nejvyšší spotřebou alkoholu na světě, přičemž alkohol je běžně dostupný a společensky akceptovaný (Nešpor, 2007). Alkoholová závislost vzniká postupně a často si jí dotyčný ani nevšimne, neboť konzumace alkoholu je společensky akceptována a jeho užívání je časté při různých společenských událostech.

Alkoholová závislost zahrnuje jak fyzickou závislost, která se projevuje abstinenními příznaky (třes, pocení, nevolnost) při poklesu hladiny alkoholu v krvi, tak psychickou závislost, která spočívá v neodolatelné touze po alkoholu (Nešpor, 2010). Nešpor (2013) upozorňuje na tzv. „progresivní“ povahu alkoholové závislosti, kdy se s postupem času zvyšuje tolerance vůči alkoholu, což vede k nutnosti konzumovat stále větší množství pro dosažení stejného účinku.

Alkoholismus má široký dopad na fyzické zdraví jedince, včetně onemocnění jater (cirhóza), kardiovaskulárních problémů a zvýšeného rizika nádorových onemocnění (Nešpor, 2010). Kromě toho má závažné psychologické dopady, včetně deprese, úzkostných poruch a zvýšeného rizika sebevražd. V českém kontextu je významnou výzvou prevence a léčba alkoholismu, zejména proto, že spotřeba alkoholu je v české společnosti hluboce zakořeněná a mnohdy je obtížné rozpoznat, kdy dochází k přechodu od rekreačního užívání k závislosti (Kalina, 2008).

Společenský kontext a přístup k léčbě závislostí

V České republice se s léčbou závislostí setkáváme v různých formách, přičemž jsou k dispozici jak ambulantní, tak hospitalizační programy. Kalina (2015) uvádí, že český systém léčby závislostí se opírá o multidisciplinární přístup, kde se kombinují terapeutické přístupy, jako je kognitivně-behaviorální terapie, s farmakologickou podporou, která je zaměřena na snížení abstinenních příznaků a podporu zvládání touhy po návykové látce.

Léčba závislostí se také zaměřuje na sociální podporu, která pomáhá jedincům po ukončení léčby znovu se integrovat do společnosti. Významnou součástí prevence a léčby závislostí jsou programy zaměřené na podporu abstinence a zdravého životního stylu, které zahrnují i podporu rodin a blízkých závislých jedinců, čímž se vytváří širší podpora pro udržení zdravého životního stylu (Miovský, 2010).

Jedním z aktuálních trendů v českém prostředí je zaměření na tzv. harm reduction, tedy na přístup zaměřený na snižování negativních důsledků užívání drog a alkoholu, aniž by se zaměřoval na úplnou abstinenci. Tento přístup je využíván především u drogově závislých a zahrnuje například výměnu jehel, dostupnost substituční léčby a přístup ke zdravotní péči (Kalina, 2015).

Drogová a alkoholová závislost jsou dva hlavní druhy závislostí, které v České republice představují významný problém. Drogová závislost, zejména na pervitinu, je spojena s vysokým rizikem zdravotních a sociálních komplikací, zatímco alkoholová závislost má hluboké společenské kořeny a je často přehlížena jako problém. V českém kontextu je nutné posílit preventivní a léčebné programy zaměřené na oba typy závislostí, přičemž důraz by měl být kladen na multidisciplinární a harm reduction přístupy, které reflektují specifika české společnosti.

3.2. Rizikové faktory

Závislost na návykových látkách je komplexním fenoménem, na jehož vzniku a vývoji se podílí různé faktory. V českém prostředí se závislosti věnuje řada odborníků, kteří zkoumají jak genetické predispozice, tak vliv traumat, stresu a psychosociálních faktorů na riziko vzniku závislosti. Tyto rizikové faktory nelze posuzovat izolovaně, jelikož často působí společně a vzájemně se zesilují, čímž vytvářejí složitý soubor vlivů, které jednotlivce vystavují riziku vzniku závislosti (Miovský, 2010).

Genetická predispozice

Genetické faktory jsou jedním z hlavních biologických faktorů, které zvyšují riziko rozvoje závislosti. Výzkumy naznačují, že určité genetické varianty mohou ovlivňovat citlivost jedince na psychoaktivní látky, rychlost metabolisme těchto látek v těle a míru příjemných účinků, které látky vyvolávají (Nešpor, 2007). V českém prostředí se genetické predispozice stávají stále častějším předmětem výzkumu, zejména s rozvojem genetiky a neurověd, které umožňují hlubší porozumění tomu, jak biologická dědičnost ovlivňuje sklon k závislostem.

Genetická predispozice však neznamená, že jedinec bude závislostí automaticky trpět, ale spíše naznačuje vyšší pravděpodobnost jejího rozvoje za určitých podmínek. Dědičnost závislosti byla prokázána například u alkoholismu, kde studie ukazují, že jedinci s genetickou predispozicí mají až čtyřnásobně vyšší riziko vzniku alkoholové závislosti ve srovnání s populací bez této predispozice (Kalina, 2015). Tento genetický vliv je často posilován vlivy prostředí, například vlivem rodinného prostředí, kde je alkohol konzumován a akceptován jako běžná součást života, což může dále zvyšovat riziko vzniku závislosti.

Trauma

Trauma, zejména psychologické trauma, je dalším významným rizikovým faktorem, který zvyšuje pravděpodobnost rozvoje závislosti. Výzkumy ukazují, že jedinci, kteří zažili fyzické, emocionální nebo sexuální násilí, mají vyšší sklon k užívání návykových látek jako prostředku k úlevě od psychického napětí a bolesti. Trauma často vede k rozvoji posttraumatické stresové poruchy (PTSD), která je spojena s nárůstem rizika vzniku závislosti, jelikož jedinci s PTSD často používají psychoaktivní látky k „sebemedikaci“ svých symptomů (Nešpor, 2013).

V českém prostředí jsou ženy, které zažily trauma v dětství nebo v dospělosti, jednou z nejohroženějších skupin, pokud jde o rozvoj závislosti. Podle Kaliny (2008) se trauma často projevuje jako spouštěč pro užívání návykových látek, protože psychoaktivní látky mohou jedinci poskytovat dočasnou úlevu od symptomů deprese, úzkosti a dalších psychických potíží, které jsou důsledkem traumatických zážitků. Tento trend potvrzují také studie z českých azylových domů, kde se závislost často objevuje u žen s traumatickými zkušenostmi spojenými s násilím v rodině nebo domácím násilím (Miovský & Mravčík, 2011).

Stres

Stres je dalším významným faktorem, který přispívá ke vzniku a udržování závislosti. Stres může vyvolávat negativní emoce a napětí, které jedinec řeší užíváním návykových látek jako způsobu zvládnání a úniku. Podle Nešpora (2007) je stres jedním z nejčastějších spouštěčů užívání psychoaktivních látek, zejména v moderní společnosti, kde je tlak na výkon a úspěch neustále přítomen. V českém prostředí je problematika stresu a jeho vlivu na vznik závislosti zkoumána zejména v souvislosti s pracovní zátěží a sociálními podmínkami.

Stresové faktory mohou zahrnovat finanční obtíže, problémy v zaměstnání nebo konflikty v rodinném životě. Tyto situace často vedou ke zvýšenému riziku rozvoje závislosti, protože psychoaktivní látky poskytují jedinci krátkodobou úlevu od stresu. Kalina (2015) poukazuje na to, že jedinci, kteří čelí dlouhodobému stresu, mají vyšší riziko, že si vyvinou závislost na alkoholu či drogách jako prostředek k uvolnění a zvládání stresových situací.

Psychosociální faktory

Psychosociální faktory zahrnují vliv rodiny, vrstevníků, společenských norem a kulturního prostředí. V českém kontextu mají tyto faktory značný význam, jelikož spotřeba alkoholu je kulturně zakořeněna a akceptována. Podle Miovského (2010) hrají psychosociální faktory klíčovou roli ve vývoji závislosti, neboť vytvářejí kontext, ve kterém je užívání návykových látek nejen povolené, ale často i podporované. Rodinné prostředí a vztahy s vrstevníky mohou vést k tomu, že jedinec začne užívat psychoaktivní látky pod tlakem okolí nebo z důvodu nápodoby chování, které vidí v okolí.

Podle Nešpora (2010) jsou psychosociální faktory zvláště silné u mladistvých, kteří jsou ovlivněni vrstevnickými tlaky a potřebou začlenit se do sociálních skupin. Tyto faktory mohou zvyšovat riziko experimentování s návykovými látkami a následného rozvoje závislosti. V České republice je spotřeba alkoholu mezi mladými lidmi vysoká a často je vnímána jako součást společenského života, což vede k rozvoji rizikového chování již v raném věku (Kalina, 2015).

Rizikové faktory, jako jsou genetická predispozice, trauma, stres a psychosociální vlivy, se vzájemně prolínají a přispívají ke komplexnosti fenoménu závislosti. V českém prostředí je nezbytné zaměřit se na prevenci a intervenci, která reflektuje všechny tyto faktory. Preventivní programy by měly zahrnovat nejen vzdělávání o rizicích návykových látek, ale také podporu pro zvládání stresu a trauma, aby se snížilo riziko rozvoje závislosti u ohrožených skupin obyvatelstva.

4. Azylové domy

Azylové domy představují klíčovou součást systému sociálních služeb, který poskytuje podporu osobám bez domova, zvláště pak ženám, které se ocitly v krizové životní situaci. Azylové domy zajišťují ženám nejen základní potřeby jako je přístřeší, strava a hygiena, ale i specifickou sociální podporu zaměřenou na stabilizaci jejich

životní situace a prevenci dlouhodobého bezdomovectví. Podle Pajera (2010) azylové domy slouží jako přechodné ubytování, které ženám umožňuje překonat kritická období, a zároveň jim poskytují čas a prostor k nalezení trvalejšího řešení, například zajištěním bydlení, pracovního místa nebo přístupem k terapii a sociální podpoře.

V České republice je síť azylových domů řízena a financována prostřednictvím veřejného sektoru a neziskových organizací. Tento typ služby je primárně orientován na zranitelné osoby, které z různých důvodů nejsou schopny zajistit si samostatné bydlení a jsou vystaveny riziku sociálního vyloučení (Pajer, 2010). Azylové domy jsou důležitou součástí prevence dlouhodobého bezdomovectví, které má významné sociální, ekonomické i zdravotní dopady. Zvláštní pozornost se přitom věnuje ženám, které jsou v bezdomovectví vystaveny specifickým rizikům, jako je násilí, zdravotní problémy a ztráta rodinných vazeb (Nešpor, 2010).

4.1. Definice a funkce azylových domů pro ženy bez domova

Azylové domy pro ženy bez domova jsou specifickým typem sociálních zařízení, která poskytují bezpečné a stabilní prostředí pro ženy, jež se ocitly v obtížné životní situaci, například kvůli násilí v rodině, ztrátě zaměstnání nebo nedostatku finančních prostředků. Azylové domy jsou definovány jako zařízení sociální péče, které nabízí nejen základní materiální podporu, ale také komplexní sociální a psychologické služby zaměřené na posílení sebevědomí, rozvoj osobních dovedností a podporu při hledání dlouhodobého řešení (Pajer, 2010).

Jedním z hlavních cílů azylových domů pro ženy bez domova je poskytnout jim čas a bezpečné prostředí k obnově jejich duševního a fyzického zdraví. Podle Křížkové et al. (2005) azylové domy hrají klíčovou roli v reintegraci žen do společnosti, což zahrnuje podporu při hledání zaměstnání, vzdělávání, a pokud je to potřeba, tak i pomoc při kontaktu s rodinou a dětmi. Azylové domy zároveň ženám poskytují terapeutickou pomoc zaměřenou na zvládání stresu a traumatu, který často představuje základní příčinu jejich obtížné životní situace (Nešpor, 2013).

Pro ženy bez domova, které jsou často vystaveny riziku násilí nebo zneužívání, představuje azylový dům důležitý prvek ochrany a prevence. Nezřídka se jedná o ženy, které ztratily možnost získat bezpečný a stabilní domov kvůli domácímu násilí nebo jiným formám ohrožení. V tomto ohledu azylové domy nejenže poskytují útočiště, ale

také usilují o posílení žen a podporu jejich samostatnosti, což je klíčové pro dosažení dlouhodobé stability (Kalina, 2015).

Další důležitou funkcí azylových domů je poskytování vzdělávacích a podpůrných programů, které ženám pomáhají rozvíjet dovednosti potřebné pro samostatné bydlení. Tyto programy zahrnují finanční gramotnost, dovednosti spojené s vedením domácnosti, ale i psychologické poradenství zaměřené na zlepšení mezilidských vztahů a sociální integraci (Miovský, 2010). Kalina (2015) uvádí, že bez domova se často ocitají ženy, které nemají dostatečné finanční a sociální zázemí, a proto je v azylových domech kladen důraz na posílení jejich schopnosti samostatně fungovat a rozvíjet vlastní kompetence.

V rámci azylových domů se také rozvíjí přístup zaměřený na specifické potřeby žen v různých životních etapách, například matek s dětmi. Podle Pajera (2010) azylové domy nabízejí specializované služby pro matky, které se ocitly v nouzi, čímž se snaží předcházet tomu, aby byly děti umísťovány do ústavní péče. Tento přístup pomáhá stabilizovat rodinné vazby a podporuje ženy v jejich rodičovské roli, což má pozitivní dopad na psychické zdraví a sociální zázemí rodiny.

Azylové domy pro ženy bez domova tak představují klíčovou službu, která reaguje na široké spektrum potřeb těchto zranitelných skupin obyvatel. Vedle materiální podpory poskytují také sociální a psychologickou pomoc, která umožňuje ženám pracovat na jejich soběstačnosti a reintegraci do společnosti. Tento komplexní přístup je nezbytný pro prevenci dlouhodobého bezdomovectví a podporu žen na cestě k stabilnímu životu.

4.2. Azylových domů pro ženy NADĚJE

Organizace NADĚJE je jednou z předních neziskových organizací v České republice, která poskytuje široké spektrum sociálních služeb pro osoby v nouzi, včetně azylových domů pro ženy. Tato organizace se zaměřuje na pomoc lidem bez domova a jejím hlavním cílem je podpora a reintegrace těch, kteří se ocitli na okraji společnosti, do běžného života. Azylové domy pro ženy zajišťované NADĚJÍ poskytují bezpečné útočiště ženám, které se ocitly v krizových životních situacích, včetně těch, které zažily domácí násilí, ztrátu bydlení nebo finanční a sociální krize (NADĚJE, 2020).

Poslání a cíle azylových domů NADĚJE

Azylové domy NADĚJE poskytují ženám nejen základní potřeby, jako je přístřeší, jídlo a hygiena, ale také širokou paletu sociálních služeb zaměřených na podporu a stabilizaci. Podle Kaliny (2015) je pro tyto typy zařízení klíčové poskytování komplexní podpory, která umožňuje ženám získat stabilní základy pro jejich další život. NADĚJE se soustředí na individuální přístup a podporu žen při obnově jejich sebedůvěry a schopnosti samostatně řešit každodenní problémy. Cílem je nejen zajistit ženám okamžitou pomoc, ale také jim poskytnout dlouhodobou podporu směřující k samostatnému životu a prevenci opakovaného bezdomovectví.

Organizace klade důraz na poskytování psychologické a sociální podpory, která je klíčová pro zvládání následků traumatických zkušeností a sociální izolace. Ženy v azylových domech často potřebují pomoc při obnově psychického zdraví, které je často narušeno nejen bezdomovectvím, ale i předchozími traumatickými zážitky, jako je domácí násilí nebo ztráta dětí. Podle Křížkové et al. (2005) je podpora při zvládání traumatu a posilování psychické odolnosti klíčovým prvkem pro reintegraci žen do společnosti.

Specifické služby a programy NADĚJE

Azylové domy pro ženy NADĚJE nabízejí různé programy a služby, které reagují na specifické potřeby žen v krizových situacích. Jedním z hlavních zaměření je poskytnutí bezpečného prostředí a prevence dalšího násilí. NADĚJE se zaměřuje na ženy, které často unikají před násilnými partnery, a nabízí jim prostor, kde se mohou cítit v bezpečí a kde je jim poskytnuta ochrana a podpora. Podle Nešpora (2013) je bezpečné prostředí klíčové pro obnovení psychického zdraví a pocitu důvěry žen, což umožňuje úspěšnější řešení jejich krizové situace.

Další klíčovou službou je pracovní poradenství a podpora při hledání zaměstnání, která umožňuje ženám získat ekonomickou nezávislost a zlepšit své vyhlídky na dlouhodobé bydlení. NADĚJE organizuje pracovní tréninky a vzdělávací programy, které ženám pomáhají rozvíjet dovednosti potřebné pro vstup na pracovní trh. Pracovní integrace je podle Miovskeho (2010) důležitým faktorem pro prevenci opětovného bezdomovectví, neboť ekonomická stabilita je klíčem k udržení dlouhodobého bydlení a samostatnosti.

Sociální a psychologická podpora

Psychologická podpora je další významnou oblastí, které se azylové domy NADĚJE věnují. Ženy, které zažily traumatické zážitky a dlouhodobou zátěž bezdomovectvím, často potřebují intenzivní psychologickou pomoc. V rámci azylových domů NADĚJE jsou k dispozici terapeuti a sociální pracovníci, kteří poskytují individuální i skupinové terapie zaměřené na zvládání stresu, úzkosti a dalších psychických problémů. Kalina (2015) zdůrazňuje, že psychologická podpora je klíčová pro obnovu psychické stability a rozvoj dovedností, které umožňují ženám vrátit se do běžného života.

Součástí podpory je i pomoc při řešení rodinných vztahů a udržení kontaktu s dětmi. Ženy, které se ocitnou v azylových domech NADĚJE, často čelí obtížím v udržení rodinných vazeb, zejména pokud se jedná o ženy s dětmi. Organizace poskytuje asistenci při zajištění právních záležitostí, jako je opatrovnictví dětí, což má zásadní vliv na psychickou pohodu žen a jejich motivaci k rehabilitaci (Křížková et al., 2005).

Význam NADĚJE v českém kontextu

Azylové domy NADĚJE představují zásadní složku českého systému sociální podpory. Organizace hraje klíčovou roli v prevenci dlouhodobého bezdomovectví a sociální exkluze žen. NADĚJE pomáhá ženám vytvořit nový začátek a podporuje je na cestě k samostatnosti. V českém prostředí je NADĚJE uznávaným poskytovatelem sociálních služeb, který poskytuje nejen materiální pomoc, ale i komplexní podporu zaměřenou na dlouhodobou stabilitu a reintegraci klientek do společnosti.

5. Lidské potřeby v kontextu azylového bydlení

Azylové domy představují zásadní součást sociální podpory v krizových situacích, zejména pro ženy, které se ocitly v situaci bezdomovectví, často v důsledku násilí, ztráty zaměstnání či finanční tísně. V rámci této formy bydlení se klade důraz nejen na poskytnutí základních potřeb, jako je přístřeší a strava, ale také na sociální, psychologickou a terapeutickou podporu, která pomáhá ženám stabilizovat jejich životní situaci a znovu nabýt sebevědomí a samostatnost (Pajer, 2010). Lidské potřeby v kontextu azylového bydlení sahají od fyzických potřeb po potřeby psychologické a sociální, které jsou nezbytné pro dlouhodobou reintegraci do společnosti.

5.1. Analýza potřeb žen v azylových domech

Ženy v azylových domech mají specifické potřeby, které jsou často odlišné od potřeb mužů, a to zejména kvůli jejich vyšší zranitelnosti vůči násilí a sociální stigmatizaci. Tyto ženy často zažily fyzické či psychické trauma, které má dopad na jejich psychickou stabilitu a schopnost řešit náročné životní situace (Nešpor, 2010). Kromě fyzického bezpečí je pro ně klíčová také psychologická podpora a bezpečné prostředí, kde se mohou soustředit na vlastní obnovu a rozvoj. Pajer (2010) zdůrazňuje, že azylové domy pro ženy by měly poskytovat nejen materiální podporu, ale také pomoc při zvládání stresu a terapeutické služby zaměřené na zpracování traumatu.

Další důležitou potřebou je přístup k informacím a poradenství, které pomáhají ženám zvládnout praktické aspekty jejich situace, například právní podporu při řešení otázek spojených s opatrovnictvím dětí či zaměstnáním. Podle Křížkové et al. (2005) ženy v azylových domech často postrádají sociální zázemí, což vede k jejich izolaci a složitějšímu návratu do běžného života. Tento nedostatek podpůrných sítí činí z azylových domů jedinečné prostředí, kde mohou ženy získat zpět kontrolu nad svým životem prostřednictvím podpory a navazování nových sociálních vazeb.

Vedle psychologických a sociálních potřeb je důležitým faktorem i rozvoj praktických dovedností, které pomohou ženám připravit se na samostatný život mimo azylový dům. Kalina (2015) uvádí, že výuka finanční gramotnosti a praktických dovedností, jako je vedení domácnosti nebo plánování rozpočtu, je klíčovou složkou programů azylových domů, které pomáhají ženám stát se ekonomicky nezávislými a zvládat každodenní životní výzvy.

5.2. Vliv nedostatečné podpory a terapeutických služeb

Nedostatečná podpora a absence terapeutických služeb mohou mít na ženy v azylových domech velmi negativní dopad. Bez adekvátní podpory se tyto ženy často ocitají v začarovaném kruhu bezdomovectví a závislosti, což značně komplikuje jejich šanci na trvalou stabilizaci a návrat do společnosti. Kalina (2015) zdůrazňuje, že nedostatek terapeutické pomoci může vést k nárůstu psychických obtíží, jako je deprese, úzkost či posttraumatická stresová porucha, což negativně ovlivňuje jejich schopnost udržet si bydlení a zaměstnání.

Absence podpory může také prohloubit sociální izolaci žen v azylových domech. Mnoho žen ztrácí kontakt s rodinou a přáteli, což ztěžuje jejich integraci do společnosti

po opuštění azylového bydlení (Nešpor, 2013). Tento nedostatek podpory je obzvlášť patrný v případě žen s dětmi, které potřebují zvláštní péči a stabilní prostředí, což často v azylových domech bez potřebných programů a zdrojů nelze zajistit.

Nedostatečné terapeutické služby vedou také k problémům při zvládání traumatu a psychického stresu. Bez odborné podpory jsou ženy v azylových domech více ohroženy rizikem recidivy do závislosti nebo návratu k destruktivním vzorcům chování. Křížková et al. (2005) poukazují na to, že specializované terapeutické programy zaměřené na zvládání stresu a léčbu traumatu by měly být integrální součástí služeb poskytovaných v azylových domech. Bez nich ženy často zůstávají v cyklu závislosti a bezdomovectví, který se opakovaně vrací a prohlubuje jejich krizi.

V kontextu českého sociálního systému by proto měla být věnována zvýšená pozornost na financování a rozvoj služeb zaměřených na podporu žen v azylových domech. Tyto služby by měly zahrnovat nejen materiální a zdravotní podporu, ale i dlouhodobé terapeutické a sociální programy, které ženám umožní překonat obtíže spojené s traumatem a připravit se na znovuzачlenění do společnosti (Pajer, 2010).

II. VÝZKUMNÁ ČÁST – METODOLOGIE VÝZKUMU

1. Výzkumné otázky a cíle

Tato práce se zaměřuje na komplexní analýzu azylových domů pro ženy bez domova, se zvláštním zřetelem na jejich specifické potřeby, vliv podpory a terapeutických služeb na jejich životní situaci, a roli organizací jako NADĚJE v českém kontextu. Výzkumné otázky (VO1 - VO4) a cíle byly formulovány s ohledem na potřebu lepšího porozumění tomu, jak sociální a terapeutická podpora může přispět ke stabilizaci žen v azylových domech a k jejich opětovnému začlenění do společnosti. Zaměřují se na identifikaci rizikových faktorů a efektivity programů, které tyto ženy podporují na jejich cestě ke stabilitě a samostatnosti.

1.1. Výzkumné otázky

VO1: Jaké jsou hlavní potřeby žen v azylových domech a jak se liší od potřeb jiných zranitelných skupin?

VO2: Jaký vliv má nedostatečná podpora a absence terapeutických služeb na psychické a sociální zdraví žen v azylových domech?

VO3: Jak efektivně organizace, jako je NADĚJE, reagují na specifické potřeby žen bez domova a jaké služby poskytují ke stabilizaci jejich životní situace?

VO4: Jaké jsou hlavní rizikové faktory (genetické predispozice, trauma, stres a psychosociální faktory) přispívající k rozvoji závislosti u žen bez domova a jak se s nimi azylové domy vypořádávají?

Tyto otázky jsou navrženy tak, aby identifikovaly základní překážky, se kterými se ženy bez domova setkávají, a zhodnotily, do jaké míry současné služby a podpůrné programy přispívají k řešení těchto výzev. Výzkumné otázky rovněž reflektují potřebu zaměřit se na rizikové faktory, které mohou vést k cyklu bezdomovectví a závislosti, a zhodnotit efektivitu terapeutických a sociálních služeb v rámci azylových domů.

1.2. Cíle práce

Cílem této práce je detailně prozkoumat specifické potřeby žen bez domova v azylových domech, analyzovat vliv sociální a terapeutické podpory na jejich psychickou a sociální stabilitu a poskytnout návrhy na zlepšení stávajících služeb. Práce se zaměřuje na následující oblasti, které by měly podpořit dosažení cíle:

Analýza potřeb žen v azylových domech - Detailně prozkoumat potřeby žen v azylových domech, včetně materiálních, psychologických a sociálních potřeb, a zjistit, jak tyto potřeby ovlivňují jejich schopnost vrátit se do běžného života. Cílem je identifikovat klíčové aspekty, které mohou přispět k jejich sociální stabilitě a dlouhodobému zařazení do společnosti.

Zhodnocení vlivu nedostatečné podpory - Analyzovat dopady nedostatečné podpory a absenci terapeutických služeb na psychické zdraví a sociální začlenění žen v azylových domech. Tento cíl zahrnuje hodnocení toho, jak absence těchto služeb přispívá k riziku recidivy do závislosti a k opakovanému cyklu bezdomovectví.

Hodnocení efektivity služeb poskytovaných organizací NADĚJE - Zhodnotit, jak organizace NADĚJE a její programy pro ženy bez domova pomáhají překonávat specifické životní výzvy těchto žen, a jak účinně přispívají ke stabilizaci a reintegraci žen do společnosti. Cílem je identifikovat silné stránky a nedostatky v poskytovaných službách a nabídnout návrhy na zlepšení.

Identifikace rizikových faktorů a návrh preventivních opatření - Identifikovat hlavní rizikové faktory přispívající k rozvoji závislostí u žen v azylových domech a nabídnout preventivní opatření, která by mohla být implementována v rámci azylových domů. Tento cíl zahrnuje analýzu genetických predispozic, traumatu, stresu a psychosociálních vlivů, které ovlivňují zdraví a stabilitu žen v azylových domech.

Práce by měla přinést cenné informace pro poskytovatele sociálních služeb a odborníky, kteří pracují s ženami bez domova, a nabídnout doporučení pro zlepšení efektivity služeb v oblasti azylového bydlení. Výsledky by měly sloužit jako základ pro rozvoj strategií, které přispějí ke zlepšení kvality poskytovaných služeb a podpoří ženy bez domova na jejich cestě k samostatnému životu.

2. Výzkumný soubor

Výzkumný soubor této práce zahrnuje ženy, které aktuálně využívají služby azylových domů nebo tyto služby nedávno opustily. Soubor byl sestaven na základě záměrného výběru, který zohledňoval rozmanitost životních situací, sociálního zázemí a specifických potřeb účastnic. Analýza dat byla provedena na základě hloubkových rozhovorů, jejichž cílem bylo získat hlubší vhled do životních příběhů těchto žen, jejich zkušeností s azylovým bydlením a potřebami, které jim tyto služby pomáhají naplňovat.

Výběr účastnic byl zaměřen na zajištění co největší diverzity mezi ženami, aby byly zachyceny různé aspekty jejich životních situací. Základním kritériem byla aktuální nebo nedávná zkušenost s azylovým bydlením, přičemž všechny ženy byly informovány o účelu výzkumu a poskytly informovaný souhlas s účastí. Výběr zahrnoval ženy různého věku, od 25 do 60 let, různého rodinného stavu i vzdělání. Klientky byly rovněž vybrány s ohledem na jejich specifické potřeby, jako je mateřství, problémy s duševním zdravím nebo fyzická onemocnění, která mohla ovlivnit jejich zkušenosti s azylovým bydlením.

Charakteristika výzkumného souboru zahrnuje několik klíčových aspektů. Demograficky se účastnice pohybovaly v širokém věkovém rozmezí, což umožňuje analýzu rozdílných životních etap a jejich vlivu na zkušenosti s bezdomovectvím. Některé ženy byly matkami samoživitelkami, jiné bezdětné. Vzdělání účastnic se pohybovalo od základního po střední odborné, což odráží různorodé sociální zázemí. Rodinné prostředí většiny žen bylo charakterizováno narušenými vztahy, často zahrnujícími násilí, zneužívání nebo závislosti v rodině. Tyto zkušenosti z dětství měly dlouhodobé následky na jejich psychickou stabilitu a schopnost vytvářet zdravé vztahy v dospělosti.

Většina žen zažila nějakou formu násilí, ať už fyzické, psychické nebo sexuální, nejčastěji ze strany partnerů či rodinných příslušníků. Tyto traumatické zážitky měly zásadní vliv na jejich ztrátu bydlení a vedly k jejich příchodu do azylových domů. Další důležitý aspekt tvořily problémy se závislostmi, například na alkoholu či drogách, a s duševním zdravím, jako jsou deprese nebo úzkosti, které často odrážely dlouhodobé následky traumatu.

Ekonomická situace těchto žen byla zpravidla velmi obtížná. Většina z nich čelila nezaměstnanosti, nízkým příjmům nebo dluhovým pastím, což zásadně ovlivnilo jejich schopnost udržet si bydlení. Tyto ekonomické faktory byly často klíčovou příčinou jejich bezdomovectví. Získané údaje ukazují komplexnost životních situací žen v azylových domech, jejichž potřeby zahrnují jak materiální, tak psychologickou a sociální podporu. Výzkumný soubor reflektuje různé cesty, které vedly k pobytu těchto žen v azylových domech, a poskytuje podklady pro analýzu toho, jak jim mohou být služby lépe přizpůsobeny.

3. Metody

Tato práce využívá kvalitativní výzkumný přístup, jehož cílem je prozkoumat životní zkušenosti žen v azylových domech a hluboce porozumět jejich specifickým potřebám a výzvám. Klíčové metody zahrnují polostrukturované rozhovory jako hlavní nástroj sběru dat a fenomenologickou analýzu jako metodu pro jejich zpracování a interpretaci. Tyto metody umožňují detailní analýzu individuálních příběhů, identifikaci společných témat a získání komplexního pohledu na zkušenosti žen v azylových domech.

3.1. Metody sběru dat (polostrukturované rozhovory)

Polostrukturované rozhovory byly zvoleny jako hlavní nástroj sběru dat díky jejich flexibilitě a schopnosti kombinovat standardizované otázky s možností hlubšího zkoumání individuálních odpovědí. Rozhovory byly prováděny s klientkami šesti různých azylových domů, přičemž každá z žen představovala unikátní případovou studii. Tato metoda umožnila získat bohatá data, která reflektují rozmanité zkušenosti a perspektivy účastnic.

Rozhovory byly založeny na předem připravené sadě otázek zaměřených na klíčové oblasti, jako jsou:

- důvody vedoucí k pobytu v azylovém domě,
- potřeby žen během pobytu,
- zkušenosti s podporou a službami azylového domu,
- osobní cíle a plány po opuštění azylového bydlení.

Kromě těchto otázek byl rozhovor veden otevřeně, což umožnilo ženám rozvíjet svá vyjádření a poskytnout detailní popis jejich individuálních příběhů. Polostrukturovaný formát zajistil konzistenci sběru dat napříč rozhovory, přičemž zároveň umožnil adaptaci na konkrétní situace a potřeby účastnic (Kalina, 2015).

Pro zajištění důvěry a otevřenosti rozhovorů byla klíčová citlivá komunikace a respektování anonymního a důvěrného charakteru sdílených informací. Všechny rozhovory byly nahrávány se souhlasem účastnic a následně přepsány k dalšímu zpracování a analýze.

3.2. Metody zpracování a analýzy dat (fenomenologická analýza)

Data získaná prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů byla zpracována pomocí fenomenologické analýzy, která se zaměřuje na porozumění individuálním zkušenostem a jejich subjektivnímu významu. Tato metoda je zvláště vhodná pro zkoumání komplexních a emocionálně náročných témat, jako jsou zkušenosti žen v azylových domech (Miovský, 2010).

Fenomenologická analýza probíhala v několika krocích. Nejprve byla data podrobně prostudována a přepisy rozhovorů byly opakovaně pročítány, aby byla zachycena klíčová témata a vzorce. Následně byla identifikována klíčová témata, která se objevovala napříč rozhovory, například potřeba bezpečného prostředí, důležitost psychologické podpory nebo problémy spojené s ekonomickou stabilitou (Nešpor, 2010). Tato témata byla kategorizována a analyzována v kontextu individuálních i sdílených zkušeností účastnic.

Dalším krokem byla interpretace dat s ohledem na teoretické koncepty a cíle práce. Fenomenologická analýza umožnila identifikovat nejen objektivní potřeby žen v azylových domech, ale také jejich subjektivní pohledy na poskytované služby a jejich vliv na životní situaci. Tento přístup přinesl hlubší vhled do toho, jak ženy vnímají azylové domy jako nástroj podpory a jaké aspekty jejich zkušeností by mohly být zlepšeny.

Pro zajištění validity analýzy byla využita triangulace, kdy byly získané výsledky porovnány s dostupnou literaturou a konzultovány s odborníky na sociální práci a adiktologii (Kalina, 2015). Tím byla zajištěna objektivita a komplexnost interpretace dat.

Fenomenologická analýza v kombinaci s polostrukturovanými rozhovory tak poskytla detailní pohled na potřeby žen v azylových domech a jejich zkušenosti, což přispívá k naplnění výzkumných cílů této práce.

3.3. Proces analýzy

Interpretativní fenomenologická analýza (IPA), jak ji popisují Kostínková a Čermák, byla klíčovým metodologickým rámcem pro zpracování dat z rozhovorů s ženami v azylových domech. Tento přístup je vhodný zejména pro pochopení subjektivních zkušeností jednotlivců, přičemž se opírá o tři základní principy: fenomenologii,

hermeneutiku a idiografický přístup. Fenomenologie se zaměřuje na detailní porozumění žité zkušenosti konkrétního člověka, hermeneutika propojuje subjektivní zkušenost respondentů s interpretací výzkumníka a idiografický přístup se soustředí na hloubkovou analýzu jednotlivých případů před zobecněním.

Proces analýzy byl rozdělen do několika fází. V první fázi byla data připravena prostřednictvím doslovného přepisu rozhovorů, což zajistilo zachování nuance jazykového vyjadřování respondentek. Texty byly zároveň strukturovány tak, aby bylo možné snadno označit klíčové části pro analýzu.

Následně bylo přistoupeno k opakovanému čtení textů. Tento krok umožnil výzkumníkovi důkladně se seznámit s obsahem rozhovorů a získat hlubší vhled do kontextu zkušeností jednotlivých respondentek. Součástí tohoto procesu bylo i vytváření počátečních poznámek, které zahrnovaly deskriptivní komentáře k obsahu výpovědí, lingvistickou analýzu zaměřenou na jazykové prostředky a konceptuální poznámky vedoucí k formulaci hypotéz.

Další fáze se zaměřila na identifikaci témat. Rodící se témata byla formulována na základě významů, které byly obsaženy ve výpovědích respondentek. Témata byla ilustrována konkrétními citacemi, což zajistilo transparentnost a relevanci analýzy. Po identifikaci témat následovalo hledání souvislostí mezi nimi. K tomu byly využity techniky, jako je polarizace, která zkoumá kontrasty, nebo kontextualizace, která hledá souvislosti mezi jednotlivými výpověďmi. Témata byla seskupena do nadřazených kategorií s ohledem na významové vztahy.

Každý případ byl analyzován samostatně, což odpovídá idiografickému přístupu IPA. Tento krok umožnil zachytit specifické aspekty jednotlivých zkušeností žen. Po analýze jednotlivých případů byla identifikována společná témata napříč všemi případy. Tento proces vedl k definování vzorců, které se objevovaly u více respondentek, i jedinečných aspektů specifických pro jednotlivé případy.

Při analýze byla reflektována role výzkumníka a jeho možný vliv na interpretaci dat. Uvědomění si této role pomohlo minimalizovat zkreslení a zároveň umožnilo hlubší pochopení dat. Výsledky analýzy byly prezentovány ve dvou rovinách: tematické a idiografické. Tematická rovina se zaměřila na hlavní témata a jejich ilustraci pomocí citací respondentek, zatímco idiografická rovina zachycovala specifické příběhy jednotlivých žen.

Tento proces analýzy ukázal klíčové poznatky o vztahu mezi genderovými rolemi, společenskými očekáváními a závislostmi u žen v azylových domech. Získané výsledky mohou přispět k návrhu efektivnějších intervencí a hlubšímu porozumění potřeb žen v této zranitelné situaci.

III. VÝZKUMNÁ ČÁST – VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola se zaměřuje na prezentaci výsledků získaných prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů realizovaných s vybranými respondentkami. Hlavním cílem této části je podrobně rozpracovat klíčové poznatky, které byly identifikovány během výzkumu, a zároveň poskytnout hlubší vhled do toho, jak ženy žijící v azylových domech vnímají vliv společenských očekávání, genderových rolí a dalších faktorů na vznik a rozvoj jejich závislostí. Výsledky jsou systematicky uspořádány podle jednotlivých výzkumných otázek, což umožňuje strukturované a přehledné zpracování dat.

Analýza poukazuje na několik hlavních témat, která se prolínají odpověďmi respondentek, včetně zkušeností s tlakem na naplňování tradičních genderových rolí, důsledků sociální izolace, ekonomické nejistoty, stigmatizace a vlivu minulých traumat. Tato témata nejen reflektují osobní zkušenosti žen, ale také odrážejí širší sociální a kulturní kontext, který ovlivňuje jejich životní situaci. Kromě identifikace těchto klíčových faktorů je cílem kapitoly také zdůraznit specifika, která jsou relevantní z pohledu adiktologie, jako je vnímání návykových látek jako způsobu zvládání stresu nebo emocionální bolesti.

1. Rozbor odpovědí na výzkumné otázky

1.1. Výzkumná otázka 1: Jaké jsou hlavní potřeby žen v azylových domech a jak se liší od potřeb jiných zranitelných skupin?

1. Povídání a sdílení zážitků jako základní potřeba.

Na základě analýzy všech rozhovorů vyplývá, že sdílení zážitků a možnost povídání hrají klíčovou roli v oblasti podpory žen v azylových domech a dalších sociálních službách. Respondentky opakovaně zdůrazňují potřebu emocionální podpory a sdílení svých problémů, což napomáhá jejich duševní pohodě, zmírňuje pocity izolace a posiluje komunitní vazby.

Sdílení zážitků bylo často zmiňováno jako způsob, jak se vyrovnat se stresem a najít úlevu. K1 zdůrazňuje, že povídání umožňuje ventilaci emocí: „*Určitě nějaký to povídání dělá hodně, aby se ty ženský vykecaly... Ono je lepší ty hovna s někým sdílet.*“ Podobně K2 poukazuje na to, že ženy často nemají nikoho, kdo by je

vyslechl, což může vést k dalším problémům: „*Všeobecně si ty ženský nemají s kým povídat a jsou sami v hlavě. A to je bordel.*“

Podpora komunitního prostředí a solidarity

Možnost sdílet své zkušenosti v bezpečném prostředí podporuje nejen jednotlivce, ale i budování pozitivních vztahů mezi ženami. K3 zdůrazňuje důležitost lidského přístupu a pocitu být slyšen: „*Nechci se cejtit jako debil, ale chci, aby mě někdo třeba poslouchal.*“

Tento pocit sdílení a vzájemné podpory je nezbytný pro vytvoření prostředí, kde se ženy mohou cítit propojené a přijaté. Bez pocitu hanby a odsouzení.

Praktické překážky v dostupnosti podpory

Nedostatek odborníků a možností pro sdílení byl opakovaně zmíněn jako problém. K4 uvádí: „*Jestli vy ste jedna terapeutka a tady je třicet ženskejch, to je hodně málo osob, který nám můžou pomoci.*“

Zde je patrné, že kapacity podpory jsou nedostatečné a ženy si cení každé příležitosti mluvit s někým, kdo je vyslechne a nebude je soudit a přijme je s množstvím problematických momentů, které v danou chvíli prožívají. Od závislosti po život na ulici.

Sdílení jako způsob zvládnání strachu a traumatu

Příběh K5 zdůrazňuje, jak zásadní je mít možnost sdílet obavy a zkušenosti ve chvílích krizí: „*Jak jsem to začala ze sebe sypat, tak jsem se bála... já jsem měla takový strach, že jsem si myslela, že mě všude vidí.*“

Takové sdílení nejen zmírňuje bezprostřední úzkost, ale také umožňuje ženám získat praktickou pomoc.

Sdílení jako prevence dalších problémů

K6 upozorňuje, že absence prostoru pro sdílení může vést k dalším negativním důsledkům, jako je závislost: „*Aby nemusely chlastat jako já a někdo je poslouchal, nebo někdo, kdo je nebude kritizovat.*“

Analýza rozhovorů potvrzuje, že sdílení zážitků a možnost povídání jsou pro ženy klíčové nejen pro jejich emocionální pohodu, ale také jako prevence izolace a dalších problémů, jako je závislost či zhoršení duševního zdraví. Bezpečné

prostředí, kde ženy mohou otevřeně sdílet své traumata, podporuje nejen jejich individuální zdraví, ale také buduje vzájemnou solidaritu. Aby byl tento přístup efektivní, je nutné zajistit dostatečné kapacity odborné i neformální podpory. V rámci azylových domů je pak nejvíce cítit dopad na nedostatečné obsazení terapeutických pracovníků či krizových intervencí.

K1: „Ženám bez domova, co by se mělo nabídnout? Já nevím, **tak určitě nějaký to povídání, dělá hodně, povídat si o čemkoliv, aby se ty ženské vykecaly, prostě no. Protože všichni máme své hovna v sobě prostě, že jo. Ono je lepší jako ty hovna s někým sdílet, že jo, prostě.**

K2: „Pro ty hodně nemocný jo ale víte co, **všeobecně si ty ženské nemají s kým povídat a jsou sami v hlavě. A to je bordel. (Dá důraz na písmeno R a máchá rukou a směje se).** Jsou ztracený, a když je nikdo neposlouchá a ještě si myslí, že jsou to neschopní blázni, tak jsou na tom blbě. Takže psychiatrů je málo a těch psychologů taky.“

K4: „Asi víc terapeutů na pokec, co trápí, tak tohle. Jestli vy ste jedna terapeutka a tady je třicet ženskejch to je hodně málo osob, který nám můžou pomoci. **To je hodně nevyrovnaný.** Jedna pozice, že vy jste hodně zatěžovaná a nemáte čas na všechny. Možnost se mít někomu takhle vyzpovídat, odborníkovi. A zadarmo (řekne velmi razantním hlasem) Prostě pokec bez soudu. Prostě kámoška bez sudního kladívka (smích).“

K5: „Jako v určitou chvíli **prostě vás ty chlapi dotlačej do takový situace, že prostě se bojíte o život, když řeknete cokoli. Jo tak prostě mě kdyby z toho Rubikonu řekli, tak teďka si zajed'te na Rosu tak bych nebyla schopná. Oni prostě mě odvezli tam, tam jsem se úplně rozložila, tam zavolali taxíka, tam jsem se úplně rozložila, jeli jsme do toho utajeného bytu. A jako kdyby to nebyl asi takový postup, tak bych to nezvládla...**“

K6: „Já nevím, tak tohle je to nejdůležitější a taky ten pokec aby nemusely chlastat jako já a někdo je poslouchal a nebo někdo, kdo je nebude kritizovat. Třeba jako Vy. Aby byl člověk čistej a měl kde složit hlavu, když je těch mínus deset, když je zima. Nebo když vůbec.“

2. Potřeba nesouzení

Z výzkumu rozhovorů vyplývá důležitost nesouzení a empatie v přístupu k práci se zranitelnými skupinami. Klientky opakovaně zdůrazňují, že pocit přijetí, absence předsudků a empatický přístup jsou klíčové pro vytvoření bezpečného prostředí, které podporuje důstojnost, sebeúctu a motivaci ke změně.

Význam nesouzení v práci s klienty

Empatický přístup a absence odsudků byly v rozhovorech označeny za klíčové faktory, které klientkám umožňují cítit se přijímané a bezpečné. To odpovídá psychologickým teoriím, podle kterých pocit akceptace zvyšuje vnitřní motivaci a šance na úspěšnou změnu. K1 to popsala slovy: „*Kdyby někdo přišel a nesoudil a řekl, jak se třeba máš, tak to by bylo o něčem jiném.*“ Podobný názor zazněl od K4: „*Možnost se mít někomu takhle vyzpovídat, odborníkovi. A zadarmo. Prostě pokec bez soudu. Prostě kámoška bez soudního kladívka.*“

Tato vyjádření potvrzují, že absence stigmatizace a empatie mohou být zásadní pro vytvoření důvěry a ochoty k otevření se. Zároveň je to často opakující se jev ve výpovědích respondentek.

Osobní zkušenosti a jejich vliv na potřebu přijetí

Respondentky sdílely příběhy, které ukazují, jak odmítání a předsudky formovaly jejich pohled na pomoc a důvěru. Například K3 popsala svou zkušenost s rodinou: „*Moje máma s tátou mě odsoudili, že mít doma lesbu nebudou. Ale babička mě přijala takovou, jaká jsem. To mě zahřálo, když řekla, já tě miluju takovou, jaká seš.*“

Tento kontrast mezi přijetím a odsuzováním zdůrazňuje, jak důležité je vytvořit prostředí, kde se klientky cítí respektované bez ohledu na svou minulost nebo situaci.

Negativní zkušenosti s institucemi

K5 sdílela svou zkušenost s institucemi, které nepodporovaly: „*Obrátit se na policajty absolutně nemá žádný smysl. Vlastně vám ještě víc daj sežrat, že vlastně nejste nic.*“ Zároveň však zmiňovala organizace, které poskytly efektivní pomoc, například RIAPS a Sananim, což ukazuje, že specializované služby mohou hrát klíčovou roli.

Analýza rozhovorů potvrzuje, že empatický a nesoudící přístup je zásadní nejen pro budování důvěry, ale i pro dlouhodobou změnu. Klientky si cení prostředí, kde mohou sdílet své obavy bez obav z odsouzení, a kde je důraz kladen na porozumění a podporu. Tento přístup musí být podpořen dostatečnými zdroji a odborným personálem, aby mohla být pomoc efektivní a udržitelná.

K1: „...Nevím, člověk by na věci neměl být samotnej a jako když jste ženská a ještě bez domova, tak to lidi čumí a ještě feťák? Paní vedoucí, to jste v prdeli (smích). Ale kdyby někdo přišel a nesoudil a řekl, jakoby jak se třeba máš, tak to by bylo o něčem jiným.“

K2: „Já myslím, že se mu to líbilo, nevím, co by mi řekl, kdybych to neudělala, jakože se nesnažila. To by už možná se mnou skončil úplně (hlasitý smích).“

K3: „No, moje máma s tátou mě odsoudili, že mít doma lesbu nebudou. Já to říkám tak jak to je, jak mi to řekli a začala brečet, že nebudu mít děti a tohle. Já říkám, že mamí, ale já můžu adoptovat nebo jít na umělý oplodnění nebo moje partnerka jako. Není tady v tom žádný problém. (Klientka sděluje matky reakci)....nene, já tě doma nechci. Já prostě nechci doma homouše...“

K4: „Asi víc terapeutů na pokec, co trápí, tak tohle. Jestli vy ste jedna terapeutka a tady je třicet ženskejch to je hodně málo osob, který nám můžou pomoci. To je hodně nevyrovnaný. Jedna pozice, že vy jste hodně zatěžovaná a nemáte čas na všechny. Možnost se mít někomu takhle vyzpovídat, odborníkovi. A zadarmo (řekne velmi razantním hlasem) Prostě pokec bez soudu. Prostě kámoška bez soudního kladívka (smích).“

K5: „No, co teď vím, tak ta pomoc je vždycky. Je vždycky, jako komu říct o pomoc. Nevyužila jsem to. ... Mám zkušenosti s tím, že obrátit se na policajti absolutně nemá žádný smysl. Prostě, že vám ještě víc daj tak sežrat, že vlastně nejste nic. Tak si nemáte hledat feťáka a cikána a odjedou. Takže to je jeden z příkladů, kdy vím, že za ním bych v životě nešla...“

K6: „No jak byste se, nevím, ne vy. Vy jste v pohodě, ale... Každý to bude odsuzovat.“

“Přede všema těma lidma tam, co tam všichni budeme sedět. Jak se ke mě budou chovat, jako k největší špíně nebo já nevím.”

3. Psychická podpora a terapeutická péče.

Nedostatek adekvátní psychické podpory po traumatických událostech je zřetelně patrný z vícero výpovědí respondentek a dalších osob s podobnými zkušenostmi. Psychická zátěž, kterou klientky azylových domů prožívají, zahrnuje nejen traumata spojená s násilím a ztrátou, ale také dlouhodobou expozici stresu, který pochází z komplikovaných rodinných vztahů, existenční nejistoty a společenského tlaku. Tento stres navazuje na rozvoj závislosti, který se potom stává cyklickým.

Následky traumat a potřeba psychologické péče

Klientky popisují traumata, která je hluboce ovlivnila, a potřebu odborné podpory k jejich zvládnutí. K1 zde hovoří o následcích znásilnění a manipulativního vztahu: *„Já jsem byla znásilněná a ne jednou... To byl takovej gaslighter... Tak jsem tady o tom mluvila s paní psycholožkou, že to jsou stavy, mně se to vrací.“*

Zpracování traumatu je dlouhodobý proces, který vyžaduje odbornou péči a důvěru v terapeuta, tedy v případě, že je žena potýkající se se závislostí a s bezdomovectvím, natolik motivovaná a bez předsudků vůči druhým, že si o pomoc řekne a přetrvá s tím spojené nepříjemné momenty.

Potřeba psychiatrické péče

Některé klientky zdůrazňují, že problémy často přesahují kompetence psychologů a vyžadují psychiatrickou intervenci. K2 například uvádí: *„Fakt, já vím, že těch psychiatrů je jako málo... To už není na psychologa, to už je na psychiatra leckdy.“*

Nedostatek psychiatrické péče zhoršuje situaci mnoha klientek, které se potýkají s vážnými psychickými problémy, které jsou častou komorbiditou v případě závislých žen bez domova.

Vliv rodinných vztahů a dlouhodobého stresu

K5 popisuje, jak rodinné vztahy mohou ovlivnit psychickou pohodu a jak je důležité tyto vlivy řešit: *„To se otevřelo vlastně až teď, to téma adiktologie u těch terapeutů... že vlastně ten vztah s tou mojí mámou mě mohl omezit, nebo mě zasáhl.“* Podobně K4 zdůrazňuje vnitřní boj a vliv na sebevědomí: *„Hrdost, že bych si potom nevážila sebe ještě víc. Jako ponižovala jsem se sama... že bych nebyla tak silná, že to dám.“*

Úzkost a emoční zranitelnost

K6 popisuje úzkosti a emoční zranitelnost způsobenou negativními interakcemi s lidmi: „*Mě to bolí, když mě uráží. To bolí, do mě to řeže. Já mám úzkosti už takové sama o sobě...*“ Stejnou zkušenost má i K4: „*Naposled si pamatuju ve čtvrtá třídě a furt se mi smály, blbě jsem to nesla. Že mám velký prsa a chlupy. Vždycky mi přišlo, že u holek se to bere jinak. Jakože holka když měla chlupy, tak dostala čůčku, no. A kluci, chlupy, nic. Frajer. (rozmachuje rukama a působí našťavaně).*“

Tato výpověď ilustruje, jak negativní interakce a stigmatizace v dětství a dospívání mohou zanechat hluboké emoční jizvy a přispívat k pocitům úzkosti, méněcennosti a emoční zranitelnosti v dospělosti. Sdělení nese obecnou výpověď o tom, jak kritika, šikana a neadekvátní společenské očekávání, zejména v kontextu genderových stereotypů, ovlivňují sebehodnocení a emocionální stabilitu jednotlivce. Zatímco K6 reflektuje bolestivé důsledky verbálních útoků a emoční zranitelnost, která z toho vyplývá, K4 upozorňuje na dvojí metr při hodnocení tělesných charakteristik na základě genderu, což vede k pocitu nespravedlnosti a hněvu. Tyto zkušenosti ukazují, jak sociální normy a interakce již od raného věku ovlivňují nejen vývoj identity a sebevědomí, ale také schopnost budovat zdravé vztahy a zvládat stresory v dospělosti.

Nedostatečné zdroje a přetížený systém

Rozhovory ukazují, že nedostatek odborníků a terapeutů v kombinaci s omezenými kapacitami azylových domů brání ženám získat potřebnou péči. K3 shrnuje celkový problém: „*Co jim chybí? Asi nějaká ta podpora...*“

Respondentky zdůrazňují, že psychická podpora a terapeutická péče jsou klíčové pro zvládání traumat a dlouhodobého stresu. Nedostatek odborníků, zejména psychiatrů, však představuje zásadní překážku. Pro efektivní řešení těchto problémů je potřeba.

K1: „*Já jsem byla znásilněná a ne jednou (smích). Ted'kom vlastně, co jsem měla toho partnera, toho jsem i nahlásila. To je normálně nahlášený. To byl takovej gaslighter, jestli Vám něco říká, to je jako nebezpečná manipulace s lidma... Tak jsem tady o tom mluvila s paní psycholožkou, že to jsou stavy, mně se to vrací, že jo...*“

K2: „No jak to tady vidím, tak bych řekla, že nevím, jak jsem na tom jako já, ale vím, že docela dobře, ale je tu tady mnohem víc lidí, který si myslím by tu psychiatrickou pomoc potřebovali daleko víc. To já si myslím, že jsem na tom ještě dobře, se vším. Fakt, já vím, že těch psychiatrů je jako málo ne psychology, ale psychiatr vyloženě, jako lékařkou péči vyloženě. To už není na psychologa, to už je na psychiatra leckdy.“

K3: „Co jim chybí (odmlčení). Já když vidím bezdomovce venku, tak si říkám, že jim chybí asi nějaká ta podpora. Nebo jak to říct?“

K4: „Hrdost, že prostě já jsem to měla tak, že bych si potom nevážila sebe ještě víc. Jako ponižovala jsem se sama, ponižovala bych se ještě víc, že bych nebyla tak silná, že to dám.“

K5: „To se otevřelo vlastně až teď, to téma adiktologie u těch terapeutů, že vlastně jsem to pustila až teď do toho svého terapeuta, co mám, a až teď to řeším, že vlastně ten vztah s tou mojí mámou mě mohl omezit, nebo mě zasáhl, takže to se dovezlo.“

K6: „Mě to bolí, když mě uráží. To bolí, do mě to řeže. Já mám úzkosti už takové sama o sobě, a jako smích většinou bolí, lidi... Už mi to není jedno.“

1.2. Výzkumná otázka 2: Jaký vliv má nedostatečná podpora a absence terapeutických služeb na psychické a sociální zdraví žen v azylových domech?

1. Následky traumat

Rozhovory ukazují, že traumatické zážitky mají hluboký a dlouhodobý vliv na psychiku respondentek. Tyto zkušenosti, zahrnující fyzické, emocionální a psychické formy traumatu, ovlivňují jejich sebevnímání, schopnost zvládat stres a každodenní život. Výpovědi respondentek poukazují na nezbytnost dlouhodobé terapeutické podpory pro zpracování těchto traumat.

Opakující se stavy a potřeba pokračující podpory

Traumata způsobují, že se negativní vzpomínky vracejí, což ovlivňuje běžné fungování a vyžaduje dlouhodobou psychologickou péči. K1 popisuje: „*To jsou stavy, mně se to vrací, že jo. Teď už to je snad lepší, ale je to hrozný.*“

Navzdory snaze jít dál je patrné, že zpracování traumatu není uzavřené a vyžaduje kontinuální podporu, kterou by mohl zajistit psychoterapeut v rámci multidisciplinárního týmu ve službách azylového typu.

Dopad citového zanedbání v dětství

Dlouhodobé emoční zanedbávání a absence bezpečného rodinného prostředí mají zásadní vliv na psychiku respondentek. K2 popisuje své dětství jako „přehlížené dítě“: *„Já jsem strašně dlouho zápasila s pocitem, že neexistuju. Protože oni si žili svoje životy a já jsem tam byla vždycky nějak navíc.“*

Tento pocit odcizení a nedostatku emocionálního napojení formoval její nízké sebevědomí a strach ze života, který se projevil zejména v období dospívání a následně rozvinul potřeby užívání návykových látek jakožto úlevy od své vlastní nejistoty.

Trauma způsobené násilím a konflikty

K3 zdůrazňuje vliv domácího násilí a ponižování na její sebevědomí a psychický stav: *„Když se někdo hádá, tak jsem hned lehla pod postel a měla jsem strach. Když člověk ví, že stojí za hovno a ještě mu to připomínají rodiče, tak je to na prd.“*

Tento typ traumatu ovlivňuje její schopnost zvládat stres a rozvíjet zdravé vztahy, což bylo patrné i u další výpovědi: *„... Já třeba když se koukám na televizi a je tam nějaký film a je tam zrovna znásilnění. To je jako v každém filmu. Tak je mi strašně úzko a začínám mít deprese. Já když vidím násilí někde třeba v televizních novinách, tak je mi do pláče...“*

Sebepoškozování jako důsledek traumatu

Extrémní projevy traumatu se u některých respondentek projevují sebepoškozováním. K4 sdílí: *„Od sedmnácti jsem si začala ubližovat a začala jsem si pálit ruce... Ted'ka se nepálím, ale dokážu se jen blbou sichrhajskou podrápat do krve.“* Sebepoškozování potvrzuje i K3: *„... Začala jsem mít úzkosti, deprese, občas sebepoškozování. Takže místo toho, aby třeba šla ven, tak jsem se zavřela do kůlny a začala jsem se tam řezat, pak jsem prostě přišla. Oni se na to jen podívali a neudělali nic. Se mnou to tom nechtěli ani mluvit...“*

Extrémní projevy traumatu, jako je sebepoškozování, odhalují hluboký vnitřní konflikt a nezpracované emocionální rány, které často pramení z traumatických

událostí, pocitů viny a vnímané nedostatečnosti. Výpověď K4, která popisuje, jak si od sedmnácti let začala ubližovat pálením rukou a později pokračovala drásáním do krve, ukazuje, že sebepoškozování není jen fyzickým aktem, ale symbolickým vyjádřením psychického utrpení. Tento vzorec chování slouží často jako způsob, jak získat kontrolu nad přemáhajícími emocemi nebo přehlušit vnitřní bolest fyzickou bolestí.

Sebepoškozování může být také spojeno s potřebou „potrestat se“ za domnělá selhání nebo nedostatky, což odráží vnitřně zakořeněný pocit méněcennosti a neschopnosti vyrovnat se s vnímanými očekáváními. U respondentek, které si prošly traumatickými zážitky, jako je domácí násilí, šikana nebo dlouhodobé ponižování, je tento vzorec častým způsobem, jak ventilovat emocionální napětí a zpracovat hlubokou frustraci nebo zklamání.

V kontextu závislostí může sebepoškozování fungovat jako paralelní maladaptivní strategie zvládání stresu. Stejně jako užívání návykových látek poskytuje dočasnou úlevu, ale z dlouhodobého hlediska prohlubuje psychické problémy a zvyšuje pocit ztráty kontroly. Tato skutečnost zdůrazňuje důležitost terapeutických intervencí zaměřených na trauma, které by pomohly ženám najít zdravější způsoby zvládání svých emocí a budování pozitivního vztahu k sobě samým. Sebepoškozování je zároveň signálem pro odborníky, že je nutné pracovat nejen s aktuálním chováním, ale i s jeho hlubšími kořeny, jako jsou pocity viny, studu a emocionální bolesti.

Nedostatečné přijetí a pocit nechtěnosti

Některé respondentky zažily odmítnutí a pocit, že jsou pro svou rodinu zklamáním. K4 popisuje: „*Máma s brekotem prohlásila, že ani jedno dítě nemá normální. Člověk si připadá, že není normální, že jsem porouchaná a nechtěná.*“ K3 nepřijetí ze stran rodiny cítila v rovině vlastní sexuální orinetace: „*No, moje máma s tátou mě odsoudili, že mít doma lesbi nebudou.*“

Tato zkušenost prohlubuje nízké sebevědomí a posiluje potřebu terapeutické podpory pro obnovení pocitu vlastní sebejistoty, zvláště týkající se primární rodiny ale vlastního vývoje.

Absence adekvátní terapeutické podpory, v případě selhání rodinné podpory, má za následek neřešené psychické problémy, které ovlivňují schopnost respondentek zvládat každodenní situace. Výpovědi ukazují, že bez odborné pomoci mohou tyto

problémy přetrvávat nebo se zhoršovat, například prostřednictvím sebepoškozování, úzkostí a nízkého sebevědomí. Traumatické zážitky mají dlouhodobé dopady na psychiku a kvalitní terapeutická péče je klíčem k obnovení psychické rovnováhy a schopnosti plnohodnotně se zapojit do života.

K1: „To jsou stavy, mně se to vrací, že jo. Ted’ už to je snad lepší, ale je to hrozný, prostě. Ale víte co, zase jakoby nejsem takovej ten lítostivej člověk, musím jít dál.“

K2: “Zrovna jako dost nepříjemné, rodiče byli intelektuálové, to si myslím, že to by nikdy děti mít neměli. Měli jenom mě asi po 7 letech manželství nějakým omylem. Já sama sobě jsem později vždycky říkala prasklá guma a oba byli jako, pak jsem někde zaslechla pojem přehlížený dítě. Já jsem strašně dlouho zápasila potom v pubertě s pocitem, že neexistuju. Protože oni si žili svoje životy a já jsem tam byla vždycky nějak navíc. ... Zjistila jsem, že otec a matka nejsou to, co jsem si myslela, že to nejsou lidi bez chyby, že to nejsou žádný modli, že to jsou lidi, co dělají podivné věci, kterým jsem nerozuměla...”

K3: „Ovlivňoval mě hodně, protože když se někdo hádá, tak jsem hned lehla pod postel a měla jsem strach. Takže mě ovlivnili de facto život hodně. Prostě když člověk ví, že stojí za hovno a ještě, že mu to připomínají rodiče, tak je to na prd.“

K4: „Od sedmnácti jsem si začala ubližovat a začala jsem si pálit ruce, že jsem si nahřežvala zapalovač a vypalovala podkovy do ruky, že vlastně do ted’ je mi třicet šest je vidět jedna, co byla hodně hluboká. No ale ted’ka se nepálím, ale dokážu se jen blbou sichrhajskou prostě podrápat do krve. Potrestat se.”

„No, když mi bylo sedmnáct, tak máma s brekotem prohlásila, že ani jedno dítě nemá normální. (...) Tak člověk si připadá, že jako není normální, že jsem porouchaná a nechtěná.”

2. Závislost jako strategie zvládnání stresu

Rozhovory zdůrazňují, že psychická zátěž a deprese mají zásadní dopad na život respondentek. Tyto ženy čelí extrémním výzvám, které zahrnují úzkost, nízké sebevědomí, sebepoškozování a závislost na alkoholu či drogách jako nefunkčních strategiích zvládnání.

Používání drog k úlevě od psychické zátěže

Některé ženy nacházejí dočasnou úlevu od svých problémů v alkoholu, i když si uvědomují jeho destruktivní vliv. Alkohol či jiné návykové látky pro ně často představují způsob, jak zvládnout emoční bolest, stres či osamělost, ačkoliv tím neřeší základní příčiny svých potíží. Tento vzorec chování však často vede k prohlubování jejich problémů, včetně zhoršení vztahů, ztráty kontroly nad životní situací a prohlubující se závislosti.

K4 říká: „*Alkohol mi vypínal hlavu, ale zároveň ničil všechno okolo. Často jsem si říkala, proč není víc lidí, kteří by tu pro nás byli.*“

Tento paradoxní vztah k alkoholu jako způsobu zvládání stresu je častý u lidí, kteří nemají přístup k lepším řešením a alkohol mohou používat jako nástroj k samoléčbě.

K5 i zdůrazňuje roli drog jako nástroje k vyrovnání se s osamělostí a stresem: „*Je to sobecká chvíle, ale prostě je dost chvilka potřebná, abych se dokázala nadechnout a zvládala ty další kopance. Nebo tu samotu, pocit samoty.*“

Dle výroku zde drogy nahrazují chybějící emocionální a sociální podporu.

K6 popisuje: „*Piju, protože to chce to tělo. Ještě nemám abstáky, ale jsem zvyklá na to chlastat každý den pomalu.*“ K již zmíněné podpoře dodává K3 následující: „*Měla 16. prosince pohřeb, já jsem si prostě dala a šla jsem na pohřeb, prostě jinak bych to neunesla.*“

Závislost lze vnímat jako přímý důsledek kombinace dlouhodobé psychické zátěže a nedostatečného přístupu k terapeutické péči, což vytváří začarovaný kruh, který jednotlivce uzavírá do vzorců maladaptivního zvládání stresu. Dlouhodobá psychická zátěž, vyplývající například z ekonomické nejistoty, sociální izolace nebo traumatických zážitků, jako je domácí násilí, přetěžuje schopnosti člověka zvládat běžné životní situace. V těchto případech se často užívání návykových látek stává způsobem, jak krátkodobě zmírnit psychické utrpení, přestože tento mechanismus přináší další zdravotní, sociální a ekonomické komplikace.

K1: „No to se mi líbilo to je fakt, protože najednou všechno odpadlo a mě bylo všechno úplně kýbl. Já říkám a jééje tak tohle je moc příjemný. A jako to spousta

lidí jako právě jako který z toho perníku jdou na ten herák, tak prostě je chápu. Já je velmi chápu, prostě, protože to je najednou pohoda.“

K2: „Ne, pak už asi ne, pak už jsem se netřásla před něčím, protože jsem se tomu už jsem neměla v práci takovýhle tlaky. Já vím co potom je, byla jsem na mateřský třeba že jo, tu leckdo říká, že ženská na mateřský, že to je jako nebezpečný, tak to taky vím, že občas, když jsem byla hodně hodně unavená a otrávená a osamělé, protože jsem byla v podstatě svobodná matka, takže já jsem byla s holkou pořád sama, tak jsem taky se napila.“

K3: „Ten moment, když děda umřel, den po Dušičkách 3. 11. jo, 3.11. 2023. A řekla jsem si, že už nemám pro co žít a budu si aplikovat dál, abych od toho unikla.“

K4: „Uvolňující prostě, vysmátá a úplně ready jako nadlehčující, ono to vypne a zároveň vlastně zapne prostě smích a pohodovou náladu a potom jako spala jsem jako dřevo. A já mohla zapomenout na všechny ty sračky a neustálý nápor na to jak nestojím za nic.“

K5: „Nebolelo mě to, že se se mnou jako vlastně měla jsem jako když si dáte ten perník, tak vlastně vás to nejdřív vám to otupí. Zvedne vás. Otupí vlastně to, co bolí. Jako na duši. Vlastně zvedne to trochu sebevědomí. Navíc jsem potom hubla. Takže prostě jako by po určitou chvíli máte pocit, že to má jenom samý pozitiv a zvládnete to třikrát tolik, než obyčejný člověk.“

K6: „Tak ten stav, to se mi líbilo. Člověk poslouchal hudbu, byl mimo, že no, tak. Tady mi to dělalo dobře, jako. Jsem si připadala jako člověk a ne jako zvíře na odstřel.“

1.3. Výzkumná otázka 3: Jak efektivně organizace, jako je NADĚJE, reagují na specifické potřeby žen bez domova a jaké služby poskytují ke stabilizaci jejich životní situace?

1. Citlivý přístup organizací a podpora při základních potřebách.

Analýza potvrzuje, že citlivý přístup organizací a podpora při základních potřebách jsou klíčové pro zlepšení situace žen čelících bezdomovectví a dalším krizovým

situacím. Organizace hrají zásadní roli nejen v poskytování materiální pomoci, ale také v emocionální podpoře, která pomáhá klientkám obnovit důvěru a sebeúctu.

Bezpečné ubytování jako první krok k obnově stability

Zajištění ubytování představuje zásadní pomoc pro ženy, které přišly o domov. K1 zdůrazňuje rychlou reakci organizace: „*Hned mě odvezli na azyl. A kdyby týhle věty nebylo, tak asi nejsem.*“

Tento okamžitý zásah je příkladem účinného krizového managementu a jisté multidisciplinarity.

K4 poukazuje na to, jak ubytování na azylu pomohlo začít znovu: „*Prosila jsem v Bohnicích, nejdřív kolegyně, hele je tady možnost tady azylu, tak jsem se zeptala sociální pracovnice a s tím, že prostě tady chci začít znova.*“

Azylové domy poskytují nejen střechu nad hlavou, ale i příležitost k obnovení stability a plánování budoucnosti ale i možnost nabídky adiktologické sítě v přidružených organizaích.

Podpora při plnění základních potřeb

K6 zdůrazňuje význam naplnění základních potřeb, jako je možnost složit hlavu a být v bezpečí: „*Aby byl člověk čistej a měl kde složit hlavu, když je těch minus deset, když je zima.*“

Poskytování základních životních potřeb je nezbytným krokem k tomu, aby ženy mohly přemýšlet o dlouhodobějších řešeních a návratu ke stabilnímu životu.

Citlivý přístup sociálních pracovníků

Respondentky zdůrazňují potřebu empatie a pochopení od sociálních pracovníků.

K5 navrhuje, aby sociální pracovníci byli připraveni citlivě reagovat: „*Aby ta ženská dokázala rozpoznat, když ta ženská potřebuje nějakou pomoc... ne zavolat policajty, ale pojd' tady si sedneš do kanclu a ted'ka ti zavolám nějakou pomoc.*“

Tento výrok zdůrazňuje potřebu krizového intervenčního přístupu, který by zahrnoval klidnou komunikaci a efektivní pomoc.

Podpora sebeúcty a schopnosti požádat o pomoc

Citlivý přístup organizací může pomoci ženám překonat stud a strach z žádosti o pomoc. K2 popisuje svůj posun v tomto směru: „*Dneska už vím, že když je něco hodně blbě, tak už si o tu pomoc řeknu. Už se nestydím tak příšerně.*“

Podpora a přijetí od organizací posilují sebevědomí klientek a jejich schopnost aktivně hledat řešení.

Role specializovaných organizací

Respondentky oceňují podporu od specializovaných organizací. K5 říká: „*Rubikon mi dost pomohl, RIAPS mi dost pomohl, Sananim, Drop In. Tady ty organizace fakt jako, jo. Když potřebujete pomoci, tak vám fakt pomůžou.*“

Tyto organizace poskytují komplexní pomoc, která zahrnuje nejen materiální, ale i psychologickou podporu, která je v rámci resocializace a léčby závislostí tolik potřebná.

Výpovědi respondentek ukazují, že citlivý a individuálně přizpůsobený přístup organizací hraje zásadní roli v procesu obnovy jejich života. Citlivý přístup a podpora při základních potřebách, jako je zajištění bezpečného ubytování, přístup k potravinám či zdravotní péče, mohou zásadně změnit život žen, které se nacházejí v krizových situacích, a poskytnout jim šanci na obnovu důstojnosti a stability. Respondentky zároveň zdůrazňovaly význam psychologické podpory a porozumění ze strany pracovníků organizací, které jim umožnily pocítit přijetí a uvěřit v možnost pozitivní změny. Tento přístup může být klíčovým faktorem nejen při překonávání aktuální krize, ale i při budování dlouhodobé motivace k zotavení a samostatnosti.

K2: „...Už se nestydím tak příšerně, fakt jsem schopná jít sem nebo na tu sociálku a říct, mě je prostě to a to a potřebuju to a to, zkuste s tím něco udělat a to dřív nepřicházelo v úvahu, vůbec. Vůbec.“

K3: „Byla jsem na azylu, fajn, nemám práci, podstupuju další léčbu, ale to nevadí. Snesu sama sebe.“

K4: ... Pak jsem se dostala na další stupeň dna, to jsem si myslela, že chlast a tohle ne je první dno. Ne, tohle bylo další dno. Ono je několik stupňů dna. A už nechci další dno, proto jsem se radši nevrátila na Kladno. To jsem v Bohnicích prosila, nejdřív jako že nejdřív kolegyně, **hele je tady možnost tady**

azyly, tak jsem se zeptala sociální pracovníce a s tím, že prostě tady chci začít znova.”

K5: „Rubikon mi dost pomohl, RIAPS mi dost pomohl, Sananim, Drop In. Tady ty organizace fakt jako, jo. Když potřebujete pomoci, tak vám fakt pomůžou.”

„Já bych určitě ty sociální pracovníky, aby tam vždycky byla ženská. A většinou, teda je to tlak na ženskou, ale aby ta ženská byla nějak, aby dokázala rozpoznat, když ta ženská potřebuje nějakou pomoc, že se jí dějou nějaké takové věci, nebo když ji požádá, tak prostě, aby věděla, jak zareagovat a ne zavolat policajty, ale pojd' tady si sedneš do kanclu a teďka ti zavolám nějakou pomoc. Prostě terapeutka nebo krizovka nějaká. Ne, hned konej ale mluv.”

K6: „Já nevím, tak tohle je to nejdůležitější a taky ten pokec aby nemusely chlastat jako já a někdo je poslouchal a nbo někdo kdo je nebude kritizovat. Třeba jako Vy. Aby byl člověk čistej a měl kde složit hlavu, když je těch mínus deset, když je zima. Nebo když vůbec.”

1.4. Výzkumná otázka 4: Jaké jsou hlavní rizikové faktory (genetické predispozice, trauma, stres a psychosociální faktory) přispívající k rozvoji závislostí u žen bez domova a jak se s nimi azylové domy vypořádávají?

Z hlediska adiktologie je VO4 zásadní pro pochopení potřeby komplexních terapeutických a preventivních přístupů, které zohledňují nejen léčbu závislosti, ale i práci s širšími sociálními problémy. Tímto způsobem VO4 přispívá k vytvoření uceleného obrazu situace závislých žen v azylových domech a poskytuje konkrétní podklady pro formulaci praktických doporučení pro zlepšení péče a prevence v této specifické oblasti.

1. Vliv traumat a rodinné zátěže.

Rozhovory respondentek ukazují hluboký vliv traumat a rodinné zátěže na jejich psychický stav, sebehodnocení a životní dráhu. Zkušenosti s násilím, zanedbáváním a dalšími formami traumatických událostí z dětství mají přímý vliv na vývoj

psychických problémů a závislostí. Níže je analýza klíčových výroků respondentek, která ilustruje dopady traumat a rodinné zátěže na jejich život.

Ztráta rodiče a emoční zanedbávání

Ztráta blízkého v raném věku má zásadní vliv na vývoj dítěte. K1 popisuje tragickou ztrátu matky: „*V devíti letech jsem přišla o mámu... Sebevražda, ale nám to nebylo sděleno. A táta zůstal s náma sám.*“

Zároveň se u respondentky objevuje přehlížení vlastních potřeb ve prospěch rodiny: „*Já jsem se starala o všechno, o domácnost, vařila, prala, žehlila... Prostě jsem si asi myslela, že to mám dělat.*“ Podobné zkušenosti sdílí i K5: „*...No, v podstatě jsem ho musela přivést ze školy, odvézt na trénink na fotbal, že on od pěti let hrál fotbal za Spartu, takže prostě ještě tím víc ten zájem té rodiny, ne jako by táty, ale děda, babičky a všichni, takže vlastně já jsem šla stranou,*“

Tento přístup vytváří vzorec zanedbávání vlastních emocí, což může zvyšovat riziko pozdějších psychických problémů, včetně tendence k užívání návykových látek jako maladaptivního mechanismu zvládnutí stresu. Ignorování vlastních emocí a potřeb vede často k hromadění vnitřního napětí, které jedinci nemají naučené zdravě zvládat. V kontextu závislosti se tento vzorec může projevit jako hledání rychlého a dostupného úniku, například v alkoholu nebo jiných látkách, což však přináší pouze krátkodobou úlevu, zatímco dlouhodobé problémy se dále prohlubují.

Nedostatek uznání a nízké sebevědomí

Citová neúčast rodičů a absence pozitivní zpětné vazby vedly u některých respondentek k nízkému sebevědomí a pocitu neviditelnosti. K2 uvedla: „*Měla jsem pocit, že nejsem dost dobrá pro ně, že bych je nikdy nemohla uspokojit. A tohle mě provázelo celý život.*“

Podobně K5 popisuje negativní vliv mateřského postoje: „*Máma mi to vždycky podávala, že se kvůli mě musela vdávat... V podstatě si nepamatuju, že by mě objala kdy.*“ K3 situaci s rodinou reflektuje podobně: „*No, vztah s rodiči. Neměla jsem dobrý vztah s rodiči, protože mi do očí bylo řečeno, že mě nechtěli, že jsem černá ovce rodiny.*“

Tyto zkušenosti vytvářejí pocit viny a sebezpochybnosti, které mohou přetrvávat do dospělosti a ovlivňovat schopnost jedince zvládat náročné životní situace. Tento

vnitřní konflikt často vede k nízkému sebevědomí a obtížím při budování zdravých mezilidských vztahů, což může dále posilovat izolaci. U některých jedinců se tyto negativní vzorce mohou stát spouštěčem pro užívání návykových látek jako úniku od neustálého emočního tlaku.

Fyzické a sexuální násilí

Respondentky často čelily násilí, které bylo ignorováno nebo zlehčováno okolím. K3 sdílela zkušenost s fyzickým týráním: „*Táta mě prostě bil. Já nevím, čapnul kabel od rádia a začal do mě švihat hlava nehlava. Měla jsem zlámaný žebra, ruce...*“ K6 zažila podobné nevhodné sexuální obtěžování: „*On byl rok starší, když mi bylo čtrnáct. Dostala jsem pěstí a musela jsem mu ho vykourit.*“ Dále pak i v situaci s životním partnerem K6 reflektuje podobnou zkušenost: „*No. Asi, no. Nějakěj nechtěnej sex od partnera ale jako to je nic prostě, klasika (s úsměvem mávne rukou).*“ K4 popisuje sexuální zneužívání v rodině od svého staršího bratra: „*Když mi bylo šest let, tak on to na mě zkoušel, že chlap, sex prostě...*“

Tyto události často vedou k posttraumatickým stresovým poruchám (PTSD) a k neschopnosti zvládat každodenní stresory, což může být kompenzováno návykovými látkami. Zároveň u obětí traumatických zkušeností, zejména sexuálního násilí, dochází často k bagatelizování vlastní hodnoty, což se může projevat v nevhodném sexuálním chování, jako je vyhledávání destruktivních nebo nebezpečných vztahů. Takové chování bývá pokusem o potvrzení vlastní hodnoty nebo zmírnění pocitů prázdnoty a viny, ale zároveň prohlubuje cyklus emočního utrpení a riziko závislosti, protože se jedinec stále více vzdaluje od zdravého sebepřijetí.

Přísná výchova a izolace

K5 uvádí, jak přísná kontrola v kombinaci se zesměšňováním a izolací přispěla k nízkému sebehodnocení: „*Od první třídy jsem měla problém s tím, že se mi děti smály, že jsem tlustá, takže jsem do kolektivu nějak nezapadala.*“ Stejně hovoří i K6: „*Že jsem tlustá, takže jsem jako byla, ty úzkosti vlastně mám od malička, to sebevědomí, které jsem pak teda jako časem našla po tý dvacítce, no možné, tak nějak. No, tak jsem neměla žádný sebevědomí. Kamarády, no, tak tam jsme už začali kouřit trávu, že jo, ve čtrnácti letech na základce...*“

K3 zase reflektuje přísnou výchovu ze stran matky: „... pak ho úplně máma změnila tátu, to byl takovej ten, on byl doslova takovej fotr, takže jako oni si vybijeli nervy na mě. Máma měla nervy, vybila si to na mě. Táta měl nervy, vybil si to na mě. To bylo takový složitý no.” Jistou izolaci popisuje i K2: „...rodiče byli intelektuálové, to si myslím, že to by nikdy děti mít neměli. Měli jenom mě asi po 7 letech manželství nějakým omylem. Já sama sobě jsem později vždycky říkala prasklá guma a oba byli jako, pak jsem někde zaslechla pojem přehlížený dítě. Já jsem strašně dlouho zápasila potom v pubertě s pocitem, že neexistuju...”

Izolace z dětství se často přenáší do dospělosti, kde brání rozvoji zdravých sociálních vazeb a udržování podpůrných vztahů. U žen se tento vzorec izolace často stává rizikovým faktorem pro vznik závislostí, protože absence funkčních sociálních sítí jakožto již v primární rodině zvyšuje pocit osamělosti a bezmoci. V takových situacích se ženy mohou obracet k návykovým látkám jako prostředku k úniku a odevdání se od svých traumat a vnitřní bolesti.

Zanedbávání a dysfunkční rodinné prostředí

K6 sdílí, jak náročné rodinné prostředí vedlo k pocitům osamělosti a méněcennosti: „Máma nasraná na tátu, táta vedle v pokoji měl strejdu, a do toho jsem hlídala děti, který měla hlídat máma.“ Podobně navazuje i K1: „S mámou jsem, já jsem k mámě žádný vztah neměla, protože máma byla učitelka, byla překladatelka a tlumočnice angličtiny a v podstatě když byla doma, tak doučovala blbý děti soudruhů, takže jako pro mě máma nebyla mámou. Já jsem k ní žádnéj velkej vztah neměla a furt byla někde v luftě, protože v té době tu angličtinu asi málo kdo ovládal a ta máma byla vytížená.” Doplnuje: „pro mě máma nebyla mámou. Máma byla prostě podle mě typická kariéristka, která si neměla dělat děti.“ Doplnuje, že na ni poté byly kladeny nároky na chování: „... bylo to nepřijemný, určitě a hlavně, ... , docela nás sekýrovali, bych řekla.“

Výpovědi K6 a K1 ukazují, jak náročné rodinné prostředí, zanedbávání a přenášení odpovědnosti na dítě formují hluboké emocionální rány, které mohou přetrvávat po celý život. Zkušenost K6 s hlídáním dětí, za které měla být zodpovědná matka, ilustruje, jak děti často přebírají role dospělých, což jim nejen bere prostor pro vlastní vývoj, ale také vytváří pocity osamělosti a nedostatečnosti. K1 popisuje emocionální prázdnotu ve vztahu s matkou, která byla pracovně vytížená, a jak tlak

na správné chování spojený s hrozbou dětského domova vedl k pocitu, že její vlastní potřeby a emoce jsou méně důležité než splnění očekávání okolí.

Vliv traumat na rozvoj závislostí

Trauma v dětství, včetně ztráty rodiče, násilí a zanedbávání, je úzce spojeno s rozvojem závislostí jako způsobu zvládání psychické bolesti. Alkohol nebo drogy poskytují dočasnou úlevu, ale zároveň zhoršují dlouhodobou schopnost žen vyrovnávat se se stresem.

Traumata a rodinná zátěž představují hluboce zakořeněné problémy, jejichž řešení vyžaduje citlivý a dlouhodobý přístup. Systémová podpora a empatická intervence mohou ženám pomoci překonat jejich těžkou minulost a zlepšit jejich budoucnost.

K1: „No tak já nevím, dětství si myslím, že jsem měla jako docela náročný, protože jsem v devíti letech a ségře bylo osm, přišla o mámu. A tragicky, máma zemřela. Sebevražda, ale nám to nebylo sděleno, takhle jakoby. A táta zůstal s náma sám a v podstatě nás vychovával táta s babičkou českou. Jinak jako ve škole jsem žádný jakoby problémy neměla až na to, že mi to teda docela nepěkně sdělil spolužák, jak máma zemřela a nám se říkalo doma něco jinýho. Takže jakoby jsem z toho byla docela dost v hajzlu, učitelky mě uklidňovaly jakoby vždycky v nějakém kabinetu, ale jinak bych řekla, že jsem měla úplně krásný dětství, i když bez mámy teda.“

„Táta začal gamblit a to mu teda ségra jako brala výplatu, aby jsme tomu zamezily, že jo, abysme jsme měli co jíst a tohle, ale to se všechno jako nějak, tak nějak jsme zvládaly veškerý problémy, který úplně v pohodě bych řekla, že jsme ničím vůbec nestrádaly. A nějak mi ta máma nechyběla.“

„A jak jsme to tak nějak zvládaly, no, já jsem se starala o všechno, o domácnost, vařila, prala, žehlila... Prostě jsem si asi myslela, že to mám dělat.“

K2: "Já jsem ho měla hrozně ráda, on byl chytrý a hezkej (říká něžně). Já si myslím, že mám těžkej oidipovský komplex (smích)."

"Otec byl nadsamec, kocour (hrdě) a matka byla frigidní (smích), ono se to takhle to, ale v zásadě jo, ono se to potom léty vygradovalo."

"No, když mě maminka chtěla koupit první podprsenku, tak to byl boj. Prostě na to ti nedám peníze (smích) a to je ještě dobrý (smích), prsa má malý (smích)."

"Měla jsem hrozný mindrák, protože já jsem nikdy nevěděla, co mám dělat, aby mě viděli. Aby si mě všimli. Takže jsem si musela nějak najít svůj vlastní způsob, jak se cítit důležitá, ale nikdy jsem to úplně nenašla."

"Sebevědomí jsem měla hodně nízký, protože jsem měla pocit, že jsem k ničemu. Měla jsem pocit, že nejsem dost dobrá pro ně, že bych je nikdy nemohla uspokojit. A tohle mě provázelo celý život."

K3: "Máma je alkoholik, takže mě zanedbávala. Táta mě prostě bil. Já nevím, čapnul kabel od rádia a začal do mě švihat hlava nehlava. Měla jsem zlámaný žebra, ruce prostě všechno."

"Začali mě šikanovat, prostě cikánský děti. Strkali mi hlavu do záchoda. Bylo to hrozný. Po nějaký době už si na mě nikdo nedovolil, ale furt jsem se cítila divně."

K4: "No (povzdechne si) jaký jsem měla dětství de facto ač jsem asi ze čtyř dětí, docela dost osamělý, měla jsem oba bráchy, ale byla jsem na to sama, že už vlastně od mala jsem se od ani ve školce jsem si nechtěla nějak hrát s dětma, protože jsem je nepotřebovala, protože doma jsem byla zvyklá být sama, protože bráchové byli ve škole a já jsem byla s mamčou doma a potom, když jsem šla do školky, furt mi zůstalo, že nepotřebuju ty lidi, maximálně jsem k sobě připustila, co si pamatuju tak dvě holčiny."

"Jako vlastně jako jediná jsem byla docela dost, ve třinácti už jsem byla vyspělá, vysoká jako naše třídní, hodně silná to jsem měla vlastně už přes metr. Naposled si pamatuju ve čtvrté třídě a furt se mi smály, blbě jsem to nesla. Že mám velký prsa a chlupy. Vždycky mi přišlo, že u holek se to bere jinak. Jakože holka když měla chlupy, tak dostala čůčku, no. A kluci, chlupy, nic. Frajer."

"Vlastně když mi bylo šest let, tak vlastně on to na mě zkoušel jako že chlap, sex prostě, protože je ode mě o osm let, je mu bylo šestnáct a tím jestli to má v té hlavě jinak, je jinej. Tak já jsem teda spala, mě probudilo to, že mi máma

odkryla deku, rozsvítla a brácha za mnou, že jo. A prostě byla jsem od něj dost mlácena, do určitého věku, kdy jsem mu to nemohla vrátit, jsem fasovala hodně, ale to mě zase bránil Honzík, to když viděl, že na mě Pepík vlítnul jako že nervy, tak ho vzal a zbil ho za to, že jo."

K5: „Měla jsem přísnou výchovu, vlastně do osmnácti jsem musela být v sedm doma. Musela jsem mít dobré známky, s čímž jsem problém neměla, s nějakým prospěchem. Od první třídy jsem měla problém s tím, že se mi děti smály, že jsem tlustá, takže jsem do kolektivu nějak nezapadala. To se

změnilo v sedmý třídě, to jsem odjela do Poděbrad na odtučňovací tábor, tam jsem zhubla a potom za rok doma taky hodně a tam jsem poznala, že ten rozdíl je v tom, jak člověk vypadá třeba, co nosí na sobě, že prostě pak zapadne do té party a samozřejmě tím, že jsem neměla doma, jsem měla jenom ukázat žákovskou, napsaný úkoly, že jsem se postarala o bráchu a přichystali věci na druhý den.“

„Já si myslím, že ne. Jako máma mi to vždycky podávala, že se kvůli mě musela vdávat, že měla hnusný svatební šaty, že měla břicho a takový. Jako v podstatě si nepamatuju, že by mě objala kdy, to je asi tak doma.“

„V podstatě jsem šla stranou, ať jako vždycky jsem pro toho bráchu tam byla, ale aspoň já to tak vnímám.“

K6: „Máma mi koupila velký nákupy, strašně moc jídla, takže já jsem strašně moc jedla. To máma mi většinu vyhrožovala, že ona byla nemocná, těžká cukrovkářka, a potom, no, hodně operací, 7 operací... Takže od mých čtrnácti let, od deseti to bylo jako, ale no, od deseti let mejch.”

„No, vyhrožovala mi, protože jsem začla utíkat z domu no a to bylo později, to bylo až tak těch patnácti.”

„Tak já jsem musela něco v té domácnosti dělat. Máma nasraná na tátu, táta vedle v pokoji měl strejdu a do toho jsem hlídala děti, který měla hlídat máma, protože chtěla prachy na jídlo a toto, že jo.”

“No jasně. Protože oni ho pak odvedli, že rodiče to věděli, sousedi, soused to věděl. Nikdo mi nic neřek. Máma brečela strašně, že jo. Máma se ptala, co jsem udělala, řekla, mami nic, tak co jsem něco měla říct. Bylo mi patnáct, takže už jsem právě zodpovědná, kdyby mě chtěli zavřít dneska nevím, jestli to je

promlčený. Je to do osmi let sazba. Takže jako je. **A pak jsem měla sex se psem, jako až poměr. Prostě vztah, víte co. Jsem taková šmucik, že mi stejně nic jinýho nezbývalo, no.”**

“Tři strejdy, no, nevím, no, říkali babičce a mámě, co ze mě vyroste, měli pravdu.”

2. Stresové prostředí a absence podpory.

Opakované vystavení psychickému, emocionálnímu a fyzickému stresu od dětství, často v kombinaci s nedostatečnou emocionální podporou v rodinném prostředí, vede ke vzorcům chování, které zvyšují riziko závislosti.

Nedostatečná emocionální podpora a nejistota

Stresové prostředí, ve kterém děti postrádají pocit bezpečí a podpory, může mít dlouhodobé negativní dopady. K1 popisuje stres způsobený ztrátou matky a tlakem na „slušné chování“: *„Bylo to nepříjemný, určitě... všichni nám kladli, že jsme bez mámy. Tak aby jsme se chovali slušně, jinak půjdeme do děčáku.“*

Podobně K2 sdílí ztrátu pocitu jistoty ve své rodině: *„Do těch třinácti, čtrnácti jsem o tom vůbec nepřemýšlela, pak už ne. Pak jsem právě jakýkoliv pocit jistoty asi ztratila.“*

Stresové prostředí, ve kterém děti postrádají pocit bezpečí a podpory, má hluboký a dlouhodobý vliv na jejich psychický vývoj a schopnost zvládat náročné životní situace. K1 poukazuje na stres spojený s absencí mateřské postavy a neustálým tlakem na „slušné chování“ pod hrozbou umístění do dětského domova, což vedlo k vnímání světa jako nehostinného a plného neustálých očekávání. Tento tlak na přizpůsobení se nepřátelskému prostředí často vede k potlačování vlastních emocí a vytváří vzorce perfekcionismu nebo pasivity, které mohou v dospělosti způsobit neschopnost zdravě zvládat stres.

Podobně K2 popisuje ztrátu pocitu jistoty, který si původně ve své rodině spojovala s dětstvím, ale který se postupně rozpadl. Tento zlom, kdy dochází ke ztrátě základní důvěry v blízké, zanechává dítě emocionálně zranitelné a méně schopné vytvářet stabilní vazby. Ztráta jistoty a bezpečí se stává podhoubím pro rozvoj úzkostí, depresí nebo maladaptivních strategií zvládání stresu, jako jsou závislosti.

Rodinné konflikty a týrání

K3 líčí těžké rodinné prostředí, kde namísto podpory čelila zanedbávání a fyzickému týrání: „*Doma to bylo těžký. Já místo abych se soustředila na školu, tak jsem řešila věci doma. Místo mámy. Hlídala ségry, vařila jsem jim... a ještě k tomu jsem dostávala od táty.*“ Podpora ze strany prarodičů byla však pro respondentku zásadní: „*Když jsem byla s prarodičema, tam to bylo úplně jiné, cítila jsem se v bezpečí a milovaná.*“ To potvrzuje i K6, která podobný aspekt násilí opakovaně zažívala od svého partnera: „*Sexem a fetem a nechala jsem se zmlátit. Pardon, můžu to vůbec říkat takhle?*“. Výjimkou to nebylo ani u K5: „*No, u táty od Sofinky to znamenalo, jako v podstatě, že mě začal mlátit, protože jsem byla ve čtvrtém měsíci se Sofinkou,...*“ Stejně tak i K1 dodává: „*No tak ten, ten první Michal se jmenoval, tak tam konflikty, hádala jsem se tak já se verbálně dokážu dost, no já nevím jako nějak vymezovat a tak jsem se dohadovala, dohadovala tam to končilo tím, že mě občas zmlátil, to bylo nepříjemný. No, ale zas to nebylo nějaký katastrofální,...*“

Tyto rozhovory poukazují na silnou vazbu domácího násilí a zanedbávání s životními obtížemi respondentek. Společným motivem je zkušenost násilí v různých podobách, ať už ze strany rodičů, partnerů nebo jiných blízkých osob, což výrazně ovlivnilo jejich schopnost zvládat běžné životní výzvy. Zatímco negativní prostředí přispívalo k jejich zranitelnosti, u jedné respondentky se objevuje i význam podpory od prarodičů, která jí poskytla pocit bezpečí a lásky. Tyto výpovědi zdůrazňují potřebu cílené pomoci ženám s podobnými zkušenostmi, zahrnující bezpečné prostředí a přístup zaměřený na zotavení.

Genderové stereotypy a nadměrné požadavky

Některé ženy čelily tlaku být „nositelkami domácí odpovědnosti“, což zvyšovalo jejich psychickou zátěž. K4 uvádí: „*Proč všechno musí být na ženskéjch? Ženská musí se postarat o rodinu, o chlapa, co chlap chce, musí být splněno.*“ K1 sdílí podobnou zkušenost: „*No to jsme určitě, to určitě aniž by mi to jako někdo říkal, tak já už vlastně v nějakých dvanácti letech, prala, žehlila, uklízela, ne že by mě, ale já nevím, já jsem si asi myslela, že musím tu roli mámy převzít já jako starší dcera, já jsem babičce chtěla dokázat, jak už všechno umím, takže já jsem ve dvanácti letech měla jiný starosti než ostatní moje vrstevnice,...*“, což reflektuje i K5: „*...že ten rozdíl je v tom, jak člověk vypadá třeba, co nosí na sobě, že prostě pak zapadne do*

té party a samozřejmě tím, že jsem neměla nic doma, jsem měla jenom ukázat žákovskou, napsané úkoly, že jsem se postarala o bráchu a přichystala věci na druhý den. To byl asi tak jedinej zájem o mě,...“

Tento nerovnovážný tlak může způsobit pocit vyhoření a hledání úlevy v destruktivních vzorcích chování. Ilustruje, jak genderové stereotypy a nadměrné požadavky na ženy přispívají k jejich psychické zátěži a mohou být faktorem vedoucím k rozvoji závislostí. Role „nositelky domácí odpovědnosti“ je u žen často internalizována již od dětství, což zvyšuje tlak na zvládání úkolů, které nejsou přiměřené jejich věku nebo možnostem. Absence podpory a pocitu uznání může vést k nízkému sebevědomí, pocitům izolace a hledání úniků, což jsou rizikové faktory pro vznik adiktologických problémů. Tyto zkušenosti zdůrazňují význam genderově citlivého přístupu v prevenci a léčbě závislostí.

Náhrada podpory v nefunkčních vztazích a drogách

K6 popisuje kombinaci fyzického násilí a emocionální závislosti v partnerském vztahu: *„Byli jsme spolu ještě dva a půl roku na ulici. A on pro mě strašně hodně udělal, i když mě mlátil.“* Když chybí zdravé vzory podpory, ženy se často obracejí k alkoholu nebo jiným látkám jako ke způsobu zvládání stresu. K6: *„Na nervy беру léky a chlastám alkohol, protože to zaručeně pomáhá.“* K5 má zkušenost nejen s nefunkčním vztahem ale i látkou jako náhradní podporou: *„A pak mám vlastně tři a půl letou holčičku s chlapem, který je označený od psychologů jako manipulativní psychopat. A tak to asi na mě zanechalo, že vlastně do dneška se bojím. Bojím se, že ho potkám. Nechci ho v životě vidět. Náš vztah končil tak, že vlastně odebrali Sofču poprvý, protože jsem měla zlomený obě spodiny očníce a vlastně to jsem skrývala asi čtyři měsíce. Jakoby tohle tvrdý mlácení...“*, *„Ale prostě tak občas jsem se s ním zafetovala a vlastně myslela si, že mě zfetoval, takže nevnímám. On moc dobře věděl, že ji vnímám, ale chtěl mě prodat za 30 tisíc a 10 gramů perníku, ale jsem se nedala.“*

Výpovědi respondentek ukazují, jak toxické vztahy, které zahrnují fyzické násilí a manipulaci, zanechávají dlouhodobé psychické a fyzické následky. Nezdravé vzorce chování, jako je užívání alkoholu nebo drog, často slouží jako náhražka za chybějící podporu a zároveň jako únik od neúnosné reality. Významný je také motiv sociální

izolace a strachu, který násilné vztahy vyvolávají, což brání ženám vyhledat pomoc nebo se z těchto vztahů vymanit.

Hledání přijetí mimo rodinu

K5 popisuje, jak absence zájmu rodičů vedla k hledání podpory a přijetí v sociálních vztazích, což však často vedlo k rizikovému chování: „*Po tom už ke konci v těch patnácti jsem omezovala i ty své koníčky, abych mohla chodit s těmi lidmi ven, protože mi začaly nahrazovat vlastně ten zájem těch rodičů.*“ Dále doplňuje, že látku ji nabídla kamarádka, po jejím první rozchodu: „*Já zamilovaná úplně prostě až někam do vesmíru. A seděla u toho jako že kamarádka a říkala, no ty prostě smutná nebudeš. A bylo 5. prosince a za tři měsíce, ne za tři měsíce, za měsíc jsem měla o 30 kilo míň. A vlastně do nějakého září prvního jsem fetovala každý den.*“ K4 reaguje podobně: „*...kamarády jsem si našla až v prváku, že docela se mi ulevilo, že jsme se ve třídě sešly tři pořádný ženský. Tak jsem konečně někam jako trochu patřila, jenže to bylo zase spojený s tím, že celá třída hulila. Takže abych někam patřila tak jsem vlastně zkusila marihuanu.*“ K6 má podobnou zkušenost, kdy návykové látky dostala od své kamarádky se kterou chtěla chodit do školy: „*Mě to došlo až po letech, že to je jako jednoduchý, ale když jsem se to učila, když jsem se to okamžitě učila nazpaměť, takže já jsem chtěla jít na tu zdrávku, já jsem se prostě postavila mámě a prostě šla jsem na zdrávku. Tam propadla k nám kamarádka z druháku, do prváku, ta už brala drogy, takže tak...*“ K2 dodává, že trpí oidipovským komplexem a díky tomu hledala lásku vždy mezi staršími muži, kteří ji ale nikdy nedávali pocit stability a kopirovali vzorec chování jejího otce: „*Já jsem ho měla hrozně ráda, on byl chytřej a hezkej (říká něžně). Já si myslím, že mám těžkej oidipovský komplex (smích). Já jsem jako později, já jsem nikdy a to je jedno. Na tatínka jsem byla velmi fixovaná.*“

Tyto výpovědi reflektují důsledky absence rodinné podpory a zájmu, které často vedou ženy k hledání přijetí a sounáležitosti mimo rodinu, avšak v rizikovém prostředí. Sociální vztahy, které mají suplovat rodinnou oporu, se mnohdy spojují s užíváním návykových látek nebo jiným rizikovým chováním, protože potřeba patřit někam a být přijímána převažuje nad uvědoměním si důsledků. Výpovědi také ukazují, jak se tento vzorec hledání podpory může formovat už v dospívání, kdy mladé ženy snadno podléhají vlivu vrstevníků a začínají experimentovat s návykovými látkami, aby zapadly.

Dalším zjištěním je, že emocionální deprivace v rodině může vést k maladaptivnímu hledání lásky a stability v partnerských vztazích, často kopírujících problematické vzorce z původní rodiny. Tento mechanismus zdůrazňuje význam rodinných vazeb pro formování zdravého sebevědomí a schopnosti vytvářet bezpečné vztahy. Oidipovský komplex zmiňovaný K2 podtrhuje hluboký vliv rodinných vzorců na životní volby a emocionální nastavení žen..

K1: „No smál se, že jo u futer a prostě řekl hehe máma ti skočila z okna. Nám se doma říkalo něco úplně jinýho, že jo. Takže jsem z toho byla taková špatná, tak to asi každý dítě, když no, ale jako já si nemůžu fakt jako, si myslím, že ani ségra, nějak na nic stěžovat.“

"Akorát táta začal o něco víc pít, než pívával, ale tak nějak já jsem to brala jako že to je chlap. On dělal v železárnách, takže jsem to nebrala nějak jakoby v potaz."

"No bylo to nepříjemný, bylo to nepříjemný, určitě a hlavně, že jo, všichni jako vím, že nám hodně kladli, že jsme bez mámy. Tak aby jsme se chovali slušně, jinak půjdeme do děcáku."

K2: „,,Nic se tam nedělo, my jsme měli barák, který táta postavil, on prostě přišel z práce, sednul si do své pracovny, tam si něco dělal. Maminka byla v kuchyni, dole tam si něco todle. Já jsem byla nahoře u sebe v pokoji, tam jsem se učila. Maximálně jsem přišla za ní do kuchyně, chvílku jsme spolu vařily. Ona mě z něčeho vyzkoušela no a pak jsme se navečeřeli, nic prostě.“

„Do těch třinácti, čtrnácti jsem o tom vůbec nepřemýšlela, pak už ne. Pak jsem právě jakýkoliv pocit jistoty asi ztratila.“

K3: „Doma to bylo těžký. Já místo abych se soustředila na školu, tak já jsem de facto řešila věci doma. Místo mámy. Takže jsem hlídala ségry, vařila jsem jim, uklízela jsem jim, takže to bylo takový divný a ještě k tomu jsem dostávala od táty, takže mě týral de facto.“

"No, vztah s rodiči. Neměla jsem dobrý vztah s rodiči, protože mi do očí bylo řečeno, že mě nechtěli, že jsem černá ovce rodiny. Docela to zbolelo, protože jsem hodně pomáhala mámě a nemají vůbec zájem jako."

"Cítila jsem se s nimi jako mimo, protože mě nikdy nepodpořili. Když jsem byla s prarodičema, tam to bylo úplně jiné, cítila jsem se v bezpečí a milovaná."

K4: "Proč všechno musí být na nás, to je spíš otázka jako, co mě vždycky v hlavě. Proč všechno musí být na ženskéjch? Kde je ten limit ženská, chlap. Co všechno chlap má dělat. Nevím, sama. Chlapi jsou vychovávaný, že ženská se má postarat jo. Ženská musí se postarat o rodinu, o chlapa, co chlap chce, musí být splněno, pokud není, tak je oheň na střeše."

K5: „*Jsem schopná se sebe udělat úplně někoho jinýho, aby prostě si všimli, že tam jsem a dokážu pro ně dejchat.*”

„Tak jsem začala chodit ven a vlastně do těch sedmi do večera, když jsem neměla nějaký koníček, já jsem chodila osm let na gymnastiku, do patnácti jsem to dělala, tak vlastně jsem, já nevím. Třeba první, kdy jsem se poprvý opila, bylo v osmý třídě na konci roku, že jo, to bylo poprvý a všechno jako by jsem stihla na té základce vyzkoušet a s tím, že vlastně po tom už ke konci v těch patnácti jsem jako omezovala i ty své koníčky pro to, abych mohla chodit s těmi lidmi ven, protože mi začaly už jako by takhle, já nevím, od té sedmý, osmý třídy nahrazovat vlastně ten zájem těch rodičů.”

K6: „*A pak mi dal pecku a já mu ho vykourila, no. Prostě normálka. Jsem to říkala pak mámě a ta mi řekla, že jsem jako prase a že jsem ji zklamala.*“

„Byli jsme spolu ještě dva a půl roku na ulici. A on pro mě strašně hodně udělal, i když mě mlátil. To bylo, nebylo to zas tak strašný, nebral na mě nože nebo něco, on byl normální jako.“

„*No, nevím. Takže já na to (nervy) беру léky a právě na to chlastám ten alkohol, protože to zaručeně pomáhá.*“

Analýza rozhovorů ukazuje několik klíčových společných znaků, které se objevují v příbězích respondentek. Tyto znaky zahrnují nepodporu v rodině, nezájem blízkých a útek k návykovým látkám jako způsob zvládání vnitřní bolesti. Tyto faktory se vzájemně ovlivňují a vytvářejí prostředí, které ženám brání najít stabilitu a překonat psychické problémy.

Prvním zásadním problémem je absence podpory v rodině a nezájem blízkých. Respondentky často popisovaly dětství, ve kterém se cítily zanedbávané nebo nedostatečně uznávané. Citové zanedbávání, fyzické násilí a přenášení odpovědnosti za domácnost na děti vytvářely prostředí, ve kterém se ženy cítily osamělé a nechtěné. Například jedna z respondentek uvedla, že se musela starat o domácnost a pečovat o sourozence, což jí bralo prostor na vlastní rozvoj. Další sdílela, že jí bylo přímo řečeno, že je černou ovčí rodiny. Tento nedostatek podpory vedl k nízkému sebevědomí a pocitům neviditelnosti, což výrazně ovlivnilo schopnost žen zvládat psychické a sociální výzvy.

Dalším klíčovým faktorem je stresové prostředí, které je charakterizováno násilím, konflikty a emoční izolací. Mnohé ženy vyrůstaly v domácnostech, kde byly vystaveny fyzickému týrání nebo psychickému tlaku. Některé popisovaly své rodinné prostředí jako emocionálně chladné, kde rodiče neprojevovali zájem o jejich pocity a potřeby. Tento typ stresového prostředí vedl k pocitům odcizení a neschopnosti navázat zdravé sociální vazby. Genderové stereotypy a tlak na ženy, aby nesly odpovědnost za rodinu, dále zvyšovaly jejich frustraci a psychickou zátěž.

Útěk k návykovým látkám představuje častý způsob, jakým se ženy snažily zvládnout vnitřní bolest a stres. Alkohol a drogy poskytovaly dočasnou úlevu, ale současně prohlubovaly jejich psychické problémy a sociální izolaci. Některé respondentky uvedly, že alkohol pro ně znamenal způsob, jak „vypnout hlavu“ nebo se vyrovnat s těžkou realitou. Jiná popsala sebepoškozování jako extrémní formu zvládání úzkosti a deprese. Tyto destruktivní vzorce chování se často rozvíjely v důsledku dlouhodobě neřešeného traumatu a absence zdravých mechanismů zvládání stresu.

Celkově tato analýza poukazuje na propojení mezi rodinným prostředím, stresovými faktory a rozvojem závislostí. Nedostatek emocionální podpory a stabilního rodinného zázemí vytváří podmínky, které ženám brání najít zdravé způsoby zvládání psychické zátěže. Je proto nezbytné zaměřit se na komplexní intervenci, která zahrnuje rodinnou terapii, léčbu traumat, prevenci závislostí a podporu komunitních vazeb. Tyto kroky mohou ženám pomoci přerušit cyklus destruktivního chování a najít cestu k zotavení.

Výzkum ukazuje, že závislost není pouze zdravotní problém, ale je hluboce zakořeněna ve strukturálních nerovnostech a sociálním vyloučení, kterému tyto ženy čelí. V jejich příbězích se prolíná ztráta domova, ekonomická nejistota a traumata spojená s násilím

či zanedbáváním, což dále posiluje cyklus závislosti a marginalizace. V kontextu tohoto výzkumu je zřejmé, že řešení závislosti u žen bez domova vyžaduje nejen terapeutickou podporu zaměřenou na léčbu samotné závislosti, ale také práci s jejich traumatickou minulostí, obnovu pocitu vlastní hodnoty a podporu při budování stabilního zázemí, které by jim umožnilo znovu se začlenit do společnosti, tedy i bydlení zázemí.

2. Etické aspekty a limity práce

Při provádění výzkumu zaměřeného na ženy v azylových domech je nutné klást důraz na etické zásady, které chrání účastnice výzkumu před jakoukoliv formou újmy a zároveň zajišťují jejich důstojnost, respekt a důvěrnost sdílených informací. Etické aspekty této práce zahrnují především ochranu soukromí účastnic a zohlednění možných limitů výzkumu, které mohou ovlivnit jeho výsledky a interpretaci.

2.1. Ochrana soukromí

Ochrana soukromí byla v této práci zajištěna prostřednictvím několika opatření, která respektují anonymitu a důvěrnost sdílených dat. Klíčovým krokem bylo získání informovaného souhlasu od všech účastnic výzkumu. Tento souhlas zahrnoval detailní vysvětlení účelu výzkumu, způsobu zpracování dat a možnosti kdykoliv svou účast ukončit bez jakýchkoliv následků (Pajer, 2010).

Všechna data byla shromažďována, zpracovávána a uchovávána v souladu s platnými etickými a legislativními normami. Identifikovatelné údaje byly anonymizovány, což znamená, že veškeré citlivé informace, jako jsou jména, adresy nebo osobní detaily, byly odstraněny či nahrazeny pseudonymy. Tím byla zajištěna anonymita účastnic a eliminováno riziko jejich identifikace.

Při provádění rozhovorů byla zajištěna diskrétnost a respektování osobního prostoru účastnic. Rozhovory probíhaly v bezpečném prostředí azylových domů, aby se ženy cítily pohodlně a mohly otevřeně sdílet své zkušenosti. Tento přístup přispěl k budování důvěry mezi výzkumníkem a účastnicemi, což je klíčové pro získání kvalitních dat (Křížková et al., 2005).

Důležitým etickým aspektem bylo také zohlednění emočního stavu účastnic. Ženy, které sdílely traumatické nebo citlivé zkušenosti, měly možnost kdykoliv rozhovor přerušit nebo ukončit. Tento přístup minimalizoval riziko sekundární traumatizace a zajišťoval,

že výzkum probíhal v souladu s principy dobrovolnosti a respektu k potřebám účastnic (Nešpor, 2013).

2.2. Limity výzkumu

Každý výzkum má svá omezení, která ovlivňují interpretaci jeho výsledků a možnosti jejich zobecnění. Prvním limitem této práce je velikost a složení výzkumného souboru. Výzkumný soubor zahrnoval pouze šest účastnic, což omezuje možnost generalizace výsledků na širší populaci žen bez domova. Ačkoliv záměrný výběr zajišťoval rozmanitost životních situací a zkušeností, může být vzorek stále považován za omezený z hlediska geografického i demografického rozptylu (Miovský, 2010).

Dalším limitem je subjektivita získaných dat. Polostrukturované rozhovory se zaměřují na individuální zkušenosti a názory účastnic, které mohou být ovlivněny jejich aktuálním emočním stavem nebo vzpomínkovým zkreslením. Tento aspekt může ovlivnit úplnost a přesnost poskytnutých informací. Fenomenologická analýza, která byla použita ke zpracování dat, se však zaměřuje právě na porozumění subjektivní zkušenosti, což tento limit částečně kompenzuje (Kalina, 2015).

Důležitým limitem je také závislost na spolupráci azylových domů a ochotě klientek sdílet své zkušenosti. Některé ženy mohly být zdrženlivé nebo váhat při sdílení citlivých informací, což mohlo ovlivnit hloubku a rozsah získaných dat. Dále mohly existovat rozdíly v kvalitě a dostupnosti služeb mezi jednotlivými azylovými domy, které mohly mít vliv na zkušenosti a potřeby účastnic, a tudíž i na výsledky výzkumu.

Konečně, časové a finanční omezení výzkumu omezila možnost provést opakované rozhovory nebo longitudinální sledování žen po jejich opuštění azylového domu. Tato omezení ztěžují hlubší pochopení dlouhodobých dopadů služeb azylových domů na životní situaci žen.

Navzdory těmto limitům poskytuje výzkum cenné poznatky o potřebách žen v azylových domech a o účinnosti poskytovaných služeb. Tyto poznatky mohou sloužit jako základ pro další výzkum a jako podklad pro zlepšení praxe v oblasti sociálních služeb pro ženy bez domova.

IV. DISKUZE

Co tato práce jednoznačně ukázala je fakt, že společenská očekávání a genderové role mají významný vliv na vznik a průběh závislostí u žen žijících v azylových domech. Tyto faktory se projevují jako dlouhodobý sociální a psychologický tlak, který ženy zažívají v důsledku napětí mezi společenskými normami a realitou jejich života. Výzkum dále odhalil, že ženy v azylových domech často čelí mnohonásobné zátěži zahrnující sociální izolaci, ekonomickou nejistotu, stigmatizaci a tlak na plnění tradičních ženských rolí. Sociální izolace, vyplývající z omezeného přístupu k podpůrným sítím, jako je rodina či přátelé, vede k pocitům osamělosti a ztrátě sociálního zakotvení. Tento aspekt má zásadní význam v kontextu adiktologie, neboť rodina často funguje jako ochranný faktor, který pomáhá zvládat stres a překonávat krizové situace, jež by mohly vést k užívání návykových látek. V případech, kdy je rodinná podpora nedostatečná, nebo zcela chybí, dochází k prohlubování sociální izolace, což je významný rizikový faktor pro vznik a udržování závislostí. Literatura zdůrazňuje, že funkční rodinné vztahy mohou působit jako prevence recidivy a usnadnit proces zotavení. Například studie McCrady et al. (2009) ukazuje, že zapojení rodiny do terapeutického procesu významně zvyšuje šance na úspěšnou léčbu závislostí. Naopak absence rodiny či konfliktní vztahy mohou vést k prohloubení problémového užívání, protože jednotlivci často postrádají emocionální a praktickou podporu, kterou rodina obvykle poskytuje. Výsledky této práce potvrzují, že ženy žijící v azylových domech často čelí nejen ztrátě kontaktu s rodinou, ale také nedůvěře nebo odsouzení ze strany svých příbuzných, což jejich situaci dále komplikuje. Ztráta rodinných vazeb často souvisí s jejich závislostním chováním, které vedlo k narušení vztahů, nebo s traumatickými událostmi, jako je domácí násilí, které ženy přiměly opustit rodinné prostředí.

V rámci adiktologické péče tyto poznatky zdůrazňují nutnost zaměřit se nejen na jednotlivce, ale také na jeho širší sociální kontext. Intervenční programy by měly zahrnovat práci s rodinnými systémy, pokud je to možné, a posilovat mechanismy náhrady rodinné podpory například prostřednictvím terapeutických komunit, skupinové terapie nebo mentorství. Tyto přístupy mohou částečně nahradit chybějící rodinné vazby a vytvořit podpůrné prostředí, které je klíčové pro zotavení ze závislosti.

Zároveň je ale důležité si uvědomit, že v případech, kdy byla rodina zdrojem traumatu, například u žen s historií domácího násilí, nemusí být snaha o obnovu vztahů vhodná. V takových případech je nutné poskytnout ženám podporu při vytváření nových, bezpečných sociálních vazeb, které mohou naplnit podobnou roli jako rodinné vztahy.

Ekonomická nejistota zahrnující nedostatek stabilního příjmu, problémy s bydlením a obecnou finanční nestabilitu pak výrazně zvyšuje psychickou zátěž. Můžeme to nazvat jako stigmatizace, která se projevuje dvojím stigmatem – spojeným se závislostí i situací bezdomovectví – což vede k marginalizaci žen a zhoršuje jejich přístup k adiktologické a sociální péči. Genderové role a tlak na naplňování tradičních ženských rolí, jako je mateřství a péče o domácnost, jsou dalším významným faktorem přispívajícím k pocitům viny, frustrace a selhání, pokud tyto role nejsou ženy schopny naplňovat, což poznatky z rozhovorů také ukázaly. Zásadním nálezem této práce je ale role minulých traumatu, zejména zkušeností s domácím násilím, které se objevily u většiny respondentek. Trauma často vede k užívání návykových látek jako prostředku zvládnání stresu nebo emocionálního úniku, což však nezřídka přispívá k dalším komplikacím, jako je zhoršení duševního zdraví, prohloubení ekonomických problémů nebo ztráta rodičovských práv, což je u žen potýkající se se závislostí spojený s bezdomovectvím častý jev. Výzkum také odhalil závažné nedostatky v systému péče o tyto ženy. Nedostatečná síť specializovaných terapeutických služeb zaměřených na ženy v azylových domech a absence genderově citlivého přístupu v adiktologické péči vede k tomu, že ženy zůstávají bez potřebné podpory, což zvyšuje pravděpodobnost recidivy užívání návykových látek. Tyto výsledky potvrzují, že závislosti nelze vnímat pouze jako individuální problém, ale že jejich vznik a průběh jsou úzce spjaty se strukturálními faktory, jako jsou společenské normy, ekonomická situace a dostupnost sociální podpory. Z pohledu adiktologie je klíčové zavádět intervenční strategie zaměřené na odstranění stigmatizace, posílení terapeutické nabídky a zvýšení dostupnosti genderově specifické péče. Je tedy potřeba, aby azylové domy, nebo služby podobného typu fungovaly multidisciplinárně, tedy disponovali odborníky jako je sociální pracovník, který je schopen zajistit podporu v rámci sociální problematiky, terapeut pro duševní úzdrav a adiktolog pro léčbu závislosti. V případě krizovějšího problému disponovat alespoň externě fungujícím psychiatrem.

Porovnání výsledků této práce s literaturou poté ukazuje, že závěry získané ve výzkumu jsou v souladu s dosavadními poznatky o vlivu společenských očekávání a genderových

rolí na rozvoj závislostí. Literatura opakovaně zdůrazňuje, že tlak na naplňování tradičních genderových rolí, zejména v kontextu mateřství a péče o domácnost, představuje pro ženy významný stresový faktor. Tento jev je popsán například v práci Greaves a Poole (2006), která ukazuje, že ženy užívají návykové látky jako únikový mechanismus při zvládání tlaku spojeného s očekáváním dokonalé matky a pečovatelky. Výsledky této práce také podporují teorie o vlivu sociální izolace a ekonomické nejistoty na rozvoj závislostí. Výzkumy jako Nyamathi et al. (1999) nebo Room (2005) shodně poukazují na to, že ženy bez přístupu k podpůrným sítím a stabilnímu ekonomickému zázemí jsou vystaveny vyššímu riziku užívání psychoaktivních látek.

Dalším významným bodem porovnání je role stigmatizace. Literatura potvrzuje, že dvojité stigma spojené s bezdomovectvím a závislostí vytváří bariéry pro přístup k léčbě a zvyšuje sociální izolaci. Výzkum Link a Phelan (2001) například ukazuje, že stigmatizace brání ženám otevřeně vyhledat pomoc a vede k dalšímu prohlubování jejich marginalizace. Tento jev byl potvrzen i výsledky této práce, které ukázaly, že ženy v azylových domech se často obávají vyhledat odbornou podporu z obavy před společenským odsouzením či z pocitu hanby vlastního selhání.

Zásadní shodu lze najít také ve zjištěních o vlivu traumat na rozvoj závislostí. Práce jako Kendler et al. (2003) zdůrazňují, že traumatické zkušenosti, zejména domácí násilí, jsou klíčovým rizikovým faktorem vedoucím k užívání psychoaktivních látek jako prostředku úniku od emocionální bolesti. Výzkum této práce se v tomto bodě významně překrývá s literaturou, přičemž podtrhuje potřebu cílených intervencí zaměřených na zpracování traumat.

Na druhou stranu se tato práce od literatury odlišuje důrazem na nedostatečnou dostupnost genderově citlivých terapeutických služeb pro ženy v azylových domech. Ačkoliv mezinárodní výzkumy jako Greaves a Poole (2006) nebo Sugarman et al. (2020) zdůrazňují důležitost genderově orientovaných přístupů, v českém prostředí zůstává tato oblast nedostatečně rozpracovaná, což tato práce jasně ilustruje. Získané výsledky tak nejen potvrzují již známé závěry, ale také poukazují na konkrétní mezery v českém systému péče a zdůrazňují potřebu jejich řešení.

Další zásadní vliv má i na významu pro rozvoj teoretického rámce i aplikované praxe v adiktologii, zejména pokud jde o genderově specifické přístupy a pochopení vlivu společenských faktorů na rozvoj závislostí. Teoreticky tato práce přináší hlubší vhled

do propojení mezi sociálními determinantami zdraví, jako jsou ekonomická nejistota, sociální izolace a genderové role, a rizikem vzniku závislostí u žen. Zjištění podporují konceptualizaci závislostí jako výsledku komplexního souběhu osobních a sociálních faktorů, čímž se odklání od reduktivních pohledů, které závislost vnímají výhradně jako individuální patologii. Práce tak potvrzuje relevanci multifaktoriálních modelů závislostí, které zahrnují nejen biologické a psychologické, ale i sociální faktory, přičemž zdůrazňuje potřebu zohlednit genderové aspekty v rámci teoretických rámců adiktologie.

Trauma, často spojené s domácím násilím a dlouhodobým zneužíváním, představuje klíčový rizikový faktor ženských závislostí, přičemž vede ke vzniku duševních poruch, jako jsou deprese či PTSD. Tyto problémy často podněcují maladaptivní zvládání stresu prostřednictvím psychoaktivních látek. V adiktologické péči je proto zásadní implementace terapeutických přístupů zaměřených na trauma (například CBT), které mezinárodní literatura označuje za zlatý standard léčby. Kromě psychoterapeutické podpory by intervence měly zahrnovat i opatření zaměřená na sociální integraci, jako je podpora při hledání zaměstnání, bydlení či právní pomoc.

Výsledky zdůrazňují potřebu genderově citlivých a komplexních adiktologických programů, které by překonávaly společenské a institucionální stigmatizace žen se závislostí. Současná praxe, založená na práci jednotlivých sociálních pracovníků, nedokáže efektivně pokrýt jejich specifické potřeby. Proto je nezbytné zavést multidisciplinární týmy, zahrnující odborníky na adiktologii, sociální práci a terapii, které by zvýšily úspěšnost resocializace. Podle literatury je klíčové také posilovat komunitní podporu, která může předcházet recidivám a usnadnit dlouhodobou integraci žen do společnosti. Zavedení těchto opatření by mělo být doplněno systematickým sběrem dat a hodnocením účinnosti stávajících programů, aby byla péče lépe přizpůsobena specifickým potřebám této zranitelné populace.

Doporučení pro budoucí výzkum

Zjištění této práce zdůrazňují potřebu longitudinálních studií zaměřených na vývoj závislostí u žen v azylových domech a na efektivitu intervenčních programů. Tyto studie by pomohly lépe pochopit, jaké faktory ovlivňují zotavení v různých fázích, a poskytly podklady pro optimalizaci terapeutických přístupů. Další důležitou oblastí je zkoumání vlivu konkrétních traumatických zkušeností, jako je domácí násilí či sexuální

zneužívání, na vznik a průběh závislostí, což by mohlo vést k cílenějším terapeutickým postupům.

Hodnocení efektivity genderově citlivých adiktologických služeb v České republice je nezbytné pro zajištění dostupnosti péče, která reflektuje specifické potřeby žen. Evaluace těchto služeb by měla zahrnovat kvantitativní analýzu výsledků léčby i kvalitativní zkoumání zkušeností klientek. Důraz je třeba klást také na odstranění bariér v přístupu k péči, především u žen z menšinových skupin, které často čelí dodatečným překážkám, jako jsou jazykové či kulturní rozdíly nebo diskriminace.

Dále pak stigma představuje zásadní překážku při vyhledávání pomoci a ovlivňuje efektivitu léčby. Standardizované nástroje by umožnily lépe cílit intervence a redukovat negativní dopady stigmatizace. Tyto poznatky zdůrazňují potřebu multidisciplinárního přístupu, který integruje sociální, psychologické a zdravotní aspekty péče, a zaměření na preventivní a terapeutické strategie pro zlepšení kvality života žen v azylových domech.

Další praktickou implikací je potřeba zaměřit na odstraňování výše uvedené stigmatizace, která brání ženám včasné vyhledat odbornou pomoc. Osvětové kampaně a vzdělávací programy zaměřené na veřejnost, ale i na odborníky v sociálních a zdravotnických službách, by mohly pomoci změnit vnímání žen v azylových domech a podpořit inkluzivnější přístup. Specifické školení pracovníků by mělo zahrnovat témata jako genderová citlivost, zvládání předsudků a efektivní komunikace s klientkami, což by mohlo snížit míru diskriminace a zvýšit kvalitu poskytovaných služeb. Tento jev je v souladu s Goffmanem (1963) o teorií stigmatizace, která poukazuje na to, že osoby považované za „odlišné“ jsou společností vyloučeny a izolovány. Destigmatizace závislých žen ve společnosti je nezbytným krokem k tomu, aby mohly efektivně vyhledávat a přijímat pomoc. Ženy, které bojují se závislostí, jsou často nejen stigmatizovány pro své chování, ale také čelí hlubším společenským předsudkům spojeným s narušením očekávaných genderových rolí. Tato dvojí stigmatizace může vést k sociální izolaci, nedůvěře v institucionální podporu a zhoršení jejich duševního zdraví. Školení personálu v pomáhajících profesích, jako jsou sociální pracovníci, adiktologové nebo zdravotníci, má proto zásadní význam pro odstranění těchto bariér. Klíčovým prvkem zlepšení adiktologické a sociální péče je školení zaměřené na zvýšení povědomí o škodlivých stereotypch a zvládání předsudků. Pracovníci v pomáhajících profesích by měli být vzděláváni v principech genderové citlivosti, efektivní

komunikace a vytváření podpůrného prostředí, kde jsou ženy respektovány a přijímány. Genderově citlivé přístupy jsou zvláště důležité pro ženy s historií domácího násilí, které často preferují pomoc od ženských odbornic. V krizových situacích je nezbytné zajistit genderovou rovnováhu v podpůrných týmech, a to i v institucích, jako je Policie ČR, kde specializované týmy s vyšším zastoupením žen mohou snížit stres a zvýšit ochotu obětí spolupracovat.

Podpora ekonomické nezávislosti je zásadní pro prevenci recidivy a dlouhodobou reintegraci žen do společnosti. Programy zaměřené na rozvoj pracovních dovedností, finanční gramotnosti a hledání zaměstnání by měly zohlednit genderově specifické potřeby a bariéry. Tyto programy by měly být doplněny o podporu dostupného bydlení a zajištění základní ekonomické stability, což může ženám pomoci získat nezávislost a snížit riziko návratu do násilných vztahů nebo užívání návykových látek jako mechanismu zvládání stresu. Vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti a zvládání stresu by mělo začínat již v útlém věku a pokračovat v rámci programů poskytovaných v azylových domech. Tyto intervence by měly být implementovány přímo v azylových domech a dalších podpůrných službách. Zvýšení povědomí o možnostech bezpečného řešení domácího násilí a poskytování právní pomoci může ženám výrazně usnadnit zotavení a integraci do společnosti. Tato opatření jsou nezbytná pro vytvoření bezpečného prostředí, kde mohou ženy efektivně řešit své problémy a budovat stabilní budoucnost.

Diplomová práce se zaměřila na zkoumání vlivu společenských očekávání a genderových rolí na vznik a průběh závislostí u žen žijících v azylových domech. Výsledky práce odpovídají stanoveným cílům a poskytují vhled do klíčových faktorů, které tuto problematiku ovlivňují. Jedním z hlavních cílů bylo zmapovat faktory společenského očekávání, které mohou přispívat k rozvoji závislostí. Výzkum identifikoval tlak na plnění tradičních ženských rolí, sociální izolaci, ekonomickou nejistotu a stigmatizaci jako zásadní vlivy, což potvrzuje, že společenské prostředí hraje významnou roli v tomto procesu.

Dalším cílem bylo prozkoumat konkrétní vztah mezi genderovými rolemi a užíváním návykových látek. Výsledky naznačují, že přetrvávající společenský tlak a traumata spojená s životními situacemi žen v azylových domech často vedou k maladaptivním způsobům zvládání stresu, včetně užívání návykových látek. Tyto poznatky odpovídají teoretickému předpokladu, že závislosti nejsou pouze individuálním problémem, ale

odrážejí také vliv širších společenských faktorů. Práce se dále věnovala identifikaci bariér, které ženám komplikují přístup k adiktologické péči. Zjištěné výsledky poukazují na význam stigmatizace a nedostatečné dostupnosti terapeutických služeb přizpůsobených potřebám žen v azylových domech. Tyto faktory představují překážky, jejichž odstranění je klíčové pro zvýšení efektivity prevence a léčby.

V neposlední řadě byly formulovány návrhy pro zlepšení praxe i dalšího výzkumu. Tyto návrhy zahrnují rozšíření genderově citlivých služeb a intervencí, zaměření na práci s traumatem a zlepšení osvěty zaměřené na destigmatizaci. Přestože výsledky práce splnily původní cíle, ukázaly také na potřebu hlubšího zkoumání některých specifických aspektů, jako je role kulturních a sociálních faktorů v přístupu k péči. Celkově lze konstatovat, že cíle práce byly naplněny, přičemž zjištěné poznatky mohou být cenným přínosem pro další výzkum a praxi.

A ve finální části diskuze je třeba sdělit, že tento studijní projekt přiznává, že je na hraně sociální práce v rámci akademické půdy adiktologie. Autorka se ale domnívá, že propojení sociální práce a adiktologie představuje nepostradatelný most mezi péčí o základní lidské potřeby a cíleným řešením hlubších problémů závislosti, které často koření v komplexní síti sociálních, psychologických a ekonomických faktorů, které jsou úzce spojeny s problematikou lidí bez domova. U žen je toto propojení obzvláště důležité, protože jejich situace často zahrnuje kumulaci traumat, sociálního vyloučení a absence stabilního prostředí včetně následně možného odebrání dětí jakožto od matky. A všeobecně často zmiňovaný pocit studu a selhání. Sociální práce se stává vstupní branou k podpoře a obnovení důstojnosti, zatímco adiktologie se zaměřuje na léčení hlubokých zranění způsobených vlastními traumaty a následně závislostí. A pro spojení absolutního trojúhelníku můžeme na problém hledět i filozoficky a to tak, že toto spojení je možné vnímat jako snahu o obnovu celistvosti člověka – neoddělitelného od svých vztahů a svého místa ve společnosti. Bez tohoto komplexního přístupu by ženy bez domova zůstaly uzamčeny v cyklu závislosti a marginalizace, zatímco propojení těchto oborů jim nabízí nejen naději na uzdravení, ale také na návrat k aktivnímu, plnohodnotnému životu.

V. ZÁVĚR

Tato práce se zaměřila na analýzu vztahu mezi společenskými očekáváními, genderovými rolemi a rozvojem závislostí u žen žijících v azylových domech. Zjištění ukazují, že tlak na plnění tradičních genderových rolí má zásadní dopad na životní situaci těchto žen. Společenská očekávání často kladou na ženy bezdomova nároky, které jsou v rozporu s jejich aktuálními schopnostmi a možnostmi. Tyto nároky vedou k pocitům selhání, frustraci a nízkému sebevědomí, což přispívá k rozvoji a udržování závislostí. Dále se ukázalo, že ženy čelí dvojímu stigma – jednak kvůli závislosti, jednak kvůli bezdomovectví – což výrazně ztěžuje jejich přístup k pomoci a podpoře.

Hlavním cílem práce bylo porozumět tomu, jak společenská očekávání a genderové role ovlivňují vznik a průběh závislostí u žen v azylových domech. Zároveň bylo cílem identifikovat klíčové faktory, které k těmto problémům přispívají. Výzkumné otázky se soustředily na zmapování specifických potřeb žen, překážek v přístupu k podpoře a vlivu genderových stereotypů na jejich životní dráhu.

Z provedených rozhovorů vyplynulo, že mezi hlavní faktory přispívající ke vzniku závislostí patří sociální izolace, ekonomická nejistota, traumatické zážitky z dětství a dospělosti, a především nedostatek emocionální a praktické podpory ze strany rodiny či blízkých. Tyto faktory často vedly k tomu, že ženy hledaly úlevu v návykových látkách, což jim umožňovalo dočasně uniknout z jejich psychicky náročné reality. Výsledky zároveň naznačily, že ženy se často ocitají v začarovaném kruhu závislosti a bezdomovectví, který je obtížné přerušit bez cílené a systematické podpory.

Rozhovory respondentek přinesly cenné poznatky o tom, jak hluboce zakořeněné genderové role ovlivňují životní situaci žen bez domova. Mnoho žen uvedlo, že tlak společnosti na to, aby plnily roli pečovatelek a matek, je neslučitelný s jejich aktuálními možnostmi. Tyto nároky často vedly k pocitům selhání, které ženy kompenzovaly návykovými látkami. Jedna z respondentek například popsala, že její závislost na alkoholu začala v období, kdy se cítila neschopná plnit očekávání svého okolí. Tento příklad ukazuje, jak důležité je pracovat nejen s léčbou závislostí, ale také s odstraněním těchto neadekvátních očekávání.

Další důležitou oblastí byla nedostatečná dostupnost terapeutické podpory a specializovaných programů. Ačkoliv azylové domy poskytují základní bezpečí, jejich kapacity nejsou vždy dostatečné a jejich služby často nereflektují specifické potřeby

žen. Zvlášť problematická je absence programů zaměřených na léčbu traumatu, které mnoho žen označilo za klíčový faktor přispívající k jejich současné situaci. Ženy také zdůraznily, že současné služby často neberou v potaz genderové aspekty jejich problémů, například potřebu reprodukční péče nebo ochranu před násilím.

Výsledky rozhovorů ukázaly, že ženy považují přístup k terapeutické podpoře za zásadní pro své zotavení. Respondentky opakovaně zdůrazňovaly, že možnost sdílet své zkušenosti a získat emocionální podporu od odborníků je pro ně klíčová. Současné kapacity terapeutických služeb jsou však nedostatečné, což znamená, že mnoho žen nemá přístup k pravidelné psychologické podpoře. Tato situace prohlubuje jejich pocity izolace a zhoršuje jejich šance na úspěšnou rehabilitaci.

Respondentky rovněž zdůraznily potřebu krizových služeb, které by poskytovaly okamžitou pomoc ženám v ohrožení. Mnoho žen vyjádřilo obavy z nutnosti kontaktovat policii v krizových situacích, což je často odrazovalo od hledání pomoci. Zavedení specializovaných krizových služeb, které by nabízely bezpečné útočiště a podporu bez zapojení represivních složek, by mohlo významně přispět ke zlepšení situace těchto žen.

Na základě zjištění této práce je možné formulovat několik klíčových doporučení pro zlepšení praxe v oblasti podpory žen žijících v azylových domech.

Prvním a zásadním krokem je **zvýšení dostupnosti terapeutických služeb**. Bezplatné terapeutické programy zaměřené na léčbu traumatu a zvládání závislostí by měly být standardní součástí každého azylového domu. Terapie poskytovaná profesionálními odborníky může ženám pomoci zpracovat jejich traumata, překonat závislosti a zlepšit jejich psychické zdraví. Dostupnost těchto služeb by měla být rozšířena, aby bylo možné efektivně reagovat na individuální potřeby žen.

Dalším důležitým opatřením je **rozvoj specializovaných krizových služeb**, které by poskytovaly okamžitou podporu ženám v ohrožení. Tato centra by měla být schopna zajistit nejen bezpečné zázemí, ale také krizovou intervenci bez nutnosti zapojení represivních složek, jako je policie. Taková služba by ženám poskytla pocit bezpečí a umožnila jim snadnější přístup k pomoci.

Je také nutné zavést **genderově citlivé přístupy**, které reflektují specifické potřeby žen. Služby by měly zohledňovat například potřebu reprodukční péče, ochranu před násilím a podporu v oblasti mateřství. Tento přístup by měl být standardizován a zakotven do postupů všech institucí pracujících s ženami v azylových domech.

Další důležitou oblastí je **prevence a vzdělávání**. Je nutné zavést preventivní programy zaměřené na vzdělávání o genderových stereotypch a jejich vlivu na duševní zdraví. Tyto programy mohou pomoci ženám lépe porozumět vlastní situaci a rozvíjet zdravější strategie zvládání stresu. Součástí prevence by mělo být také vzdělávání veřejnosti s cílem snížit stigmatizaci žen v azylových domech.

Posledním doporučením je **zlepšení přístupu k informacím** o dostupných službách. Mnoho žen nemá přehled o tom, kde a jak mohou hledat pomoc. Lepší komunikace, například prostřednictvím online platform, informačních materiálů nebo letáků distribuovaných na veřejných místech, může významně usnadnit jejich cestu k potřebné podpoře.

Tato doporučení představují konkrétní kroky, které mohou přispět k lepšímu fungování azylových domů a poskytování kvalitní a cílené pomoci ženám v krizových situacích.

Další výzkum by měl být zaměřen na hloubkovou analýzu účinnosti stávajících programů v azylových domech a jejich přizpůsobení specifickým potřebám žen. Zvláštní pozornost by měla být věnována dlouhodobému dopadu terapeutických intervencí na schopnost žen překonat stigma, zpracovat trauma a navázat zdravé sociální vazby. Výzkum by se měl také zabývat dopadem preventivních programů zaměřených na genderové stereotypy a jejich vliv na sebehodnocení a duševní zdraví žen.

Tato práce zdůrazňuje, že problematika žen v azylových domech vyžaduje komplexní a interdisciplinární přístup. Kombinace terapeutické, sociální a preventivní podpory je klíčem ke zlepšení kvality života těchto žen a ke snížení jejich zranitelnosti vůči závislostem. Posílení dostupnosti služeb, odstranění bariér a zvýšení povědomí veřejnosti o této problematice jsou zásadními kroky, které mohou přispět k větší integraci žen do společnosti a podpořit jejich schopnost překonat výzvy spojené s jejich životní situací.

VI. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ABERNETHY, V., 1976. Cultural perspectives on the impact of women's changing roles on psychiatry. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1176/ajp.133.6.657> [Accessed 17 Nov. 2024].

ALKAN, N., 2016. New trends in the representation of women in contemporary media culture: a critical analysis of three women empowering advertising campaigns. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.16878/GSUILET.258974> [Accessed 17 Nov. 2024].

ARNOT, D. a ACEVEDO, A., 2022. *Homelessness and Gender: Differences in Characteristics and Comorbidity of Substance Use Disorders at Admission to Services*. [online]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.1080/10826084.2022.2136491> [cit. 17. 11. 2024].

AYCOCK FRYE, L. E., 2000. Crazy, Dirty, and Lazy?: Stigmatization of Homeless Mentally Ill People by Providers of Homeless Services.

AZIN, N. a TABRIZI, H. H., 2015. Analysis of Women's Image in Iranian TV Commercials Based on Barthes Visual Semiotic. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.5901/MJSS.2015.V6N6S1P415> [Accessed 17 Nov. 2024].

BEETHAM, G. a DEMETRIADES, J., 2007. Feminist research methodologies and development: overview and practical application. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1080/13552070701391086> [Accessed 17 Nov. 2024].

BERMEJO SILLER, C., 2023. La utilización del cuerpo femenino como herramienta publicitaria para generar impacto. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.51302/marketing.2023.19323> [Accessed 17 Nov. 2024].

BOURDIEU, P., 2001. *Masculine Domination*. Stanford University Press.

CONNELL, R. W., 2002. *Gender*. Polity Press.

CRONLEY, C. a NAHAR, S., 2019. Reproductive Health Disparities Among Women Experiencing Homelessness. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.4324/9781351035620-36> [Accessed 17 Nov. 2024].

DEZA VILLANUEVA, S. L., 2016. Modelo de atención psicológica para mujeres víctimas de violencia familiar albergadas en hogares de refugios temporal. [online]

Available at: <https://dx.doi.org/10.33539/avpsicol.2016.v24n1.146> [Accessed 17 Nov. 2024].

DITTRICH, L. a HÁVA, P., 2009. Determinants of health among homeless population in the Czech Republic – an empirical study. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.21101/CEJPH.A3534> [Accessed 17 Nov. 2024].

ERDOĞAN, Z., 2022. Reklam İçerik Boyutlarının Feminist Reklam Değerine Yönelik Kadınlar Üzerindeki Etkisi. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.47994/usbad.1002772> [Accessed 17 Nov. 2024].

EVANGELIDOU, S., SCHOULER-OCAK, M., MOVSISYAN, N., et al., 2022. Health promotion strategies toward improved healthcare access for migrants and refugees in Europe: MyHealth recommendations. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1093/heapro/daac047> [Accessed 17 Nov. 2024].

FEANTSA, 2012. *On the Way Home? FEANTSA Monitoring Report on Homelessness and Homeless Policies in Europe*. Brussels: FEANTSA.

FEINBERG, M., 2007. The New ‘Woman Question’: Gender, Nation, and Citizenship in the First Czechoslovak Republic. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.5871/bacad/9780197263914.003.0004> [Accessed 17 Nov. 2024].

GELBERG, L., BROWNER, C. H., LEJANO, E. a ARANGUA, L., 2004. Access to Women's Health Care: A Qualitative Study of Barriers Perceived by Homeless Women. [online] Available at: https://dx.doi.org/10.1300/J013v40n02_06 [Accessed 17 Nov. 2024].

GREAVES, L. a POOLE, N., 2006. Substance use among women in shelters for abused women and children: Programming opportunities. *Canadian Journal of Public Health*, 97(5), s. 384–388.

GREEN, C. A., 2006. Gender and Use of Substance Abuse Treatment Services. [online] Available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16767855> [Accessed 17 Nov. 2024].

HASELTINE, F., 2000. Gender differences in addiction and recovery. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1089/15246090050118080> [Accessed 17 Nov. 2024].

- HOTIFAH, Y., ABIDIN, S. Z. et al., 2012. PARADIGMA KONSELING BERPERSPEKTIF GENDER. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.18860/EGALITA.V0I0.1922> [Accessed 17 Nov. 2024].
- KALINA, K., 2015. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi*. Praha: Grada Publishing.
- KAUR, R. a NAGAICH, S., 2019. Understanding Feminist Research Methodology in Social Sciences. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3392500> [Accessed 17 Nov. 2024].
- KAZEMI KHOBAN, SZ., POURSHARIFI, H., KAKAVAND, A. a BAGHERI, MX., 2022. Effectiveness of Revised Trauma-Focused Cognitive Behavioral Therapy Protocol on Psychological Distress and Immunoglobulin A Concentration in Women Victims of Domestic Violence. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.52547/armaghanj.27.4.455> [Accessed 17 Nov. 2024].
- KENDLER, K. S., PRESCOTT, C. A., MYERS, J. a NEALE, M. C., 2003. The structure of genetic and environmental risk factors for common psychiatric and substance use disorders in men and women. *Archives of General Psychiatry*, 60(9), s. 929–937.
- KEVIN, J., 1996. Women in Transition: The Role of the woman in the Czech Republic and Slovakia post 1989. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1515/humaff-1996-060106> [Accessed 17 Nov. 2024].
- KNECK, Å., KLARARE, A., MATTSON, E. a SALZMANN-ERIKSON, M., 2022. Reflections on health among women in homelessness - a qualitative study. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1111/jpm.12859> [Accessed 17 Nov. 2024].
- KOVÁTS, E., 2017. Czech Feminisms: Perspectives on Gender in East Central Europe. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1080/14616742.2017.1361685> [Accessed 17 Nov. 2024].
- KŘÍŽKOVÁ, A. a kol., 2005. *Práce a péče: proměny „genderového kontraktu“?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- LORBER, J., 1994. *Paradoxes of Gender*. Yale University Press.
- MASTEN, A. S., 2001. Ordinary Magic: Resilience Processes in Development. *American Psychologist*, 56(3), s. 227–238.

- MAURIN, M., 2017. Le genre de l'assistance. Ethnographie comparative de l'accueil des femmes sans abri (Saint-Etienne/Montréal). [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1080/10875549.2014.923966> [Accessed 17 Nov. 2024].
- MILLEN, D., 1997. Some Methodological and Epistemological Implications of Doing Feminist Research on Non-Feminist Women. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.5153/SRO.106> [Accessed 17 Nov. 2024].
- MIOVSKÝ, M., 2010. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing.
- MOLINA, C. P., 2009. La representación discursiva de las subjetividades de género en los medios publicitarios. [online] Available at: <https://example.com> [Accessed 17 Nov. 2024].
- MURTHY, V. E., STAPLETON, A. a MCHUGH, L., 2021. Self and rules in a sample of adults experiencing homelessness: Relationships to shame, well-being, and psychological inflexibility. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1016/J.JCBS.2021.06.003> [Accessed 17 Nov. 2024].
- NEŠPOR, K., 2007. *Zdraví jako závislost: Alkoholismus a jiné typy závislostí*. Praha: Portál.
- NEŠPOR, K., 2010. *Jak přestat pít: Příručka pro pacienty a jejich blízké*. Praha: Portál.
- NEŠPOR, K., 2013. *Alkohol, drogy a vaše zdraví*. Praha: Portál.
- NOROZI, H. et al., 2018. Gender analysis and addiction treatment. [online] Available at: <https://example.com> [Accessed 17 Nov. 2024].
- NYAMATHI, A. a kol., 1999. Perceived factors influencing the initiation of drug and alcohol use among homeless women and reported consequences of use. *Journal of Addiction and Prevention*, 29(2), s. 87–98.
- PAJER, P., 2010. *Sociální služby pro rodiny v tísní*. Portál.
- PEREZ, J., 2014. The Cost of Seeking Shelter: How Inaccessibility Leads to Women's Underutilization of Emergency Shelter. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1080/10875549.2014.923966> [Accessed 17 Nov. 2024].
- PHELAN, J., LINK, B. G., MOORE, R. a STUEVE, A., 1997. The Stigma of Homelessness: The Impact of the Label 'Homeless' on Attitudes Toward Poor Persons. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.2307/2787093> [Accessed 17 Nov. 2024].

PITT, K., FEDER, G., GREGORY, A. et al., 2020. The coMforT study of a trauma-informed mindfulness intervention for women who have experienced domestic violence and abuse. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1186/s40814-019-0527-1> [Accessed 17 Nov. 2024].

PLEASANCE, S., 2016. *Men and Masculinities: Understanding the Role of Gender in Society*. Routledge.

RAYAPROL, A., 2016. Feminist Research. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1177/0069966716657460> [Accessed 17 Nov. 2024].

RAYBURN, R. L. a GUITTAR, N. A., 2013. “This Is Where You Are Supposed to Be”: How Homeless Individuals Cope with Stigma. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1080/02732173.2013.732876> [Accessed 17 Nov. 2024].

ROLOVÁ, G., EIDE, D., GABRHELÍK, R., ODSBU, I., CLAUSEN, T. a SKURTVEIT, S., 2023. Gender differences in physical morbidity in opioid agonist treatment patients: population-based cohort studies from the Czech Republic and Norway. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1186/s13011-023-00557-8> [Accessed 17 Nov. 2024].

ROOM, R., 2005. Stigma, social inequality and alcohol and drug use. *Drug and Alcohol Review*, 24(2), s. 143–155.

SCHNEIDER, B. a REMILLARD, C., 2013. Caring about homelessness: how identity work maintains the stigma of homelessness. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1515/text-2013-0005> [Accessed 17 Nov. 2024].

STOCCO, P., DEFAZIO, L., CARVALHO, M., et al. Women and opiate addiction: a European perspective.

SUGARMAN, D. E., MEYER, L., REILLY, M. E. et al., 2020. Feasibility and Acceptability of a Web-Based, Gender-Specific Intervention for Women with Substance Use Disorders. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1089/jwh.2018.7519> [Accessed 17 Nov. 2024].

TURHAN, Z., GENÇ, E., BAŞER BAYKAL, N. a TORAN, M., 2023. The efforts of receiving psychological support among women survivors of domestic violence. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.36315/2023inpact141> [Accessed 17 Nov. 2024].

UNGER, M., 2008. Resilience across Cultures. *British Journal of Social Work*, 38(2), s. 218–235.

VIGNA-TAGLIANTI, F., BURRONI, P., MATHIS, F., et al., 2016. Gender Differences in Heroin Addiction and Treatment: Results from the VEdeTTE Cohort. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.3109/10826084.2015.1108339> [Accessed 17 Nov. 2024].

WEBB, C., 1993. Feminist research: definitions, methodology, methods and evaluation. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1046/J.1365-2648.1993.18030416.X> [Accessed 17 Nov. 2024].

WILSON-MCDONALD, A., 2023. Do Czech Women Need ‘Gender’?: A Conceptual History of ‘Gender’ in Czechia. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1177/01417789231166412> [Accessed 17 Nov. 2024].

WOLCHIK, S. L., 1996. Czech and Slovak Women and Political Leadership. [online] Available at: <https://dx.doi.org/10.1080/09612029600200131> [Accessed 17 Nov. 2024].

WORLD HEALTH ORGANIZATION, 2004. *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision (ICD-10)*. Geneva: WHO.

VII. PŘÍLOHY

1. Rozhovory

Klientka 1

Kancelář v prostorách azylového domu, K1 přichází usměvavá, v ruce drží čaj a sděluje, že se těší a je zvědavá, co se dozví. Je středního věku, je cítit cigaretovým kouřem jakožto vášnivá kuřačka a v rukou mimo hrnek drží ještě kabelku, ve které má většinu věcí včetně ručníku, který visí z vně kabelky. Dosedá na křeslo, dává si nohu přes nohu a s úsměvem mi říká, že čeká a že je v pořádku, kdybychom se opozdily. Já dosedám naproti a ujišťuji se, zda se cítí pohodlně, zda je pro ni v místnosti dostatek světla a začínáme.

I.B.: „Díky,“ já na začátku říkám, „že jste byla seznámena s obsahem diplomové práce, s otázkami, byla jste seznámena s tím, jak bude zacházeno s daty a k čemu budou využité, a že máte možnost, kdyby otázka byla pro vás moc citlivá, že nemusíte odpovídat. Není to povinné. Dáváte mi tedy souhlas k rozhovoru?“

K1: „Ano, dávám souhlas přístroji.“ *(smích)*

I.B.: „Děkuji.“ *(smích)*

I.B.: „První otázka je, jaké jste měla dětství a dospívání? Ještě já vám k těmhle otázkám dám takový podotázky, abychom tam daly tu celistvost. Můžete tam zahrnout i vztahy ve škole.“

K1: „No tak já nevím, *dětství si myslím, že jsem měla jako docela náročný, protože jsem v devíti letech, a ségře bylo osm, přišla o mámu. A tragicky, máma zemřela. Sebevražda, ale nám to nebylo sděleno, takhle jakoby.* A táta zůstal s náma sám a v podstatě nás vychovával táta s babičkou českou. Jinak jako ve škole jsem žádný jakoby problémy neměla až na to, *že mi to teda docela nepěkně sdělil spolužák, jak máma zemřela a nám se říkalo doma něco jinýho.* Takže jakoby jsem z toho byla docela dost v hajzlu, učitelky mě uklidňovaly jakoby vždycky v nějakém kabinetu, ale jinak bych řekla, že jsem měla úplně krásný dětství, i když bez mámy teda. No ten táta ten se snažil, opravdu první poslední pro nás udělat. A nějak jsme nestrádali vůbec ničím teda.“

I.B.: „Co to znamená, že vám to řekl spolužák?“

K1: „*No smál se, že jo, u futer ... a prostě řekl, hehe, máma ti skočila z okna. Nám se doma říkalo něco úplně jinýho, že jo. Takže jsem z toho byla taková špatná*, tak to asi každý dítě, když no, ale jako já si nemůžu fakt jako, si myslím, že ani ségra, nějak na nic stěžovat. *Akorát táta začal o něco víc pít, než pívával, ale tak nějak já jsem to brala, jako že to je chlap*. On dělal v železárnách, takže jsem to nebrala nějak jakoby v potaz. *Pak teda začaly být trošku problémy, protože táta začal gamblit a to mu teda ségra jako brala výplatu, aby jsme tomu zamezily, že jo, abysme jsme měli co jíst a tohle, ale to se všechno jako nějak tak nějak jsme zvládaly veškerý problémy*, který úplně v pohodě bych řekla, že jsme ničím vůbec nestrádaly. A nějak mi ta máma nechyběla.”

I.B.: „K tomuhle se ještě vrátíme, to mám v otázce číslo dvě, ale když se ještě vrátím k té škole, byly tam třeba pro vás nějaký situace, které na vás měly obzvlášť velký vliv?”

K1: „*No, tak asi rozhodování se kam půjdu dál, po základce, což jako mi připadalo strašně brzo, teda jako vůbec. Já jsem vycházela z osmičky a co teď jako dál. Já jsem vůbec neměla představu, jako co asi chci v životě dělat*, no a vím, že mě zaujalo jako prostě práce zubní laborantky a jako rodina tak nějak, to bylo v té době devadesátý léta, ekonomka, ekonomka, že jo. Tak já jenom, aby byl doma klid, a tak jsem kývla a šla jsem dělat příjímačky na ekonomku, ale na té škole jsem nechtěla být už od prváku no, vždycky jdu pryč.”

I.B.: „A dodělala jste ji?”

K1: “*Nedodělala, mám dva roky, dva roky a něco hotovej*. Dva celý jako, ale nedodělala. To mě táta pak přesvědčoval, protože jsem odcházela jako nejlepší žákyně na tabuli jako, takže jako individuál. A já no, pitomá, mladá. To chceš bejt jako já, blbec, budeš dřít rukama.“ (*klientka imituje rozčilený hlas otce*). „*Ted’ka bych to taky asi udělala trošku jinak, ale jako no ta zubní laborantka, to mě jako mrzí, že jsem si to tak nějak neprosadila, ale ona nám tenkrát říkala učitelka, že tak už jakoby se tam dělají talentovky a že to ten rok není otevřený, že je to v Brně. My jsme byly jenom dvě z celých ročníků, který o to měly zájem. No, a dostali jsme se na akádu, že jo, a tak jsme jakoby šly na ekonomku a my jsme měly jako druhý zdravotního laborantka, to už jsme ani nedělaly ty příjímačky, no.*”

I.B.: „*Ted’ kdybychom to měly shrnout, tak škola teda nebo to období ve škole?*”

K1: „Já nejsem studijní typ. Dneska by mě asi nazvali ADHD jako, protože já jsem třeba vstávala z lavice.“ *(smích)* „Chodila jsem různě, courala jsem tam, jo, a nejsem studijní typ. Jsem zjistila u sebe, no tak někdo, já si ráda jakoby zkoumám své věci, čtu si své věci, ale nejsem takový to teď se bude učit, teď tohle.”

I.B.: „Jasně, super. Tak a teď se vrátím trochu k těm rodičům, Vy už jste teda část řekla, ale kdybyste mi měla říct, jaký jste s nimi měla vztah?”

K1: „*S mámou jsem, já jsem k mámě žádný vztah neměla*, protože máma byla učitelka, byla překladatelka a tlumočnice angličtiny a *v podstatě když byla doma, tak doučovala blbý děti soudruhů, takže jako pro mě máma nebyla mámou. Já jsem k ní žádnéj velkej vztah neměla a furt byla někde v luftě, protože v té době tu angličtinu asi málokdo ovládal a ta máma byla vytížená.*”

I.B.: „A s tátou teda?”

K1: „*S tátou jsem měla úplně, toho jsem milovala od malička, táta mi pak vyprávěl, že to je asi tím, když jsem prvorozená, že když mi rostly zuby, tak máma na mě neměla nervy a to dítě si to podle mě pamatuje a k tomu jednomu rodiči tihne, že to se mnou všechno prožíval.*”

I.B.: „A jak často jste s nimi trávila čas?”

K1: „Tak máma ta měla dva měsíce prázdnin, to jsme jezdili na dovolenou. To jsme jezdili na Bezdrev do jižních Čech, ale říkám, ona jak dělala támhle, ještě jezdila na nějaký mezinárodní sjezdy, ona v podstatě když byla doma, tak nebyla doma, protože učila prostě, *pro mě máma nebyla mámou. Máma byla prostě podle mě typická kariéristka, která si neměla dělat děti. Táta tenhle styl divadla a tohle, on tuhle společnost nemusel. Táta byl obyčejnej chlap, ten dělal prostě dělníka a on měl rád takový prostě normální lidi nebo jak to mám říct.*”

I.B.: „No, a kdybychom se na to měly podívat, jestli jste se s rodiči cítila dobře nebo že jste se od rodičů cítila milovaná nebo v bezpečí? Dávali vám to?”

K1: „Já myslím, že jo. Jako od táty určitě a říkám, jako v devíti letech si toho moc nepamatujete. *Takže jako, říkám, já tu mámu nějak jako spíš neznám než znám. Jo, protože ta furt někde byla, furt někde trajdala, že jo.* S tím tátou úplně v pohodě.”

I.B.: „Co se vlastně stalo mamince?”

K1: „*Já jako nevím, ale údajně měla schizofrenii nebo co, byla léčená a prostě propustili ji a skočila z jedenáctého patra, druhý den.*”

I.B.: „Jak jste to zvládala?”

K1: „*No, já nevím, no, já si myslím prostě, že máma se prostě nehodila soudruhům, podle mě docela takovej docela ukázkovej typ člověk, kterýho likvidovali, ale jako že jo, na to už mi nikdo nikdy neodpoví a nějak se tím ani nechci zabývat. Žijeme, žijeme. Táta to určitě neměl jednoduchý, že jo. My jsme hlavně zůstali v tom baráku dál bydlet, myslím, že jsme neměli dělat, že jsme se měli odstěhovat někam doprdele, prostě, abysme nebyli na tom stejným místě, že jo, kde se to stalo.* Takže tak, no.”

I.B.: „To muselo být hrozně nepříjemný.”

K1: „*No bylo to nepříjemný, bylo to nepříjemný, určitě a hlavně, že jo, všichni jako vím, že nám hodně kladli, že jsme bez mámy. Tak aby jsme se chovali slušně, jinak půjdeme do děcáku, takže nám jako ... docela nás sekýrovali, bych řekla. V týhle oblasti, že lidi to viděj, že jsme bez mámy a at' se chováme slušně, všude zdravte a tohle, že o to víc se na nás jakoby byl kladen důraz, aby jsme nedělaly žádný průsery někde a tahle. Zároveň to byl hroznej tlak, rodina na nás furt tlačila s tím, že pokud něco provedeme, tak že jsme v prdeli, že půjdeme do děcáku. Ale prostě, já nemohla za to, že nějakěj soudruh dostal mou mámu na kolena a já za to mám pak pykat.*”

I.B.: „A když říkáte, že vás sekýrovali. Kdo to byl?”

K1: „*No, sekýrovali, babička, že jo, nám to furt kladla na srdce a holky slušně zdravte a todle.* Táta ani tak ne, bych řekla, táta byl takovej pohodář. Já bych řekla, že nám spoustu věcí dovolil. Diskotéky nám nezakazoval, ale vždycky chtěl vědět, kdy přijdeme, prostě, jo, a do té doby než jsme byly obě doma, tak on nešel spát a vždycky seděl v kuchyni a čekal na nás.”

I.B.: „Pak teda mám takovou otázku, jak reagovali vaši rodiče, když jste měla nějaké problémy nebo potřeby, jak na to reagovali?”

K1: „Ježiš, tak to teda vůbec nevím, jako myslíte jak jako potřeby nějaký?”

I.B.: „Jestli třeba byli... “

K1: „Já vím, že jsem byla hodně živá a doporučili mě i jako od šesti let na nějaký sporty, začala jsem baletem, takže ty tréninky. A to bych řekla, že jako že byli hodně vstřícný, táta mě pak vozil na tréninky, ta máma, ta tak nějak na balet, vím, že mě vodila nějaká

studentka, vždycky pro mě přišla, protože jsem ještě byla dítě, tak asi aby se mi něco nestalo, tak mě vodila a z baletu jsem vždycky šla za mámou do školy. ***Já bych řekla, že jako dobře. Asi tak.***”

I.B.: „Paráda, tak jo. Jdeme dál. A to jaký měli vztah rodiče mezi sebou?”

K1: „*Neměli dobrý vztah, chtěli se rozvádět a ne jednou a já vím, že jsem to špatně nesla, protože máma vždycky s náma chodila nějak k sousedům a mně se nelíbilo, že nemůžu být ve svém pokojíčku, hrát si se svojí věcmi.* Ségře to bylo prej jedno, ale já vím, že jsem to špatně nesla, tyhle ty jejich hádky, to, no.”

I.B.: „To mi navazuje na další dotaz a to, kdybyste měla spíš říct, že rodiče byli klidní a podporující nebo tam mezi nimi docházelo k častým konfliktům?”

K1: „*Častý nevím, ale konflikty tam mezi nimi určitě byly. Máma byla z východního Slovenska, takže to bylo docela, táta od ní dostal i přes držku.*“ (smích)

I.B.: „Jak vás ten jejich vztah jako ovlivňoval v dětství?”

K1: „No, já ani nevím, jestli mě nějak ovlivňoval. Protože říkám, mámu jsem skoro neznala a ten táta, ten se choval dobře, si myslím. Byl takovej, no určitě...”

I.B.: „Já to spíš myslím tak, jestli třeba v dětství jste narazila na moment, kdy jste pocítila, že ten vztah, který mezi sebou jako mají, je pro vás třeba problém.”

K1: „Tak to asi ne, takhle jsem o tom asi nikdy neuvažovala. *Nebo spíš jsem viděla, jak se k sobě chovají, a říkala jsem si, takhle snad nebudu žít s chlapem, no ale... jako vlastně asi jo.*“

I.B.: „A kdybychom se bavily ještě o rodině, mluvili jste někdy o vztazích mezi sebou nebo že by třeba vám řekli o tom vztahu, který oni mají, jestli by to s vámi probírali?”

K1: „Nějak ani ne, bych řekla. Já si myslím, že ani ne. *Nemluvílo se v rodině nějak o vztazích.* Jako vím, že třeba když žila babička, tak ta jakoby měla pět dětí, táta byl prvorozený, ta jakoby nevím jestli rozhodovala, ale tak nějak jako by chtěla mít přehled, co se děje, ale u toho my jsme jako děti, *teda jako toho jsme se neúčastnily, spíš jako nemohly.*”

I.B.: „Já myslím, jako že ta otázka je spíš myšlena tak, jestli s vámi mluvili o jejich vztahu, že tam ty konflikty jsou.”

K1: „*Ne, to vůbec. To vůbec.*”

I.B.: „Dobroš. Tak a teď se dostaneme k širší rodině. Jaký jste s nimi měla vztahy?”

K1: „Jako myslíte tety, sestřenice... .”

I.B.: „Prarodiče, tety, strejdové... .”

K1: „Dobrý, si myslím. Určitě tu slovenskou část moc neznám, tam jsme jezdili tak jednou za rok, takže tam jsem jim hlavně, vůbec jsme jim se ségrou nerozuměly, protože to je hrozně rychlý. Ta východní, ta, takže jsme byly tak jako, jsme tápaly vždycky, co s náma jako, o čem s náma mluví.“ *(hlasitý smích)* „Ale jako o té český části můžu říct že dobrý.”

I.B.: „A byla jste s nimi v pravidelném kontaktu?”

K1: „Jo, určitě.”

I.B.: „A v té širší rodině, cítila jste se přijímaná a podporovaná?”

K1: „Jo, určitě.”

I.B.: „V obou, jak na tom Slovensku, tak v Česku?”

K1: „Jo, taky taky.”

I.B.: „Byly tam v té širší rodině, jako nějaké konflikty, které na váš život měly nějaký vliv?”

K1: „Asi ne. Ne.”

I.B.: „Hmm, super. Dostáváme se k partnerskému životu, a kdybyste měla popsat, jaký jste měla partnerský život?”

K1: „No to je těžká otázka, ty jo, jako partnerský život. Já bych řekla, nejdelší můj vztah 3,5 roku, z toho na dvakrát a *(klientka se dlouze odmlčí)... dobrý, jako já si myslím, jako že dobrý. Co říct, no... (dívá se z okna a mlčí). Tak někdo měl i horší třeba.* Jako jo, dobrý.”

I.B.: „Já tady ještě mám nějaké otázky k tomu. Jak jste se cítila v těch partnerských vztazích?”

K1: „Jo, *(delší ticho)*...dobře, dobře.”

I.B.: „Vybavíte si, nebo byly nějaké vztahy, které na vás měly zvlášť velký vliv?”

K1: „No, určitě, to jsem se, já nevím, *Matka Tereza se ze mě stala, tak jsem chtěla zachránit jednoho člověka, který byl závislý na heroinu, a to nebylo dobrý.* A to teda šlo se mnou z kopce. To mě táta chtěl i vydědit, on mi teda říkal, že mi věří, že drogy neberu, ale dokavad' se nevzpamatuju, prostě, tak mi zavřel dveře, no. Tak tenhle vztah, asi takovej docela, to nevím, co to ve mě se zase vzbudilo, ty jo. *To mě pak i jeho máma odradila, prostě mi řekla, jste hezká a chytrá holka, ty jo, jděte od něj pryč (podrážděně zvedá hlas).* Ten jinej nebude, prostě, to je marný. Já jsem jeho máma. Tak ta mi otevřela trošku oči.”

I.B.: „Jaké byly vaše zkušenosti v těch partnerských vztazích, ohledně komunikace těch konfliktů, jestli tam nějaké byly, nebo řešení?”

K1: „*Já jsem docela výbušná, bych řekla, takže já dlouho jako by...nejsem introvert, takže jako co na srdci, to na jazyku, takže tak nějak, já nevím, no. Tak nějak v rámci možností, bych řekla, normálně, ale řvala jsem i někdy taky. Prostě víte co... když mě sral, tak jsem mu to řekla, že jako sereš mě. A čuměl.*”

I.B.: „Ale vnímáte, že žádné problémy s tou komunikací tam nebyly?”

K1: „Ne, vůbec.”

I.B.: „Nebo řešení těch konfliktů, probíhalo dle vás v klidu?”

K1: „Ne.”

I.B.: „Postupně se budeme trošku dotýkat té závislosti. A měl někdo z vašeho blízkého okolí problémy se závislostí? Může to být rodina, partneři, příbuzní.”

K1: „*Tak ségra, asi. Marihuana, ale jako jinak nevím o nikom.*”

I.B.: „A u ségry, v kolika to začalo?”

K1: „Ježiš, ta už kouří asi *od šestnácti.*”

I.B.: „A kouří dodnes?”

K1: „*Kouří dodnes, no.* Přestala, pak zase, ale jako si myslím, že asi kouří míň než kouřívávala.”

I.B.: „Ještě vy jste tam zmínila toho tatínka, že potom nějak gambli?”

K1: „*Jo, gambling .. a pil.*”

I.B.: „A tam se to u něj projevovalo jak?”

K1: „*Nepřišel z práce, že jo, a my jsme neměly co jíst.*“ (hlasitý smích) „*Tak jsme šly prostě, my jsme věděly, kde ho najdeme a táta prostě u mašiny.*“ (ukazuje gesta bouchání do stolu dlaní – jako mačkaní automatů) „*Tak to potom bylo krutý, tak musely jsme přistoupit k tomu, že táta odevzdával celou výplatu, abysme no...tak. Dostával příděly.*“ (smích) „*To byla sranda docela.*“ (pozoruje mě a směje se s gestem spojených prstů jako symbol peněz) „*A ještě byl prostě vožralej.*”

I.B.: „A jakým způsobem tyhle závislosti, jak už třeba u ségry nebo u toho táty, ovlivnily váš život?”

K1: „To nevím ani, že by měly nějak ovlivnit, tyhle závislosti. No. Já jsem taky kouřila trávu, ale já jsem z toho nic necítila, takže jako spíš nic než to. *A ten táta, no, takhle se to zvládlo prostě, nějak jako, že odevzdával ty peníze. A bylo to dobrý.*”

I.B.: „Na mě to působí, že jste hodně musely převzít takovou dospěláckou roli.”

K1: „*No, to jsme určitě, to určitě, aniž by mi to jako někdo říkal, tak já už vlastně v nějakých dvanácti letech prala, žehlila, uklízela. Ne, že by mě ... ale já nevím, já jsem si asi myslela, že musím tu roli mámy převzít já jako starší dcera, já jsem babičce chtěla dokázat, jak už všechno umím, takže já jsem ve dvanácti letech měla jiný starosti než ostatní moje vrstevnice.* Ale babička mi jako neříkala: dělej to, nikdo mi to neříkal. Naopak já jsem perfekcionista, po mámě, takže jako trošku byly doma problémy, že já jsem třeba kartáčkem uhladila chlupatici a nikdo si na to nesměl sednout ... (smích).... *No ani táta, pak jako bylo docela peklo. Říkal, ale tak tady se žije, doprdele, tady prostě nemůže být všechno jako nový.*“ (klientka imituje hlas otce) „*Takže jako já žehlila i kalhotky, ponožky, všechno, no magor.*“ (smích)

I.B.: „Tak to muselo být taky takový náročný, převzít tu roli.”

K1: „*No, já nevím, říkám, mně to nikdo neříkal, že to mám dělat. Já jsem si to asi jako sama myslela, že to mám dělat. Prostě jsem tak k tomu nějak přišla. Sama jsem si řekla, hele, co naplat, asi se to čeká, chci žít normální život a ne jak debil.* Babička jednoho krásného dne řekla, vy mě už tady nepotřebujete. (Jméno klientky) víš, kde mě najdeš. Babička nebydlela daleko. Když budeš něco potřebovat tak přijď, já ti poradím.”

I.B.: „Takže babička tam pro vás byla?”

K1: „Jo, jo, byla, byla, ta bydlela kousíček, takže ta určitě.”

I.B.: „Jak jste se cítila ve vztahu k těm lidem, teď se bavíme o ségře a o tátovi, který jste tady pojmenovala v rámci těch závislostí?“

K1: „Jak jsem se cítila jako...?“

I.B.: „...ve vztahu k nim.“

K1: „Jsou to moji jakoby nejbližší, že jo.“

I.B.: „Myslím to tak, jako jestli třeba to, že propadli té závislosti, že ten vztah vám“

K1: „*No, takhle, se ségrou ... u ségry jsem to těžce nesla, to je pravda. Protože jakoby tím, jak já jsem sama byla závislá, že jo. Ne teda dlouho, že bych do něčeho teda zahučela, ale v blbý době, od patnácti do dvaceti,* tak je to hrozně mrzelo, jako jo. *To jsem jeden čas říkala, že tam za ní nebudu jezdit, že mi to vadí, prostě a tohle, a pak si říkám, do prdele, dyť už nikoho jinýho nemáš, takže jakoby. Musím to tak brát jak to je, no.* Ale vím, že jako nemám z toho dvakrát velkou radost, *mají dítě, že jo, a oba dva hulej,* že jo, to se mi prostě nelíbí, jsou jednou nohou v kriminále. *Pěstuje to tam švagr, že jo.* To se mi prostě nelíbí, že jsou nerozumný v tomhleto ohledu, ale jako myslím si to, ale toleruju to, no.“

I.B.: „Bavily jsme se o tom spolu někdy?“

K1: „Jo, bavily, bavily, bavily, určitě. *To se hádáme, že jo.*“

I.B.: „Že jdete do konfliktu kvůli tomu?“

K1: „*Jdeme do konfliktu, určitě. To se třeba půl roku s ní nebavím a pak zase, to máme střídavě.*“

I.B.: „Dále tady mám otázku, jestli jste někdy měla možnost nějak zasáhnout nebo pomoci těm lidem a vlastně na to jste teďka trošku odpověděla, že tu ségru s tím nějak konfrontujete, že vám to vadí.“

K1: „Jo, to ona to ví, že mi to vadí. To ona ví.“

I.B.: „Řešily jste to spolu tak, že byste jí třeba chtěla pomoci?“

K1: „Ona nekouřila, ona byla těhotná, přestala úplně i s tabákem, i tímhle a teď si myslím, že jednou za čas, že to jako hodně omezila, teda.“

I.B.: „Jo, a když jste říkala, že se třeba půl roku bavíte a nebavíte, hlavním tím spouštěčem je třeba...“

K1: „Nee, to jsou různé hádky, takový sourozenecký to máme prostě už, klasika no. *Si myslím, že všichni sourozenci, někteří se spolu vůbec nebaví, takže.*”

I.B.: „Dostáváme se ke společenskému očekávání, měla jste někdy dojem od svého okolí, že nesplňujete očekávání?”

K1: „*No, to určitě, určitě. V rodině mi to docela dávali najevo, protože jsem nedodělala tu střední školu a tam všichni vysoký školy a tadydlecto. A jedinej já jsem taková černá ovce rodiny, prostě blbec, který si nic nedodělal, že jo. A pak prostě i trochu ta domácnost, že jsem to měla na starost a že jsem nechtěla, abych žila jak prase a na ulici. Jako jo, bylo mi dvanáct, ale doprdele, co už.*”

I.B.: „Od koho to přicházelo?”

K1: „*Hodně od tety. Teda jako od tety hodně.*“ (zvedá naštvaně hlas) „*Ty si si tenkrát a tohle a tamto.., jestli s tím zase někdo chcete začínat, vždycky řeknu, tak já jedu do prdele. Jo, už mě nechce bejt, prostě stalo se stalo, a smířte se s tím.* Já nemám ráda takový to vrtání se v minulosti, to jakmile s tím někdo začne, tak jí brzdím, prostě, ať už mě jako nechají bejt, jo. Prostě, ať už si uvědomí, že už mi je tolik, kolik mi je let a tamto prostě už bylo a už se to nebude opakovat, no. *Takhle. Tohle jako ty narážky na tu moji minulost mi vadí, říkám, já jsem ochotná, když někdo takhle, já se sbalím a jdu pryč, prostě.*”

I.B.: „Kdybyste mi měla říct, ty narážky na vaši minulost, to se týká té školy nebo ještě něčeho jiného?”

K1: „*No, spíš já jsem byla zavřená, díky těm drogám, ted' jsem si nedodělala tu školu, že jo.* Byla jsem docela takový éro, takže kvůli tomuhle, že jo.”

I.B.: „A to teda nejčastěji přicházelo od tety?”

K1: „Nejvíce od tety, no.”

I.B.: „Co to ve vás vyvolávalo?”

K1: „Vždycky jsem je zabrzdila a hele, jestli se o tom chcete bavit, tak já se zabalím a jdu do prdele, už mě nechte být, už mě nechce žít. Prostě, já vím, jak to je. Končím, víte co. Nechci to poslouchat, já to taky neměla jednoduchý, tak ať jdou do hajzlu!“ (naštvaně zvedá hlas a udeří lehce do stolu)

I.B.: „Jasně, tomu rozumím. A kdybychom se měli podívat dovnitř, co se ve vás dělo? Jak jste se cítila?“

K1: „*Není mi to příjemný, určitě mi to není příjemný, když prostě furt rozebírají, když mi bylo nějakých čtrnáct nebo šestnáct, prostě když už mi je prostě čtyřicet, že jo, to je prostě mi přijde šílený jako (sděluje rozhořčeným hlasem), že prostě kus života úplně vynechávají (smích), když se stalo mraky věcí.*“

I.B.: „Jaké byly potom následky toho, že vy jste to očekávání prostě nesplnila. Jak to pak probíhalo?“

K1: „No, tak nějak berou mě, že jo, ale prostě nevím, no, ale zase když je jakoby nejhůř, tak ta teta mi pomohla, jako jo. Já než jsem takhle jako šla do tohodle (azylový dům), tak jsem neměla finance a než mi to jakoby, tak mi teta dala tři tisíce a řekla jakoby než, aby se ti vyběhají nějaký ty dávky, že mi je půjčuje a když jsem jí to chtěla vrátit, tak už to nechtěla nazpátek, jo, takže jako zase vím, že stojej hodně rodina jako při mě, že kdyby bylo nejhůř, tak oni mě nenechají padnout na úplný dno, jen mi to pak budou hodně připomínat.“

I.B.: „Teď mám takovou citlivější otázku, jestli jste někdy zažila nevhodný nebo nějak ponižující sexuální chování?“

K1: „*Určitě.*“

I.B.: „Jakým způsobem se tyto zážitky promítly do vašeho každodenního života?“

K1: „*Tak já jsem byla znásilněná a ne jednou (smích).* Teďkom vlastně, co jsem měla toho partnera, toho jsem i nahlásila. To je normálně nahlášený. *To byl takovej “gaslighter” jestli Vám něco říká, to je jako nebezpečná manipulace s lidma a no (odmlčení), takže tak no.*“

I.B.: „Aha, a pokud ano, jakým způsobem to ovlivnilo třeba důvěřovat ostatním? Pokud to nějak ovlivnilo?“

K1: „*No, a pak jsem ještě byla svázaná třema chlapama do autolana. Hm.*“

I.B.: „Do autolana?“

K1: „Do nějakýho autolana, já nevím.“

I.B.: „Já se omlouvám, ale tomu teď nerozumím. Jako že vás svázali?“

K1: „*No, svázali mě, zlomili mi malíček na noze, to bylo... vypadala jsem jak po autonehodě, já můžu být ráda, že žiju.*“ (smích)

I.B.: „Jak se to stalo?“

K1: „*Oni si mysleli, že jsem pod vlivem nějaký drogy, já jsem pod vlivem žádný drogy nebyla, prostě tak proto mě svázali, stříkali na mě hadicí, ale ... no.*”

I.B.: „Zní to hrozně a určitě o tom nemusíme více mluvit... ”

K1: „Já to nechci ani popisovat, právě já jsem to tady právě s paní Lánskou ... ”

I.B.: „Slánskou.”

K1: „Tak, s tou jsem to tady rozebírala, že to jsou stavy, mně se to vrací, že jo. Teď už to je snad lepší, ale je to hrozný, prostě. Ale víte co, zase jakoby nejsem takovej ten lítostivej člověk, musím jít dál. Furt jakoby těm chlapům věřím, že jo, rádoby, i když třeba tomu partnerovi, který teda toho zneužil, jsem to říkala. Jsem říkala, na mě musíš Vašku opatrně, pomalu a tohle. Bejt něžnej. No, ale paní vedoucí, to jsem teda... to jsem ještě fakt kápła na blbce. Zase.“

I.B.: „Pomohl vám s tím někdo, nějak?“

K1: „Tak nějak asi sama jsem v sobě, no nějak si to nějak jakoby, člověk s tím jakoby nesmí moc patlat. Víím, že mám problém třeba jít s Terkou, ségra o tom vůbec neví. Jí jsem to neříkala, ta by se z toho zbláznila, ještě by mě obviňovala, že to je kvůli mně. *Ona spoustu věcí neví, jako protože ona díky tomu, že hulí tu trávu, tak si myslím, že je hodně labilní, takže jí spoustu věcí neříkám, o mým životě.* Abych jí neublížila, právě. Takže jsem byla třeba s Terkou na kolotoči a bylo mi blbě, prostě. *Jinak já jsem jako dítě to milovala, no a když jsem se ptala, беру ты психиатри́ческий ле́ки, jestli třeba tohle a ona říkala paní doktorka, to máte od páteře. Říkám, tak už vím, která bije.*”

I.B.: „Jak vlastně jste se tady s těma následkama vyrovnávala? Jestli jste měla třeba nějaký nástroje, jak jste se s tím vypořádala? Pokud jste se s tím teda vypořádala?“

K1: „Já ani nevím, no. Prostě, nějak jsem jakoby se snažila tu mysl něčím zaměstnat, abych jako by příjemnýma věcma, který ... (odmlčení) ... no. Jo, abych si to nemusela furt vracet a tohle, i když teda ty stavy prostě se mi vracely. Tak to je nepříjemný jako, protože nikdo neví v tu chvíli co, tak to mě právě paní Slánská radila, co se se mnou děje. A teď už si myslím, že je to dobrý, asi.”

I.B.: „A tady tyhle zážitky, který mi vyprávíte, ty byly před vaší závislostí nebo po?”

K1: „Po.”

I.B.: „Po vaší závislosti, dobře. Měla jste tady v týchletý době, třeba konkrétně v týchle době, o který vyprávíte, možnost se na někoho moci obrátit nebo nějakou oporu?”

K1: „Jo, určitě.”

I.B.: „A udělala jste to, obrátila jste se?”

K1: „Jo, udělala. Já vím, že kamarádi, ty se na mě složili, prostě finančně, a jeli za mnou do nemocnice. Nakoupili mi jídlo, takže to bylo takový úplně fajn, hrozně.”

I.B.: „Když bych se zeptala, kdo to byl. Tak kamarádi?”

K1: „Kamarádi. Určitě kamarádi, prostě. Přijela banda lidí *(sděluje s nadšením v hlase)*, hrozně mě potěšili.”

I.B.: „A z rodiny někdo byl?”

K1: „To neví, vůbec, radši. Ségra, táta už byl mrtvej, ale ségre jsem to neříkala. Nikomu v rodině to neříkám jako. ***Říkám, jsou věci, který v té rodině neříkám, protože ségra by se zbláznila a celý život by mi to vyčítala, takže prostě jako fakt hodně věcí neví. Naučila jsem se v rodině věci neříkat, páč to mi za to nestojí.***“ *(smích)*

I.B.: „Z jaké zkušenosti vycházíte, že kdybyste jí řekla tenhle zážitek, že ...”

K1: „...protože je labilní, vím to o ní, že je hodně labilní, tak jí určitý věci neříkám, protože vím, že strašně moc všechno špatně nese. Já jsem se jí tady třeba týden neozývala a ona volala policajty.“ *(smích)* Normálně mi řekl známej, že normálně volala na policajty, že neví, co se mnou je, a policajti na mě úplně kašlou, ty řekli, hele, to bys úplně ještě ségre ublížila.“ *(smích)* „Říkám, to je výborný, co kdybych byla někde mrtvá jako. Tak policajti ji ještě odpálkujou, tím, že jsem duševně nemocnej člověk se tím prostě nechtěli zabíjet, aby mi tím ještě neublížili nebo mně to přijde, o to víc by měli hledat, že jo. To je co, paní vedoucí, to je strašný.“ *(smích)* „**Takže jako ségra má o mě asi velký strachy někdy o mně, přehnaně.**”

I.B.: „Na mně to působí, že i přesto, že konflikty mezi vámi nějaké jsou, tak ta láska tam asi je taky.”

K1: „Určitě, je, je, a ona tím jak má děcko, tak je taková mamina, no, starostlivá. Se bojí.”

I.B.: „Dostáváme se k té závislosti, vybavíte si vaši první zkušenost s návykovou látkou?“

K1: „Ty brďo, asi jo, no.“

I.B.: „V jaké souvislosti to bylo?“

K1: „Ty jo, to bylo souvislost vlastně s klukem, kluk mi to dal. To jsem byla mladá, že jo. To jsem dostala tripa, si pamatuju. *Na vesnický zábavě, paní vedoucí.*“ (*huronský smích*) „*Úplně šílený to bylo, takový divný. Řekl mi, dej si to, je to zážitek, a pak s tebou budu chodit, víš co.*“

I.B.: „Jaký byly teda ty pocity?“

K1: „Já nevím, jsem se strašně třásla a tancovala jsem s jeho tátou a on se mě ptal, proč se pořád třesu.“ (*smích*) „Tak to bylo, pak jsem, vím, že jsem šla, jakoby už jsem se vracela na vesnici, tak jsem se vracela takovou alejí a furt jsem se shejbala. Jsem si myslela, že je nějaký pták nade mnou. Chce mě odnést, prostě krávvoviny.“ (*smích*) „No, fakt. Kdybyste mě viděla, jak jsem šla. No, ty jo, šmarjá.“ (*smích*)

I.B.: „Co vedlo k tomu, že jste začala, nebo předpokládám, že tady v téhle době od toho momentu jste teda začala víc experimentovat?“

K1: „Určitě. To určitě, určitě.“

I.B.: „A co vás k tomu vedlo, že třeba po té první zkušenosti to neskončilo?“

K1: „No já jsem dělala tanečnici, v *Discolandu a takhle různě, jak byli ty house party, a DJům jsem tancovala jako různě, a aby člověk vydržel, že jo. A já byla dobrá tanečnice a nechtěla jsem o ten post přijít, jo. Oni i říkali, že, ty vado, nastavila jsi lat'ku vysoko a teď, když přestaneš, tak jseš v prdeli. Tak hele, je něco, tak vydržíš, vydržíš, vydržíš, vydržíš, a pak v tom lítáte, ani nevíte jak, že jo. A já dělala všechno proto, abych neskočila z okna jako máma.*“

I.B.: „Jako máma? A jak dlouho vlastně v té závislosti jste byla?“

K1: „*Jo, však ona byla někdo a jak dopadla.*“ (*říká podrážděně až hrdě*) „*Ale to je jedno. No, pak už to šlo docela špatně, protože vydržíš, vydržíš a mě už to nebavilo, to vydržíš, vydržíš a já už jsem chtěla jít dál, jako někam. Tak já říkám, hele, já už jsem hotová, prostě. A tak mi kamarád nabídl heroin a říkám tak jo, no, ale jako nepíchala*

jsem si ho, to zase ne. A tak teda herák, že jo. A říkám dobře no, tak já to zkusím a mně se to moc líbilo, si pamatuju a říkám, no, tak tohle je dobrý.“ (říká nadšeně)

„A on mi říká, z tohoto už se, to cesta zpátky neexistuje, téměř. Říkám no, a ještě mi to docela pánilo a říkám hele, šlo by jakoby tak i tak, a on nom ale musíš se to naučit sama, jak si to jakoby. Takže já jsem brala perník i herák, dohromady. No, pak mě teda, jakoby, kradla jsem bundu s nějakým klukem a zavřeli mě. No, a tím jak mě zavřeli, tak vlastně jsem si to odabstinovala, to byly hrozný stavy a od té doby jsem čistá, v podstatě mi zachránili život. Táta mi říkal, že si to přál, aby mě zavřeli. Jinak by mě už asi neviděl a to, to mi říkali starý fetáci, že jedu hrozně, že takovýmhle stylem, že tady dlouho nebudu.“ (smích)

I.B.: „Co to znamená jet hrozně?“

K1: „Já nevím, já nevím, mě se ptejte.“ (smích) „A jako říkám, jsou věci, to je kus života, že nevím, jestli něco byla pravda nebo to nebyla pravda, prostě nevím. A tím, že mně to teda poznamenalo určitě psychiku.“

I.B.: „V jakém ohledu?“

K1: „No, tak já si myslím, v blbým věku jsem brala drogy a mně to i řekli, že jsem prostě brala od patnácti do osmnácti, kdy se ten člověk vyvíjí. No, a já jsem v týhle době fetovala, no tak to není dobrý pro tu psychiku. Asi jsem se někde hodně zasekla a mám jiný myšlení třeba na drogy a pohodu.“

I.B.: „V čem to na sobě vidíte, třeba nejvíc, že ta psychika je teda poznamenaná těma drogama?“

K1: „No, asi těma depresama nebo úzkosti mám, deprese. Nevím, mám emocionálně nestabilní poruchu. Jako když mám ty deprese, tak vím, že jsou stavy, kdy já prostě vím, že já třeba nemůžu ani vyjít ven, že jednoduchý věci mi dělají problémy, třeba vyčistit si zuby, jít do krámu, no, pro mě absolutně nemyslitelný. Já vlezu do krámu a moje nevím, co chci jako, strašný. Odejdu. Pak to poznám tak, že začínám zvracet. Já takhle reaguju. Když už toho je na mě moc, tak ráno prostě zvracím, a to je strašně vysilující na prázdněj žaludek. Tak si nečistím zuby, čistím si je až odpoledne, prostě abych těmhle věcem zabránila. Stačí to? Jakože mám ty deprese, no.“

I.B.: „Jo, myslím, že ano. Tak jo“

K1: „Mně to teda i psychiatricka zakazuje, pomáhat lidem, když jsem sama nemocná. Že prostě to, ať tohle nedělám, že sama jsem nemocnej člověk a nemůžou ode mě čekat pomoc, ty lidi.“

I.B.: „Vrátíme se ještě k těm drogám. Kdy jste si poprvé uvědomila, že ty návykový látky užíváte, užíváte víc než byste měla?“

K1: „No, tak mě to pak dostalo jako na ulici, že jo. Já jsem, táta říkal, hele, já jsem slyšel, že bereš drogy a já jsem si už *jako asi v hlavě myslela, že to znamená, vypadni odsad', tak já jsem se sebrala a šla jsem mezi fet'áky.*”

I.B.: „A tehdy vám teda došlo...“

K1: „... že už je průser, no.“

I.B.: „Že už to je průšvih.“

K1: „Je to průšvih, no.“

I.B.: „Že užíváte víc, než by....“

K1: „No, určitě.“

I.B.: „Co vám proběhlo hlavou, když jste si tady tohle uvědomila? Nebo jak jste reagovala na to uvědomění, když použiju vaše slova, to je ten průser, který se teď jako děje.“

K1: „Já ani nevím, no. Já jsem pak jakoby vím, že *jsem šla odabstínovat domů. Jsem přijela domů, už jsem toho taky měla plný zuby, týden jsem vydržela doma právě, to jsem furt spala, spala, spala, spala, a pak jsem jako, nevím proč, chtěla těm fet'ákům se ukázat, jako jak jsem jiná, že se mám a že jsem jinde.* No a to jsem právě chytla toho kluka, který mě navedl do nějaký tý krádeže bundy, jak to chceš vydržet, tu noc. Tak jsem si zase vzala.“

I.B.: „A v ten den vás zavřeli.“

K1: „No. Ten zdrhnul, že jo, blbeček na perníku a já velká frajerka.“ *(smích)* „Jsem si tam něco vykládala naprázdno. Idiot tam nechal viset visačku, ten utek a já frajerka největší, blbá.“ *(smích)*

I.B.: „Vy jste mi teď teda říkala, že jste se pokusila omezit nebo přestat užívat. A to probíhalo tak, že jste třeba jela domů?“

K1: „Jela jsem domů, do Berouna, a prostě jsem si řekla už ne, už cvokatím, nohy mě bolely, všechno. Nevím, vždycky jsem vylezla z nějakýho sklepa a teď jsem nevěděla, jak dlouho jsem tam byla, jak jsem se tam dostala, strašný. *Jako byly hrozný tyhle věci, no, a pak jsem ještě měla přítele a ten mě prodal, si pamatuju, tenkrát. Neměl na drogy nebo na zaplacení, tak mě prodal normálně. No, a to pro mě byl šok, tenkrát. To jsem utekla. si pamatuju.*”

I.B.: „Prodal, kam vás prodal?”

K1: „*Nějakým chlapům, abych dělala prostitutku. A já z toho hotová, že jo. A to jsem zdrhla, no. To jsem zdrhla, řekla jsem to kamarádovi, ten ho pak zmlátil a od toho to pro mě nebylo moc příjemný, tohle co mi provedl.*”

I.B.: „A byla jste potom ještě s tím partnerem?”

K1: „Nee, ten mu rozbil hubu a fertig.”

I.B.: „A jaká byla ta hlavní motivace pokračovat v tom užívání, vrátit se do toho?”

K1: „Já jsem se nechtěla k tomu vrátit, ale tím, jak jsem tam byla, že jo. A on mi říká, jak chceš vydržet přes noc. Jo, a tak já si teda trošku ještě dám.“

I.B.: „Ta motivace vzít si teda byla vydržet přes noc?”

K1: „No, vydržet přes noc, prostě to nebylo vůbec, že bych chtěla pokračovat, ale tím, že mě natáhl do nějaký krádeže, že jo, tak to už bylo špatně, no. No, špatně, dobře v podstatě, protože bůh ví, jak by to dál vypadalo, jako. *Jednou cuknete a už v tom zase lítáte, si myslím.*“ (smích)

I.B.: „Myslíte si to i dneska?”

K1: „Já ani nevím? To fakt nevím? Jako kouřit asi nepřestanu, jako. Kafe pít asi taky nepřestanu, no takže.”

I.B.: „Takže něco jste si tam nechala?”

K1: „Ale jo, něco jsem si nechala. ale to je to minimum. Úplně si myslím.”

I.B.: „Jak se to teda potom dál vyvíjelo, to užívání těch návykových látek?”

K1: „*Jak mě zavřeli, tak se to nevyvíjelo. Já jsem si to odabstinovala.*”

I.B.: „A kdybychom šly třeba na začátek, jak to začalo?”

K1: „*To bylo jen takové prostě na víkendy, na párty nějaké, a takový to experimentování a každej hulit, zahul si s náma, mně to nic nedělá. Ted'ka extáze, že jo, na těch párty, a tohle. Takový spíš fakt jen víkendově.*“

I.B.: „A kdy se to zlomilo z toho víkendového, zlomilo na nějaké pravidelnější?“

K1: „Já vůbec nevím. Tak to vám takhle nepovím vůbec, jak se to zlomilo na nějaký víc. To nevím, fakt. Takhle neřeknu, už.“

I.B.: „Jaký typ látky jste teda začala užívat, postupně?“

K1: „No, tak jako ty stimulanty, že jo. Říkám. No, ty stimulanty, ten perník, a pak už mě to přestalo právě bavit, už. *Tak jsem právě perník s heroinem.*“

I.B.: „A začínala jste teda na těch tripech?“

K1: „No, v podstatě jo, extáze, tripy. Takovýhle krávoviny.“

I.B.: „Jak se měnily vaše návyky a potřeby v souvislosti s užíváním?“

K1: „No, tak jak se měnily návyky, no. Já si myslím, když jsem pak odešla z toho bytu (*smích*), to se změnilo skoro všechno. Takže jakoby říkám, to bylo po sklepech s nějakýma feťákama nebo někde, já už nevím, kde už. *Pak přemýšlíte, jak jste se tam dostali a kolik času uběhlo (smích) nevíte nic, prostě, že jo. Takže všechno bylo jinak, úplně všechno bylo jinak.* V podstatě. No, a ted'ka se učíte přežít. Sehnat na drogu, většinou se krade, že jo. Von vám dlouho moc nikdo nevydrží dávat zadarmo (*smích*). No, takže tak. No, je to tak, prostě je to tak.“

I.B.: „A jaký to mělo důsledky, to užívání pro ten váš každodenní život? Kde tam byly ty limity, co se tam dělo?“

K1: „Já ani nevím, jestli tam byly nějaký limity.“

I.B.: „Spíš se držíme těch důsledků. To už jste nějak říkala, že jste třeba přišla o to bydlení, napadají vás ještě nějaký?“

K1: „*No, určitě jsem přišla o kamarády. Normální, že jo. Normální kamarády a kamarádky. Vo tohle jsem určitě přišla, no. V podstatě i o tu rodinu, že jo. Na chvíli.* Dál nevím. Nic mě nenapadá.“

I.B.: „Co konkrétně jste hledala v těch návykových látkách?“

K1: „*No, říkám, u mě to začalo tím, že jako jsem tancovala pro DJ a tohle. Tak zpočátku to bylo jen proto, aby člověk vydržel, prostě jo.* Abych fakt vydržela celou noc nebo prostě, to jako docela je nemožný, že jo. Nějaký ty house a tyhle ty věci vydržet bez nějakých energiťáků nebo tohle, to je docela záhul, no.”

I.B.: „A zároveň vy jste tedy řekla, že si pamatujete, že se vám to líbilo na tom heroinu?”

K1: „No, to se mi líbilo, to je fakt, protože najednou všechno odpadlo a mě bylo všechno úplně kýbl. *Já říkám a jééééje, tak tohle je moc příjemný. A jako to spousta lidí jako právě jako, který z toho perníku jdou na ten herák, tak prostě je chápu. Já je velmi chápu, prostě, protože to je najednou pohoda.* Takhle budu sedět, teď něco bouchne a mně to bude úplně jedno. A to se mi teda moc líbilo, tenhle stav, a vím, že pak třeba, když jsem byla v Dánsku, tak já jsem ráda si kouřila haš, jako ne jakoby pravidelně, ale tam jsem to měla zadarmo, že jo. Tak jsem si jako, tak to je trošku podobný efekt, ono vás to na takový dva dny stáhne, jo tak. Ale víte co, jste v partě a je jedno, kdo, co a jak. *Já tam seděla s brčkem, jako dáma, ne jak soudružská učitelka, a říkala jsem si, jako joo, vy jste chtěli zubní laborantku, ale já jsem víc a dobrá. Jakoby lepší. A ty chlapi lítali jak hadr na klacku (smích). Užívala jsem si to.*”

I.B.: „Co se vám na tom líbilo, jak jste říkala, bylo mi všechno kýbl?”

K1: „Prostě taková pohoda, prostě totální pohoda. Totální a najednou jsem si říkala, ty vole, člověk tady lítal jak čamrda, furt někde a prostě ani nevěděl, co dělá kolikrát a najednou mi bylo všechno jedno, já nevím, jak to nazvat. Hrozně příjemný, po tý cvokárně, de facto. Tamhle máma, táta automaty, blbý stavy, nohy bolavý, prostě peklo.“ *(říká znuděně)*

I.B.: „A vy jste měla třeba pocit, že to té doby jste byla pod nějakým tlakem?”

K1: „Ne, určitě ne. Ne.”

I.B.: „Jaké potřeby vám ty návykové látky pomáhaly naplňovat?”

K1: „No, asi vůbec žádný. Když si to tak vezmu, jako. Jako takový to, ta pohoda, ta se mi líbila, jo, ale ten blázinec, to už potom ne, to už se mi nelíbilo. To už vím, že to mi vadilo, prostě. Ta cvokárna. *A nehledě na to, já jsem zažila stav klinický smrti. To mě vlastně jeden člověk, jednou jedinkrát jsem měla v žíle, a to jsem zažila stav právě klinický smrti, a to se mi teda fakt teda nelíbilo.* To si pamatuju. Ale žádný potřeby. Prostě jsem se jen cítila svobodná.”

I.B.: „A není ta svoboda taky teda nějaká lidská potřeba?“

K1: „*Ne, to není, to bud' někdo má nebo ne (odmlčení). Co tam máte dál?*

I.B. „Jenom kdybychom se vrátily k tomu, jak vypadal ten blázinec, jak vy o něm mluvíte?“

K1: „No ten perník, to je stimulant, že jo. To je prostě cvokárna, člověk je vytřeštěnej, furt někde kmitá. Paranoik, chvílema jo, nadáváte lidem. Já jsem, vím, že jsem slyšela mluvit lidi anglicko česko, že mají mluvit česky jsem na ně ječela, prostě úplně, tak tohle nazývám blázincem.“

I.B.: „A to se vám teda nelíbilo?“

K1: „Ne, nelíbilo už se mi to potom, teda vůbec. Že člověk nevěděl, jak, proč, kde, co. Teď přemýšlíte, stalo se to, nestalo se to. Co tady dělám. A to už jsem, to si říkám, že tohle nechceš, Lenko.“

I.B.: „Jak jste se třeba cítila, když ty účinky té látky pominuly?“

K1: „*Blbě, to je psychická závislost, ten perník. Takže brečíte, třeba. Klepete se tak jako lehce. Psychický to je, no. Ten herák, to byl teda už průser větší, to už cítíte klouby, to už. To bylo jak mě zavřeli, tak si pamatuju. Tenkrát jsem jakoby chtěla prášky. Chcípni tady, feťáku. Já jsem myslela, že si omlátím hlavu o zed'. To už jsem cejtila tu fyzickou závislost, to vás bolí klouby, není vám moc dobře. Tak to jsem si říkala, tak, a teďka poznáváš, co to je za svinstvo, no.*“

I.B.: „Jak vám to dlouho trvalo, když jste se takhle sama vyabstinovala?“

K1: „*No, ono to netrvalo zase nějak dlouho, protože, říkám, já jsem vlastně týden předtím byla abstinovat, a tak to nebylo tak strašný. Já ani nevím, no. Já jsem půl roku seděla (odmlčení).* Mně pak dali za slušný chování na, jak se to řekne, volnou vazbu. A jako dobrý, si myslím, že jako ten půl roku úplně v pohodě. No vím, že jsem si říkala ze začátku, že až vylezu, že si ještě dám, že to oslavím, a pak už jsem si říkala, nedělej to. No, a pak si pamatuju, když mě pustili, tak říkám, jed' okamžitě domů, nikde se nezastavuj, ségra maturovala, si pamatuju. Tak jsem to tak udělala, si pamatuju. Pak jsem teda musela ještě absolvovat nějakou léčbu, to jsem měla v rozsudku. Jako v pohodě. “

I.B.: „Jak jste reagovala na tuhle situaci, že v tu chvíli jste bez domova?“

K1: „Mně to bylo nějak jedno, vám řeknu. Možná ta touha těch drog a to, jak jsem byla mladá. Mně to bylo úplně jedno, teda. Jsem si řekla, aspoň budeš mít víc času na nějaký ty párty a tohle a tohle a tohle (*smích*). No, a pak jsem poznala tu druhou stránku, že to není jen o párty, ale že to jsou nějaký skladby a kde co všechno, a to teda jako fakt ne.”

I.B.: „Jak se teda změnil ten váš život po ztrátě toho bydlení?”

K1: „No, úplně, že jo, prostě člověk najednou žil na ulici, že jo. Tak se musíte učit, že jo. Dlouho vám nikdo nic zadarmo nedá, takže musíte si sehnat prachy. Jak si sehnat ty prachy, tak se většinou krade, že jo.”

I.B.: „Teď mám takovou otázku, jako ženskou otázku, jestli jste se někdy cítila omezovaná jako žena? Jestli jste někdy pocítila třeba to, že tam je limit toho ženství. Že vás někdo omezoval?”

K1: „Ne, asi ne. Nebo nevím.”

I.B.: „Napadá vás, jak by se ženám bez domova mohlo více pomoci? Nebo co by se jim mělo víc nabídnout?”

K1: „Ženám bez domova, co by se mělo nabídnout? Já nevím, tak určitě nějaký to povídání, dělá hodně, povídat si o čemkoliv, aby se ty ženský vykecaly, prostě no. Protože všichni máme svý hovna v sobě prostě, že jo. Ono je lepší jako ty hovna s někým sdílet, že jo, prostě. Mně to teda pomáhá i ke kamarádce, když říkám, já jsem extrovert, takže jakoby nerada dusím věci v sobě. No. Tak asi tohle, no.”

I.B.: „Tak asi bysme to mohly dát jako nějakou terapeutickou péči?”

K1: „Asi jo, no, nějaký nevím, něco takovýho, no. Prostě víc pracovat s tou ženskou hlavou. Vždyť paní vedoucí, to je úplně někde jinde, ta chlapecká a ženská hlava.”

I.B.: „Tak to mi vlastně odpovídáte na otázku, jaké konkrétní služby nebo podpora by teda nejvíce pomohla. Jaký máte pocit, že jsou největší překážky, kterým ženy bez domova čelí, při hledání pomoci?”

K1: „Ježišmarjá, já vůbec nevím? Jak to myslíte, jakoby?”

I.B.: „Je tím třeba myšlený, že někde se ženy mohou stydět, si o tu pomoc říct nebo se bojí a nebo nechtějí, protože mají svojí hrdost a mraky jiných faktorů bychom našli, ale mě spíš zajímá, jak to vnímáte vy? Co třeba u těch žen může být? Kdybych to řekla tak jako laicky za takový ten blok, proč si tu pomoc nenajdou/nevyhledají?”

K1: „Tak to nevím, fakt nevím, mě nic nenapadá.”

I.B.: „A třeba vy konkrétně?”

K1: „Já jsem neměla problém si říct o pomoc, teda. No, měla jako problém, no neznala jsem to, tak si pamatuju, paní vedoucí, že jsem prohlásila v Berouně na denním centru. Nevidím rozdíl mezi sociálním pracovníkem a bezdomovcem *(smích)*.”

I.B.: „Tak to z vás měli radost tam *(smích)*.”

K1: „No, měli, no, tak mě posadila paní vedoucí do auta a už jsem jela na první azyl. Já to fakt ale nevěděla, kdo je kdo. Já to prostě nevěděla, že jo. Prostě přijdete jako člověk a teď tenhle mi povídal něco, tenhle, tenhle *(smích)*. Já už byla tak zoufalá, že jsem tohle řekla, prostě.”

I.B.: „A odvezli vás na azyl?”

K1: „A hned mě odvezli na azyl *(smích)*. A kdyby týhle věty nebylo, tak asi nejsem. No pankáči, ty jsi nejlepší. Říkám jděte do prdele.“ *(smích)*

I.B.: „A když jste šla na to denní centrum, měla jste tam nějakou překážku? Že to byla jasná věc?”

K1: „Ne, já jsem tam chodila pracovat. Věděla jsem, že si tím vydělám nějakou kačku. Tam teda nedávali peníze, ale šla jste si úterý a čtvrtek nakoupit, kvůli chlastu a tohle. Takže prostě jsem tam prostě zametala, takhle jsem začínala, abych měla, co jíst, že jo.”

I.B.: „A poslední otázka, už jsme se dostaly na konec. Jaké změny byste doporučila, aby se zlepšila situace žen bez domova?”

K1: „Ty brďo, vůbec nevím.”

I.B.: „Vy jste to možná trošku řekla, o tom povídání si.”

K1: „Asi určitě no, to povídání si.”

I.B.: „A máte pocit, že to je jako stěžejní?”

K1: „Já bych řekla, že jo. Spousta těch ženských se ráda vykecá. Myslím si, že to je hodně důležitý, pro ně. Neříkám, že každý, že jo, ale myslím si, že se jim určitě uleví hodně, že spousta těch ženských jako, no asi tak. Nevím, člověk by na věci neměl být samotnej a jako když jste ženská a ještě bez domova, tak to lidí čumí a ještě feťák? Paní

vedoucí, to jste v prdeli (*smích*). Ale kdyby někdo přišel a nesoudil a řekl, jakoby jak se třeba máš, tak to by bylo o něčem jiném.“

I.B.: „Tak jo, jsme na konci.“

K1: „Jo.“ (*smích*)

I.B.: „Tak děkuju moc.“

K1 - Shrnutí.

1. Poznatky z rozhovoru

Rozhovor s K1 přinesl důležité poznatky o vlivu složité rodinné historie na její psychické zdraví a životní rozhodnutí. K1 zmiňuje, že ztráta matky v raném dětství a problematické vztahy v rodině, jako otcova závislost na alkoholu a hazardních hrách, zásadně ovlivnily její pohled na svět i očekávání vůči sobě samotné. Poznatky z jejího života poukazují na to, jak environmentální faktory a trauma mohou vést ke zvýšené vulnerabilitě vůči návykovým látkám.

2. Prožitky respondentky

Lenka emotivně popisuje své dětství bez matky jako dobu neustálého přizpůsobování a překonávání překážek. Prožitky z mládí, například okamžik, kdy se dozvěděla pravou příčinu matčiny smrti, pro ni byly zdrojem dlouhotrvající bolesti a zmatku. Také popisuje, jak se v mládí musela vyrovnávat s tím, že se od ní očekávalo převzetí „dospělácké“ role, kdy pečovala o domácnost a starala se o mladší sestru. Tento pocit odpovědnosti a potřeba kontrolovat prostředí kolem sebe se promítly do jejích pozdějších vztahů a přístupu k životu.

3. Životní přístup

K problémům v rodině i svému životnímu stylu přistupovala K1 s určitou vnitřní rezignací, ale zároveň i s pocitem nutnosti přežít a adaptovat se. Otec byl pro ni hlavní oporou, a přestože se jeho chování občas zhoršovalo pod vlivem alkoholu a gamblingu, K1 k němu přistupovala s porozuměním. K otázce závislosti na návykových látkách K1 přistupovala jako k nástroji, který jí umožňoval vyrovnat se s tlakem okolí a nároky, které na ni byly kladeny, ačkoli si byla vědoma jeho ničivého dopadu.

4. Vlastní vnímání

K1 vnímá svůj život jako řetězec výzev a krizí, které často řeší sama. Ukazuje také rozporuplné vnímání sebe sama – na jedné straně jako člověka, který selhal v očích své rodiny kvůli nedokončenému vzdělání a minulým selháním jako třeba výkonu trestu, na straně druhé jako osoby, která přes všechna úskalí dokázala přežít a získat alespoň částečnou samostatnost. Vnímá svou zkušenost s návykovými látkami jako projev touhy po svobodě a uniknutí ze stereotypů, které vnímala v rodině.

5. Zkušenosti

Zkušenost s bezdomovectvím a návykovými látkami popisuje K1 jako období, kdy ztratila kontrolu nad svým životem. Během této fáze se musela vypořádat s důsledky své závislosti, včetně odcizení od rodiny a ztráty zázemí. Tato zkušenost jí však přinesla i hlubší vhled do vlastních limitů a zároveň uvědomění, jak zásadní je pro ni sociální podpora.

6. Zásadní momenty

K1 zážitky zahrnují několik traumatických událostí, které ji poznamenaly a s nimiž se dodnes vyrovnává. Zmiňuje například epizody sexuálního násilí a také situace, kdy čelila fyzickým útokům. Tyto zážitky vedly ke zvýšené opatrnosti ve vztazích a k vybudování ochranného přístupu vůči rodině, o níž si myslí, že by její bolest nepřijala a nepochopila. Zároveň zdůrazňuje, že sdílení těchto zkušeností s ostatními ženami bez domova, bez strachu z odsouzení, je pro ni klíčové pro zvládnutí minulosti.

Postřehy:

Atmosféra byla velmi uvolněná, z K1 byla cítit otevřenost, nicméně v jistých momentech bylo znát, že jí otázky otevřely témata, které jsou pro ni citlivé. Občasný smích v emočně silných momentech byla jasná známka nevyřešených trauma momentů. Co bylo nejvýznamnějším pocitem rozhovoru jsou euforické odpovědi na téma užívání látek a vzpomínek na dané období a zároveň negativní častější vnímání sociálního postoje vlastní matky a její sebevraždy.

Klientka 2

K2 přichází do kanceláře v dlouhých šatech a ve dveřích zmiňuje, že je zde proto, že mi chce pomoci, ale jinak, že má své problémy zpracované. Informaci mi sděluje dost razantně. Děkuji ji za to, že byla ochotná mi dát rozhovor a ukazují ji, kde si má sednout. Komentuje, že jako vedoucí služby bych měla mít lepší posezení, než takové jaké mám, nicméně s úsměvem usedne a motivuje mě, abych začala klást otázky, že je starší a že je zde od toho, aby mě jako mladší mohla ukázat „o čem je život a vy jste si to mohla nahrát a zapisovat.“

I.B.: „Tak nahrávání je zapnuté, já jsem vás seznámila s obsahem diplomové práce, s archivací a jak bude naloženo s daty. Teď mi jenom řekněte, jestli souhlasíte s nahrávkou a s tímto rozhovorem.“

K2: „Ano, souhlasím.“

I.B.: „Skvělé. Tak začneme. Kdybyste mi mohla popsat, jaké jste měla dětství a dospívání, a můžete do toho zahrnout i školu. Celkově, když se řekne pojem dětství a dospívání, tak jako celý ten balíček, včetně školy, kamarádů, volnočasových aktivit a tak.“

K2: „Zrovna jako dost nepříjemné, rodiče byli intelektuálové, to si myslím, že to by nikdy děti mít neměli. Měli jenom mě asi po 7 letech manželství, nějakým omylem. Já sama sobě jsem později vždycky říkala prasklá guma a oba byli jako, pak jsem někde zaslechla pojem přehlížený dítě. Já jsem strašně dlouho zápasila potom v pubertě s pocitem, že neexistuju. Protože oni si žili svoje životy a já jsem tam byla vždycky nějak navíc. Nic mi nechybělo jako příliš materiálně, ale citově tak nebylo prostě nic. My jsme, prostě otec si dělal svý, ona si dělala svý. Potkávali jsme se v podstatě akorát u jídla. No, a když mi bylo čtrnáct, tak se rozvedli, protože otec si našel teda jinou partnerku, která byla těhotná. Jemu bylo padesát, paní čekala, otec chtěl syna, takže si pořídil s touhleto paní syna. Ona dítě druhý nechtěla, rok jsme bydleli v jednom baráku, v jedné domácnosti, když mě bylo zhruba 14, končila jsem základní školu v osmičce, šla jsem na gympl a šla jsem do prváku, že jo, a teď ten jeden rok, myslím si, že byl opravdu důležitý v mém životě, protože pak se najednou prostě přetrhlo úplně všechno. *Přetrhlo se mi dětství, přetrhli se mi dosavadní kamarádi, známí, všechno, ta škola základní. Zjistila jsem, že otec a matka nejsou to, co jsem si myslela, že to nejsou lidi bez chyby, že to nejsou žádný modly, že to jsou lidi, co dělají podivné věci,*

kterým jsem nerozuměla. A byla jsem přesazená do jinýho prostředí, na ten gympl, kde jsem tam v tom prváku fakt v tom lítala. No, a maminka začala být zlá, ona předtím jako nic, nic, nebylo to jako žádný ideální, ale já jsem si myslela, že tak to má být. Já jsem si myslela, že takhle fungují normálně rodiny, až mnohem později jsem začala, dodneška zjistuju, že lidi můžou žít taky jinak, jako se svýma dětma. No, a v tom prváku na tom gymplu, tam to jako, tam jsem se nějak, já jsem předtím byla úplně, myslím si, oprsklá normální pubertáčka, ale tam se to utálo. Já jsem dostala strach ze života a zavřela jsem se do sebe a šla jsem si po svých. S tou matkou to bylo těžký, my jsme tam bydlela teda až do konce spolu, já jsem s ní byla do svých dvaadvaceti let, jsem s ní bydlela. No, a táta si to teda pořídil novou rodinu, kterou mimochodem s ní dělal to přesně to samé, co udělal s námi. Já mám nevlastního bráchu, který jako tak jako měl těžkej život, no.”

I.B.: „Ještě když bychom se dostaly do toho dětství, měla jste kamaráda nebo řekla byste o sobě, že jste byla společenská?”

K2: „*Měla, velmi, velmi. Do těch čtrnácti, jo, pak to bylo zlé.* Pak jsem si našla jednoho, dva, jenom jediný, a víc už jsem byla uzavřenější.”

I.B.: „Měla jste třeba nějaký aktivity, koníčky do těch čtrnácti, dejme tomu?”

K2: „Já jsem cvičila, docela dost. Nějakou gymnastiku, kreslila jsem a já jsem vyrostla v Hodkovičkách, já jsem byla pořád někde venku. My jsme lítali, prostě po Hodkovičkách, jezdila jsem na kole, já nevím.”

I.B.: „Vy to rozdělujete teda do čtrnácti a od čtrnácti, třeba do těch čtrnácti jste měla hezký dětství?”

K2: „*Já jsem si to myslela. Až pak mě po tom rozvodu a po tomhleto všem, mně začalo docházet, že to asi až tak jako úplně krásný není. Když já jsem ty rodiče měla jako hrozně ráda, já jsem až po letech mně pomalu dochází některý věci.*”

I.B.: „Když si vzpomenete na to dětství nebo i třeba na školu, vzpomenete si třeba na nějakou situaci, která na vás měla nějak obzvlášť velký vliv?”

K2: „Ne.”

I.B.: „Ani ten přesun?”

K2: „Tenhle rok, jo, no, ale to nebyla situace, že jo, to byl proces, který trval rok, než jsem udělala. Rok, který byl děsnej, pač jsem dělala přijímačky, ze kterých jsem

měla strach, že jo. Zároveň se rozváděli rodiče, z toho mi taky bylo zle, nevěděla jsem, co si o tom mám myslet, nevěděla jsem nic. Nechápala jsem to, ale věděla jsem, že všechno bude jinak, že od příštího roku půjdu jinam, že se budeme stěhovat z tohoto baráku. No, takže spíš to všechno viselo v takovém prázdnu a nevěděla jsem co, vůbec jsem jako to hlavou nebyla schopná zpracovat?”

I.B.: „Kdybyste mi nějak detailně měla popsat ten vztah s rodičema?”

K2: „*Já jsem je milovala, pro mě byli jako nedotknutelní*, co řekli, tak to bylo, já jsem byla strašně poslušný dítě. Já jsem prostě nedělala celkem žádný tyhle, já si myslím, že jsem se *pořád snažila a i potom se jim pořád zalíbit, dělat něco, aby si mě všimli a nepřehlíželi mě.*”

I.B.: „Jak probíhalo to přehlížení? Co se tam dělo?”

K2: „Nic se tam nedělo, my jsme měli barák, který táta postavil, on prostě přišel z práce, sednul si do své pracovny, tam si něco dělal. Maminka byla v kuchyni, dole tam si něco todle. Já jsem byla nahoře u sebe v pokoji, tam jsem se učila. Maximálně jsem přišla za ní do kuchyně, chvíli jsme spolu vařily. Ona mě z něčeho vyzkoušela, no, a pak jsme se navečeřeli, nic prostě.”

I.B.: „Nic. A s tím tatínkem teda?”

K2: „Já jsem ho měla hrozně ráda, *on byl chytrej a hezkej (říká něžně). Já si myslím, že mám těžkej oidipovský komplex (smích). Já jsem jako později, já jsem nikdy, a to je jedno. Na tatínka jsem byla velmi fixovaná.*”

I.B.: „Ony tam potom jsou ještě další otázky, kdy to rozebereme detailněji, jaký to mělo dopad a tak. Já tady mám otázku, jestli jste s rodičema trávila čas. To nám vychází, že ne. A byly třeba nějaké aktivity, které byste dělali spolu?”

K2: „*Ne (razantně a ironicky krouť hlavou).* Jezdili jsme na dovolenou na tři neděle, ale tam jsem zase nebyla s nima, tam jsem byla s dětma, protože to bylo pár rodin, takhle dohromady, kdy jsme jezdili do jižních Čech a tam jsem byla s těma dětma a ne s nima.”

I.B.: „Cítila jste se s rodiči v bezpečí a milovaná?”

K2: „*Do těch třinácti, čtrnácti jsem o tom vůbec nepřemýšlela, pak už ne. Pak jsem právě jakýkoliv pocit jistoty asi ztratila.*”

I.B.: „Když byste zavzpomínala, jestli jste třeba měla nějaký průšvih, nebo nějaký problém a přišla jste třeba za nima, jak na to reagovali? Nebo jestli jste za nima vůbec přišla?”

K2: „*Přišla vždycky se vším jako blbec, vždycky jsem to řekla mámě, všechno, a řekla jsem ji a neříkej to tátovi a ona šla a řekla mu to, okamžitě. Což vím, že mně bylo líto, ale on jako celkem taky jako nic na to. Mně to přišlo jako takový holčičí, že **jsem chtěla, aby to věděla jen ona a ona to vždycky řekla jemu, což jsem vždycky cítila jako takový podraz. To si pamatuju (smutně).***”

I.B.: „Jaký měli ti rodiče vztah mezi sebou?”

K2: „*Otec byl nadsamec, kocour (hrdě) a matka byla frigidní (smích), ono se to takhle, to, ale v zásadě jo, ono se to potom léty vygradovalo. Matka, já nevím jestli je to zrovna hezký, abych to řekla takhle, ale ona měla i fyzický nějaký problémy, matka byla opravdu zvláštní ženská, byla trochu nemocná, nějak.*”

I.B.: „Jako fyzicky nebo duševně?”

K2: „*Nene, myslím si, že byla handicapovaná od dětství. Ona měla tuberkulózu v dětství, protože byla válečné dítě (odmlčí se a kouká do okna). Vyspěla nějak rychle za války, že jo, a byla dva roky v Šumperku, v tom dětském sanatoriu, a tam jí to asi trochu.. no.. (klepe si kloubem prstu o spánek na hlavě), no, prostě jí to neudělalo dobře. Byl to zvláštní člověk, ale takhle s tím tátou. **Oni se hádali v jednom kuse, bylo to strašný (hlasitý smích)... v podstatě, ale já jsem si prostě myslela, že tak to má být. Otec byl despota, spořivý tyran a nadsamec.***”

I.B.: „Co to znamená spořivý tyran?”

K2: „No, oni se hádali furt o peníze. *Spořivý tyran.*”

I.B.: „To jsem ještě neslyšela tohle slovní spojení. Přijde mi zajímavé. Takže vy jste řekla ...”

K2: „*...když mně maminka chtěla koupit první podprsenku, tak to byl boj. Prostě na to ti nedám peníze (smích) a to je ještě dobrý (smích), prsa má malý (smích).*”

I.B.: „Já tady mám otázku, jestli spíš rodiče byli klidný a podporující nebo mezi nima docházelo k častým konfliktům?”

K2: „Docházelo.”

I.B.: „Častý konflikty? A týkalo se hodně financí nebo tam byli i jiné záležitosti?”

K2: „*Oni byli asi každý svým způsobem nešťastný. Táta, že nemohl psát, protože chtěl psát, ale protože měl politický průser. A maminka, protože byla slabá, nevěděla si s tím rady.*

I.B.: „Vy jste říkala, že tatínek chtěl psát, ale nemohl. To bylo nějak v rámci jeho zaměstnání nebo že se tím chtěl živit?”

K2: „(Jméno otce) byl jeden ze čtyř, jestli znáte Kunderův Žert, jako že ho zná každý, že jo. Tak on byl v těch padesátých letech na fakultě. Tam byl Kundera, Vaculík, Trefulka a jméno otce, to byli čtyři mušketýři, udála se tam věc, která je popisovaná v knize, ten jeden student, tak to byl můj táta, který šel na dva roky do dolů. No, a aby se dostal zpátky na školu, tak komunistům podepsat spolupráci a od té doby to za ním šlo, prostě ono mu to stejně nepomohlo, stejně nemohl psát. A ještě k tomu prostě tyhle ty lidi jako byl Klíma, Trefulka a tohle to se s tím moc jako nebavili, protože přece jenom to podepsal. Chodil do Bartolomějský jednou za dva měsíce, tam si ho pozvali k výslechu, že jo. Myslim si, že při tom byl pořád členem strany, ale vždycky jsem do všech dotazníků musela psát, předúnorovým členem strany, protože to byli ta nešťastná generace, který byli přesvědčený komunisti, ale do roku 48 a po převratu pochopili, že je to všechno jinak, že jo. No, tak z tohohle on měl jako celoživotní problém a byl i zlej, asi kvůli tomu. Že on chtěl psát a když umřel, tak po něm zůstala knížka rozhovorů se Záhorským a Fabiánovou, nemohlo to vyjít. Nic prostě. Akorát někdy v tom osmašedesátém mu vyšlo pár nějakých v časopise, nějaký články pro děti dělal, ale jako on byl tímhle tím postiženej a potrefenej, taky mě do toho později cpal, abych šla na dramaturgii a scenáristiku, kam jsem šla. “

I.B.: „Vy ji máte vystudovanou?”

K2: „Nemám, nemám. Já jsem udělala přijímačky a k údivu jsem je udělala, teda asi z pětačtyřiceti jsem byla čtrnáctá, napoprvé, tam byli lidi, který to dělali na podesáté, já jsem to udělala celkem v bezvědomí, protože jsem měla hrozný strach, no, a pak jsem tam chodila do jako nějakýho nultýho ročníku trošku. Byl tam docent Osvald a i Železný z Barrandova a něco jsem psala, a oni mi řekli, že je to blbý a já jsem to přepsala a přinesla jsem to tam znovu. A další rok jsem si tam podala ještě ty práce a už jsem nešla ke zkouškám, už jsem nechtěla (*hrdý smích*), už se mi nechtělo se učit.”

I.B.: „A když jste šla na tu scénaristiku, tak to bylo vaše rozhodnutí nebo to spíš bylo na popud toho táty nebo jak to bylo?”

K2: „No, ale no, já jsem, mně to nevadilo, já jsem psala celkem dobře. Ale jo, bavilo mě, bavilo mě to. Akorát, když jsem začala jako takhle, když jsem jako fakt musela vytvořit těch, já nevím 6 povídek nebo kolik, tak jsem si začala uvědomovat, jaká je to hrozná dřina. *A jako vůbec nic nevím, jak nemám žádný sebevědomí. Se mi tam jako, jsem se toho bála.*”

I.B.: „Jak se to projevovalo, že nemáte sebevědomí?”

K2: „Těžko se vám píše o věcech. *Těžko se vám píše, protože se bojíte vyjádřit a už vůbec, no, to je můj, to se těžko (odmlčení) ... a ještě se ptáte sama sebe, proč to vlastně mám dělat? Kdo je na to zvědavěj? Kdo to bude číst? Proč to bude číst?*”

I.B.: „A vy jste tam vydržela teda rok? Jste tam byla studovat?”

K2: „Já jsem tam chodila na přednášky a na promítačky, ale nebyla jsem řádný student. Ale byla tam Irena Obermannová, my jsme spolu dělaly přijímačky. Jestli víte, ta co píše. Mezitím jsem už byla zaměstnaná, od osmnácti. Byla jsem v Tyršáku, to bylo pod Národním muzeem, Muzeum tělesně výchovy a sportu, tam jsem dělala asistenta sbírek, jako no.”

I.B.: „A vy už jste na to vlastně trochu odpověděla, ale kdybyste to třeba chtěla nějak doplnit. Jak vás jejich vztah, to jak to měli oni dva mezi sebou. Jak vás ovlivňoval v dětství?”

K2: „O tom nevím. Jak mě mohl, jak mě v dětství. Nevím.”

I.B.: „Říkáte třeba o tom sebevědomí, tak myslím, jak vás...”

K2: „Já jsem to začala vnímat fakt až od těch třinácti, čtrnácti.”

I.B.: „Já mám takový pocit, že od těch čtrnácti to je takový milník, významný. A když byste teda řekla od těch čtrnácti, jak vás to ovlivňovalo, ten vztah?”

K2: „*No, ztratila jsem absolutně sebevědomí, sebejistotu, půdu pod nohama. Nevěděla jsem vůbec, byla jsem vyděšená, začala jsem mít strach ze života, z lidí, ze světa.*”

I.B.: „Mluvili s vámi někdy oni jako o tom vztahu jejich? Jako že ...”

K2: „*Ne. Akorát vím, že prej u rozvodu, otec, když se ho ptali teda nějak na to, jaký má se mnou vztah, tak prej řekl, že jsem k němu přestala vysílat signály, to je všechno, co vím, což na to dodneška vzpomínám a říkám si, to snad není možný.* Nevím, jak to myslel, ale tam se stalo, *byl tam jeden moment, kdy on mě k něčemu nutil, ke škole, abych někam to a já jsem řekla nepůjdu, a tak jsem se zašprcla a tam on asi poprvé viděl, že to nebude tak jednoduchý, že už nejsem dítě. No, a já jsem dostala hysterický záchvat, já jsem přestala dýchat, začala jsem se dusit a nemohla jsem mluvit, a tím to myslím skončilo, od té doby, on už si netroufnul, takhle tlačit, a pak řekl, že jsem přestala vysílat signály.* A já jsem je opravdu, já jsem je zřejmě vysílala zoufale jo, ale byly to signály, který on absolutně, vůbec žádný nevnímal.”

I.B.: „Jaký jste měla vztah se širší rodinou? Myslím tím babičky, strejdy, bratrance.”

K2: „Dobrá, ono jich moc nebylo, teda. Měla jsem babičku z tátovy strany, ta byla úžasně potrhlá, s tou jsme si užívali. Protože já jsem nechodila do školky, tatínek si nepřál, abych chodila do školky. Já vůbec v dětství jsem ... oni ...náma šla pracovat, když mně bylo asi půl roku a otec byl na volné noze, ale nemohl se, jaksi, musel psát nebo co, *takže já jsem měla chuť, takovou hodnou tetu. Já jsem, jako nevím, že by se o mě v dětství, jako když jsem byla úplně malinká, já si mámu, tátu vůbec nepamatuju. Já jsem měla tetu Marii a dědečka a babičku a potom později v těch pěti letech,* než jsem šla do školy, tak jsem byla s tou druhou babičkou, no a s těma to bylo bezvadný, no a nějakou tetu jsem měla a strejdu v Brániku, to někdo přijel občas za babičkou, to bylo bez problému. Sestřenici jsem měla, s tou jsem si rozuměla moc.”

I.B.: „Kdybyste měla říct, jestli ty vztahy byly jako, že vás přijímali a podporovali, že jste se tam cítila dobře.”

K2: „*Jo, líp než doma.*”

I.B.: „I před tím čtrnáctým věkem?”

K2: „Ano.”

I.B.: “Čím to bylo?”

K2: „Asi mě měli rádi, bych řekla dneska. Byli normální nebo prostě, nepřišlo mi to tam jako, no asi jo.”

I.B.: „Pamatujete si, že třeba i v té širší rodině byly nějaký konflikty, který by na vás měly nějaký vliv?”

K2: „Konflikty tam byly nejružnější, jako všude, ale to mně jako dítěti moc neříkalo.“

I.B.: „Přesouváme se na další okruh, a to jaký jste měla partnerský život?“

K2: ... (nádech a dlouhé odmlčení) ... „musím jako?“ ... (další odmlčení) ...

I.B.: „Jestli nechcete, tak já vás do toho nutit nebudu. Mám tady na to tři otázky, jestli vám to třeba pomůže?“

K2: „No, ale tak se ptejte.“

I.B.: „Jak jste se v těch partnerských vztazích cítila? Jestli byly nějaké vztahy, které na vás měly zvlášť velký vliv? A jak jste tam třeba řešily problémy, jestli máte zkušenost s komunikací a řešení problémů? Ale pokud vám to je nějak nepříjemný, tak jako samozřejmě bych byla ráda, ale ...“

K2: „Tak jak už jsem řekla, aby to mělo celý nějaký smysl celý, *tak já jsem byla na toho otce fixovaná velice, takže jsem byla prostě, já jsem v životě nechodila s žádným klukem já jsem byla na pány, vyloženě*. Začalo to tím, že *na gymplu jsem se zamilovala do pana profesora, kterému bylo padesát, mně bylo sedmnáct a samozřejmě to byl platonický vztah, který po dvou letech ... nějak on se objevil a měl zájem, protože to byl slušný člověk, tak mě nechal dospět*, k něčemu, pak teda jako na mě vybafnul, až jako že bychom se vzali nebo tak. To bylo velice zvláštní, dobrej pán, ale já už jsem jako v té době byla přece jenom někde jinde, měla jsem ...*chtěla jsem podivné vztahy, ještě, takže asi já jsem poprvé měla vztah asi v devatenácti letech s nějakým třicetiletým kolegou v práci. Se kterým jsem byla necelé tři roky a dlouho jsem nechápala, proč se se mnou rozešel, a pak jsem z různých zvěstí jaksi vyrozuměla, že byl bisexuální*. A tím se teda leccos vysvětlilo a zaplat' pán bůh, že to bylo pryč. Pak jsem byla několik let sama, víceméně jsem tak jako poletovala všelijak a asi ve čtyřiaadvaceti, v produkci, tak jsem navázala vztah s panem R., což byl výtvarník, kterému bylo tehdy šedesát. No a rok jsme spolu chodili, jestli se to tak dá říct, dělali jsme spolu výstavu v Litomyšli a pak mě, protože opět to byl slušný člověk, tak mi řekl, jako abych se na něj nevázala, že to nemá smysl a já jsem říkala tak jo, načež jsem ale zjistila, že jsem ve třetím měsíci, takže s ním mám dceru svojí jedinou. Když se narodila, tak se udělalo nejdřív dobrý, dobrý, tak se udělaly krevní zkoušky, no on to přijal a byl celkem spokojenej, byl hodnej.“

I.B.: „Jako na ověření otcovství?“

K2: „Jo, jo, jo, ale říkal, že se vrátí domů, že mi nic dát nemůže, že má dospělé děti, starší než já. Já nic nemám, akorát chalupu už jsem přepsal na holku a já vám nemůžu nic dát (*imituje mužský hlas*), ale platil mně to, co měl, bez problémů. No, a když bylo holce asi pět let, tak umřel. No a co dál? Další vztahy, to mě bylo tak třicet, že jo. No, tak zase něco, já jsem dělala doma, pro nějakou firmu, právníckou, řekněme. Objevil se tam zase jistě pan doktor, právník, který to nějak tomu velel nějaký čas, a to byla pro mě, asi pro mě, životní láska, to byla rána do hlavy v momentě, než došel od branky ke dveřím (*smích*), tak se mi podlomily kolena a letěla jsem za maminkou a říkala jsem mami, to bude takovej průser (*smích*). A byl, no, a panu doktorovi bylo asi padesát, mně bylo dvaatřicet, no, a to nebylo hezký. Pět let bylo krásných, takovejch nějaký, on byl ženatý a byl Žid, já jsem taky napůl Žid. Židi se nerozvádějí, ne, tohle, ale prostě byl úžasný a bylo to hrozně hezký, ale bylo to o držku. No, a pak se, pak byl nemocnej, no, a nějak jako že tamta práce u mě doma skončila, oni se přestěhovali, já jsem šla dělat k soudu a on byl nemocnej a nějak něco mně jako, občas se stavil a říkal mi, že s tím něco udělá, no, a pak jsem se najednou dozvěděla, že umřel. To byl takový další zlom v mém životě, kdy jsem jako padla docela jako do kolen.”

I.B.: „Že s tím něco udělá... jako s tím vztahem?”

K2: „Asi, asi, ale přesto na to vzpomínám jako nejkrásnější, co jsem kdy zažila, i když člověk ví, že to byl převít, že byl chytřej a že byl, já nevím jaký, tak ale jako bylo to hezký a já jsem vlastně nic nečekala, já jsem se nechtěla vdávat nebo mít další děti nebo tohle. Mně tohle jako zkušenost stačilo, já jsem nic víc nechtěla, možná si myslel, že si mě nutně musí vzít nebo něco takovýho. To mě ani nenapadlo, já jsem nečekala od pánu něco, po tom vztahu, jednou jedinkrát jsem myslím, bych se jako bejvala vdala, v těch dvaadvaceti, když jsem chodila s tím prvním, to jsem ještě byla tak naivní, že o to bych jako stála, ale pak už mě nikdy nenapadlo, že bych se vdávala.”

I.B.: „Řekla byste, že teda ten poslední pětiletý vztah byl nějaký zásadní.”

K2: „*Byl, byl protože do dneška je to se mnou.*”

I.B.: „Jaké byly vaše zkušenosti s komunikací a řešením konfliktů v partnerství?”

K2: „*No, tak ten, ten první Michal se jmenoval, tak tam konflikty, hádala jsem se tak, já se verbálně dokážu dost, no, já nevím, jako nějak vymezovat, a tak jsem se dohadovala, dohadovala, tam to končilo tím, že mě občas zmlátil, to bylo nepříjemný. No, ale zas to nebylo nějaký katastrofální a jinak to taky byla věc, kterou jsem si nějak,*

asi jsem se pak už asi nechtěla moc dohadovat, protože jsem si říkala, aby to neskončilo takhle. Takže jsem asi šla, spíš šla od toho a prostě udělala jsem věci po svých. Asi jsem se nedovolovala moc..”

I.B.: „V těch dalších vztazích?”

K2: „Hm. A s panem doktorem, tam jsem neměla co řešit. On mě vycházel, tak jako. Nevím no, prostě jsem to brala tak, jak to bylo a byla jsem ráda za všechno.”

I.B.: „Takže bysme řekly, že ty další partnerský vztahy, tam už jste se do nějakého většího řešení nepouštěla?”

K2: „Ale jo, jen jsem to dělala, ještě teda ted’ko čtrnáct let s jedním pánem, a ten byl, to bylo takový přiměřený, o pět let starší než já. *Byli jsme spolu čtrnáct let, byl to takovej velice volnej vztah. On měl svůj byt, já jsem měla svůj byt. Bylo to ob roh, takhle jako v ulici a když jsme spolu chtěli být, tak jsme byli a když jsme nechtěli, tak jsme nechtěli. A fungovalo to znamenitě a byla jsem s ním opět, než umřel, takže ale jako tohleto je, prostě. Ten pan profesor umřel, tenhle ten lékař umřel, tenhle ten můj partner taky umřel, tomu bylo šedesát. Poslední tři roky měl rakovinu, takže jsem s ním byla tři roky doma, to už jsme jako, to už ten byt šel pryč a byl teda u mě. Takže jako že bych nebyla schopná vztahu, normálního partnerského intenzivního nějakýho, to si nemyslím, protože když jsem ho pak měla doma, tak mně to vůbec nevadilo, byla jsem ráda.* Jako to by mi šlo, ale musí to být velice volný.”

I.B.: „Že tam nesmí být ten závazek, pevněj?”

K2: „Asi jo.”

I.B.: „Trošku se začneme dotýkat té závislosti. Měl někdo z vašeho okolí, rodina, partneři, příbuzní celkově problém se závislostí?”

K2: „*No já mám pocit, že všichni (smích).* To už jsem říkala v Bohnicích, ne problém tehdy se to tak neřešilo.”

I.B.: „Jako že vedli bohémský život.”

K2: „Jo, dědeček byl voják a alkoholik, před Pánem Bohem, dědeček D., otec můj...

I.B.: „Já vás stopnu, Vy vždycky něco řeknete, co mě hrozně nadchne a potřebuju dovysvětlení. Alkoholik před Pánem Bohem?”

K2: „*Jo, tak on byl legionář (smích) ... válčil a potkal se tam s Haškem, to jsou rodinné historky, ne, ale jinak byl podnikatel na Plzeňsku. No, a on byl takovej ten typ, který přišel do hospody a prostě všechny pozval, dokud měl peníze tak pil a nakupoval a všechno.*”

I.B.: „Takže bohém.”

K2: „*No, a táta ke konci života pil hodně, jeden čas, a to já jsem pila i s nim a potom se dal na prášky, pak do sebe začal cpát všelijaký oblbováky a téměř se přizabil. No, a jinak v práci a takhle známý, nevím o nikom a jako že by s tím měli problémy, že by byli alkoholici, to jako ne, ale pil každý. Tak si vemte v muzeu, já nevím, my jsme polovinu pracovní doby trávili naproti v restauraci u piva, v produkci, tam už bylo pár alkoholiků jako festovních, to jo, to nebylo hezký, ale to já jsem jako tyhle problémy neměla. R., ten pil borovičku taky furt, ale neviděla jsem ho opilýho a takhle to prostě, já nevím, no.*”

I.B.: „Jako že jste se pohybovala v okolí, kde ten alkohol byl prostě standardní.”

K2: „Nebyl absolutně žádný problém.”

I.B.: „Máte pocit, že to užívání, ať už v produkci nebo užívání v tom blízkým kruhu na vás mělo nějaký vliv, že vás to ovlivnilo?”

K2: „*Určitě, tak měla jsem to ráda, bavilo mě to.*”

I.B.: „Bavilo vás to. Přemýšlela jste třeba někdy nad tím, že byste těm lidem nějak pomohla? Tak vy jste říkala, že vlastně vám na tom nepřišlo nic ...”

K2: „*Já jsem to jako nikdy neviděla jako společenský handicap nebo lidskej, naopak mně to přišlo zábavné.*”

I.B.: „Tak ono to vlastně trochu k té umělecké branži patří, nebo tak nějak to tam zapadá.”

K2: „Do určité míry, když potom ty lidi nejsou schopný pracovat, tak to je blbý, jinak to tam je tolerovaný.”

I.B.: „To jsem přesně myslela, že je to tam tolerovaný. Tak jste to dobře pojmenovala. Jak jste se cítila ve vztahu k těmhle lidem?”

K2: „*Byla jsem šťastná, absolutně.* Já jsem v práci, jako nejlíp mi bylo ve výstavnictví, kam jsem potom šla z toho muzea a dělala jsem tam dokumentaristu, takže

jsem sháněla materiály k výstavám a obíhala to a zařizovala a to. Pak asistentku produkce potom, a to jsem byla úplně jako ve svém živlu a ty lidi, právě ty pološílený lidi, všelijaký fotografie, výtvarníky, architekty, řemeslníky prostě z dílen, já jsem to strašně milovala, já jsem měla ráda ten proces, jak vzniká ta výstava, jak se na tom všichni tyhlety lidi, ty profese, dělnický i jako intelektuální, jak se to všechno dá dohromady a jak pak z toho něco je, mně se to strašně líbilo.”

I.B.: „Tak dostáváme se ještě k tomu očekávání, teď je ta hlavní otázka na to. Jestli jste měla někdy dojem, že nesplňujete očekávání svého okolí?”

K2: „*No, z těch rodičů mám jako mindrák doživotní, že jsem neudělala vysokou školu.*”

I.B.: „Jak vám to, nechci použít slovo předhazovali, ale rozumíte.”

K2: „*Nepředhazovali, nepředhazovali, ale vím, že kdybych to udělala, tak bych pro ně byla cennější.*”

I.B.: „Takže se to týkalo hlavně té vysoké školy.”

K2: „Hm.”

I.B.: „A i pro tu mamku?”

K2: „Určitě.”

I.B.: „Snažila jste se to očekávání nějak splnit? Byl to ten důvod, proč jste na tu školu pak šla v závěru.”

K2: „Takhle to nebylo, ne, ne. Takhle to nebylo, já jsem chtěla, my jsme na tom gymnasiu byly skoro samý holky. A všechny šly na vejšku, akorát buď šly na medicínu nebo šly na filozofickou fakultu a my jsme dvě dělaly ještě s kamarádkou na tu FAMU. Já jsem jako chtěla, ale já jsem z toho pak měla takovej strach a takový bobky, že jsem si říkala, že teda, no, a pak jsem zjistila, že jsem to udělala celkem slušně, a pak už jsem prostě opravdu z rozcapenosti ten další rok. Já jsem už nechtěla jít do školy, já jsem začala žít normálně, chodit do práce, měla jsem vztah nějaký a mě už se nechtělo chodit do školy. Říkám, ještě jsem tam odevzdala ty práce, ten druhý rok, ale už jsem nešla k pohovorům.”

I.B.: „Jaký byly následky toho, že jste to očekávání nesplnila?”

K2: „Žádný.”

I.B.: „Ani ty vztahový?”

K2: „*To voni mi to, do tý míry jim na mě nezáleželo, aby mi to předhazovali. Tak seš blbá, no tak seš blbá, no (smích).*”

I.B.: „Zažila jste někdy nějaký nevhodně či nějak ponižující sexální chov...?”

K2: „Ne. *(velmi rychle)* Dál tam máte co?“ *(Smích)*

I.B.: „Dobře. Změnila jste někdy svoje postoje nebo chování podle toho, jak vás vnímalo okolí? A zase ... to okolí jsou různé skupiny.“

K2: „*Tak já si myslím, že člověk se pořád do jistý míry musí přizpůsobovat něčemu, ale je nějaká míra, že jo, tak něčemu se musím přizpůsobovat furt, protože, že jo, kde začíná moje svoboda, končí svoboda druhýho. Člověk se musí pořád přizpůsobovat se, ale je přizpůsobovat se a přizpůsobovat ... no, tak některý názory jako co mám, tak asi nezměním, to si myslím, že jsem stejná, jako když mi bylo osmnáct. No, ale jinak samozřejmě se přizpůsobuju, když musím, no.*”

I.B.: „Vybavíte si třeba nějakou situaci, která vás vedla k té změně toho chování nebo toho postoje?”

K2: „Asi si myslím, že to musí jít zevnitř, že jsem najednou pochopila, že něco dělám blbě a že bude dobrý, že ty okolo mě mají pravdu a že bude dobrý to dělat jinak.”

I.B.: „Vybavíte si třeba nějaké důsledky, ať už pozitivní nebo negativní, které vyvanuly na základě toho, že jste změnila svůj postoj nebo chování vůči něčemu?”

K2: „*Já jsem na sebe například docela jako pyšná, na ten poslední rok tady, protože co jsem se vrátila z těch Bohnic, tak je mi fakt líp a nějak jsem se tam uklidnila a já jsem tam byla po páté, mimochodem. A vždycky jsem to tam jako prolítla, jako, jako, že se nic neděje a odešla jsem na reverz, a teď jsem to poprvé dokončila a poprvé mám pocit, že mě to ne, že by mě to semlelo, o což se snažili, tam to nebylo jednoduchá, když teda je řeč o té změně něčeho, ale mně to něco dalo, ale to jsem si prostě, ale to jsem si prostě zapracovala já sama v sobě na něčem, fakt mně to teda pomohlo.*”

I.B.: „A co vám to dalo?”

K2: „*Sebevědomí. Asi jo, aspoň kapek, já ho moc nemám, ale aspoň trochu sebevědomí, že jsem tím prošla a i to, že jsem tam dokázala čelit tomu tlaku, který tam na mě byl vyvíjen. Ono se jim prostě nelíbilo, jak se chovám a všechno bylo špatně, už*

proto že jsem byla, nic jsem nemyslela doopravdy, nic jsem nedělala opravdu, že bych chtěla, ale všechno jsem dělala proto, abych se mohla vrátit sem.”

I.B.: „Tohle vám říkali oni?”

K2: „Jo, to mi psali. A nenechali mě, tam jsou takový nějaký ty stupně, nějaký ta P1, P2, P3, P4 a nenechali mě udělat víc než P2, čímž jsem teda mohla se víceméně pohybovat všelijak, ale ne jako na ty další, to mě nepustili, ne ať nám tady povídáte, co nám povídáte, vy lžete, vy nám kecáte a tady si myslíte něco jiného. No, takže tam bylo akorát pán na arteterapie, no jo, oni vás chtějí sežrat, ale to se jim nepovedlo. No, tak to je taky, prošla jsem tím, zase pro sebe. Mně je nakonec jedno, jestli mám nějaký Pé nevím jaký, pro mě je důležitý, že jsem se tady uklidnila, že mi je tady dobře, že vylezu ven a že budu v pořádku, tak jak chci.”

I.B.: „Ale je dobře, že jste na sebe pyšná, že jste to zvládla. Nicméně, půjdeme dál. Když jste potřebovala pomoci, měla jste se na koho obrátit ve svém životě?”

K2: „Ne, a *(odmlčí se)*...ne.”

I.B.: „Co vás vedlo k tomu se neobrátit, říct si o tu pomoc, třeba mimo ty rodinný kruhy nebo partnerský/přátelský?”

K2: „*Já jsem vůbec si nedokázala představit, že by se tím někdo zabýval. Styděla jsem se za to, v podstatě, a vůbec jsem si nedokázala představit, že by to někoho zajímalo.*”

I.B.: „Jako ať už třeba s tou závislostí nebo když jste třeba byla venku?”

K2: „Cokoliv, cokoliv.”

I.B.: „Nebo i normálně, že byste někoho zajímala? Jak byste dneska, to je zrovna zajímavý, že se bavíme o tom sebevědomí, jak byste zpětně zhodnotila svoje rozhodnutí, že jste si o tu pomoc neřekla nebo že jste si myslela, že to lidi nezajímá?”

K2: „*No, jak bych to měla hodnotit, no, tehdy jsem to tak jako měla, že jo. A hrozně jsem se styděla, prostě za jakoukoliv chybu nebo za sebe, zkrátka jo.* A dneska už vím, že jako, sice se stydím za leccos, ale už ne tolik, ale už vím, že když je něco hodně blbě, takže už si o tu pomoc řeknu. Už se nestydím tak příšerně, fakt jsem schopná jít sem nebo na tu sociálku a říct, mně je prostě to a to a potřebuju to a to, zkuste s tím něco udělat a to dřív nepřicházelo v úvahu, vůbec. Vůbec.”

I.B.: „A ten blok byl na základě toho ...”

K2: „*Já myslím, že z té rodiny, že jsem nikoho nezajímala.*”

I.B: Že jste to měla takhle vžité “

K2: „Hm.”

I.B.: „Vybavujete si vaši první zkušenost, Vy jste teda měla závislost na alkoholu, že jo. Vybavujete si vaši první zkušenost s návykovou látkou? S jakoukoliv.”

K2: „*To bylo asi s nějaký pitím asi, já nevím. První zkušenost, asi když jsem dopíjela na Silvestra pivo, když mi bylo nějakých deset, jedenáct.* To jsem se asi trochu přito, ale to je všechno. Já jsem nic nevyváděla. Já jsem nechodila tancovat, já jsem nechodila na diskotéky, já jsem nežila jako marně, já jsem prostě gymnázium strávila v kině nebo v knihovně nebo jsem se učila. Já jsem nechodila, v životě jsem nebyla na nějaký zábavě mezi pubertákama, pro mě to bylo absolutně pod úroveň.” (*hrdý smích*)

I.B.: „A nějaká první větší zkušenost, kde to bylo a kdy?”

K2: „S pitím? Možná až tak někdy v tom stavu s tím Michalem v těch dvaceti, dvaadvaceti nebo tak nějak, tak jsme někdy pili hodně, celou noc, nebo tak nějak. Ale to bylo takový...no.”

I.B.: „Vy máte zkušenost jenom s alkoholem nebo i s nějakýma jinýma?”

K2: „Jen s alkoholem.”

I.B.: „Tady mám otázku, kdo vám to prvně nabídnul, což můžeme teda ...”

K2: „Asi sama.”

I.B.: „Asi sama na Silvestra.”

K2: „No.“ (*smích*)

I.B.: „Když bysme vzali až tu dospěláckou část, když jste už teda pila, ať už ze zábavy nebo nějak společensky. Jaké pocity to ve vás vyvolávalo?”

K2: „No, já jsem velice brzo, to jsem říkala i v Bohnicích, já jsem se naučila, protože jsem měla furt ten strach ze všeho, nejistotu a já jsem, prostě třeba v té po maturitě hnedka jsem šla do redakce Světový literatury dělat sekretářku, tam byla jednou za měsíc redakční rada. *A teď tam přišli zase překladatelé, výtvarníci a tohle, sedělo tam dvanáct páprďů, nějakých zasloužitelných a já jim měla vařit kafe a čajíček. Mně se klepaly ruce, nepředstavitelným způsobem, tak třeba to si pamatuju, tam jsem si*

opravdu ráno koupila sedmičku červenýho, kopla jsem do sebe čtyři deci, aby se mi neklepaly a byla jsem celkem příjemná a klidná. Tak takhle jsem se potom léta letoucí víceméně v práci a kvůli práci, když jsem měla před sebou jakýkoliv takovýhle nějaký tyhle akce, tak jsem to pití praktikovala.”

I.B.: „Mám tady otázku, co vás vedlo k tomu, že jste pokračovala v užívání. Dá se teda říct, že přes tu práci nebo kdybyste se nad tím zamyslela, co k tomu teda vedlo?”

K2: „Ne, pak už asi ne, pak už jsem se netrásla před něčím, protože jsem se tomu, už jsem neměla v práci takovýhle tlaky. *Já vím, co potom je, byla jsem na mateřský třeba, že jo, tu leckdo říká, že ženská na mateřský, že to je jako nebezpečný, tak to taky vím, že občas, když jsem byla hodně, hodně unavená a otrávená a osamělé, protože jsem byla v podstatě svobodná matka, takže já jsem byla s holkou pořád sama, tak jsem taky se napila. No, a já si myslím, že jako každé, že to nebylo, ale to nebylo s žádnýma šílenýma následkama, to prostě jsem si dala dvě, čtyři deci a dobrý.”*

I.B.: „Jak se teda dál vyvíjelo vaše pití, když začneme od té redakce, kde jste si dala, třeba aby se vám neklepaly ruce.”

K2: „Pořád takhle, no, čím se to ještě mohlo utvrdit bylo, že když mi bylo dvaadváct, tak jsem, holce už bylo asi šestnáct, asi? Prodala jsem dům v Braníku, přestěhovala jsem se do centra a v Hradební jsem vzala jako OSVČ hospodu, malinkou. Malinkou hospůdku na Hradební, tu jsme měli nebo já jsem ji měla, protože to bylo všechno na mě, ale pomáhal mi s tím ten partner, tehdejší a to jsem tak jako tři roky stála za výčepem, tak jako.”

I.B.: „Co se stalo, to mě zajímá, za změny, že z poměrně uměleckého prostředí jste stála za barem?”

K2: „To já už jsem před tím, já jsem jako tak, ono taky tak šel jednak můj věk, jednak společenský vývoj, protože ty profese, to, *co já jsem mohla dělat, když jsem byla mladá, tak už dneska dělat nemůžu. Za prvé, bez vzdělání není nikdo zvědavej, za druhý neumím nové technologie, no, a jsem stará už, že jo. Jako ono ve dvaceti, v roce osmdesát, jsem s gymplem mohla dělat kde co, ale v padesáti s gymplem už jsem mohla dělat tak akorát hospodskou.”*

I.B.: „Ale vás to bavilo ta práce v tomhle uměleckém světě?”

K2: „To mě velmi bavilo. To mě baví dodneška, já to mám ráda, pořád jsem schopná si něco napsat, napsat pohádku nebo si namalovat obrázek, kreslím si tady docela fest. Na to mě přivedl taky H. v tom blázinci, najednou jsem zjistila, že já jsem teda kreslila od dětství jako a to zase tehdy ještě uvažovali, že bych šla na UMPRUM. No, tak to jako ne, takže jsem FAMU. Tak si kreslím, teďka zase, když je mi ouvej, tak začnu kreslit a úplně se dostanu pryč, tady z toho všeho.”

I.B.: „Kdo byl H., kdo vás přivedl k malování?”

K2: „Byl v Bohnicích, arteterapeut.”

I.B.: „Aha, aha.”

K2: „Oblíbený H. *(romantický smích a zároveň se začne upravovat)*.”

I.B.: „Jaké to bylo, vlastně to zjištění, že ... jak to říct vlastně, že vy už nezapadáte do standardů umělecké branže?”

K2: „Já jsem se tam nikdy nehrnula, já jsem nikdy, já jsem byla vždycky vocas nějakéj někde, ale pohybovala jsem se v té společnosti a měla jsem to ráda. Nikdy jsem se nepovažovala za žádného umělce, ale byla jsem ráda v té společnosti.“

I.B.: „Mám tady otázku, jaké typy látek jste začala užívat postupně, takže u vás to byl teda alkohol, ale můžu se vlastně zeptat, jestli jste někdy z toho, vy jste říkala to víno, červený, přepla někdy třeba do tvrdého.”

K2: „*No, přepla, přepla, ale nejenom tak jako v mládí jsem to, ale to je spíš. Já nevím, čím to je. Pili jsme hodně víno, vlastně jenom víno a kdy jsem přepla. Já nevím, asi po tom, co umřel doktor. Před těmi dvaceti lety.*”

I.B.: „To byl ten pětiletý vztah?”

K2: „No, to byl ten. No no. *Ale to prostě proto, prostě protože předtím jsem pila v práci, kde to pití nebylo tabu, tam se mohlo prostě, tam jsme ráno přišli, že jo a někdo řekl, tak co, posnídáme a šli jsme pro láhev červeného vína. Každý jsme si dali dvě deci a měli jsme v šuplíku decku a nic se nedělo, jo. Nebylo to, tam se prostě mohlo pít, přišel někdo, že jo, přinesl něco, chlapi přišli, výtvarníci, přinesli flašku, to tam jelo normálně, ale jakmile jsem přišla do práce, kde to jaksi bylo zakázané, tak jsem začala, když jsem se teda chtěla napít, což nebylo nutný, nebylo to furt, tak jsem se uchylovala k té placatka toho tvrdého alkoholu, protože ta se dá schovat. To je jednoduchý.*”

I.B.: „A vy jste jako pila i v práci, pak teda i v té další.”

K2: „Jo.”

I.B.: „Zas mě napadá, jako reagoval na to někdy někdo, nevšimli si toho?”

K2: „Ne, ne. Nepoznali to na mě. Nepoznali to na mě a ještě teď, v těch Bohnicích, mě říkali, na vás to není vidět. Tak asi to na mně bylo někdy vidět, ale ...”

I.B.: „Jako že na vás není vidět ta zkušenost?”

K2: „No.”

I.B.: „Jo, to musím jako odsouhlasit, to jo. Jak se měnily ty vaše návyky a potřeby v souvislosti s tím alkoholem?”

K2: „Nevím, no tak, podle toho jak jsem, já nevím, někdy jsem pila a někdy ne. Já jsem jako ne že bych to do sebe, někdy jsem pila víc, někdy méně. Někdy jsem, já nevím, tři, čtyři měsíce jsem se toho ani nedotkla nebo jsem pila maličko, já si stejně myslím, že to nemá až takovej nějaký, nevím.”

I.B.: „Tam spíš jde o to, jestli jste někdy měla pak nějaký fyzický projevy po tom alkoholu nebo já nevím, delirium, že jste se třeba klepala.”

K2: „*Měla jsem, no, ale to bylo až teď ty poslední roky. Co jsem žila podle toho, čím hůř, tím líp. Měla jsem všechno, měla jsem všechno. Delirium jsem neměla nikdy, to ne, ale abst'áky ošklivý.*”

I.B.: „Jaké důsledky mělo to užívání, jako to každodenní užívání na váš život?”

K2: „*Nenáviděla jsem se za to, to určitě. No, a, ale tak já jsem s tím byla sama. Já jsem tím, myslím si, obtěžovala více méně jenom sebe, protože v těch letech opravdu jsem byla sama, takže jsem si to, nikdo nebyl kolem okolo mě. Byla ta dcera, která se se mnou teda nechtěla stýkat. Tvrdí, že kvůli tomu alkoholu, já si myslím, že to nebylo zdaleka jen kvůli tomu, protože teď jsem v pořádku a stejně se se mnou moc nekamarádí, ale to je jedno. Ale já jsem s tím byla sama, takže já jsem si ubližovala sama, aspoň doufám.* Následky to mělo v práci, protože jsem nikde nevydržela déle než tři měsíce, protože jsem odtamtud vypadla, protože jsem se tam neuhlídala, něco jsem vyvedla. *A jako já jsem na sebe moc přísná, když už teda jako jsem zhřešila, tak jsem ty výčitky, oni jsou strašný, to už je taky něco, co nechci mít.*”

I.B.: „Říkáte, něco jsem vyvedla v práci, co to bylo?”

K2: „No, nepřišla jsem tam třeba, to úplně stačí.”

I.B.: „To jo, to stačí. A ten vztah s tou dcerou, ten je teda, ona teda říká, že s vámi nemluví kvůli tomu ...”

K2: „...ale ona se mnou mluví. Normálně, já jsem za ní byla, už vnoučátka jsem viděla, všechno tohle, ale ona nemá, neprojevuje jako, je daleko. *Netouží po mně a já, jako já se jako nechci vnucovat zas, protože mám jí za zlé poněkud, že těch pět let, když jsem takhle lítala, že ani náhodou se o mě nezajímala, což si myslím, že by mohla, ale fakt je, že za tu dobu se jí tedy rozpadly dva vztahy a porodila tři děti.* Takže si myslím, že měla co dělat taky.“

I.B.: „Co jste konkrétně hledala v tom alkoholu?”

K2: „Co bych tam měla hledat? *(odmlčení)* Radost. Klid na chvilku. Příjemný pocit, nic jiného. Úlevu asi nějakou. Bylo to krásný *(rozněžněle)*.”

I.B.: „Od čeho?”

K2: „*Od momentální situace nějaký, proč se člověk napije, no, protože si chce odfrknout, ale jako neviděla, pořád se říká, že tím někdo řeší něco, nikdy mě napadlo, že bych tím měla něco řešit, to je blbost, ale takový chvilkový únik.*”

I.B.: „Jakou potřebu vám ten alkohol pomáhal naplnit?”

K2: „*Uklidnila jsem se, přestala jsem se bát, hlavně ten strach, měla jsem sebedůvěru, říkala jsem si, ty za to stojíš, žádný tlak. Co mi zbývalo, nikoho jsem neměla (odmlčí se, opře se a zakloní hlavu). Prostě jsem myslela, že můžu dýchat, že na mě nikdo pořád netlačí, jaká být partnerka a matka a jaká třeba zaměstnankyně, že jo. I když to mi nešlo i tak (smích).*”

I.B.: „Čeho jste se bála?”

K2: „*Všeho, světa, lidí, se vám v hlavě začne motat. Smrti, života, všeho.*”

I.B.: „Jak jste se cítila, když ten alkohol pominul.”

K2: „No, tak když ho nebylo moc, když to bylo normální, tak normálně, tak to bylo fajn. No, a když se člověk měl kocovinu nebo absták potom, tak je to příšerný, že jo. *Výčitky svědomí, psychicky špatně, fyzicky špatně. To jsou ošklivé stavy, to každé ví (chytí se za pusku a předvádí gesta zvracení). Hnus.*”

I.B.: „To je pravda. Kdy přišel ten zlom a přišla jste o bydlení?”

K2: „No, přišla jsem o bydlení, já jsem měla v té Hradební, tam jsme měli byt, to bylo asi 250 m nebo kolik, prvorepublikový byt, půlka se pronajímala, v půlce jsme bydleli s dcerou a později s tím partnerem. No, a když on umřel, tak já jsem jako věděla, že tam ani nechci být, ani nemůžu, protože pronájem byl 22 tisíc, což bylo v podstatě směšné za tu plochu a za tu lokalitu, ale já jsem to jako už nechtěla a tak odtamtud jsem se odstěhovala, sehnala jsem si garsonku v Břevnově, tam jsem měla problémy to zaplatit a takže jsem tam dlužila dva nájemy, měla jsem práci, byla jsem tam asi tři čtvrtě roku, to jsem se tam teda dlouho těžko přesunula, nedělala mi to dobře. V té Hradební jsem přece jenom byla čtrnáct let, byla jsem tam zvyklá. Ted' ten Michal umřel, holka se odstěhovala z Prahy a zůstala jsem sama úplně. A to jsem si představovala ten Břevnov, snažila jsem se, snažila jsem se a podle mého názoru, co jsem mohla, nicméně jsem dlužila dva nájemy a pán, on mi vyměnil zámek a já šla a vůbec jsem nevěděla co a jak. Já, která jsem celý život bydlela v baráku nebo v tamtom velkém bytě a neměla jsem s tím žádný problémy a v životě by mě nenapadlo, že mi někdo něco takového udělá.”

I.B.: „Jak jste na to reagovala?”

K2: „Koupila jsem si čtyři piva *(hlasitý smích)*.”

I.B.: „A pomohlo to?”

K2: „No, joo *(smích a poté se odmlčí)*, a pak jsem tak nějak spala všelijak, jak se dalo, a pak mi pomohli lidé na lodi, tak mě navezli na nějaké tyhle instituce, takže jsem se dostala až sem.”

I.B.: „Jak se změnil život po ztrátě toho bydlení?”

K2: „Já nevím, to nevím ještě, já jsem ještě. Ted' jsem se setkala se spolužačkama z gymplu, po delší době nějakýma. A přemýšlím, jedna se třeba vrátila z Mnichova, kde žila třicet let a vychovala tam děti a vrátila se ted' zpátky a tak jsme si říkaly, kde jsme byly a kde jsme. A já, já nevím, já vím, že když jsem z toho Břevnova, když mě to tam takhle, nechala jsem tam kočku a prostě všechno, nábytek, kuchyň zařízenou, knížky, fotky, obrázky, všechno. Zůstal tam celý můj život, který jsem si přestěhovala, nejdřív z toho baráku. *Ono jak se to jako zmenšuje, jo. Nejdřív barák, pak ten byt v Hradební, tam jsem šla dobrovolně a ráda, protože už jsem nechtěla být doma, a pak teda ta garsonka, kam jsem nacpala všechno, co mi zbylo a ještě o to jsem úplně přišla a vylítla ven jen v tom, co jsem měla na sobě. Tak, co to se mnou udělalo? No, zase měla jsem ty první roky hrozný strach ze všeho. To, co mě okolo mě, jako svět nepřátelskej,*

cizí, mně z toho bylo děsně, to jsem taky překonávala tím pitím, ten strach. Moc jsem nevěděla, co já jsem tomu v podstatě moc nerozuměla tomu, co se stalo a do teďka mě to nějak, nevím. Moje minulost, moje předešlý životy a to, co je teď, já nevím, já nevím, jak to souvisí a co s tím. Nevím, nevím jestli se to přetrhlo nebo to pokračuje. Jak jsem jako s chutí klesala tak hluboko, že sem opravdu, že mi opravdu bylo všechno jedno. Ted' už mi to jedno není, ale těžko se někdy vrátím nebo možná jo, tam kde jsem byla. Takhle asi, když odejde tolik lidí okolo, tak najednou proč? Co já? Měla jsem řekněme tři partnery, dlouhodobý, všichni umřeli. Měla jsem jedny rodiče, oba umřeli. Ten svět se strašně cvrknul nějak a já jsem v něm víceméně sama, prostě tu holku, to vím, na tu myslím, to vím, že jí mám jako. Ona si jako jede sama pro sebe to jako, že by pro mě byla něco ochotná udělat, to nepřichází v úvahu. Já nevím, kde jsem momentálně, akorát vím, že sem tři roky před důchodem a nevím, kde budu bydlet. Víc toho nevím."

I.B.: „Já myslím, že sama nejste. Víím, že je to takový klišé, ale kdyby se něco dělo, tak minimálně na to popovídání tady někdo je.“

K2: „Vím, že existují instituce (smích). To už vím, no.“

I.B.: „Cítila jste se někdy limitovaná jako žena, jestli jste někdy pocítila něco jako žena, že jste byla znevýhodněná?“

K2: „Nooo ...“

I.B.: „Nebo ve vašem případě použiju slovo jako stigmatizovaná.“

K2: „Jo, tak to jo. To můžu říct jedině to, jinak si myslím, být ženská je fajn, akorát tatínek chtěl mít syna, mně říkal Honzo, musela jsem s ní do noci opravovat auto v garáži, ale zas jsem se naučila jako dělat rukama, on byl šikovnej. No, a pak naposledy to už vím, že jsme se někde byli koupat a on mě najednou říká, co je to nadhodnota (smích) a já jsem mu řekla, co blbneš. A řekla jsem mu, co je to nadhodnota. A on říká: Ty nejsi blbá, ty jsi měla být kluk, takže tohle to asi jo opravdu. On pro něj, zase pro toho otce, on si vybíral blbé ženy, vybral si obě ženy blbé a myslím si, že s chytrých ženských měl docela vítr. Jenomže zase potom zjistil, že ty blbé ženy ho velice rychle přestanou bavit, takže on měl těžký život.“

Já jsem jako taky nikdy nesklidila moc lásky od svých dvou maminek. Od macešky i od matky, protože já jsem byla jedina schopná se bavit, jednat s ním, pít a jednak se s ním bavit, o čem chtěl on. On aby to měla jednoduché, tak si vybíral hodné a blbé

manželky. Takže stigmatizovaná ano, ale on to zase myslel vážně. Tak když mi něco nešlo těma rukama, tak mě praštil, že jsem neschopná, tak to jsem si taky zažila svý. Ale že chtěl mít kluka a že kouká, že jo, tatínkové mají holčičku strašně jí milujou, jeho to v životě ani nenapadlo, on prostě chtěl kluka, protože se řídil heslem, že má postavit barák, zasadit strom a zplodit syna. Postavil strom, barák postavil, syna zplodil nakonec taky. Já vůči tomu D., necítím vůči němu nějaký todle. ***Já jsem vždycky věděla, že budeme oba stejný chudáci, taky že jo.***”

I.B.: „D. je ten nevlastní bratr?”

K2: „*Ano. Takže jedině od toho táty, že chtěl mít kluka a ještě spisovatele a že jsem holčička, ale jinak jsem to nepoznala jako od lidí. A někdy limitem v pití. Byť v tom jsem dobrá i na chlapa (hrdý smích).*”

I.B.: „Jaký to mělo důsledky, napadají vás nějaký důsledky, jako té stigmatizace?”

K2: „*Že jsem se snažila, strašně moc pracovat, všechno umět, že prostě pro mě nebylo nikdy nic těžkýho, když nějaký ženský řekne vem tohle nebo vem lopatu nebo rejč, vytapetuj byt, vymaluje nebo tohleto, to všechno jsem dělala naprosto samozřejmě, zvládla jsem to.*”

I.B.: „A ocenil to ten táta, tu vaši snahu?”

K2: „*Já myslím, že se mu to líbilo, nevím, co by mi řekl, kdybych to neudělala, jakože se nesnažila. To by už možná se mnou skončil úplně (hlasitý smích).*”

I.B.: „A zároveň vám někdy řekl, že jste neschopná, jak jste říkala?”

K2: „*No, tak jako když to jsem byla malá, tak to ho štvalo, když mi něco nešlo, ale pak už ne, pak si docela myslím, že byl spokojenej.*”

I.B.: „Poslední otázka, napadá vás, jaká pomoc by se ženám bez domova měla více nabídnout, jestli tady podle vás chybí nějaký konkrétní služba, ryze pro ženy bez domova?”

K2: „No, jak to tady vidím, tak bych řekla, že nevím, jak jsem na to jako já, ale vím, že docela dobře, ale je tu tady mnohem víc lidí, který si myslím by tu psychiatrickou pomoc potřebovali daleko víc. To, já si myslím, že jsem na tom ještě dobře, se vším. Fakt, já vím, že těch psychiatrů je jako málo. Ne psychology, ale psychiatr vyloženě, jako lékařkou péči vyloženě. To už není na psychologa, to už je na psychiatra leckdy.”

I.B.: „Říkáte, že psychologa ne, ale psychiatrickou péči.“

K2: „*Pro ty hodně nemocný jo, ale víte co, všeobecně si ty ženský nemají s kým povídat a jsou samy v hlavě. A to je bordel. (Dá důraz na písmeno R a máchá rukou a směje se). Jsou ztracený, a když je nikdo neposlouchá a ještě si myslí, že jsou to neschopní blázni, tak jsou na tom blbě. Takže psychiatrů je málo a těch psychologů taky.*“

I.B.: „Nebo neznají tu síť.“

K2: „*Nebo se bojí, nebo se hlavně styděl si o to říct. Bojey a styděl. A já si myslím, že jsem se tohohle fakt jako zbavila.*“

I.B.: „Takže říkáte duševní péče?“

K2: „Že když na mě tady paní K. vyštěkne: No s nějakou alkoholičkou se tady bavít nebudu, když po ní zrovna uklízím zvratky (*smích*), tak sem jí řekla, hele víš, co mi můžeš, jo, prostě. Víím, že mi chce ublížit a je mi to, ne, to. Vůbec mě to nezasáhne, protože víím. Víím, co jsem. Víím, že to tady každý ví a kašlu na to.“

I.B.: „Vy jste to teda řekla, ale považujete, že ty největší překážky, proč si o tu pomoc neřeknou nebo prostě jí nevyhledají, může být ten strach a stud?“

K2: „*No, na jedný straně, na druhý straně neznalost jako asi věcí, jo. A málo jich je zadarmo a kde na to ty ženský mají brát.*“

I.B.: „Jaký změny byste doporučila?“

K2: „*To mě nenapadá, rozšířit asi ty služby nějak, aby toho bylo víc a lepší.*“

I.B.: „Jsme na konci, super, děkuju moc. Bylo to skvělý.“

K2 – shrnutí

1. Prožitky z dětství a dospívání

K2 popisuje své dětství a dospívání jako období emocionální prázdnoty. Vnímala se jako „přehlížené dítě“, které bylo nežádoucí a v rodině navíc. Tento pocit absence zájmu a citové podpory se u ní objevil už v raném věku, když si uvědomovala, že je přítomna, ale rodiče ji nevnímají jako důležitou součást rodinného života. Popsala vztahy s rodiči jako vztahy, ve kterých existovalo jen málo skutečné interakce. Tento prožitek izolace

a nevnímání ze strany rodičů ji poznamenal a vedl k pocitům nejistoty a nízkého sebevědomí, které se odrazily i v jejím dalším životě.

2. Zkušenost a vnímání rodinných vztahů

K2 popisuje své rodiče jako dva jednotlivce, kteří žili odděleně od ní i od sebe navzájem, což v ní vyvolalo pocit odcizení a emocionálního odpojení. K2 vnímala otce jako autoritativního a despotického, což se stalo klíčovým faktorem, který ovlivnil její vnímání autorit a očekávání. Její vztah k otci byl ambivalentní – obdivovala ho, ale zároveň ji trápilo, že k ní přistupoval s určitým despektem. Matku vnímala jako chladnou a emocionálně vzdálenou, což v ní prohloubilo pocit, že není dostatečně podporovaná.

3. Postoj k vlastním schopnostem a identity

K2 otevřeně popisuje nedostatek sebevědomí, které vnímá jako důsledek rodinné dynamiky. Absence pozitivního zájmu o její osobu vedla k pocitu nejistoty a sebedoceňování. K2 přiznává, že dlouhodobě zápasila s pocitem vlastní hodnoty a tento zápas ji doprovázel i v dospělosti, kde se setkala s vlastními limity a pochybnostmi o sobě. Tento postoj je obzvláště zřetelný v jejích partnerských vztazích, kde si vyhledávala výrazně starší muže, ke kterým vzhlížela a v nichž hledala oporu a bezpečí.

4. Přístup k partnerským vztahům

Partnerské vztahy popisuje jako komplikované, ale z části plné významu a smyslu. Vztahy s výrazně staršími muži přisuzuje svému fixovanému vztahu s otcem, kdy hledala jakousi náhradu za otcovskou autoritu. Tyto vztahy pro ni znamenaly nejen citové pouto, ale také prostředí, kde mohla být vnímána jako cenná a zajímavá osoba. Její vnímání vztahů bylo ovlivněno potřebou bezpečí a stabilního prostředí, ale zároveň přiznává, že nikdy necítila potřebu mít konvenční rodinný život.

5. Prožitek a vnímání alkoholu

K2 popisuje alkohol jako prostředek úlevy a způsob, jakým čelila pocitům nejistoty a strachu, které ji pronásledovaly od mládí. Vnímala alkohol jako způsob, jak získat pocit jistoty a klidu. Z jejího vyprávění vyplývá, že alkohol pro ni představoval prostředek úniku z přítomnosti a uvolnění od tíživých emocí, což jí umožnilo zapomenout na svůj trvalý strach a pocity izolace. Z dlouhodobého hlediska však alkohol zhoršil její

pracovní i osobní život, což u ní vyvolávalo smíšené pocity: úlevu v krátkodobém horizontu a následně pocity viny a nenávisti k sobě samé.

6. Zážitek sociálního vyloučení a stigmatizace

K2 popisuje zkušenosti spojené se sociálním vyloučením a stigmatizací kvůli své závislosti na alkoholu a pozdější ztrátě bydlení. Cítila se znevýhodněná a stigmatizovaná, zejména v rámci svého vztahu s otcem, který v ní viděl spíše syna než dceru. K2 reflektuje, že celý život měla pocit, že nedokáže splnit očekávání svého otce, a přestože se snažila, nikdy nebyla plně oceněna. Tato zkušenost ovlivnila její pohled na svět i sebe samu a vedla k tomu, že v dospělosti měla pocit, že si nezaslouží pomoc nebo podporu, což prohlubovalo její izolaci.

7. Zkušenost se sociální podporou a bariéry při hledání pomoci

K2 reflektuje, že jedním z největších bloků, které jí bránily hledat pomoc, byl pocit studu a nedostatečnosti. Pocit, že není dostatečně cenná, aby jí někdo pomohl, vedl k tomu, že dlouho bojovala se svými problémy sama, bez podpory. Teprve nedávno začala chápat, že si může o pomoc říct, a byť to pro ni bylo těžké, postupně překonala některé z těchto bariér. Přesto uvádí, že přístup k psychiatrii a sociálním službám je pro ženy jako ona omezený, což přisuzuje stigmatizaci a finančním překážkám.

V analýze rozhovoru s K2 se výrazně odráží její celoživotní boj se sebepřijetím, nalezením vlastní hodnoty a touha po porozumění a přijetí. Tyto zkušenosti se silně promítají do jejího pohledu na vlastní identitu a způsobu, jakým interpretuje své prožitky. K2 popisuje vnitřní konflikt mezi vlastní touhou po přijetí a realitou, ve které se cítila dlouhodobě přehlížena a nepochopena.

Klientka 3

Klientka usedá na křeslo a silně si otírá kolena. Ujišťuji ji, že nemusí, že je to v pořádku a není třeba být nervózní. Klientka opakuje pravidla anonymizace a ujišťuje se, že nebude podle rozhovoru identifikovatelná. Opakuji jí, že pokud nechce, rozhovor není povinný a zároveň zde bude zaznamenáno to, co sama řekne, takže není možné klientku nějak dohledat. Všímám si, že si začíná praskat gumičku o ruku, a tak se jí znovu ptám, zda chce rozhovor podstoupit. Souhlasí a sděluje, že je to proto, že takový rozhovor nikdy nedělala a tak nevěděla, co má čekat a zároveň chce, aby se o tom mohla naučit mluvit. Začínáme.

I.B.: „Já zapínám nahrávání a vy jste byla seznámena s obsahem, strukturou a náplní této práce, byla jste seznámena s tím, jak s daty bude nakládáno a teď mi jenom řekněte, jestli souhlasíte s nahráváním.”

K3: „Ano, souhlasím.”

I.B.: „Jaké jste měla dětství a dospívání v kontextu i se školou dohromady myšleno?”

K3: „No, dětství jsem měla, jak se to vezme. Takže zvláště, když teda žila babička, tak jsem ho měla super, vodila mě do školky, ze školky, protože máma nemohla, že jo.”

I.B.: „Proč máma nemohla?”

K3: „*Protože je alkoholik, takže mě zanedbávala moje máma.* Babička se o mě starala, ve školce jsem byla hravá. Měla jsem třešničku jako obrázek, takže jsem byla i ráda mezi dětma, pak když jsem nastoupila do 1. třídy, tak to bylo takový, že jsem si furt hrála, tak mě nechala paní učitelka propadnout, že si to zopakuju na ten další rok, takže jsem vyšla jakoby osmičku a ne devítku. No, a ve škole to bylo super, jako ze začátku byla šikana. Mě šikanovali, takže jsem si šla stěžovat, pak se to teda už neopakovalo.”

I.B.: „Za co jste byla šikanovaná?”

K3: „Eee, nevím (*dlouhé zamyšlení a začne klepat nohou o podlahu*), *z ničeho nic to prostě byly takový cikánský děti, prostě, a měly nějaký nervy, tam mi strkali hlavu do záchoda, to byla katastrofa.* Tak tam babička vlítla, vynadala jim, a tak byl klid. Druhej stupeň, to už bylo o něco lepší, to si na mě nikdo nedovoloval. To jsem chodila už do jiný školy, ale doma to bylo těžký. *Já místo abych se soustředila na školu, tak já jsem de facto řešila věci doma. Místo mámy. Takže jsem hlídala ségry, vařila jsem jim,*

uklízela jsem jim, takže to bylo takový divný a ještě k tomu jsem dostávala od táty, takže mě týral, de facto.”

I.B.: „Jako že vás táta bil?”

K3: „*Ano, táta mě prostě bil. Já nevím, čapnul kabel od rádia a začal do mě švihat hlava nehlava. Takže to bylo zase jako týrání doma.*”

I.B.: „A bylo to jako, ne, že by fyzický tresty měly být odůvodnitelný, ale bylo to když jste něco udělala... nebo?”

K3: „*Právě, že ne, podle nálady. Máma se opila, něco mu řekla, no, a on přišel a začal do mě mlátit. Já měla zlámaný žebra, ruce, prostě všechno.*”

I.B.: „A takhle bil jen vás, nebo i sourozence?”

K3: „*No právě, že byl jenom mě. No, a těžko jsem se s tím srovnávala. Protože jsem de facto pomáhala mámě se vším. A pak když mi padlo těch osmnáct, tak mě vyhodili z bytu. Den před Vánocema, zmlácenou, že jo.* Tak jsem jela k babičce a no, prostě jsem jela k babičce a ta přijela k nám domů a zbila jak mámu, tak tátu. Prostě jim dala facku, že jako co si to dovolujou mě mlátit a takhle. Tak jsem byla u babičky, u babičky jsem měla všechno, na co jsem si ukázala, tak jsem měla. Do školy jsem chodila, jak jsem měla. Chodila jsem i na učňák, ten jsem teda nedokončila, pánskou švadlenu, což je teda škoda, ale radši jsem se starala o babičku, když už byla tehdy nemocná. No, a začala jsem kouřit v osmnácti, když jsem šla na učňák, babička to teda věděla. Takže jako dobrý, tak si kuř, hlavně, že nefetuješ.”

I.B.: „Ještě se vás jenom doptám. Rozumím tomu, že kamarády jste měla. To, co jste říkala, tak to tak působilo. Vybavíte si ze školy nějaké situace, který na vás měly obzvlášť velký vliv, jestli to byla ta šikana nebo nějaký podobný situace, u kterých víte, že vás nějakým způsobem třeba zformovaly? Na kterou myslíte nebo na vás měla vliv?”

K3: „*Spíš ta šikana, no, kolikrát si vzpomenu, na to proč jsem byla šikanovaná zrovna já? Když jsem nikomu nic nedělala, když jsem byla taková ta myška v koutě, že jo. Takže nevím, je to pro mě takový zvláštní všechno.*”

I.B.: „A jaký aktivity jste v tom období ráda dělala ve volném čase, jestli jste měla nějaký koníčky?”

K3: „jezdila jsem na kole, četla jsem, chodila jsem na procházky do přírody, chodila jsem i vypomáhat do útulku venčit psy, takže miluju pejsky. Chodila jsem na koupaliště,

třeba jsme se sešli s kamarádama a šli na chvíli na diskotéku, nebo tak. Takže já jsem de facto měla dobrý dětství, v té pubertě, na tohle jo.”

I.B.: „Jaký jste měla vztah s rodiči?”

K3: „*No, vztah s rodiči. Neměla jsem dobrý vztah s rodiči, protože mi do očí bylo řečeno, že mě nechtěli, že jsem černá ovce rodiny.* Docela to zbolelo, protože jsem hodně pomáhala mámě a nemají vůbec zájem jako. *Já jsem se snažila prostě všechno, aby jsme spolu vycházeli a nemá to cenu.*”

I.B.: „Řekla byste, že ten vztah byl s oběma stejný? Říkáte, že byl nedobrý ten vztah.”

K3: „S oběma.”

I.B.: „Jak často jste spolu trávili čas?”

K3: „Právě že *vůbec.*”

I.B.: „Takže nějaký aktivity společný?”

K3: „*Ne, to nepřicházelo v úvahu, já když jsem řekla, půjdeme se někam třeba projít, jako ne, vůbec, radši seděli doma a dělali svoje věci.*”

I.B.: „Cítila jste se s rodiči v bezpečí a milovaná?”

K3: „*Ne.*”

I.B.: „Vysvětlujete si to, čím to?”

K3: „No, nevím, že toho na mámu asi bylo moc, tři děti. Já jsem byla mezi prvníma, takže si myslím, že, no (*odmlčí se*). *Já jsem ani nepoznala tu rodičovskou lásku, já nevím, co to bylo pohlazení, objetí, nic.* Já jsem od nich dostávala od prarodičů, takže netuším.”

I.B.: „Když jste třeba měla nějaký průšvih nebo nějaké problémy, jak na to ti rodiče reagovali?”

K3: „*(povzdech) vulgárně, že jsem kráva, že jsem nevychovaná, že jsem se nepovedla a že v životě stejně nikdy nic nedokážu.* Já jsem jim řekla, že radši půjdu za babičkou a dědou, že to vyřešíme s prarodičema, protože s nima to nemělo cenu.”

I.B.: „Takže nějaký pochopení nebo tak?”

K3: „Neměli, vůbec.”

I.B.: „Jaký vztah měli ty rodiče mezi sebou?”

K3: „*No, občas se hádali. To vím stoprocentně, že se hádali, protože jsme měli pokoj hned vedle nich. Ale táta de facto nadával na mámu, že pije, ať se jde léčit, ale prostě nešla. A pak ho úplně máma změnila tátou, to byl takovej ten, on byl doslova takovej fotr, takže jako oni si vybíjeli nervy na mně. Máma měla nervy, vybila si to na mně. Táta měl nervy, vybil si to na mně. To bylo takový složitý, no.*”

I.B.: „Takže jestli byste měla říct, že byli klidní a podporující nebo měli častý konflikty, tak asi teda měli častý konflikty.”

K3: „Hm. Furt.”

I.B.: „Jak vás jejich vztah ovlivňoval v tom dětství?”

K3: „*Ovlivňoval mě hodně, protože když se někdo hádá, tak jsem hned lehla pod postel a měla jsem strach. Takže mě ovlivnili de facto život hodně. Prostě když člověk ví, že stojí za hovno a ještě, že mu to připomínají rodiče, tak je to na prd.*”

I.B.: „Měli to třeba i vaši sourozenci?”

K3: „Právě, že ne.”

I.B.: „Mluvili s vámi někdy o tom jejich vztahu, jako proč se hádají, že máma pije nebo nepije? Řešili jste to takhle spolu?”

K3: „*To nemělo cenu, já když jsem to s nima chtěla řešit, sednout si, pomoci jim, tak prostě jsem ještě byla kráva. Oni neměli snahu navázat ten kontakt mezi mnou a jima, oni na to prostě kašlali.*”

I.B.: „Jak jste se v tomhle cítila?”

K3: „*Hodně špatně, hodně špatně. Začala jsem mít úzkosti, deprese, občas sebepoškozování. Takže místo toho, aby třeba šla ven, tak jsem se zavřela do kůlny a začala jsem se tam řezat, pak jsem prostě přišla. Oni se na to jen podívali a neudělali nic. Se mnou to tom nechtěli ani mluvit. Takže je to de facto ani nezajímalo.*”

I.B.: „Tak to muselo být pro vás hrozný. Když tam přijdete, oni to vidí a nereagují na to.”

K3: „Já jsem s tímhle volala o pomoc. Já jsem chtěla pomoc. Neopětovaný prostě, no.”

I.B.: „Jaký vztah jste měla s širší rodinou, jako jsou právě prarodiče, tety, strejdové.”

K3: „*Vztahy jsem měla s babičkou a dědou perfektní.* Byla jsem s nima šťastná. Já, když jsem s nima byla, tak jsem neměla chuť ani si nic udělat. To bylo takový to klidný, rodinný. Klidná rodinná pohoda. Koukali jsme na filmy. Chodili jsme na zahrádku, co měli. Pomáhala jsem dědovi stavět skleník. Prostě to bylo o ničem jiném. Dávali mi tu lásku víc než moji vlastní rodiče. Takže jsem je už de facto brala jako mámu a tátu a ne jako babičku a dědu.”

I.B.: „Takže třeba tady tvrzení cítit se v bezpečí a milovaná platilo?”

K3: „Ano.”

I.B.: „V té širší rodině byly někdy konflikty, který vás ovlivnily nějak?”

K3: „Když moje máma vztáhla ruku na babičku. To bylo takový jako že, já jsem se teda postavila před babičku. Nechtěla jsem, aby ji moje máma uhodila, protože byla opilá. Cejtila jsem se taková, jako že proč zrovna. Místo toho, aby byli rádi, že mě babička vychovala takovou jaká jsem, tak prostě ještě měli nějaký problém.”

I.B.: „Jak se to pak vyřešilo, tahle situace?”

K3: (ironický smích) „Takhle situace ... máma s tátou dostali zákaz k babičce a dědovi. Babička ani děda je tam nechtěli, protože jak se zachovali ke mně, tak já se nedivím. Já jsem babičku ani nepřemlouvala, aby tam chodili. No tak byl asi na rok klid, no, a pak já jsem na nějakou dobu odjela pryč. To mi bylo osmnáct, našla jsem si kamaráda. Pak to přehouplo na vztah, ale ten byl takovej ze začátku dobrý, dobrý, ale pak se to přehouplo v takovou tu ... jak to mám říct, takový ten stereotyp, já jsem mu vařila, uklízela jsem, starala jsem se jako normální ženská, ale on jednoho dne přišel z práce a začal vyvádět. No, a z ničeho nic mu z peněženky vypadl pervitin. Tak říkám, aha, tak já s tebou nebudu, když bereš. Mně to v tu dobu nic neříkalo, v tu dobu. Prostě bála. No, po půl roce se to nějak přehouplo a říkám nebere, že už nechce, že to byl začátek. Po půl roce jsem otěhotněla a přišel mi tehdy z práce po noční a zmlátil mě. Uhodil mě, kopal mě do břicha, a tím pádem já jsem potratila, samovolně. Takže jsem byla totálně celá dobitá na JIPu, už jsem se k němu nevrátila. Že už prostě nechci tohle zažívat. Ještě jsem ho obviňovala, že zabil naše dítě, protože já už od té doby mít děti nemůžu, že jo. A byl konec a přesunula jsem se na ubytovnu a chodila jsem do práce. Chtěla jsem prostě na něj zapomenou, že mi ublížit, a to. Chodila jsem do práce, chodila

jsem do fabriky jako operátorka výroby, tam se mi vedlo. Byla jsem tam 3 roky, pak mi najednou volala babička, ať se vrátím do Děčína, že s dědou není něco v pohodě. Tak jsem se tam vrátila, zjistili jsme, že má rakovinu. Tak jsem prostě byla nápomocná, babičce a dědovi. Dědovi už začínalo být špatně, oboum dvoum. Už začali z ničeho nic prostě děda krvácel, ze všeho, tak ho vzali do nemocnice, ani chemoterapie nepomáhala, takže mu dávali už jenom morfin. Šla jsem s kamarádkou do kina a šla jsem, byly jsme na nějaký komedii. Teď nevím, se mi to nevybaví, asi Jak se krotí krokodýli, poprvé v kině. Já se vracela z kina a můj nejlepší kamarád mě znásilnil a objevil se, vyskočil ze křoví a znásilnil mě v parku, tam jsem ho automaticky udala, prostě jela jsem hned na policajty, do nemocnice. Já byla totálně potrháná, takže mě šili, takže to bylo takový a babička toho začala litovat, proč se mi to děje. A já říkám, hele, babi, hele, já nevím, proč se to děje. Někdo se mi chtěl pomstít, tak se to děje. Tak jsme to nějak neřešily, chodila jsem pak znova do práce, abych na to zapomněla.”

I.B.: „Já vás tady jen zastavím, že jste mi teďka odpověděla asi na dalších 6 otázek.”

K3: „Fakt, jo? *(smích)*”

I.B.: „Já si vás tady jen pozastavím, ale určitě mi tohle všechno povíte v jiných otázkách, ale vy jste mi hned navázala. Následující otázka je, jaké byly vaše partnerský vztahy? Tak už jsme jednoho zmínili, a pak to šlo dál jako jak, partnersky, myslím.”

K3: „Pak jsem si našla holku. Našla jsem si přítelkyni, protože se prostě v osmnácti hledáte, jestli to bude tak nebo tak. Protože mi to s chlapama nevyhovovalo, začli se mi líbit holky, tak jsem si našla partnerku. *S ní to bylo ze začátku jako pohoda, ale pak jí přeskočilo a začala mě mlátit a podvádět. Tak jsem se bránila tím, že prostě končím, že žádnou holku nechci. Jenže pak po nějakým roce, jsem si našla znovu jinou. Ve Varnsdorfu, to je kousek od Děčína. S ní jsem byla dva a půl roku, krásnej vztah to byl, ale uhodila mě jednou a naposledy. Šla jsem hned od ní. Taky přišla nějak naštvaná z práce a flákla mi ji. Jako za co to mám, tady máš navařeno, uklizeno a jako zase? Nevíš, řekla jsem ti všechno, co se mi stalo před tebou. No, tak jsem to nějak nehrotila a odešla jsem od ní. Pak jsem si našla předposlední holku *(povzdech)*. Taky začátky jsou vždycky krásný, ale začala mě citově vydírat. Řekla mi, jak si nedám pervitin, že jí nemiluju.*”

I.B.: “A vy jste do té doby neměla žádnou zkušenost s drogama?”

K3: „*Nene. Až teďka s tou holkou. Jestli mě miluješ, tak si dáš. Já byla zamilovaná, blbá a dala jsem si. Jenže jsem si dala hned, jehlou. A (krátké odmlčení) bylo mi akorát špatně poprvé, podruhé už se to dalo, jenže pak jsem začala být uživatelka. Mně se ten, já jsem tím pervitinem chtěla zahnat tu bolest, kterou jsem cítila.*”

I.B.: „Vy mi zase odpovídáte na další otázku. Ne, v pohodě.”

K3: *(smích)*

I.B.: „Tak jen dojedeme ten poslední vztah.”

K3: „No, ten poslední vztah byl ... taky s jednou holčinou, začala mě podvádět a já říkám, a dost, protože tohle jsem toxický vztahy. Jsem na to přicházela jako pomalu a hlavně už jsem řekla, že ne, že prostě už nemůžu.”

I.B.: „Jak jste se cítila v těch vztazích?”

K3: „*Ze začátku fajn, ale když už to narůstalo bitkama, nebo prostě narážkama, že ji podvádím, že ji nemiluju a takový, prostě to bylo takový to psychický týrání a už jsem řekla ne. A to bylo ve všech lesbo vztazích, furt dokola.*”

I.B.: „Takže už vám v tom dál nebylo dobře?”

K3: „Ne, nebylo mi v tom dobře.”

I.B.: „Byl nějaký vztah, který na vás měl obzvláště velký vliv?”

K3: „*Měly na mě vliv v tom, že jsem si hledala stejnou holku jako předtím. Že jsem si jako hledala stejný typy člověka. Prostě kdokoliv mi připomínal rodiče, jakože nejdříve láska, pak peklo. Asi mi to chybělo nebo co.*”

I.B.: „Když tam třeba byl nějaký průšvih, v těch vztazích, byly jste schopné ho komunikovat?”

K3: „Ano, sedly jsme se a řekly jsme si, že to takhle dál nejde. Ale sliby chyby, že jo, ona slibovala, že se změní, ale bohužel se nezměnila. To na mě taky mělo velký vliv. *Myslím, že jsme si lhaly do kapsy. Stejně jako doma, no.*”

I.B.: „Tak měl někdo z vašeho blízkého okolí, ať už rodina, partneři/rky, problém se závislostí?”

K3: „Máma, alkohol.”

I.B.: „A ta přítelkyně, co užívala pervitin?”

K3: „A ta přítelkyně co užívala pervitin.”

I.B.: „A ta teda, řekla byste, že byla závislá, že s tím měla problémy?”

K3: „No, když brala patnáct let, tak jo.”

I.B.: „Jasně, tak to asi už jo.”

K3: *(zasmání)*

I.B.: „A jakým způsobem tyhle závislosti ovlivnily Vás život?”

K3: *(povzdechnutí)* „**Závislost na pervitinu mi ovlivnila život natolik, že (odmlčení) ... že jsem utíkala od té reality. Co mě bolelo.**”

I.B.: „No, spíš jejich závislost.”

K3: „Jejich ... hm, matce to bylo jedno, tátovi taky. Babička mi chtěla pomoci.”

I.B.: „Já jsem se špatně vyjádřila. Jako jestli jejich závislost, matky alkoholismus a partnerky závislost na pervitinu, ovlivnila váš život? A v čem konkrétně a jakým způsobem? Kde se to na vás podepsalo, že jste byla v kontaktu takhle s těma závislými lidma?”

K3: „*U matky se mi to podepsalo na tom, že nesnáším alkohol. A u přítelkyně s pervitinem mě to podepsalo na tom, že jsem spadla do drog a rozhodla jsem se začít léčit.*”

I.B.: „Měla jsem někdy možnost, tendenci nebo chuť těm lidem s tím pomoci?”

K3: „*Partnerce ano, nabízela jsem jí, že se půjdeme obě dvě léčit a hned mě odmítla. Matce jsem taky chtěla volat do psychiatrický nemocnice, ale ta řekla, že nikam nejde. Jako já jsem jim nabízela pomoci, ale ony odmítly.*”

I.B.: „Jak jste se cítila ve vztahu k těmhle lidem? Jako by jaký jste k nim měla vztah?”

K3: *(odmlčení)* „No, jak to mám popsat, jaký jsem měla vztah? Matku jsem měla ráda. Matku jsem měla ráda, ale ublížila mi a řekla jsem si, že jí už pomáhat nebudu. A partnerku jsem milovala až do té doby, než mě poslala do špitálu, protože mě napadla kopačkama do hlavy a řekla jsem, že už jí pomáhat nebudu. Já jsem jí de facto nabídla bydlení se mnou, protože jsem měla být a ona prostě toho jenom využívala, takže jsem řekla jsem dost.”

I.B.: „Měla jste někdy dojem, že nesplňujete očekávání svého okolí?”

K3: „Ano.”

I.B.: „Odkud to přicházelo, jako kdo to na vás kladl a co to ve vás vyvolávalo?”

K3: „Očekávání chtěla matka, abych se změnila.”

I.B.: „Nějaký třeba konkrétní příklad, co po vás chtěla, abyste se změnila?”

K3: „*Abych dochodila školu. Jo, abych dodělala školu, ale nemohla jsem ji dodělat kvůli babiččině zdraví, protože de facto nenechám babičku, támhle někde se zlomenejma nohama a žebrama samotnou doma, to prostě nejde. A taky, že jsem se prej nepovedla a následně taky proto, že jsem teplá. To na mě i plivla a řekla, že jsem ji zklamala. Tak jsem řezala víc jakože asi v domnění, že to ze mě vyteče krví nebo co (hlasitý smích).*”

I.B.: „Ještě vy jste zmiňovala, že jste se starala o ty sourozence. To po vás taky chtěla rodina nebo to bylo z vaší nějaký vůle?”

K3: „*To bylo z mojí dobrý vůle. Jsem chtěla pomoci. Na druhou stranu, když jsem to neudělala, tak na mě koukali skrz prsty. Věděla jsem, že je máma každou chvíli opitá, tak prostě, a holky se tam prostě jako že válely a nejedly.* Tak jsem jim prostě vařila a pomáhala z mojí vlastní vůle.”

I.B.: „Ono to tak trochu zní, že vám nic moc jinýho nezbylo, než se o ně postarat.”

K3: „Hm, tak když jsem je viděla, tak říkám a dost, takže jsem šla pomáhat, že jo.”

I.B.: „Co to ve vás vyvolávalo třeba tady to, že ta mamka nefunguje?”

K3: „*Vyvolávalo to ve mně vztek, deprese, úzkosti, že prostě nevím, jak jí mám pomoci, tý mámě, že jsem jí nabízela pomoci a ona jí odmítla, mě to trápilo.*”

I.B.: „Napadají vás nějaký další očekávání, který na vás byly kladený? Jestli nějaké jsou?”

K3: *(odmlčení)* „Nevybavuju si teďka. Možná od partnerky, jak mě naučila brát. Ta myslela, že přestanu ze dne na den. *Nevím, z ničeho nic prostě řekla, přestaneš, a to už nešlo, to byla ta závislost už tak rozjetá, že jsem potřebovala odbornou pomoc. Ale hlavně, že ona brala a já jsem toho měla nechat.*”

I.B.: „Jak jste se to snažila naplnit, to očekávání?”

K3: „*Od té přítelkyně jsem se snažila přestat, ale bohužel závislost je závislost, takže to nešlo jen tak. A u té matky (odmlčení) já nevím, já furt vidím to, jak prostě jí pomáhám, a pak dostanu od táty, takže to bylo takový očekávání, že jsem pomohla, ale stejně jsem dostala.*”

I.B.: „Přemýšlela jste někdy nad tím, proč máma takhle pila?”

K3: „*Třeba, že má starosti*, ale já jsem se jí snažila pomoci. Já jsem za ní přišla a zeptala se, trápí tě něco? Nech mě bejt. To bylo takový.”

I.B.: „A teď jenom taková otázka, mě jenom .. že mě to zajímá čistě ze zájmu. Neberte to nijak osobně. Jak vlastně reagovala ta máma s tátou, když zjistili, že z partnera jste přešla na partnerku? Jako že jak jste se hledala tak, že jste zjistila, že jste homosexuální, tak mě vlastně zajímá, jak na to reagovali?”

K3: „*No, moje máma s tátou mě odsoudili, že mít doma lesbu nebudou. Já to říkám tak, jak to je, jak mi to řekli a začala brečet, že nebudu mít děti a tohle. Já říkám, že mami, ale já můžu adoptovat nebo jít na umělý oplodnění nebo moje partnerka jako. Není tady v tom žádný problém. (Klientka sděluje matky reakci) ... nene, já tě doma nechci. Já prostě nechci doma homouše.* Tak jsem šla za babičkou a říkám babi, jsem taková a taková a babička s otevřenou náručí mě objala a prostě přijala to, tak jak to je. Protože můj strejda je gay, takže je to v rodině. To je babičky syn. A prostě to brala normálně, ještě mě pouštěla na diskotéky s mejma holkama, takže to bylo takový to krásný očekávání. krásný od babičky, prostě když řekne, já tě miluju takovou jaká seš. To mě zahřálo, jak od dědy, tak od babičky.”

I.B.: „jaké teda byly následky, když jste to očekávání nesplnila?”

K3: „S tou mojí tou?”

I.B.: „I s mámou i s partnerkou.”

K3: „Od matky vynadáno, ta furt jenom řvala. A partnerka mě podváděla, takže jsem se pak odsuzovala, co jsem zase udělala špatně.”

I.B.: „Zažila jste někdy nevhodný nebo ponižující sexuální chování?”

K3: „*Myslíte znásilnění? Ano. Od nejlepšího kamaráda a doted'ka sedí, takže jsem ráda, že ho chytli.*”

I.B.: „Jakým způsobem se tyhle zážitky promítly do vašeho každodenního života? Pokud se promítly?“

K3: „*Promítly se, no. Já třeba, když se koukám na televizi a je tam nějaký film a je tam zrovna znásilnění. To je jako v každém filmu. Tak je mi strašně úzko a začínám mít deprese. Já když vidím násilí někde třeba v televizních novinách, tak je mi do pláče. Jako že se to vůbec děje.*“

I.B.: „Jakým způsobem to ovlivnilo vaši schopnost důvěřovat druhým nebo ostatním lidem?“

K3: „*Já jen tak nikomu poslední dobou nevěřím, pokud si ho neověřím. A když mám z něj špatný pocit, tak se s ním prostě nebavím.*“

I.B.: „A jak jste se s těma následkama vyrovnávala?“

K3: „*Vyrovnávala jsem se s nima špatně a už kvůli tomu jsem začala brát, abych na to prostě extrémně zapomínala, protože jsem to potřebovala odsunout někam pryč, protože jsem se nemohla svěřit nikomu, de facto já jsem ani nevěřila mojí vlastní mámě ani tátovi* a když jsem to řekla babičce, tak jsem jí nechtěla přidělovat starosti, byla stará, takže jako jsem se s tímhle factu musela vyrovnávat já a moji partneři. Já, když jsem to třeba řekla partnerkám, tak mi na druhou stranu řekly, tak já s tebou nebudu chodit. Takže to bylo těžký.“

I.B.: „A proč reagovaly tak, že se s váma rozešly?“

K3: „To fakt netuším, ale vždycky když se rozešly, tak mi řekly důvod, že se zamilovaly jinam. Zajímavý, ale tak jako dál jsem to, ne, to.“

I.B.: „Změnila jste někdy svoje postoje a jednání, podle toho jak vás vnímalo okolí?“

K3: „*Změnila jsem se hodně, já nebyla taková, jaká jsem teď. Byla jsem výbušná, agresivní i vůči mojí rodině, ale pak jsem udělala tlustou čáru a řekla jsem dost a už se nebudu jakoby podceňovat.* Když žila ještě babička, tak taky řekla, změň to, že nebudeš urážlivá, abych nebyla urážlivá, protože babičce to lezlo na nervy a puberta, že jo. A řekla jsem dobrý, tak já se změním. Tak jsem se změnila a už nejsem takovej idiot, co jsem byla předtím.“

I.B.: „Jak se zpětně díváte na ty změny, na ty dopady na váš život, to že jste se změnila?“

K3: „*Vnímám to dobře, protože je dobrý, když si člověk uvědomí, co udělal a proč se snažil a mně to takhle vyhovuje. Sice jsem na azylu fajn, nemám práci, podstupuju další léčbu, ale to nevadí. Snesu sama sebe.*”

I.B.: „Měla jste někdy možnost se na někoho obrátit o pomoc? Jako o oporu?”

K3: „*Moje opora byla babička s dědou. Kdykoliv jsem měla problém, vždycky jsem běžela za nima a vždycky mi pomohli. A když mi odešli, teďka nedávno, takže tu oporu stále hledám v někom, ale uvědomila jsem si s čistou hlavou, že musím spoléhat sama na sebe.*”

I.B.: „Takže v tom okolí to vlastně byla babička s dědou a řekla jste si o tu pomoc vždycky, neměla jste s tím problém?”

K3: „*Já když jsem to zvládala sama, tak jsem to zvládla sama, ale když jsem už fakt nemohla a byla jsem na dně, třeba s tím sebepoškozování, tak jsem za nima přišla a řekla, že chci pomoci.*”

I.B.: „Vybavíte si vaši první zkušenost s návykovou látkou? V jaké souvislosti?”

K3: „*Měla jsem tu poslední přítelkyni a byly jsme spolu půl roku a ona mi po půl roce řekla, že si můžeme dát. Tak já nevěděla, co to je, prostě. Já říkám, že to nechci a ona, že jestli mě miluješ, tak si dáš. No, tak jsem si dala. Jednou, dvakrát, třikrát, pak jsem do toho spadla a vyhledávala jsem to už sama.*”

I.B.: „Jaké byly vaše pocity při tom prvním užití. Co si pamatujete za pocit?”

K3: „*Vím, že mi bylo zle. Strašně zle.*”

I.B.: „A vy jste šla teda hnedka nitrožilně?”

K3: „*Ano, takže vím, že mi bylo zle, sice jsem byla úplně zrychlená, to bylo katastrofální. Tak mi dala asi po dvou hodinách znova. Abych se nějak probrala, protože mi fakt nebylo dobře a to pak bylo už lepší a cejtla jsem se prostě jako, že nic se mi nemůže stát, byla jsem hyperaktivní, všechno jsem udělala, uklízela a jí to začlo asi vadit, podle mě, a řekla, že už mi to aplikovat nebude, že jí to prostě nebaví, ať se to naučím sama. To byla katastrofa a já říkám, víš co, já to už brát nebudu. Neměla jsem týden a přišly mi abst'áky a zažila jsem i toxickou psychózu, takže to bylo takový jako že, panebože, já si musím dát, abych si srovnala tu hladinku. Tak jsem si sehnala, aplikovala jsem si to napoprvé sama. Jsem se to naučila hned, nevím, kde jsem to vzala, ale naučila jsem se to hned. A pak jsem to už vyhledávala sama.*”

I.B.: „Co vás teda vedlo k tomu, abyste pokračovala v tom užívání?”

K3: „Vedlo mě k tomu ... já jsem s tím začínala *ve třiatřiceti, v tu dobu mi zemřela babička, 13. prosince na moje narozeniny, takže jsem chtěla utéct od té bolesti, strašně mě to bolelo. A hlavně jsem neměla o koho se opřít, já jsem byla v tu chvíli sama a říkám, já to prostě nedám a taky jsem to nedala. Měla 16. prosince pohřeb, já jsem si prostě dala a šla jsem na pohřeb, prostě jinak bych to neunesla. Já vím, že bych tam zkolabovala a na tom pohřbu to bylo šílený, jako rodina seděla jinde a já seděla sama na lavičce.* Bylo to pro mě strašně těžký, děda seděl vepředu, s babiččinýma ségrama a tak, prostě bylo mi hrozně v tu chvíli.”

I.B.: „Kdy jste si poprvé uvědomila, že návykové látky užíváte více než byste měla? A jaká situace vás k tomu dovedla, ten moment?”

K3: „*Ten moment, když děda umřel, den po Dušičkách, 3. 11., jo, 3.11.2023. A řekla jsem si, že už nemám pro co žít a budu si aplikovat dál, abych od toho unikla.*”

I.B.: „Jak jste reagovala, když jste si uvědomila, že už víte, že to není jenom experimentální užívání?”

K3: „Že už to je jako celodenní?”

I.B.: „No, že už v tom vlastně jako jedete.”

K3: „*No, kdy jsem si to uvědomila? Když jsem z toho pervitinu začala zvracet, tak jsem si řekla, že toho už mám dost. Že už jsem to asi přehnala, že už mi fakt bylo hodně špatně a nevím, jestli to patřilo k abst'ákům, ale už jsem prostě de facto, jak jsem si aplikovala, tak jsem začala zvracet, tak jsem řekla, že už prostě nechci.*”

I.B.: „Pokusila jste se někdy jako za dobu toho užívání to omezit nebo přestat brát úplně?”

K3: „*Omezila jsem to, nebrala jsem každý den, ale brala jsem ob dva dny, ale prostě to nějak nešlo, to tělo si to vyžadovalo samo.*”

I.B.: „Jaká byla ta hlavní motivace v tom pokračovat i po těch pauzách?”

K3: „*Motivace, že už mě tady nic nedrží, že prostě už mi to je jedno.*”

I.B.: „Vy jste tam tohle už zmiňovala. Jak dál se teda to užívání návykových látek vyvíjelo? Jaký typy jste začala postupně používat nebo jestli jste byla jen u jedné látky?”

K3: „*Já jsem byla jen u jedné látky. U pervitinu, a brala jsem to jenom nitrožilně. Občas jsem si to dala jenom do nosu, ale nemělo to žádný účinky jako na mě, jak sklo tak do nosu nebyla jsem, nebylo to ono, než tou jehlou (pokrčí rameny a ironicky se zasměje).*”

I.B.: „Nedalo vám to to, co ta jehla.”

K3: „Tak, tak.”

I.B.: „Jak se měnily ty vaše návyky a potřeby, v souvislosti s vaším užíváním nebo s tím pervitinem?”

K3: „*Už jsem to potřebovala každou hodinu. Už jsem si každou hodinu sháněla návykovou látku. A řekla jsem, že už prostě bez toho žít nebudu, že to prostě chci a budu to brát, že mě to nezajímá. Takže to už bylo fakt každý den.*”

I.B.: „Jaké důsledky mělo to užívání na váš každodenní život?”

K3: „Důsledky. Bylo mi všechno jedno, byla jsem ve svém světě, neměla jsem žádný starosti. *Já jsem se dokonce pokusila o sebevraždu na pervitinu, takže už mě to nebavilo.* Každý den shánět, prostě.”

I.B.: „Co si pod tím můžu představit?”

K3: „*Že jsem si chtěla dát zlatou.*”

I.B.: „Jo, jasně, jo. Co vás k tomu vedlo, jaká situace?”

K3: „Že jsem třeba byla sama na tý droze a furt jsem brečela, furt jsem měla úzkostlivý stavy a furt něco, no, a řekla jsem, že nevím, jak mám pokračovat. Nevěděla jsem co se sebou. A pak, když už mi z toho bylo hodně blbě, tak jsem se rozhodla, že se prostě půjdu léčit. Ale úplně jsem slyšela, jak mi moje máma říká, že jsem nic nedokázala a že jsem kráva blbá, to jsem měla často ty stavy, že mi tohle říkala. Viděla jsem i toho tátu, jak mě jde zmlátit. No, a tak jsem si dala zlatou.”

I.B.: „Co konkrétně jste hledala v těch návykových látkách nebo v tom pervitinu?”

K3: „*Útěk.*”

I.B.: „Před čím?”

K3: „Útěk od té bolesti, co pořád v sobě mám a útěk od reality, od toho tlaku furt (*uhodí se pěstí do kolene*). *Prostě jsem nechtěla vidět furt, já nevím, zamilovaný páry a tohle a tamto, já byla v tu chvíli sama. Mně to bylo jedno.*”

I.B.: „Jaký potřeby vám ten pervitin pomáhal naplňovat?”

K3: „Byla jsem šťastná na jednu stranu, že nemusím řešit hádky s rodinou, že nemusím řešit hádky s partnerama/kama, *prostě útěk od hádek a od toho, jak mě lidi vidí, jako neschopu.* ”

I.B.: „Jak jste se cítila, když ty látky pominuly?”

K3: „*Byla jsem v depresích, úzkostech, abst'ákách. A (odmlčení) začala jsem vidět to, co jsem neviděla na pervitinu, že jsem úplně jinej člověk na pervitinu než normálně. Jakoby s čistou hlavou.*”

I.B.: „Jakože v dobrým nebo ve špatným?”

K3: „V dobrým.”

I.B.: „Kdy přišel ten zlom a přišla jste o bydlení?”

K3: „O bydlení jsem přišla kvůli mý bejvalý, co mě naučila brát, protože jsem měla. Bydlela jsem ve Šluknově a měla jsem svůj byt, chodila jsem do práce, ještě jsem brala hmotnou nouzi, takže jsem měla brigádu a hmotku, takže jsem si platila nájem, byla jsem pánem svého domu, jenže takovej zlom byl, že ta partnerka tam bydlela taky, vodila si tam veškerý holky, každý týden úplně jinou. A mně to začalo vadit a řekla jsem jí prostě svoje, buď budeš s jednou nebo prostě běž s nima ven. *Tady já potřebuju mít klid, potřebuju uklidit, uvařit, protože mi chodily kontroly do baráku, sociálka a tak. A ona, že ne, ne, ne, kolikrát mi přiložila i nůž na krk (smích), že tam bude, a to.... No, ale pak jí začalo, já jsem už v tu dobu nebyla tak na pervitinu, už jsem měla svůj byt a tohle, takže už jsem to nepotřebovala, abych nějak přežila a jí chyběla návyková látka a začala do mě mlátit, kopat, prostě všechno možný. A já říkám, hej, tak co po mně chceš, se mnou už nežiješ, tam máš svoji. Jsem chtěla říct sprostě, ale to je jedno. A ona, ne, že jí to prostě půjdu sehnat já a já říkám, že s tebou už nic nemám a začla mě vydírat, fyzicky, psychicky týrat. A pak přišla majitelka z ničeho nic a ona dostala zákaz po tý bitce, co mě dostala do nemocnice s otřesem mozku, dala mi dvě kopačky do hlavy, já vzlykala jak malý dítě. Přijeli tam policajti, záchranka, jí vzali do pout a*

majitelka jí dala zákaz, že jak ji tam uvidí, že nás vyhodí všechny. No, a ona z ničeho nic přišla majitelka a ona tam byla, takže jsem de facto kvůli ní přišla o bydlení. ”

I.B.: „Jak jste na to reagovala?”

K3: „*Já jsem měla totální nervy, že jsem myslela, že ji zabiju. Samozřejmě jsem si hned šla střelit, protože sračky.* Ale byla jsem v kontaktu se svojí kamarádkou ve Varnsdorfu a ona řekla, že jestli chci, tak můžu jít bydlet k ní. Že to prostě chápe, že mi pomůže jako do začátku, takže jsem odjela k ní a měla jsem kde spát a našla jsem si i brigádu.”

I.B.: „Řekla byste, že se ten život změnil po ztrátě toho bydlení?”

K3: „*Ano, změnilo se to, že už jsem nebyla tolik závislá na pervitinu a že už jsem mohla, jakoby se sebou něco mohla dělat,* že jsem chodila do práce, takže jsem už neměla tolik myšlenky na pervitin a tak. A i ta kamarádka mi dala tu oporu.”

I.B.: „Tak poslední dvě otázky. Cítíte se někdy omezovaná jako žena? Že byste někdy pocítila, že jste limitovaná tím, že jste žena?”

K3: „Jo, jo, *(odmlčí se)* když jsem šla tenkrát do města a šla jsem ruku v ruce s holčkou. Nevím, jestli jsem to teď dobře pochopila, šla jsem s holčkou a *začali rvát nějaký kluci, fuj, lesbičky, a to jsem si řekla jako, tak jsme lidi, tak jako, jakoby de facto na nás začali rvát a omezovat nás, ať táhneme tamhle někam do lesbylendu tak, hovada, prostě, no. A taky prostě to, že na mě naši tlačili jako že jsem ženská, tak uklid', uvař, toto, tamto, ale stejně špatně. Kdybych myla okna každou hodinu, dostanu facek jak máku. Brácha ten ne.*”

I.B.: „Jak jste se vlastně cítila, když vás někdo nařknul nota bene za něco normálního, ale že vám tam udělal takhle....

K3: „Scénu před lidma.”

I.B.: „Scénu před lidma.“ *(povzdechne si a kroutí hlavou)*

K3: „No, cítila jsem se jakože na jednu stranu trapně, ale pak jsem si prostě uvědomila, jsem taková jaká jsem a každý mi může políbit prdel.”

I.B.: „No, jasně. Napadá vás ještě nějaká situace, že byste to jako pocítila někdy?”

K3: „*Cítila jsem to asi u svojí matky, to omezování. Já jsem si třeba jednou šla udělat večeři a ona mi řekla, nešáhej na to, to je holek.* Tak to už jsem se cítila trapně, dávala

jsem jí peníze domů a ona mi řekla toto, tak jako měla jsem strašný nervy. Sebrala jsem se a šla jsem radši na kebab, než abych tam jedla.”

I.B.: „Napadá nás jaká pomoc by se ženám bez domova měla více nabídnout? Někaká služba nebo co máte pocit, že ty holky na ulici, že jim jako chybí?”

K3: „Co jim chybí (*odmlčení*)... já když vidím bezdomovce venku, tak si říkám, že jim chybí asi nějaká ta podpora. Nebo jak to říct?”

I.B.: „Kontakt.”

K3: „Nějaký kontakt. Já nevím, třeba parta lidí, třeba co obejde bezdomovce a řeknou jim, tam vám pomůžu, běžte tam a tam a prostě taková ta pomoc. Jakoby já nevím, jako jsou teréňáci, třeba jim by to takhle pomohlo. *Jako jít za každým a říct hele, tam běž. Ale jako přes psychiku, jakože prostě pokec. Ne jen úkoly a tamto a tamto. Prostě nechci se cejtít jako debil, ale chci, aby mě někdo třeba poslouchal. A kdyby tady byl nějaký terapeut. Jakože ve všech těchto službách.*“

I.B.: „Poslední, jestli byste doporučila nějaký změny všeobecně, aby se jako zlepšila ta situace těch holek na ulici?”

K3: „Měli by zakázat alkohol.”

I.B.: „To je asi nereálný, to vypadá.”

K3: „Měli by zakázat alkohol a nebo pozavírat všechny ty dealery.”

I.B.: „No, to taky se zdá být nereálný, ale rozumím tomu, chápu.”

K3: „*Nebo prostě já nevím, najmout pár lidí a obíhat tady bezdomovce a nosit jim jídlo, ale hlavně s nima mluvit nebo se prostě zeptat, jak se maj.*”

I.B.: „Super názor. Jo, tak to máme za sebou. Skvělý, děkuju moc.”

K3: „Není zač.”

K3 - Shrnutí

1. Prožitky z dětství a vliv prarodičů

K3 popisuje dětství jako období, kdy zažívala velké rozdíly mezi vztahy s rodiči a s prarodiči. Babička se stala klíčovou pečující postavou, která nahradila roli její matky, alkoholičky. Tento silný vztah k babičce jí poskytl bezpečí a pozitivní zázemí, které kontrastovalo s napětím v rodinném prostředí. K3 si pamatuje dětství s babičkou jako

období pohody a lásky. Díky této péči se jí podařilo uchovat si jistou stabilitu navzdory rodinným problémům.

2. Vztahy s rodiči a zkušenost s násilím

K3 podrobně popisuje komplikované vztahy s rodiči, obzvláště pak se svým otcem, který ji fyzicky napadal, a matkou, která ji zanedbávala kvůli své závislosti. Ve svém vyprávění zdůrazňuje, že si přála se svými rodiči budovat vztah, avšak setkávala se s odmítnutím a vulgárním jednáním. Tento vztahový deficit v ní zanechal pocit nezájmu a odmítnutí, což přispělo k jejímu celoživotnímu boji s pocity méněcennosti a izolace.

3. Zkušenost se šikanou a její důsledky

Ve škole zažila K3 šikanu, kterou se podařilo vyřešit až po zásahu babičky. Tento zážitek ji však dlouhodobě poznamenal a přispěl k jejímu pocitu nedůvěry vůči ostatním lidem. Zpětně se na tuto událost dívá jako na zlomový bod, který ovlivnil její vnímání sebe sama jako „myšky v koutě“ a umocnil její pocity nejistoty.

4. Komplikované partnerské vztahy

K3 popsala své partnerské vztahy jako opakující se vzorce, ve kterých se setkávala s psychickým i fyzickým násilím, a to i od svých přítelkyň. Sama uvádí, že její vztahy byly často toxické a tížila ji závislost na partnerkách, které ji emocionálně nebo fyzicky zneužívaly. Tento vzorec se stal pro K3 jistou formou opakovaného traumatu, kdy si uvědomovala cyklus zneužívání, avšak měla problém z něj vystoupit.

5. První kontakt s návykovou látkou a útěk do závislosti

Popisuje, že její první zkušenost s drogou (pervitinem) přišla ve třiatřiceti letech. K užívání byla přivedena svou partnerkou, která ji přesvědčila, že by měla začít, pokud ji miluje. Drogy se pro K3 staly únikem od reality a prostředkem, jak zvládat hlubokou bolest, která byla umocněná ztrátou babičky a později dědy. Tento útěk před emocemi pomocí drog přispěl k jejímu posunu do závislosti, kdy hledala úlevu a útěk před svými traumatickými zážitky a prázdnotou.

6. Ztráta bydlení a přechod na ubytovnu

K3 popisuje, že k finální ztrátě bydlení došlo kvůli její bývalé přítelkyni, která se k ní chovala násilně a porušila pravidla stanovená majitelkou bytu. Tato zkušenost s násilím a ztrátou bezpečného prostoru pro život pro ni byla dalším traumatem a zároveň zlomovým bodem, po němž si uvědomila, že potřebuje změnit svůj životní styl.

7. Postoj k závislosti a rozhodnutí vyhledat pomoc

K3 reflektuje, že závislost se u ní rozvinula v důsledku pokusů zvládnout těžké životní situace a bolest z traumat. Drogy jí poskytovaly únik, ale s nárůstem závislosti začala zažívat negativní dopady, což ji vedlo k rozhodnutí vyhledat pomoc a podstoupit léčbu. Sama uvádí, že si uvědomuje, že se chce změnit a stát se samostatnější, a proto se rozhodla ukončit užívání.

8. Vnímání systémové podpory a potřeby žen bez domova

K3 vyjadřuje názor, že ženám bez domova chybí především emocionální a psychická podpora, která by jim pomohla získat odvahu k hledání pomoci. V rozhovoru zmiňuje potřebu širšího terénního sociálního kontaktu, který by ženám nabídl rady, informace a podporu přímo v terénu. Vyjadřuje své přesvědčení, že podpůrné sítě by měly fungovat více preventivně a nabízet bezdomovkyním praktické rady a pomocnou ruku přímo na ulici.

Závěr

Z rozhovoru s K3 vyplývá hluboký komplex traumatických zkušeností, které formovaly její osobnost, vztah k sobě samé i k druhým lidem. K3 popisuje, že díky podpoře prarodičů byla schopná najít si v dětství a pubertě alespoň nějaké pozitivní zázemí, avšak rodinná traumata a toxické vztahy ji vedly na cestu, která byla poznamenána drogami a násilím. K3 si postupně uvědomuje, že chce tento cyklus ukončit, a hledá způsob, jak najít smysluplnou cestu k uzdravení a samostatnosti.

Klientka 4

Klientka přichází dobře naladěná. Ujišťuje se, že rozhovor je dnes a ptá se mě na moje studium. V ruce drží zmrzlinu a ptá se, zda mi nevadí, že si ji vzala s sebou. Ujišťuju ji, že ne, že to je v pořádku a odpovídám jí i na otázky spojené se studiem. Doptává se na moji motivaci a sděluje mi, že slyšela, že kdo studuje obor adiktologie, buď sám byl nebo je uživatel nebo má závislého člena rodiny. Odpovídám jí, že o toto téma se zajímám dlouhodobě a že v tom není nic osobního. Ironicky se zasměje. Ptám se ji, zda mi nevěří nebo jak si mám tuto reakci vysvětlit. Odpoví mi: „Začneme, prosím?“. Sedíme v křeslech a já tedy zapínám nahrávání.

I.B.: „Tak já zapínám nahrávání, vy jste byla seznámena s obsahem diplomové práce, se strukturou, s otázkami a s tím jak bude nakládáno s daty a že práce je anonymizovaná a já jenom potřebuju vědět, jestli souhlasíte s rozhovorem a s touto nahrávkou?“

K4: „No, ano souhlasím.“

I.B.: „Super, děkuju. Tak začneme a začneme tak jako, jaké jste měla dětství, dospívání a je takovej balíček, tak když se vás na to zeptám, tak co vás k tomu napadne a můžete tam zahrnout i třeba jako, jaké jste měla koníčky, jak jste to měla ve škole, jestli jste měla kamarády, neměla. Jak jste se tam cítila a tak.“

K4: „*No (povzdechne si), jaký jsem měla dětství, de facto ač jsem asi ze čtyř dětí, docela dost osamělý, měla jsem oba bráchy, ale byla jsem na to sama, že už vlastně od mala jsem se od ... ani ve školce jsem si nechtěla nějak hrát s dětma,* protože jsem je nepotřebovala, protože doma jsem byla zvyklá být sama, protože bráchové byli ve škole a já jsem byla s mamčou doma a potom, když jsem šla do školky, furt mi zůstalo, že nepotřebuju ty lidi, maximálně jsem k sobě připustila, co si pamatuju tak dvě holčiny.“

I.B.: „Že vy je nepotřebujete?“

K4: „*Jo, prostě jsem se nepotřebovala nějak sdružovat, protože i doma jsem vlastně, jak jsem byla sama, tak jsem na to byla zvyklá.* S tím, že když jsem teda jako maximálně tak staršího jednoho brášku jsem vždycky naháněla, že on s klukama na vesnici právě, že blbli s motorkama. Tak jsem za nima přitáhla, jsem se jakože přilepila. Mně někdy přišlo, že tam bráchovi prostě vadím. No, tak jsem většinou byla sama. Maximálně jsem blbla na vesnici dohromady se čtyřma dětma, ale to bylo taky málokdy, většinou jsem byla doma.“

I.B.: „Řekla byste, že jste měla hezký dětství?“

K4: „*Jako prožila jsem na jednom místě šestnáct let a rodiče se mi snažili dát, co mohli, ale prostě převládal pud samoty.*“

I.B.: „Měla jste nějaký koníčky?“

K4: „*Neměla, protože vlastně rodiče byli furt v práci, já jsem chodila do školy, do školy jsem chodila nerada. To mě šikanovali, za to, že jsem byla od mala obézní. Já jsem dostala na druhém stupni docela velký čočky, jako tak jsem vlastně i nechtěla ve škole jíst svačiny, aby už jenom kvůli tomu, že kdyby náhodou kluci s jiných tříd, že rádi chodili k nám, tak mě vlastně šikanovali. Děti z mé třídy ty byly v pohodě, ale z těch ostatních tříd prostě ne. Prostě neměla jsem ráda školu, neměla jsem ráda základku.*“

I.B.: Že se vám smáli, že jste ... ”

K4: „Jako vlastně jako jediná jsem byla docela dost, ve třinácti už jsem byla vyspělá, vysoká jako naše třídní, hodně silná, to jsem měla vlastně už přes metrák. *Naposled si pamatuju ve čtvrté třídě a furt se mi smál, blbě jsem to nesla. Že mám velký prsa a chlupy. Vždycky mi přišlo, že u holek se to bere jinak. Jakože holka když měla chlupy, tak dostala čočku, no. A kluci, chlupy, nic. Frajer. (rozmachuje rukama a působí naštvaně).*“

I.B.: „Vybavujete si nějakou situaci tady z tohoto období, i třeba v té škole, která na vás měla nějak obzvlášť velký vliv? Jestli to byla tady ta šikana nebo něco jiného nebo jestli tam vůbec něco bylo, nějaká situace?“

K4: „*Ta šikana, to bylo, to i učím dcery, aby se za to nesmály. Ta šikana pro mě byla hodně výrazná, intenzivní a nechalo to ve mně hodně velký následky i doted’.*“

I.B.: „Co to je za následky doted’?“

K4: „*Já když jsem měla možnosti shodit ty svoje kila, tak jsem si nechala uříznout vlastně žaludek, abych shodila, že jsem měla sto třicet. Ted’ mám, jestli osmdesát šest, nevím, ale i tak, když už se třeba přiblížím nějak víc k té devadesátce, tak už v hlavě, prostě berou mě určitý stavy. Jo, že si dokážu vlastně ubližovat.*“

I.B.: „To máte spojený tu váhou se vzhledem?“

K4: „S váhou, se vzhledem a“

I.B.: „A to je teda spojený s tou situací, kdy se vám teda smáli? Co myslíte tím ubližováním?”

K4: „Jo. No, zvracela jsem. ”

I.B.: „Aha. A bylo to jenom v té škole nebo ještě jinde jste to pocítovala?”

K4: „*V tom dospívání na učňáku to nějak polevilo*, ale když jsme se vlastně přestěhovali do centra Kladna, my jsme předtím bydleli na vesnici a tam jsem se taky s tím nějak bojovala a vlastně nějaký kamarády jsem si našla až v prváku, že docela se mi ulevilo, že jsme se ve třídě sešly tři pořádný ženský. Tak jsem konečně někam jako trochu patřila, jenže to bylo zase spojený s tím, že celá třída hulila. *Takže abych někam patřila, tak jsem vlastně zkusila marihuanu.*”

I.B.: „Jaký jste měla vztah s rodičema?”

K4: „*Vztah s rodičema, docela dobrý, ale lepší s tátou. S mamčou to bylo takový, já to mám tak, že máma má učit hlavně svojí dceru jako to vaření a takový to, tak to u naší mamči nebylo*, ta nás spíš z kuchyně vyháněla a bral si nás takhle táta pod křídla, pocem, někdy se to naučit musíš a máma nás vyháněla, protože to neměla ráda někoho mít v kuchyni. Prostě já nevím, jo s určitýma věcmá, když jsem potřebovala, jsem šla za mamčou, že přece ženská, že určitý věci jsem si s ní normálně povídala a byly určitý doby, že jsme byly jak kámošky. I tak jsem furt měla v hlavě, že to je máma, takže jsem s ní určitě všechno neprobírala, ale lepší citovej vztah jsem měla s tátou.”

I.B.: „Jak často jste s nimi trávila čas a jestli jste měli nějaké společné zájmy?”

K4: „*Málo jsme spolu vlastně trávili čas, protože rodiče byli hodně v práci a s tátou jsem vlastně trávila i jeho volnej čas, že on byl řezník a ještě měl vlastně v práci u sebe, že dělal v pekárně u sebe a když měl volno, tak měl melouchy jako řezničinu a bral nás právě že s sebou na výpomoc a tohle, a to se mi strašně líbilo*. S tím tátou jsem ho i poznala z jiné stránky a prostě to se mi hrozně líbilo. Tam jsem byla prostě důležitěj člověk, jo, to bylo hrozně fajn. Ty zabijačky, dával nám ty masa hotový. Nikdo na to nemohl sáhnout, určitý maso, že věděl, že já mám ráda, že jenom libový a nabral pro mě a když já jsem dostala, tak až potom si všichni mohli vzít. To bylo takový hezký, tam jsem si opravdu připadala hrozně důležitá. Prostě někdo. Ale jinak prostě nevím, no.”

I.B.: „Cítila jste se s rodičema v bezpečí a milovaná?”

K4: „*Jako malá jo, v pubertě už potom ne. Já vlastně tím, že jako jsem potom na učňáku trpěla i méněceností, tak prostě od sedmnácti jsem si začala ubližovat a začala jsem si pálit ruce, že jsem si nahřevala zapalovač a vypalovala podkovy do ruky, že vlastně do teď, je mi třicet šest, je vidět jedna, co byla hodně hluboká, no, ale teďka se nepálím, ale dokážu se jen blbou sichrhajskou prostě podrápat do krve. Potrestat se.*”

I.B.: „Za co se trestáte?”

K4: „*Za to, že jsem někomu zase uvěřila nebo pocity méněcennosti. Proto i tady ráda, prostě někomu dělám radost jako že dneska, udělat tý spolubydlící prostě dorta, tak to mi dělá radost, že prostě někomu můžu udělat radost. Prostě trpím tou méněceností, nemám ráda svojí osobu.*”

I.B.: „Nemáte ráda svojí osobu? Kde myslíte, že tohle vzniklo?”

K4: „*No když mi bylo sedmnáct, tak máma s brekotem prohlásila, že ani jedno dítě nemá normální, že vlastně jsme, když byl malej brácha fakt malej, my jsme od sebe šestnáct let, tak mu diagnostikovali, že má lehkou mozkovou dysfunkci. Starší brácha má těžkou mozkovou dysfunkci a já ještě se starším bráchou, co je ode mě čtyři roky, my jsme dyslektici. A máma to bere, že nejsme normální, tak začala brečet, že prostě ani jedno dítě nemá normální. Tak člověk si připadá, že jako není normální, že jsem porouchaná a nechtěná.*”

I.B.: „Když jste měla třeba nějaký průšvih někde, ve škole, v pubertě a přišla jste s tím za rodičema, jak na to reagovali? Nebo pokud jste za nimi s tím přišla?”

K4: „*Když už jsem přišla, tak jsem dostala velkej világros. Jako prostě, bud' mě seřvali, většinou jsme nějaký trest dostávali od mámy a táta to nechával na mámě, protože ten vždycky říkal, že kdybych vás vzal do rukou, tak vás zlomím. To sílu měl, to jsem viděla i na těch zabijačkách, ale prostě nechtěl na nás stáhnout, táta nikdy. Spíš jsme dostávali od mámy.*“

I.B.: „Takže jako by, když jste měla nějaký problém nebo nějakou potřebu?”

K4: „*Když byla potřeba, tak jsem se naučila to neřešit, jako netahat to domů.*”

I.B.: „Proč tomu tak bylo?”

K4: „*Nechtěla jsem prostě, aby o mně všechno věděli, já jsem si to potom začala, i psát do takových deníčků. Pak jsem přestala, protože mi máma vlezla do mého pokoje,*

našla ty sešity, přečetla si to a začala mi volat, jestli jsem v pořádku a tohle, protože jsem měla hodně černou myšlenku. Jsem to potřebovala aspoň, když ne říct, tak napsat. No, ale vadilo mi, že mi vlezla do soukromí, a tak jsem přestala a začala jsem to v sobě dusit.”

I.B.: „A pak teda to sebepoškozování?”

K4: „*No, někdy to bylo sebepoškozování nebo jsem to prostě, já jsem od těch šestnácti pravidelně konzumovala hulení, že jo. To vlastně bylo až do tohoto roka, já mám za sebou vlastně dvacet let hulení, že jo.* S přestávkama, protože mám děti.”

I.B.: „Jaký ten vztah měli ti rodiče mezi sebou?”

K4: „*Jako někdy byli v pohodě, někdy si vyměnili názory, ale nikdy to nebylo, že by se jako mlátili nebo tohle.*”

I.B.: „Mám tady takovou doplňující, jestli byste spíš řekla, že byli klidný a podporující a nebo tam docházelo k častým konfliktům?”

K4: „Jak jako ke konfliktům, jak mířeno?”

I.B.: „Jestli se jako dohadovali, často?”

K4: „Většinou kvůli financím, no, někdy prostě u nás docela často byl klid, potom bylo všechna ta jejich pozornost věnována nejmladšímu bráčkovi, protože vlastně mámě se narodil ve čtyřiceti, tak vlastně všechna *ta pozornost šla Michalovi a tam už tuplem jsem cítila chlad, hlavně od mámy. Já jsem od osmnácti z baráku. Jsme se jednou z mámou chytly kvůli výchově malýho bráčky a jako, že se mi to nelíbí, že já a starší bráčkové jsme měli tvrdou ruku a on směl všechno a my jsme na něj nesměli a když jsme na něj zařvali, tak proč na něj řveš a tohle, že je malej a tohle. Vadilo mi to, velkej rozdíl mezi náma dělali. No, a pak mi máma říkala v hádce, jestli se ti něco nelíbí, tak se sbal a vypadni. No, a za půl hodiny jsem byla pryč (usměje se v hlase ji je cítit pýcha).* Jsem se jí neozvala jakou dobu, to se mi ozvala pak ona, jestli jsem vůbec v pořádku. Neměla jsem potřebu jí dávat vědět, že jsem v pořádku.”

I.B.: „Máte pocit, že ten vztah, že se třeba dohadovali nebo měli tam mezi sebou nějaké spory, jestli vás ovlivňoval v dětství?”

K4: „*Máma měla taky nějaký frustrace, kolem svojí váhy, že ona po nás hodně nabrala. Byla prostě kulat'oučká, no, a třeba nevím. Potom létama, co jsem se o tom bavila i s mamčou, tak vlastně jsem zjistila, že táta ji podváděl, docela často. No, takže*

jako asi táta byl bombovej, ale jako manžel byl hroznej. Jako vím, že jsme za tátou jezdili i do vězení. S tím, že ho zavřeli za alimenty a v tu dobu jsem vlastně zjistila, že mám někde o dva roky mladší ségru. Tak vlastně jo, že jsem ten rok dojízďela za tátou, když jsem byla malá, do toho vězení a vůbec, to bylo takový divný, no. Malý dítě, že jo, do věznice, Ruzyň, to je taky trošku jako že možná, že svým způsobem poznamená, tyhle ty věci. Nevím, proto vím, že se tam nikdy nechci dostat, protože jako... (*mávně rukou do vzduchu*). ***Myslím, že máma nechtěla, abych byla tlustá jako ona a ještě blbá, ale jak sama říkala, nepovedlo se jí to. Nebo jako já se teda nepovedla.***”

I.B.: „Mluvili s vámi někdy rodiče o tom jejich vztahu?”

K4: „***Mamča potom, to už jsem měla i svoje děti, jsme se o tom jako bavily.*** Jako normálně, že jako, že kdyby ho tak nemilovala a tohle, kdyby hlavně s ním neměla toho nejmladšího bráchu, tak by se už dávno rozvedla, že už kolikrát vyhrožovala, až mně bude osmnáct, že se s ním rozvede a vlastně, když mi bylo šestnáct, tak se narodil Michal, a prostě jestli spolu drželi kvůli klukovi, prostě ze zvyku, nevím. Máma byla pak docela dost nešťastná. Nebo i litovala toho, že už na to byla stará asi ve čtyřiceti dítě, ale zase potom jsme viděli, že táta, jak byl hodně nemocnej, že už nesměl do práce, a tak se potom staral o domácnost a staral se o brášku, tak to ho taky drželo nad vodou. Takže jako bylo to asi dobrý rozhodnutí i špatný. Jako si nedokážu představit mít ve čtyřiceti dítě, potom dítě.”

I.B.: „Ještě mě zajímá, vy jak jste říkala, že mamka potom řešila taky váhu. A reagovala někdy na vás?”

K4: „No, to je, jak jsem říkala, ale třeba se mnou nikdy neřešila u dětský doktorky jako moji váhu, že by třeba nějaký ty odtučňovací tábory nebo tak, prostě jen řekla, že to dáme doma. To dáme doma. To spíš jestli mě někdo nechtěl poslat a prej, stejně bys to nabrala nazpátek. No, tak já nevím. Máma nás jako že hodně jez, jez, protože jak na nás byla rok sama. Máma mi i vyprávěla, že kvůli sousedům na ní šla sociálka, kvůli tomu, že jakože chodíme do školy špinavý, hladový. Přitom já jsem za rok nabrala dvacet kilo, co táta nebyl doma, máma nastoupila do pekárny. Mi nosila čerstvý pečivo, prej papej, papej, a já jsem nakynula až moc. Potom nevěděli, co se mnou, mi nedokázali odepřít jídlo a spíš to neřešili a utvrzovali mě v tom, že bejt taková je asi normální. Ale pak mi řekla tohle. Myslím, že sama byla dost pod tlakem. Přišla sociálka, tak se lekla, tak nás

začala krmit, a pak viděla, jak vypadám, tak ji došlo, že to posrala a byla naštvaná. Nebo já nevím.”

I.B.: „Jaký vztah jste měla s širší rodinou? Myšleno tety, babičky, bratřenci i ti sourozenci, třeba.”

K4: „*Já doted'ka mám strašně dobrej vztah s bráškou Honzíkem, my jsme od sebe čtyři roky. A s Pepíkem, on je ode mě teda osm let starší, to jsme se nemuseli, jsme se furt mlátili, že on je starší a že já ho mám poslouchat a já mám takovou náuru, že já prostě poslouchat nebudu. Až když jsem čekala první holku, tak se mi omlouval za všechno, co se v dětství dělo, že ho to strašně mrzí a že se s ním budu bavit a brát ho jako normálního bráchu. Na to, že má těžkou mozkovou dysfunkci, tak jako mu to, když mu bylo jednadvacet, tak mu to docvaklo. Lepší pozdějš než nikdy a od té doby jakože máme s bráškama máme dobrý vztah, s Honzíkem a Pepíkem, máme dobrej vztah, ale s tím mladším bráchou, furt ho беру jako rozmazlenýho fakana.*”

I.B.: „A takhle jako širší babičky, dědy a tak?”

K4: „*Já jsem měl jenom jednu babičku, to byla mamči máma. To byla jenom pojmenovaná babička, ona se nikdy nechovala jako babička. Jako tím, že nás máma měla tři, nejdřív tak máma byla taková jako že jsi jiná, máš hodně dětí, protože její sourozenci mají třeba po jednom, po dvou ... jo, a co potom mi máma říkala, že měla první dítě v šestnácti, tak ji babička vyhodila a vlastně tchýně se jí ujala a babička druhá ji všechno naučila, no, tak babičku jsem měla jenom pojmenovanou. Dědy jsem neměla, protože ty umřeli dřív, než jsem se narodila. Vlastně s bratránkami jsme se jenom s dvouma tak nějak setkávali, potom už ne. Co umřela teta na rakovinu, tak pak už vůbec. A s jedním bratránkem jsem chodila na základku, toho taky šikanovali, tak to asi máme v rodině, nebo já nevím. Takový ty slabší kusy jsou šikanovaný, jinak ten mě odsoudil za to, že mám tolik dětí, že se s ním ani nebavím. On je takovej rozmazlenej jedináček, on to nepochopí, že člověk chce mít velkou rodinu. Někam patřit, pro někoho bejt, on to nepochopí.*”

I.B.: „A vy máte kolik dětí?”

K4: „Já mám šest.”

I.B.: „A on vás za to odsoudil?”

K4: „No, asi už u třetí dcery.

I.B.: „Byly nějaký vztahy, který na vás měly nějak zvlášť velký vliv z téhle skupiny lidí?“

K4: „Jako dlouho jsme se pak nemuseli s tím nejstarším bráchou.“

I.B.: „Cítila jste se v té širší rodině přijímaná a podporovaná?“

K4: „*Ne, my jsme byli jenom braný, že ty jsi dcera Jany.*“

I.B.: „Základ.“

K4: „Základ, nic víc.“

I.B.: „Byl v té širší rodině nějaký konflikt, který na vás měl zvlášť velký vliv? Třeba zmiňujete to s tím bráchou, že on se vám omlouval za to, co se dělo?“

K4: „*Vlastně když mi bylo šest let, tak vlastně on to na mě zkoušel jako že chlap, sex prostě, protože je ode mě o osm let, jemu bylo šestnáct a tím, jestli to má v té hlavě jinak, je jinej. Tak já jsem teda spala, mě probudilo to, že mi máma odkryla deku, rozsvítila a brácha za mnou, že jo. A prostě byla jsem od něj dost mlácena, do určitého věku, kdy jsem mu to nemohla vrátit, jsem fasovala hodně, ale to mě zase bránil Honzík, to když viděl, že na mě Pepík vlítnul, jako že nervy, tak ho vzal a zbil ho za to, že jo. Že kdyby se mi něco stalo, že ho zabije, že Honzík mě měl hodně rád.*“

I.B.: „Jak na tu situaci reagovala rodina?“

K4: „*Našla nás máma a ta nás držela dlouho v kuchyni, do té doby než přijde táta z práce, že to chtěla řešit i s tátou, ale když se blížila hodina, kdy měl přijít, tak nás poslala spát, že se bála, že Pepíkovi fakt něco udělá. Takže to ututlala.*“

I.B.: „Takže se to neřešilo?“

K4: „*Takže to nikdy nebylo řešený.*“

I.B.: „Aha.“

K4: „*Naštěstí nedošlo jako ke všemu, ale prostě i to, dlouho jako. Jeho jsem nenáviděla. Ve mně byla zlost vůči jeho osobě. Nikdy jsem ho, jako že brala jsem ho jako bráchu, nějaký cit, nemůžu říct, že nějaký extra byl.* Jako jsem hodně měla ráda Honzíka. Všechno jsme jako s Honzíkem, jízdy na kole, chodit plavat a takhle. Mě Pepíno vlastně málem utopil v rybníku, kdyby si zase nevšíml Honza. Ja si pamatuju jen, že mě Pepíno potopil a stoupnul si na mě, jako aby to neviděl Honza, tak já na

poslední chvíli jsem vyplavala, že jo. Toho to já nevím, máma tohle nikdy neřešila, když něco takovýho vzniklo nebo se jí to radši ani neříkalo, protože táta by ho zabil.”

I.B.: „Takže jako mamka o těchto situacích věděla?”

K4: „O některých.”

I.B.: „O některých.”

K4: „*Ale nedávala to řešit dál, že jo. Co se stalo, ona chránila Pepíka a hodila to pod koberec, ale tím pádem vlastně ona nechránila mě, to měla řešit, takže kdyby chtěla chránit moji osobu, tak to řeší, ale ona chránila Pepíka a ne mě.* Prostě, proto já jsem radši v těch osmnácti vypadla z baráku. Tam už prostě jsem kopala sama za sebe a připouštěla lidi, kterým jsem prostě nějakým způsobem důvěřovala.”

I.B.: „Jaký jste měla partnerský život?”

K4: „*No, s prvním bývalým, mám s ním tři děti. Vlastně po narození druhé dcery, to bylo peklo s ním, protože mi dával najevo, že jako ženská jsem zklamala, protože jsem mu nedala syna, takže mě začal psychicky týrat.* Vydržela jsem to pět let, dohromady jsem s ním žila sedm let. Dva roky byl v pohodě, to bylo dobré. Pomáhal mi s první dcerou, vlastně se vším. On mě učil, ať jsem měla praxi u malýho brášky, ale narození Janičky, druhé dcery, dával mi to hodně sežrat. I když jsem se na rovinu zeptala, proč se ke mně takhle chováš, *kdybych ti porodila syna, tak by ses ke mně choval lépe. Já nevím, asi jo.*”

I.B.: „A pak jste měli spolu ještě jedno dítě?”

K4: „Ještě Andulku, no. A to jsem, vlastně před tím já jsem otěhotněla, to jsem samovolně potratila a vlastně *během těch 6 měsíců, co by ženská nesměla otěhotnět nebo když otěhotní, nemůže se to dát pryč, tak vlastně přišla Anča a to když jsem mu vlastně říkala, že jsem těhotná, tak jsem mu oznámila, že si to nechám s ním i bez něj, že prostě na další potrat nejdu. Kdyby to šlo, že prostě je to strašný nápor na psychiku, jo, protože už tak nabouraná psychika, už vlastně v tom učňáku mi ruplo v palici, potom, ty jo, začal se do mě bořit vlastně po Janičce, no, a do roka jsem byla zase těhotná.* Já mám holky po dvou letech. Prostě nechtěla jsem znovu zažít nějaký potrat nebo tohle. Zažila jsem kompletně vlastně čtyři potraty, jeden samovolný a tři dobrovolně, i když ač ten poslední úplně nebyl dobrovolnej.”

I.B.: „Tak to byl ten první vztah a ten druhý?”

K4: „*A ten druhý. Můžu říct, že ten chlap mi ukázal, že žít se dá úplně normálně, v klidu, bez nervů a jsem za to strašně vděčná, že si k sobě vzal ženskou i se třema dětma, jo, že (zasměje se a zadívá se do stropu).* Pomáhal mi je vychovávat, vlastně bejvalej, ten neplatil alimenty na malý, takže on je vlastně živil.”

I.B.: „A s nim máte další tři děti?”

K4: „*A s nim mám další tři děti. Vztah byl dobrej, než jsem začla pít. Toleroval mi hulení, že to jsem měla hlavně na večer na uklidnění, že to jsem měla na spaní, aby šel člověk spát a tohle, že potom viděl, že i potom nedokážu usnout z nervů, že tolik dětí je velkej nápor a stihnout tolik věcí a i si připravit na další den. Takže jsem měla problémy usnout a tohle mě uklidnilo a uspalo mě.* Ale vlastně, když umřel táta, je to pět let, tak vlastně se ve mně všechno zlomilo, protože to byl chlap, kterýho jsem milovala. Umřela mi duše a umřela mi půlka srdce. To jsem začala nějakým způsobem pít, ale ještě dokázala nějakým způsobem korigovat a právě, že mi hodně ruplo v hlavě, když jsem šla na ten poslední potrat, na ten ne úplně dobrovolnej.”

I.B.: „Co to znamená?”

K4: „Já jsem si ho chtěla nechat. A já jsem si ho i pojmenovala, už jsem mu dala jméno, já jsem chtěla svojí Karolínku a on přítel nevěřil, že to je jeho. Tak abych já měla klid, jsem to dala pryč. Jenže ty hormony rozbourěný a tohle všechno, prdlo mi v palici a začla jsem chlastat fakt natvrdo, první ligu. Ať jsem se starala o děti, chodila jsem do práce, i tak jsem si našla čas se denně opít. Já jsem nechlastala kvůli tomu, že by mi to dávalo jako že uspokojení, že na to mám chuť, ale spíš vypnout tu hlavu, nemyslet na to, i kolikrát, že přítel si mě bral do auta, on měl práci jako rozvoz kebabů, si mě radši vzal do auta, aby mě měl pod dohledem. Děti byly teda hlídány buď sousedkou nebo kamarádkou, co u nás bydlela a prostě prej že jsem, ač já si to nepamatuju, že kolikrát já jsem vyváděla, že chci svojí Karolínku a že jsem to zabila a velký výčitky. Jsem ji prostě chtěla, ale docela mě to uklidnilo. *Mám svojí Karolínku, je jí přes rok a půl, protože, ale tu jsem si utajila, já jsem to příteli řekla, až když se ve mně hýbalo dítě a svět se to dozvěděl až v šestým měsíci, to jsem ani nechodila na gyndu. Já jsem se bála, že mi ji vezmou. Prostě byl ve mně velkej strach, že mi to vezmou, ale pila jsem, i v těhotenství a když to bylo doopravdy potvrzeno, že jsem těhotná v šesti měsících, že je to holčička, tak to jsem byla i šťastná, protože ji jsem nechtěla kluka.* Já chci holčičku, že chci Karolínku modrookou, blondatou. Mám všechno blondatýho andílka s

modrýma očima, takže to úplně to je takový to velký uspokojení *a teďka už jenom vlastně udržuju svého démona v kleci vzadu v hlavě. Někdy teda vystrčí ty růžky.*”

I.B.: „A co říká ten démon?”

K4: „Co říká ten démon, že prostě teď. Já teďka popravdě nemám tetradin, antabus. Protože pan doktor místo měsíce dovolené měl dva měsíce, teďko až dvadvacátýho bude v ordinaci, tak mi pošle e-recept, že si to vyzvedne. *Takže mi říká, hele, nemáš prášky, vždyť se můžeš jenom jednou napít, to je dobrý. Ale prostě já si protiřečím, vzalo mi to děti, vzalo mi to všechno, ač teda teď říkám tohle, ale prodělala jsem dvakrát léčbu v Bohnicích, protože než jsem sem přišla, tak jsem přišla rovnou z Bohnic a do Bohnic jsem se dostala tím způsobem, že my jsme se teda s tím přítelem rozešli, co jsem s ním teď.* My jsme se rozešli v prosinci, protože něco v tom bylo a už mi nevěřil, prostě důvěra v háji a prostě si zvyknul na svůj klid. *Já jsem byla půl roku pryč na první léčbě, tři měsíce v Bohnicích a tři měsíce v komunitě a když jsem přišla s tím, že mě vyhodili z komunity.*”

I.B.: „Za co?”

K4: „*Určitým lidem říkám něco jinýho, ale prostě měla jsem propustku a napila jsem se a přišla jsem napitá. Nafoukala jsem přes dvě promile, takže měla jsem*”

I.B.: „To je porušení kardinálních pravidel.”

K4: „*Kardinálních pravidel, no, do nějakých 5-10 minut vyhazovat, do tmy, do deště. Bylo mi to jedno, v tu chvíli mi to bylo jedno. Ale chybí mi to místo, protože to mi dávalo klid, ale jak tam přišli ty lidi po mně, tak klid a rovnováhu mi hodně rychle vzali. To byli lidi hlavně z vězení, který měli dlouholetý tresty a rozjížděli tam ty svoje móresy z vězení.* To mi strašně začalo vadit. Ač jsem byla za všechno chválená, tak jsem se znova napila. To mě dostalo domů, s tím, že po Novém roce jsem začala hulit, dvakrát jsem se silně napila a po tom druhém napití už jsem volala rovnou do Bohnic na nástup. Držela jsem se prostě, ehm, jak se tomu říká. No, výpadek paměti.”

I.B.: „Nevím, co myslíte teďka?”

K4: „Krizovýho plánu.”

I.B.: „Jo, krizového plánu. K tomuhle se ještě dostaneme, jenom abychom tady dojely ty příbuzný. Jaká byla vaše zkušenost s komunikací a řešením konfliktů v partnerství?”

K4: „*No, s prvním bejvalým to u nás byli policajti docela často, protože jsme vždycky byli v sobě a vlastně kolikrát jsem dostala tak, že jsem měla roztrženou pusku, roztržený obočí, to jsem málem přišla o oko. Díky tomu mám vlastně otočený úhel pohledu o devadesát stupňů, takže jako trpím na migrény, to mám vlastně následky od něj. A s Mikym, s druhým přítelem, to, až když jsem vlastně byla ke konci, než jsem šla na první léčení, než nám vzali děti, tak když jsem se napila, tak jsem byla agresivní. Tak jsem byla velkéj agresor.*”

I.B.: „Z těchto dvou vztahů, které jste měla, který byste řekla, že na vás měl zvlášť velký vliv?”

K4: „Jako v negativním, tak ten první.”

I.B.: „V negativním první.”

K4: „V negativním první, v pozitivním druhý, protože mi ukázal úplně jiný život.”

I.B.: „Vy říkáte, než vám vzali děti. Vám byly odebrány z jakého důvodu?”

K4: „*Kvůli alkoholu, s tím, že se báli, že dětem ublížím. Takže v papírech, co mi předala sociálka, když mi brali děti, tak jsem nebezpečný element k dětem a agresor.*”

I.B.: „Jako že to bylo z vaší strany?”

K4: „*Z mojí strany, když jsem se prostě napila, tak já jsem měla hlavně i okna, já jsem si nic nepamatovala, třeba až do druhýho dne.*”

I.B.: „Jak probíhala ta agrese?”

K4: „*Já jsem tady třeba měla velký výbuch, kde mě přítel musel zpacifikovat k zemi, až jsem se uklidnila, a pak mě teprve pustil. Byla jsem nebezpečná fakt sobě i okolí.*”

I.B.: „Jaký situace to vyvolávalo? Nebo co tomu předcházelo?”

K4: „*Já jsem byla furt sama, přítel byl furt v práci. Já sama na děti a furt jsem, ať jsem dělala všechno, co jsem měla, tak furt jsem měla v hlavě, že to je nedostatečný. Úklid, práce, děcka, dávat dobrej sex, bejt dobrá dcera ... a za celou dobu nikdo neřekl jako díky nebo jsi šikovná, jen mi nakládali další a další věci.*”

I.B.: „Takže nějaký pocit samoty a méněcennosti?”

K4: „Jo.”

I.B.: „Měl někdo z vašeho blízkého okolí, rodina, příbuzní, partneři, problémy se závislostí?“

K4: „*První přítel, ten potom hodně pil.* Ten pije doted’.“

I.B.: „Jakým způsobem ta jeho závislost ovlivnila váš život?“

K4: „Že nenávidím červené víno a nemám ráda opilí lidi (*smích*), což byla ironie, že jsem vůbec já sama začla pít, protože se mě každej divil. Pavlino, ty, problémy s alkoholem, ty, která to úplně nenáviděla. Nikdo to nechápal proč, ani já sama. Mně šlo fakt o to jenom se vypnout.“

I.B.: „Měla jste nějakou možnost třeba zasáhnout a pomoci mu?“

K4: „Jemu?“

I.B.: „Nebo chtěla jste to? Napadlo vás to někdy?“

K4: „*Jo. Kolikrát, ale on mě vždycky poslal do háje, že on žádný problém nemá.*“

I.B.: „Jak jste se teda cítila ve vztahu k němu?“

K4: „*Odpuzoval mě.*“

I.B.: „Vy jste vlastně říkala, že jste ho nenáviděla.“

K4: „*Odpuzoval mě s tím, že jsem věděla, že když šel ráno se psem ho vyvenčit, že přišel v poledne ožralej, že jo. Pes ho přivedl domů. Čuba si naštěstí pamatovala cestu domů. A prostě potom jsem se, i když šel spát, usnul a potom jsem se i bála, až se probudil. Nevěděla jsem s jakým zbytkáčem a v jaký náladě, takže to bylo taky docela takový velký neznámý.*“

I.B.: „Měla jste tedy někdy pocit, že nesplňujete očekávání svého okolí? A odkud přicházelo a co to ve vás vyvolávalo?“

K4: „Já jsem ten pocit už měla od prvního bývalého, že mě ponižoval s tím, že neumíš nic, ty seš na nic a on se na mě vyvyšoval, že měl maturitu, já jsem někdo, já mám maturitu. Ty jsi nikdo, ty máš základku. Ty jsi prostě bývalej feťák, on mě bral s hulením jako feťáka a prostě ponižoval mě. To mi taky moc nedávalo. Že jsem na hovno matka a špatná v posteli. Jenže kdo viděl mě, jako mě, prostě?“

I.B.: „A ještě s tím synem teda, jestli jsem to dobře pochopila?“

K4: „*Jsem na nic, jako ženská jsem zklamala. Každá správná ženská porodí syna, takže ty jsi na nic. Ty žít v jiným století, tak už jsi dávno mrtvá, že by tě za to zabili, jo, a potom, že vlastně bych nezvládla domácnosti, prostě na nic. A tohleto vlastně, když jsem v tom dalším vztahu se cítila jako furt sama a kolikrát teda přišel přítel domů unavený a že doma je bordel, ale ty po nás chceš denně generální úklid, to se nedá sloučit s pěti dětma.* Jako uvědomuješ si, že já mám na starosti školu, školku, domácnost, teď jsem chodila ještě na pár hodin uklízet nebo na celodenní úklidy, že jako já jsem měla dost práce a ještě jako poslouchat, že doma je bordel. Říkám, máš doma pět dětí, jestli bereš bordel jako hračky, to není bordel, jo.”

I.B.: „A co ta rodina, tam ne, nebo jo?”

K4: „Jak ty to zvládneš? Tolik dětí to uživit a tohle.”

I.B.: „Jako já myslím, že jestli ta rodina od vás měla nějaký očekávání?”

K4: „*Očekávání (opovrženě se zasměje). To spíš očekávání kdy krachnu, kdy to nedám, kdy se zblázním.*”

I.B.: „To jako že vám nevěřili?”

K4: „*Hm, že máma a tolik dětí. Ji říkám, ty máš co kecat, ty máš čtyři. No jo, ale já to mám po víc letech a tohle se mi poslouchat taky nelíbilo, kolikrát jsem nechtěla ani za mámou. Jezdila jsem jenom kvůli dětem, aby jezdily za babičkou, že jo. Moje máma se chovala opravdu jako babička, ne, co jsem zažila já od její mámy.* Jako můžu říct, že by se moje máma pro moje děti rozkrájela, ale zase to jsou moje děti. Já jsem jenom ta, co přivezla vnoučata, ale potom *já se v životě nedočkám vnuka a tohle.* Taký nátlak z její strany, že se nedočkám vnuka, vždyť má bráchy. No, se na ně podívej, Pepíno, toho budu mít celý život na krku. Prostě... no (*mávně rukou ve vzduchu*).”

I.B.: „A vy máte šest dcer?”

K4: „Takže jako pokaždý, když jsem oznámila, že jsem těhotná. *Potom jsem oznámila pohlaví. No, zase křivochcalka, v životě se nedožiju vnuka, to je taky...*”

I.B.: „Jak jste se cítila, když vás za to takhle?”

K4: „*Nanic, že jsem zase zklamala. Tak když už i máma, že se nedožije vnuka. Copak já jsem továrna na děti? Jsem jako, no, jenom na ženský, já rodím jenom čtyřkilové děti. Jsem ráda, že moje dcery se narodily zdravý, velký, co jsem chtěla.* Říkám, když už tak pořádný kusy ženskéjch, tak se mi to splnilo a neměla jsem ani jednou tu

těhotenskou cukrovku. To se každéj divil, že takhle velký děti se roděj ženskem, co mají těhotensku cukrovku. Ne, já jsem jim dala dobrej základ. Já jsem byla šťastná za to, co jsem porodila. Byly krásný. *No, a se nedožiju vnuka. No, a ten první blbeček, že ve mně je vada, že on je normální, že on má syny, ale já jsem divná.* Nevím, přitom já si myslím, že jako ženská, která ženská si přeje mít děti a nemůže mít a mně stačí jen vyklepat trenky a jsem v tom, jo. Já to беру ... jako mám dar takovej, že jsem plodná a já jsem vždycky chtěla prostě svoji rodinu. Svůj hlouček milovanejch lidí, který mě milujou, který mě potřebujou, pro který sem dobrá. Strašně ráda slyším, když moje dcery i do teď, ty starší, mami, ona babička uvařila tohle, co vaříš i ty, ale stejně to máš lepší než ona. To mě úplně zahřeje na srdci, že prostě mám něco, v čem jsem dobrá, jo. Třeba mi i dost pomohlo v komunitě ty tři měsíce sama sebe najít, ty střípky v čem jsem dobrá, tak si skládám dohromady kde, co, k čemu jsem dobrá. Už se v něčem dokážu vážit, to dřív jsem nedokázala, ani před rokem. To je takovej malej pokrok u mě, jo. Začínám se vážit v nějakých věcech a začínám se za to jakoby obdarovávat, náušnice po šesti letech. Já jsem si nikdy nekoupila pro sebe, já jsem kupovala ostatním, sobě ne. Já jsem chodila v roztrhanejch botech, já nepotřebuju, to radši pro děti. Já jsem chodila jak vágus, ale děti měly třeba troje boty.”

I.B.: „Jaké byly následky toho, když jste zjistila, že to očekávání jste nesplnila?”

K4: „*Psychicky sebedestruktivní.*”

I.B.: „Co to znamená?”

K4: „*Začala jsem prostě nekontrolovaně pít, je mi to úplně jedno, ono to nějak dopadne. Ted' se zase vyčte, že jsem ožralá a jdu spát. Už mi to bylo jedno, prostě.* Nevím, no, udělala jsem si tu největší radost možná v tom, že jsem dokázala čelit svému strachu a jít na operaci, na uříznutí žaludku, jo, že jsem, jak táta umřel, tak jsem se i lekla toho, že ty nemoce prostě můžu taky mít, že táta měl vlastně několikrát infarkt, silnou cukrovku. Tak já jsem se prostě bála, už jsem měla vysokej tlak, zaděláno na cukrovku. Tak jsem se toho lekla, tak jsem byla i hrdá na to, že jsem utekla od toho sálu, což mi v hlavě říkalo. Koukala jsem odkad' utéct z toho sálu. Naštěstí jsem neutekla. To bylo takový jako boj sama se sebou, vyhrála jsem ho potom, že jsem dokázala najednou shodit 50 kg jako za čtyři měsíce, což taky to tý hlavě nedalo, protože to je velkej šok a psychika dostala velkej šok, jo to prostě jedno k druhým a nekontrolovaný chlast byl tady.”

I.B.: „Na to jsem se vás ptala nebo vy jste na to odpověděla, na to nevhodné ponižující sexuální chování. To teda bylo ze strany bratra. A to bylo jednou?”

K4: „*Co si pamatuju tak dvakrát. Ani jednou to máma neřešila, s nikým, ani k tátovi to nedošlo. Proto i docela mám jako vztek na tu mámu, že prostě chránila bráchu, nechránila mě, jedinou dceru.*”

I.B.: „Jakým způsobem se tenhle zážitek promítnul do vašeho každodenního života?”

K4: *(odmlčení)* „*Tak nenávisť k tomu bráchovi jako než jsem k němu našla nějakou tu cestu, tak mi bylo fakt těch dvacet. To, když přijedu a dokud nevidím Pepíka, jako že žije, tak nejsem spokojená.* Musím vidět každého bráchu, protože bráchové bydlí s mámou. Ani jeden nevyhlítnul z hnízda, jenom já.”

I.B.: „Jakým způsobem to ovlivnilo vaši schopnost důvěřovat ostatním? Pokud vás to nějak ovlivnilo.”

K4: „*Víc otřukávám už.* Člověk, i tím co jsem vlastně zažila, nejen bratr, tak vlastně bejvalej a jeho kamarádi, opilí, tak prostě už člověk i rozpozná nějaký druh lidí.”

I.B.: „Ti kamarádi opilí se k vám taky nějak nevhodně sexuálně chovali, nebo?”

K4: „No, když zjistili, že jsme se rozešli, tak kolik kamarádů se mi nabízelo. No, to si polepšila, oni třeba byli stejně jako já, že já jsem měla svého bývalého o dvacet osm let, takže mně, když se narodila Eva, tak mně bylo dvacet jedna a jemu čtyřicet devět. A on měl i kamarády mého věku a když potom zjistili, že s ním nejsem, tak se mi nabízeli. To ne, to jsem radši ani nechodila na ty místa, kde jsem věděla, kde se shlukují.”

I.B.: „Jak jste se s těmahle následkama vyrovnávala? Třeba s tím bráchou nebo?”

K4: „Většinou jsem chodila spát, když už šel spát Honzík, měli jsme pokoj spolu, takže s bráchama, než jsme se přestěhovali do Kladna.”

I.B.: „A tohle když se stalo, tak vás tam mamka poslala zpátky spát, a to jste byli teda v jednom pokoji?”

K4: „*Jo, jo. Nechápu to. To radši teď ani řešit nebudu. Já mám v plánu, já doufám, že všechny ty starší dcery, co jsou u mámy, tak jestli se budou chtít ke mně vrátit, tak je prostě nějakým způsobem víc utáhnout, protože jako teď na mě jedou docela, že alimenty, ač ví, že nemám extra z čeho, že využívám tuhle brigádu, takže mám musím dát tři tisíce z hmotný nouze, co mám čtyři osm, aby mi dala pokoj. Že soudně máme*

jen na dvě dcery po pětistovce, mezi sebou máme ohledně třetí dcery jako že ústní dohodu, což o tom ví sociální pracovnice, co má Andulku, tak je na pětistovce a něco na dluh, ale oni vůbec, že nemám extra, abych měla z čeho žít, to je nezajímá. Máma bere hodně peněz ohledně dětí a všechny vejplaty, co si jim doma sejdou a jí to přijde málo, ona je hodně na peníze.”

I.B.: „Takže má nějaký příspěvky?”

K4: „Má příspěvky na všechno.”

I.B.: „Protože ona má ty děti oficiálně v péči?”

K4: „No, soudně. ”

I.B.: „Změnila jste někdy svoje postoje nebo chování kvůli tomu, jak vás vnímalo okolí?”

K4: „*Přestala jsem chodit mezi lidi, maximálně jsem měla nějaké kamarádky ještě z učňáku.* My jsme se dlouhodobě bavily, to až vlastně teďka u té druhé léčby jsem je odřízla. Jsou pro mě vysoce toxický, protože berou pervitin. I ty jsem odřízla.”

I.B.: „Jaký to pro vás mělo důsledky, to, že jste změnila ten postoj?”

K4: „Jako postoj vůči všem lidem?”

I.B.: „No, že jste je odstříhla, jak jste říkala.”

K4: „Protože člověk si u první léčby, po první léčbě jsem přišla domů, a tak říkám, hele, zbylo mi pár lidí, tak to jako že na ně kašlu a já jsem zjistila, že všichni lidi mě jenom využívaj, i ty, který znám dvacet let a ublížili mi na tom nejbližším místě, pro mě ty lidi umřeli, už tam nemám nikoho, teď už jenom psychiatra, ten ale končí, musím si najít novýho. Dostala jsem kontakty, takže obvolávám, zatím teda neúspěšně. Je jich jak šafránu, ještě míň než gynekologů, jsem zjistila. No, je mi bez nich líp, jo, protože pokavaď je nevidím, nekontaktujou mě a tohle se prostě, člověk se cejtí, já se cítím víc svobodně a tím, že jsem se nastěhovala sem do Prahy. Tak mi to strašně vyhovuje, oni neznaj mě, ty lidi, já neznám je a cejtím se strašně dobře, protože na Kladně, když jsem vylezla z bytu, tak hned matka alkoholik, že jo.”

I.B.: „Takže se teď cítíte jako volnější?”

K4: „Jo.”

I.B.: „A jak byste popsala tyhle změny? Jaký to pro vás mělo dopad?”

K4: „*Ty změny, ty tam jsou pozitivní, protože ty lidi toxický, ty mě táhli ke dnu s tím, že ano, mám chuť, ale dokážu prostě s nima krásně pracovat.* Tam ne. Nevím, proč pořádně, ale jsem ráda, že to takhle je. Jo, že tady i už jenom dneska, ano, měla jsem dvakrát chuť v krámu, protože jsem zrovna u kasy byly malý Jagermeisteri a čertík v hlavě mi říká, hele, nemáš na to náhodou chuť a já si pak říkam, hele, co budu dělat s tím dortem a tohle v hlavě jsem si to představovala. Tak jsem to rovnou prostě přehodila v hlavě na dort, takže jsem zahodila nějakou chuť dozadu. Teď si teda kupuju víc energy drinků a když si náhodou třeba s mojí druhou závislostí jakože konopí, když to zacítím. Tak mi přítel řekl, že když to cejtíš, tak si řekni, že to s prominutím smrdí jak hovno, jo, a ono zaprvý to fakt smrdí a kupuju si ty elektronky, kuřítko, ty hodně aromatický a když to zacítím a není mi zrovna dobře, tak si vezmu to kuřítko, ovocný a je mi líp. Takový obranný mechanismy jsem si zatím, asi ne zatím moc dobrý, pro moje zdraví, ale aspoň pro tu hlavu utlumit, ztlumit, zahodit nějaký ty obranný mechanismy, se snažím nacházet. Chci si najít nějaký lepší, protože ty kuřítko taky nejsou dobrý, ale to je jen začátek, aspoň něco.”

I.B.: „To je spíš než kuřítko takový šidítko.”

K4: „No, já nevím, má to asi nižší obsah nikotinu než klasická cigareta, ale zase jako pocit uspokojení, že mi nahradí jako chuť.”

I.B.: „Jasně, rozumím.”

K4: „Jak říkáte, šidítko v hlavě, oklamat. ”

I.B.: „Měla jste někdy možnost obrátit se na někoho o pomoc, jako oporu? Tady v nějakých situacích, když jste třeba pila nebo tak?”

K4: „*U známý.*”

I.B.: „A udělala jste to?”

K4: „*Jo, kolikrát jsem přišla, ale potom už třeba když jsem přišla po desátý, tak ona že s toho dělám něco takovýho brouka a tohle a už mi to nedávalo to, co předtím. Spíš ba naopak. Tu jsem pak taky odřízla.*”

I.B.: „Měla jste tam třeba nebo když jste si o tu pomoc říkala, měla jste tam nějaký překážky nebo obavy, proč si pro tu pomoc neříct nebo jste věděla, že za ní můžete jít.”

K4: „*Nepřišla jsem pokaždý, pač mně to přišlo, že nejsem dost silná, že vždycky všechno bylo na mně, jak ohledně domácnosti, tak ohledně financí. Zařizovala jsem*

to jenom já, silný člověk, silná žena a v určitých takovýhle věcích si přiznat, že potřebuju pomoc, to byla pro mě známka slabosti a že se to nedělá a že jsem na nic. Jo, to až potom, tohle všechno mi vyvrátili na první léčbě v Bohnicích, že to není ostuda, není to slabost, spíš ba naopak, síla si říct o tu pomoc. Jo, já jsem to měla v hlavě udělaný takhle. ”

I.B.: „Jak byste zpětně zhodnotila to rozhodnutí si o tu pomoc neříct?”

K4: „*Spíš bych to odsoudila, protože jsem se v tom utápěla, tápala jsem a nevěděla jsem prostě kudy kam.*”

I.B.: „Vybavíte si vaši první zkušenost s návykovou látkou?”

K4: „*Tak s konopím to bylo, jsou dvě reakce, buď vám bude špatně ...*”

I.B.: „Ne, jako první zkušenost, když jste si to dala.”

K4: „*První zkušenost? Bylo mi strašně dobře. Uvolněná, uvolněná ...*”

I.B.: „A co to bylo za zkušenost, v jaké souvislosti?”

K4: „*To bylo prostě v partě, jsme si umotali jointa a zkus to. A bylo mi dobře, vyřechtáno. Právě, že ta reakce dobrá, ale zároveň špatná, že to je jako že dobrý, ale potom tě to odkopne.* To byla lepší reakce, že člověk nezvrací, ale zároveň to není možný. ”

I.B.: „Kdo vám tu návykovou látku poprvé nabídnul?”

K4: „Kamarád.”

I.B.: „Jaké byly vaše pocity při té první zkušenosti ,to jste teď říkala, že dvojí.”

K4: „*Uvolňující prostě, vysmátá a úplně ready, jako nadlehčující, ono to vypne a zároveň vlastně zapne prostě smích a pohodovou náladu, a potom jako spala jsem jako dřevo. A já mohla zapomenout na všechny ty sračky a neustálej nápor na to, jak nestojím za nic.*”

I.B.: „Takže tohle vás vedlo k tomu, abyste pak pokračovala? Ta dobrá nálada a to, že vás to vyplo a zaplo na tu zábavu?”

K4: „*Jo jo, dobrá nálada, uvolnění a zároveň dobře se usínalo.*”

I.B.: „Kdy jste si poprvé uvědomila, že ty návykové látky užíváte víc, než byste měla?”

K4: „*U pátý holky. Jak už jsem říkala, už je to moc, zaprvé toho vyhulím kvanty a už mi to nedává to, co má.*”

I.B.: „Co je kvanty?”

K4: „*3 gramy za noc třeba a nedokázala jsem usnout.* To bylo hodně a člověk si potom uvědomí, pokaždé jsem za to nemusela dávat peníze, *protože jsem měla jako že tu jednu kamarádku, tu obézni, která prostě s tím dealovala, tak prostě mi kdykoliv, buď jsem k ní přišla, mě zkouřila nebo mi dala, hele, tady máš, ty máš děti, jdi se uvolnit.* Takže jsem za to pokaždé nemusela dát peníze, jo, ale lezlo to do peněz, lezlo to prostě i do osobního života, partnerskýho. *Potom vůbec nedokázala jsem pořádně dělat svoji práci jako máma, zabržděná až moc. Ohledně sociálky nebo pracáku, cokoliv jsem potřebovala udělat, tak přece nepůjdu zkouřená, ale stejně jsem věděla, že tam mám jít a stejně jsem se blbec zkouřila, takže jsem zase nemohla jít.* Tak potom všechno odbržděný až na poslední chvíli, stoupaly deprese, jestli to vůbec stihnu a to bylo. Sama jsem se tam podkopávala, sama jsem si podkopávala nohy.”

I.B.: „A jak jste reagovala teda na to, že jste zjistila, že už to je teda moc?”

K4: „*Já jsem dokázala ze dne na den přestat a třeba nejdýl půl roku jsem nehulila a potom jsem na to stejně zase sáhla.*”

I.B.: „Půl roku?”

K4: „Půl roku, to jsem na to zase sáhla a od začátku jsem si málo zahulila, tak mi to dalo a potom jsem zase zvyšovala a nevím, po kolika měsících jsem na tom zase byla hodně.”

I.B.: „Pokusila jste se někdy teda s tím přestat?”

K4: „*Pokoušela, ale stejně jsem se k tomu vrátila.*”

I.B.: „A jaká byla teda hlavní motivace v tom pokračovat?”

K4: „*Tlak na mě a zase nemohla jsem pořádně usnout, protože jsem měla všechno rozhozený, jak spánek, tak vůbec režim celkové jsem měla rozhozenej.*”

I.B.: „Jako že jste se cítila v nějakým tlaku?”

K4: „Jo.”

I.B.: „Kdo na vás ten tlak dával?”

K4: „*Já jsem byla několik let mezi dvouma mlýnskými koly, že přítel, se kterým jsme ted', se s mámou nenáviděl do krve. Tak posloucháš jednu stranu, jak nadává na druhou a tohle a tamto a takováhle hlava a dost.* Proto se do toho připojila ta kamarádka, který jsem se svěřovala, ta taky byla vůči němu, že to je chlap, který se nepostará a tohle. Přitom on byl furt v práci, ano, potřebovala jsem ho i na výchovu. Taky jsem mu to i říkala, jeden den dej rodině, jeden den dej svým dětem, oni ti vyrostou a ani o tom nebudeš vědět. A za pět měsíců jsme teďka spolu nebyli a to si jako hodně uvědomil. A vlastně i de facto on je ohleduplnější byl vůči mně, když on něco začne nějaký, buď se chovat. Někdo ho našťve, tak to aplikuje na mě jako že, tak se jako zastaví a uvědomí si to, předtím ne. ”

I.B.: „Jak dál se vyvíjelo to vaše užívání návykových látek? Jaký typ látek jste začala užívat a jak se to vyvíjelo dál?”

K4: „Ten alkohol pět let, nejdřív to bylo jako že *(začíná plakat)*...”

I.B.: „... po smrti táty. Vše v pohodě?”

K4: „Jo, v pohodě. *Po smrti táty, to jsem potom nějakým způsobem dokázala ještě ukočírovat jako že dost, že třeba jsem i přestala zase pít. Potom jsem vlastně znova, to jsem začala uklízet po celý Český republice, to jsme jezdili pryč. Taky po práci to bylo, pozval nás šéf na pivo, něco tvrdýho tohle a já jsem si na to navykla, prostě pokaždé po práci se odměnit jako alkoholem.* No a potom už prostě začala se navyšovat tolerance.”

I.B.: „Kolik toho?”

K4: „*Dokázala jsem nejvíc flašku vodky nebo rumu, čehokoliv nad 30 volta.*”

I.B.: „Za den?”

K4: „Jo. ”

I.B.: „Jak se teda měnili ty vaše návyky a potřeby v souvislosti s tím alkoholem?”

K4: „*No, já už jsem potom vlastně jsem si i uvědomila v určitou chvíli, že už mám problém s alkoholem, že jsem se ráno probudila a první myšlenka byla na panáka.* Tak tady už je něco špatně, ale stejně jsem to už nedokázala nějak ovlivnit, že už to ovládá mě, ne já ten alkohol.”

I.B.: „Jaký důsledky to užívání mělo na váš každodenní život?”

K4: „*Nedokázala jsem vlastně už fungovat jako máma.*”

I.B.: „Co to znamená?”

K4: „*Hodněkrát děti scházely ve školce, protože jsem nebyla schopná je tam odvézt. Bud' jsem se ještě probudila ještě pod vlivem nebo jsem prostě spala, jo, že holky starší, ty, co vstávaly samy do školy, že mami, vstávej, musí malý do školky. Už jsem na to kašlala.* Ty starší dcery, ty se samy probouzely, oblíkaly, odcházely do školy, jo, svačinu jsme dělaly ještě večer, to jsem dokázala, to jsem dělala já nebo mi pomáhaly. No, ale to už ráno jsem nedokázala vstát, dávat je do školky.”

I.B.: „Ještě něco vás k tomu napadá, jaký to mělo vliv na každodenní život?”

K4: „*Moje děti musely, i přítel, vidět ožralou mámu, přítelkyni.*”

I.B.: „Jaký máte vztahy s těma dětma?”

K4: „Díkybohu dobrý, každý den si s tou nejstarší píšeme nebo voláme.”

I.B.: „A mluvily jste o tom spolu?”

K4: „Jo, nenáviděj alkohol a říkaj, mami, doufám, že to dáš, že už pít nebudeš. Co mám teda popravdě s tou třetí dcerou, ona čeká už na výsledky, je na mě nepříjemná, což se ani nedivím.”

I.B.: „Na výsledky čeho?”

K4: „Na výsledky, že dokážu ...”

I.B.: „Jo, na vaše výsledky. ”

K4: „*Moje výsledky, že už dokážu ty kroky, co jsem slibovala. Takže už jenom fakt čeká na to, že máma splní to, co slibovala. Už nechce jen slova, chce činy. Můžu být ráda, že se se mnou baví, až někdy fakt hodně vulgárně, ale fakt se nedivím.* Máma ji moje musí někdy usměrnit, že se se mnou takhle nesmí bavit, ale nesmí se jí dotknout, to ona nevyžaduje, ale to prej nevyžaduje ani od ségry ani tohle.”

I.B.: „Že na ni nikdo nesmí sahat jako fyzicky?”

K4: „*Jo, a teďka je v pubertě a ona furt, že jí vadí, že má prsa. No, tak bohužel my vyspíváme brzo, že ve třinácti už je žena. Nevím, u Andulky mám docela jako že obavy, ale jako baví se se mnou, dokáže se se mnou, třeba jednou jsem na ni nalítla zezadu a polochtala jsem ji a ona mě začala lochtat taky, takže reakce dobrá na mě byla taky,*

ale nedělám to často, protože vím, že to nechce. Třeba pro ni něco udělám, říkám, Andulko, prosím tě, můžu ti s láskou ustlat postel, tak jestli chceš, tak jo, že jí dám najevo, že ji mám fakt ráda. Baví se se mnou, to je dobře. Malý taky, teďka mají osmnáctýho přijet k mámě, mám mít všech pět dětí u mámy a mám za nima jezdit, takže si šetřím aspoň dvě noci, abych s nima mohla spát. Je to pět holek, pět dětí a mamče je šedesát, ač má přítele. Anča je strašnej d'áblík, celá já, takže já se nedivím. Takže ale bude to dost, máma říkala, že by byla ráda, kdybych přes den tam s nima byla a já bych strašně ráda i tam chodila a spala, protože Máša s Verčou, mami, budeš u babičky a budeš tam s náma i spát, jo! Aspoň ty dvě noci, jo, tak to je dobrý, to jo."

I.B.: „Co konkrétně jste hledala v těch návykových látkách?"

K4: „*Vypnutí. Uzemnění se svojí hlavou, moc černých myšlenek, ale ne, že bych se chtěla zabít, to ne, ale prostě bála jsem se prostě. Já jsem dokázala i vybuchnout, rvát na děti, ale zase co jsem ani nevěděla. Já jsem myslela, že jsem usnula, když jsem se opila, ale mamina, ty jsi tady ještě hodinu nadávala a potom jsem zjistila, že jsem je zbila páskem. A teď už přes rok čekám na soud ohledně týrání dětí, protože tohle bylo řečeno i sociálce, bylo nade mnou vyhlášený trestní řízení ohledně týrání dětí, že tohle už je nadměrný trestání, a proto to byl velký důvod, proč mi holky odebrali a mě tím pádem vlastně donutili jít na to intenzivní léčení, protože jsem nechtěla od dětí. Já jsem prohlásila, že radši umřu, než abych odešla od dětí. Tímhle, tímhle způsobem mě donutilo jít se léčit.*"

I.B.: „A to se stalo kolikrát, takhle situace s tím páskem?"

K4: „No, já si to nepamatuju, mně to řekly holky. "

I.B.: „Ale stalo se to vícekrát?"

K4: „*Vícekrát, proto to bylo pro ochranu dětí, což se postupem času ani nediví, že můžu říkat, že bych dětem v životě neublížila, ale když o tom nevím. Jak to můžu vědět, abych se někdy probudila a děti nedej bože mrtvé? Tak to ne, to bych si doopravdy vzala život.* To jako říkám natvrdo, kdybych jim takhle ublížila, to bych si sáhla na život."

I.B.: „Jasně, ale neudělala jste to a tu situaci řešíte."

K4: „*Jasně, ale výčitky mám a budu mít do konce života, že se tohleto stalo. Já jsem vždycky byla ta máma, která šla slyšet, protože jsem věděla, že prostě můžu ublížit, že*

mám sílu. Já jsem šla vždycky slyšet, domácí to tolerovala a sama měla pět dětí a ví, co to je. Ale dodržovali jsme jako že od osmi nejlépe klid, protože děti šly všechny spát na baráku a v deset večerka, ale jinak jsem na ně vždycky řvala, radši si vyřvala hlasivky. Stejně to nepomohlo, ale prostě nechtěla jsem je nikdy mlátit, to radši klekni si čelem ke zdi a na kolena. Mamí, proč na kolena, vždyť to je ten trest.”

I.B.: „A tady tyhle techniky, jakoby zažívala jste je?”

K4: „Na mě to bylo aplikovaný, o mě bylo zlomeno několik vařeček, proto máma prohlásila, že už na nás sere, že nemá čím vařit. My jsme, na nás, já jsem byla drzá pod balkónem, vešla jsem mezi futra a už jsem dostala facku a za co? Jo, tak ty nevíš za co? Jo, že jsem byla drzá, ale že fyzický tresty u nás probíhaly.”

K4: „Probíhaly. ”

I.B.: „Jaké potřeby vám ty návykové látky pomáhaly naplnit?”

K4: „*Když jsem se napila, tak úleva, najednou všechno odplulo, jako bych žila ten život, kterej chci, ale tím, že jsem dokázala za patnáct minut vypít dvě nebo tři placky a to bylo rychlý uzemnění, to jsem se probudila takhle v nemocnici. Otřes mozku, devět štychů na čele, nevěděla jsem o světě během patnácti minut.* A to taky bylo, že doma bydlela známá a nedokázala jsem ji vyhodit, takže šla jsem ven jako že rozdýchat, jo, ale byl tam Vietnamec a tři placky ve mně, měla jsem dvě promile a přebíral si mě bratr Honza. Jeho mám, jako že já se ho bojím, ale má můj respekt. Já se ho bojím, když vím, že jsem něco provedla a když mi oznámili, když jsem se probudila v nemocnici, jede pro vás bratr. Tak ne, bráchu ne, málem jsem utekla z postele, ač jsem nemohla. No, to máte blbý, už jede a já jsem se ho bála jako čert kříže, prej že ségra, jsem se chtěl nejdřív zbít, když jsem ožralá v nemocnici, ale když mě viděl, oko jak Rocky Balboa, tak prej ségra, tys to zvládla za mě.”

I.B.: „Jak jste se cítila, když ty látky pominuly?”

K4: „*Mizerně, že jsem zase vůbec na ten chlast sáhla. Výčitky, ale zase jsem šla. To bylo, že jsem už nedokázala. Já jsem šla jenom nakoupit a nedokázala jsem, ano, ušetřila jsem na jídle a to jsem měla i hlídanou kasu, že mi přítel dával určitý množství peněz a fakt se snažil, aby to bylo na to jídlo, ale i tak jsem si dokázala na ty placku uškudlit.*”

I.B.: „Kdy přišel ten zlom a přišla jste o bydlení?”

K4: „*O bydlení, vykopla jsem vlastně v tu dobu expřítele, vykopla jsem ho z bytu, že to zvládnou sama. Chodila jsem do práce, ale zase přizvala jsem si do bytu toxický lidi, takže to jsem zase začala intenzivně hulit, do toho chlastat. Domáci vadilo, jaký lidi tam chodí, takže jsem dostala výpověď ze smlouvy a já jsem neměla kam jít a vlastně kámoška měla udělanou garáž, že mi tam může dát věci a já můžu tam být i já, jo, a tak jsem bydlela měsíc tady v té garáži.* Tam jsem se teda poprvé opila, protože výčitky, to jsem teda vypila litr vína a potom si mě vzala kámoška jiná. Ta, který jsem se dřív svěřovala, tak ta si mě vzala jako že domů, ale s prominutím mě zabíjelo, že oni jsou stylem života hegeši, strašnej bordel a to mě ubíjelo.”

I.B.: „A kde byly děti v té době?”

K4: „To už byly odejmutý.”

I.B.: „Jak to teda změnilo váš život, ta ztráta toho bydlení?”

K4: „*Ovlivnilo, spíš potom sebeuvědomění v tom, že co jsem dokázala, vlastně přišla jsem o bydlení, o partnera, o všechny děti během roka. Potom jsem vlastně já sama dala výpověď v práci, protože jsem to už psychicky nedávala, no, a že jsem byla na ulici, že musím bydlet u hegešů. Prostě konečná. Pak jsem se dostala na další stupeň dna, to jsem si myslela, že chlast a tohle je první dno. Ne, tohle bylo další dno. Ono je několik stupňů dna. A už nechci další dno, proto jsem se radši nevrátila na Kladno.* To jsem v Bohnicích prosila, nejdřív jako že nejdřív kolegyně, hele, je tady možnost tady azylu, tak jsem se zeptala sociální pracovnice a s tím, že prostě tady chci začít znova.”

I.B.: „Poslední dvě otázky a to jestli jste se někdy cítila omezovaná jako žena?”

K4: „No, jako chlapi, co se chce po chlapech, když mají rodinu? Chodit do práce a žít je. A ženský? Starat se o děti, chodit do práce, řešit všechny věci okolo, vlastně úřady, všechno máme stíhat, všechno máme dávat a všechno má být na jedničku. Je toho moc, a pak ta čůčka co je na základce, když dospíváte. Chlupy, prsa a všichni se smějou a doma řeknou, hm, tak jsem tlustá, nepovedla jsi se (*pláče a u toho se směje*).”

I.B.: „Jak jste se teda tady v tomhle cítila, tady v tom limitu.”

K4: „*Strašně v pasti, zatlačená do kouta, v pasti, bezmocná. Nevěděla jsem zaprvé co dřív a nevěděla jsem prostě jak dlouho.*”

I.B.: „A řekla byste, že důsledek toho bylo, že jste začala pít?”

K4: „No, určitě! Jedna z těch věcí.”

I.B.: „Tak a poslední otázka. Napadá vás jaká pomoc by se ženám bez domova měla více nabídnout? Je něco co máte pocit, že je nějaká služba nebo podpora, která ženám tady chybí?”

K4: „Tady?”

I.B.: „Nemyslím tady ve službě, ale všeobecně.”

K4: „*Vůbec, jako že. Proč všechno musí být na nás, to je spíš otázka, jako co mě vždycky v hlavě ... proč všechno musí být na ženských? Kde je ten limit, ženská, chlap. Co všechno chlap má dělat. Nevím sama. Chlapi jsou vychovávaný, že ženská se má postarat, jo. Ženská musí se postarat o rodinu, o chlapa, co chlap chce, musí být splněno, pokud není, tak je oheň na střeše. My musíme bejt, já nevím, jak to říct. Mít schopnosti úplně všechno zvládat na jedničku a ještě být upravená a fresh, jo, to je prostě. Chlapi jsou vychovávaný, že ženská se o tebe má postarat. Ty budeš chodit do práce a ženská musí dělat všechno okolo a ty máš jenom práci, ale ženská všechno.*”

I.B.: „A napadá vás teda nějaká konkrétní služba pomoci?”

K4: „Asi víc terapeutů na pokec, co trápí, tak tohle. Jestli vy ste jedna terapeutka a tady je třicet ženských, to je hodně málo osob, který nám můžou pomoci. To je hodně nevyrovnaný. Jedna pozice, že vy jste hodně zatěžovaná a nemáte čas na všechny. *Možnost se mít někomu takhle vyzpovídat, odborníkovi. A zadarmo (řekne velmi razantním hlasem). Prostě pokec bez soudu. Prostě kámoška bez soudního kladívka (smích).*”

I.B.: „Myslíte si, že jsou nějaké překážky, proč si ty ženy o tu pomoc neřeknou?”

K4: „*Hrdost, že prostě já jsem to měla tak, že bych si potom nevážila sebe ještě víc. Jako ponižovala jsem se sama, ponižovala bych se ještě víc, že bych nebyla tak silná, že to dám.*”

I.B.: „A to jste vlastně řekla, jaké změny byste doporučila, aby se zlepšila situace žen bez domova, takže asi teda. Vy jste to vlastně řekla s tím terapeutem, takže víc terapeutů.”

K4: „*No, mít víc možností se vypovídat. Protože i za ten týden se stane dost věcí, co i mě dokáže ovlivnit.* Už jenom to, že jsem sklerotická a konzumace marihuany a alkoholu má u mě za důsledek ten, že mám problém s krátkodobou pamětí. Nemám to

teda od doktora, ale cítím to na sobě hodně a prostě zapomínám, že mám jít na pracák a náhodou jsem to zjistila a teď jenom nervózně čekám na vyjádření pracáku. Intenzivně hledám práci a jsem ráda, že se mi ozvali, abych já měla jistotu, že si tady můžu platit bydlení a jídlo.”

I.B.: „Dobře, já děkuju moc.”

K4 – Shrnutí

1. Osamělost a izolace v dětství a dospívání

Klientka popisuje své dětství jako osamělé, ač vyrůstala mezi sourozenci. Od raného věku se cítila, že nepotřebuje kontakt s druhými, což připisuje tomu, že si v dětství zvykla být sama. Tato izolace formovala její přístup ke vztahům s ostatními, kdy si vystačila bez intenzivnějšího sociálního kontaktu. Vztahy s rodinou, především s matkou, byly spíše komplikované. Vnímala distanci od matky, která do jisté míry odrážela emocionální nedostupnost a kritiku, což posílilo klientčiny pocity osamění a izolace. Navzdory těmto vztahovým potížím pro ni měl významný emocionální rozměr vztah s otcem, s nímž sdílela společné aktivity, které jí umožňovaly cítit se „důležitou“.

2. Vliv šikany a vzhledu na sebevědomí

Během dospívání klientka prožívala šikanu, především kvůli své váze a vzhledu, což v ní zanechalo dlouhodobé jizvy. Popsala, že ji vrstevníci často ponižovali za obezitu a fyzický vývoj (například za tělesné ochlupení), což ji vedlo k trvalým pocitům méněcennosti. Výsměch spolužáků a nesnáze spojené s tělem ji přivedly k tomu, že se začala sebepoškozovat. Tento jev považuje za „trestání se“ za důvěru k druhým nebo za to, že neodpovídá ideálům svého okolí. Sebepoškozování vnímá jako způsob, jak se vyrovnávat s nechtěnými emocemi a nízkým sebevědomím, které je úzce spojeno s její váhou a vzhledem.

3. Neřešené trauma a rodinné konflikty

Klientka odhaluje, že v rodině došlo k pokusům o sexuální násilí ze strany jednoho z bratrů, což nebylo nikdy rodiči řešeno. Tento traumatický zážitek formoval její postoj k bratrovi a vztah k rodině jako celku, kdy měla pocit, že rodiče, zejména matka, ji nedokázali ochránit. Konflikty mezi sourozenci a jejich násilné chování zůstávalo neřešené, což vedlo klientku k pocitům, že její bezpečí pro rodinu není prioritou.

4. Přijetí, vyloučení a zkušenost s toxickými vztahy

V průběhu života klientka čelila opakovaným pocitům odcizení a vyloučení. Tento postoj si vytvořila již v dětství a dospívání, kdy se cítila odstrčená a nepochopená ve vlastní rodině. V dospělosti měla negativní zkušenosti s toxickými vztahy, kdy první partner její schopnosti a hodnotu neustále zpochybňoval a psychicky ji týral, zejména po narození dcer, které pro něj nepředstavovaly žádoucí potomky. Její druhý partner však naopak poskytl pozitivní model vztahu, který ji ukázal, že může existovat klidné a podporující partnerství. Tento vztah si velmi cení a je pro ni zdrojem silné pozitivní zkušenosti navzdory jejímu dlouholetému zápasu s vlastní hodnotou.

5. Závislost jako způsob vypořádání se s emocemi

Pro klientku jsou závislosti, zejména na marihuaně a alkoholu, způsobem úniku od negativních emocí a vypnutí mysli. Užívání marihuany začalo již v mladistvém věku jako pokus o začlenění se mezi vrstevníky a pokračovalo jako únik od stresu a napětí v dospělosti. Alkohol se stal dominantní strategií po smrti otce, což považuje za moment, kdy „umřela půlka její duše“, a kdy hledala v alkoholu nástroj k utišení bolesti a zvládání náročných myšlenek. Klientka popisuje své závislosti jako mechanismus, který ji měl „uzemnit“ a dát jí pocit uvolnění, ale také jako způsob, jak utéct od pocitů méněcennosti a frustrace.

6. Reflexe na ztrátu bydlení a dětí v péči

Klientka reflektuje ztrátu bydlení jako jeden z momentů svého životního „dna“, kdy si uvědomila, že musí něco zásadního změnit. Ztráta dětí byla pro ni zvláště bolestivá a motivovala ji k tomu, aby vyhledala léčbu. Přestože tento moment vnímá jako velmi těžký, odhodlala se k tomu hledat způsoby, jak svůj život stabilizovat a pracovat na svém uzdravení.

7. Vnímání rolí žen a společenských očekávání

Klientka opakovaně vyjadřuje frustraci z toho, že role žen je často vnímána jako požadavek na „perfektní“ zvládnutí všech aspektů rodiny, domácnosti a partnerského života. Zdůrazňuje, že společnost od žen očekává zvládání všech povinností „na jedničku“, což považuje za obrovský tlak, který vnímá jako jednu z příčin svých problémů se závislostí. Klientka se cítí ve svém životě často znevýhodněná tím, že od

ní okolí očekává, že bude zvládat vše sama, a to bez ohledu na vlastní potřeby a emocionální vyčerpání.

8. Potřeba větší terapeutické podpory

Klientka vidí jako zásadní nedostatek v možnostech pomoci pro ženy bez domova to, že není k dispozici dostatečná terapeutická podpora. Vyjadřuje přání, aby bylo více terapeutů, kteří by ženám mohli naslouchat a poskytovat emocionální podporu, aniž by je soudili. Klientka považuje možnost sdílení a vypovídání se za klíčovou pro své uzdravení a stabilizaci v životě.

Závěr

Prožitky klientky odhalují, jak hluboké zranění, neřešená traumata a náročné životní situace ovlivnily její vnímání sebe sama, její vztahy i přístup k závislostem. Klientka se v životě potýká s cyklem izolace, touhy po přijetí, a potlačovanými emocemi, které se projevují zejména formou sebedestruktivního chování. Její potřeba uznání, bezpečí a podpory ze strany druhých, především mateřské a terapeutické figury, byla často nenaplněná. Tento cyklus bolestivých zkušeností vyústil ve volbu užívání návykových látek jako prostředku úlevy a úniku. Klientka zároveň prokazuje silnou motivaci k osobní změně, a hledá východiska pro vytvoření stabilního života, který jí umožní být dobrou matkou a cítit se hodnotnou.

Klientka 5

Klientka přichází pozdě, omlouvá se a vysvětluje, proč přišla pozdě. Uklidňuji ji, že je to v pořádku a nabízím, zda si nedá čaj nebo kávu. Přijímá kávu, usedáme a začínáme. Působí na mě velmi klidně, a tak ji ještě ve zkratce vysvětlím, o čem rozhovor je, a ujistím ji, že je na bázi dobrovolnosti. Sděluje mi, že se moc těší, že ji takové rozhovory baví a že je opravdu uvolněná.

I.B.: „Tak, já jsem vás na začátku seznámila, o čem diplomová práce je, jak bude nakládáno s vašimi daty a zhruba jsem vám řekla otázky a vy mi jenom povězte, jestli souhlasíte s tím rozhovorem a s nahráváním?”

K5: „Souhlasím.”

I.B.: „Skvělý, děkuji, tak se do toho pustíme. Tak začneme hnedka, tak od dětství, jaký jste měla dětství a dospívání. A je teda důležitý zmínit, že můžete zahrnout i jako školu, celkově, když se bavíme o dětství a dospívání, věci s tím spojený.

K5: „Tak dětství, narodila jsem se do plné rodiny mámě, tátovi. *Pamatuju si, že v podstatě na mě, pak později za tři roky ani na bráchu nebylo moc času. Na bráchu víc času bylo, ale jako v podstatě naši neměli moc čas.*“

I.B.: „A brácha je mladší?”

K5: „O tři roky. *Nikdy jsem neměla v podstatě mámu, že vztah máma-dcera, protože máma mě nechtěla, chtěl mě táta, máma chtěla bráchu, vlastně to už asi bylo plánovaně nebo takhle, takže jakoby doma to bylo takové pro mě dost chladné.*

I.B.: „A že brácha byl plánovaný, vy jste nebyla plánovaná, že vám to někdy říkali?”

K5: „Já si myslím, že ne. *Jako máma mi to vždycky podávala, takže se kvůli mně musela vdávat, že měla hnusný svatební šaty, že měla břicho a takový. Jako v podstatě si nepamatuju, že by mě objala kdy, to je asi tak doma. Měla jsem přísnou výchovu, vlastně do osmnácti jsem musela být v sedm doma. Musela jsem mít dobré známky, s čímž jsem problém neměla, s nějakým prospěchem. Od první třídy jsem měla problém s tím, že se mi děti smály, že jsem tlustá, takže jsem do kolektivu nějak nezapadala. To se změnilo v sedmý třídě, to jsem odjela do Poděbrad na odtučňovací tábor, tam jsem zhubla a potom za rok doma taky hodně a tam jsem poznala, že ten rozdíl je v tom, jak člověk vypadá třeba, co nosí na sobě, že prostě pak zapadne do té party a samozřejmě tím, že jsem neměla doma, jsem měla jenom ukázat žákovskou, napsané úkoly, že jsem*

se postarala o bráchu a přichystali věci na druhý den. To byl asi tak jedinej zájem o mě, tak jsem začala chodit ven a vlastně do těch sedmi do večera, když jsem neměla nějaký koníček, já jsem chodila osm let na gymnastiku, do patnácti jsem to dělala, tak vlastně jsem, já nevím. Třeba první, kdy jsem se poprvý opila, bylo v osmý třídě na konci roku, že jo, to bylo poprvý a všechno jako by jsem stihla na té základce vyzkoušet a s tím, že vlastně po tom už ke konci v těch patnácti jsem jako omezovala i ty své koníčky pro to, abych mohla chodit s těmi lidmi ven, protože mi začali už jako by takhle, já nevím, od tý sedmý, osmý třídy nahrazovat vlastně ten zájem těch rodičů.”

I.B.: „Ještě mi řekněte, vy jste tam něco zmínila, že jste se starala o bráchu, takže jako ta vaše, nebo ta péče o něj, to bylo nějak přes den na vás, nebo jak to bylo?”

K5: „No, v podstatě jsem *ho musela přivést ze školy, odvézt na trénink na fotbal, že on od pěti let hrál fotbal za Spartu, takže prostě ještě tím víc ten zájem té rodiny, ne jako by táty, ale děda, babičky a všichni, takže vlastně já jsem šla stranou, ať jako vždycky jsem pro toho bráchu tam byla, ale aspoň já to tak vnímám.*

I.B.: „Jasně. Vy jste mi skoro na všechno odpověděla. Jenom tady mám ještě otázku, jaké jste měla aktivity, vy jste říkala, že jste je nějak vytěšňovala. Jaké jste měla koníčky, než to teda přišlo na tu partu těch kamarádů?”

K5: „*No, osm let tý gymnastiky, každý léto jsem jezdila na tři týdny na turistický tábor, takže vlastně tam to mně hodně bavilo. Zkoušela jsem dělat karate, chodila jsem střílet.* A to nevím, jestli bylo na tý základce, ne, až na střední, ten první rok v prváku. *Chtěla jsem chodit tancovat, jenže to právě na to nebyly prachy, protože prostě brácha hrál fotbal, tak muselo být na kopačky a na takový.* Takže na tý Spartě museli platit i nějaký členství. Takže vlastně jsem to těžce nesla. A stejně mi potom řekli, že *jsem chtěla chodit na balet, a to jsem měla pro ně tlustý stehna, takže to jsem obrečila, takže jiný tancování, což zase na to nebyly prachy.* A nevím, co jsem měla ještě za koníčky. Zkoušela jsem chodit malovat, jenže to byla katastrofa (*smích*).”

I.B.: „Ale to jsou všechno hrozně fyzicky náročné, ty úkony. I to karate, gymnastika 8 let. A to vás bavilo?”

K5: „Jo, bavilo. Já jsem byla hodně na koberci, na trampolíně a na hrazdě. Ale ty nástroje moje, všechny ty kladiny, kruhy, bradla.”

I.B.: „To je paráda.”

K5: „Mě pak bavilo i cvičit ty menší holky, když se tam začínaly chodit v těch sedmi letech, v šesti. *To mě hodně bavilo, jenže já to právě jsem dělala jenom chvilku, a pak jsem chodila radši chlastat ven.*

I.B.: „Dobroš, tak jo. My jsme se už k rodičům trochu dostali, ale kdybyste mě měla teda víc popsat ten vztah mezi, jaký jste s nimi měla? Že ta mamka tamto nějak nefungovala a s tátou to bylo lepší nebo?”

K5: „*Jo, ten sice vyžadoval nějakou disciplínu dělat, ale zase na druhou stranu, když člověk měl splněný své povinnosti, tak v podstatě, ne za odměnu, ale i tak, tak v podstatě následovala nějaká zábava jako že pravidelná, že se věnoval tomu, aby jsme jezdili na hrady, zámky, nevím, prostě každý rok Matějská. Až teď po těch letech vidím, že to nebylo zase taková sranda, tahat nás nějak bráchu a mě někam.* Že to taky není to levné a nebylo to levné. Ale prostě furt něco, každý rok nějaká dovča, až pod stanem, a potom jako ne k moři, to jsme si nemohli dovolit, ale furt každý rok lyže, protože máma je ze Špindlu, já jsem se tam narodila taky, takže vlastně tyto ubytování jsme nemuseli. Babička tam bydlela, takže vlastně furt.

I.B.: „Takže hodně taková aktivní rodina.”

K5: „Jo, z toho pohledu, z toho, táta se o to staral, myslím si, že i po domluvě s mámou, ale ta bylo spíš pasivní než aktivní tady v tom. *Ale ten vztah můj s tátou, když jsem prostě kolik věcí podělala, tak jsem prostě kolik, jako měl, mám z něj velký respekt i teď, i když už se prostě nebavíme tři a půl roku, kvůli Sovče, protože se mi narodila, mám ji s cikánem, a prostě já jsem vychovávána, takže prostě feták, zloděj a cikán, prostě zastřelit rovnou, tak asi jsem ho tím zklamala, aniž bych chtěla. No, a s tou mámou, to už je deset let mrtvý úplně, to se na mě ani nepodívá a asi tomu předcházelo, ale to se otevřelo vlastně až teď, to téma adiktologie u těch terapeutů, že vlastně jsem to pustila až teď do toho svého terapeuta, co mám, a až teď to řeším, že vlastně ten vztah s tou mojí mámou mě mohl omezit, nebo mě zasáhl, takže to se dovezlo. Až takhle, no. Já jsem třeba ani, když jsem čekala děti, tak jsem si přála hlavně, ať to není holka, jenom z toho důvodu, že já jsem, já ani teď v podstatě nevím, jak k té holčičce přistupovat pořádně, jako že se musím chodit, učit, zajímat se o to, jakoby u těch kluků to je, mi to nedělalo žádný problém, ne, že bych ji nemilovala, ale bojím se.*”

I.B.: „Že jste tam neměla ten mateřský vzor, který byste teď předala.”

K5: „*No, jasně, bojím se, abych něco nepodělala právě, cejtím, že jsem kolikrát v takovém tlaku, abych to dala, no ,tak jsem to podělala plně,* že se mnou není, ale na tom pracuji, aby byla.”

I.B.: „Jo. A jak často jste teda trávila čas s rodičema? Když to jsme vlastně trochu řekly, ale když byste to měla, takže s tím tátou asi víc?”

K5: „*No, rodiče v podstatě v šest ráno odcházeli do práce a byli tam do devíti do večera, protože měli jako vlastní řeznictví a uzenářství, oba jsou řezníci. Takže v podstatě čas jenom o víkendu.* A převážně jako, že táta dělal takový, jako s tátou jsem já trávila asi víc času, protože jsem taková, že jsem se naučila skládat skříně, obkládat dlaždičky, položit podlahu.”

I.B.: „Aha.“

K5: „Mě to bavilo. Když jsem chtěla třeba, já nevím, jít někam s holkama, prostě tak, jak jsem řekla, do osmnácti v sedm doma a bez debat a prostě hodně výjimečně kdy jsem, asi tak, jako do těch osmnácti jsem byla tak třikrát v kině a jednou na nějaký dětský diskotéce. No. Takže vlastně potom veškerý ten jiný čas o těch víkendech, prázdninách, svátcích, tak jsme byli prostě s rodičema doma, kdy jsme se koukali na televizi a nebo prostě se dělali nějaký rekonstrukce v bytě nebo prostě nějaký výlet. Nebo se jezdilo k jedné nebo druhé babičce, jedna ve Špindlu, druhá v Karvině, takže.”

I.B.: „Cítila jste se s rodičema v bezpečí a milovaná?”

K5: „*No, milovaná úplně jako ne, z máminy strany, od táty jo. A v bezpečí jsem se cítila.*”

I.B.: „Že vás zabezpečili nebo že jste tam neměla strach?”

K5: „Ne.”

I.B.: „A když jste měla třeba někdy nějaké problémy, jo, jak na to ty rodiče reagovali?”

K5: „*No, vždycky říkali, že mám přijít a říct pravdu. Což jsem si jako párkrát vyzkoušela a dostala sem. Takže vlastně jako by potom ty problémy, když už se vyvalily, tak vlastně byly nabalený tou mojí lží, kdy já jsem se bála.* Jakože když jim řeknu pravdu tak, tak jsem prostě lhala a lhala jsem dlouho, než to prasklo a potom z toho byl průser jako kráva místo toho malého problému. Takže jako jak na to reagovali.”

I.B.: „Vy jste na to odpověděla. Jo, že jste to zkusila a nevyšlo to, a pak už se to nabalovalo. Jo, jasně. A jaký ten vztah měli rodiče mezi sebou?”

K5: „*Já si myslím, že dobrý. Dokázali se pobavit, ale nebylo tam žádný fyzický násilí. Ale občas ty hádky byly. Jako když mi bylo osm, to bylo jednou v životě, jako že v těch mejch osmi letech, což asi se něco stalo tam špatně, na co teď narážím. Tak vlastně nevím, co se stalo mezi našima, tak jako se pobili jednou. Fakt jednou, já to jako nechápu.* A jinak by takový to, já nevím, jednou za měsíce poštekali, taková taková hlasitější výměna názoru. *Ale takový, co si myslím, že patří do vztahu.* Že to není jako, že by byli zlí na sebe, nebo si vyčítali něco, to vůbec od nich neznám takový chování.”

I.B.: „Já tady totiž mám otázku, jestli byli spíš klidní a podporující, a nebo mezi nimi docházelo k častým konfliktům, tak vzhledem k tomu, že to bylo jednou za měsíc zhruba, tak asi častý konflikty to nebyly.”

K5: „Ne, ne, ne.”

I.B.: „Jak vás jejich vztah ovlivňoval v dětství?”

K5: „*Hodně, hodně. Když se právě poštekali, tak vím, že jsem i brečela, že se mě to dotýkalo, že jsem nechtěla, aby se hádali. Hodně mě to ovlivňovalo. A vlastně ten jeden den, tak se stalo to právě, že já jsem vběhla mezi ně, neunesla jsem to, co jsem viděla, a vlastně já se na půl roku jsem ochrnula na půl těla. Takže pak mě museli přivést do nemocnice, až nějaké psychiatři a doktoři. Pak jsem začala chodit, já jsem pak přestala i mluvit.* To mi bylo těch osm, no, a tak asi tak mě to ovlivnilo. Neměla jsem to ráda, když se dohadují a asi ani teďka bych to nechtěla vědět ani.”

I.B.: „Mluvili s váma někdy třeba o tom jejich vztahu jako mezi nimi? Nebo že třeba když se hádali, že by to s váma nějak, že by vám to vysvětlili nebo tak?”

K5: „Ne, to určitě ne, jakože to, že ne.”

I.B.: „Jako že to bylo tabu?”

K5: „*No, jasně.*”

I.B.: „Jaký vztah jste měla s širší rodinou? Myšlenou třeba babičky, strejdy?”

K5: „*Dobřej, a vlastně jako by babička, máma mámy, to bylo, to říkám, že to je deset let člověk po smrti, který mě měl rád. Poslední člověk, který mě měl rád, prostě takovou jaká jsem.* Ale jako děda, ten umřel už když jsem byla malinká, táta mámy. Ten mě moc

nějak neznal. Její ségra, tak to mě tak měla ráda, teta. V podstatě jako tady ta část rodiny od mamky, to byla úplně bez problémů a od táty, rodiče, babička, vlastně to jsem byla první holka, vlastně jako rozená (přijmení K5). A na hodně dlouho byla, že jsme dvě, takhle jenom, že mám ještě sestřenku jednu, takže u babičky miláček, no, u dědy ne, protože tam právě jako můj děda už asi, už když se mě máma čekala, tak ji asi dával čoud za to, že nejsem táty, protože máma otěhotněla, asi když táta byl na vojně, tak to bylo nějaký složitý, *no, a děda patřil mezi taký ty, jako ty děti, jak se mě smáli, že jsem tlustá, tak i on se mi posmíval. Takže tam to bylo takový, no, ale babička ho vždycky po něm vždycky hodila žehličku nebo něco, si pamatuju.*”

I.B.: „Jenom, abych si to, ten tatínek, o kterém mluvíme, on není váš biologický otec, teda.

K5: „Je, je, je, je.”

I.B.: „A že děda měl teda podezření, že ne. Jo, takhle.”

K5: „Já i vypadám jako táta, jsem podobná víc tátovi, než mámě, jako postavu mámě, ale jakoby rysy mám tátovi, takže tam je to prostě jasné.”

I.B. „Já jsem si to potřebovala jenom, jako zformulovat, abych tomu rozuměla.”

K5: „No, a táta má vlastně tři bráchy, dva bráchy, tak a ty mě měli taky rádi vždycky, jako na to, že se to policajti, a jak se provalilo vlastně všechno, tak vlastně ten vztah postupně zamrzl taky jako na bod mrazu.“

I.B.: „Jasně. V té širší rodině byly nějaké konflikty, nebo které měly teda na vás nějaký vliv?”

K5: „*No, tak jako třeba babička s dědou, jako s tátovy strany, tak ty se hádali furt každý den, ale protože děda pil, tak jako ale tam mě to nějak jako nedělalo takový problém, jako u našich, když se poštěkali.* Jako nějak, jako nějak, nevím o nějaký, to jako by většinou to bylo v takovém tom dobrém rámečku, aby prostě bylo všechno v cajku.”

I.B.: „I třeba s těma strejdama, když teda to potom, jak jste říkala, že se vyvalil teda ten průšvih s těma drogama i tam, tam to, jak byli policajti, tak tam to taky probíhalo teda nějak v klidu?”

K5: „*No, jo, on právě, jako to bylo, nevím, kolik mně bylo, devatenáct a vlastně jako by to strejda to řekl tátovi, že už je to jistý, jako že to donutili tátu jít asi na nějaký kurz*

o tom, co to vlastně, protože on by to asi nepřežil. Ani já, kdyby se mnou mluvil na hněd, tak by prošel dvouměsíčním kurzem nějakým, jako by, jak se věci užívají a takový věci, což vlastně mělo potom takový dopad, že vlastně nějak, když jsem se tohle dozvěděla, *tak já jsem přestala úplně brát, protože já jsem si uvědomila asi, že mu nejsem úplně jedno, není úplně jedno, co dělám a že je ochotný, jako by, chodit ještě a učit se o lidech, který by rovnou střílel.* Tak já jsem fakt přestala brát. To mi bylo devatenáct, no, úplně. Jako ze dne na den mi řekl, že si mám vybrat mezi rodinou a fetem. Vybrala, že zůstanu doma i pod podmínkami, co dál.”

I.B.: „Co to byly za podmínky?”

K5: „*No, že vůbec nebudu vycházet z bytu, jenom prostě s doprovodem a že si pojedu léčit do toho Červenáku.* To bylo právě poprvý, to bylo v těch devatenácti, když jsem tam byla a náměla jsem jako vůbec problém s ničím jako to. Já jsem do toho Červenáku jela, že už jsem tři měsíce byla čistá, takže tak.”

I.B.: „A to je hrozně milé od toho táty, že se vzdělával.”

K5: „*Já jsem, no, právě to úplně mě zarazilo, až tak, že jsem fakt přestala brát a vůbec mně to nějak nedělalo problém. Já jsem byla ráda, že si toho všiml.*”

I.B.: „Jak jste se cítila, když jste se teda to dozvěděla, že ten táta se takhle dovzdělává?”

K5: „Byla jsem v šoku, že vlastně jsem si několik let už tu dobu myslela, že sem jim úplně jedno, že vlastně jenom záleží na tom, jestli dohlídnu, udělám a mám jedničky. A vlastně mě to překvapilo, že byl takhle schopný, to bylo fakt hustý pro mě. Že jsem z nějakých dvou gramů perníků denně přešla úplně a zůstala jsem doma.“

I.B.: „To slyším poprvé, že něco takového rodič udělal.”

K5: „Jo, já taky, já jsem tady to ještě taky neslyšela.”

I.B.: „My už jsme tady trošku na těch, jo, počkejte, já jsem tady přeskočila. Jaký jste měla partnerský život?”

K5: „Mám začít od konce nebo od začátku?”

I.B.: „Kde chcete.”

K5: „Tak můj první kluk mi nebyl schválený asi v nějakých mých čtrnácti letech, ale to jsme si jako psali přes chat, jenom v podstatě dvakrát za mnou byl v Praze a to jednou v kině jsem byla s ním.”

I.B.: „Takže rande.”

K5: „Rande, první rande, to bylo, to jsem musela být asi v jedenáct doma. Takže to byl první můj kluk, to trvalo dva roky. No, a potom v podstatě každý další už jakoby tím sítkem mé rodiny neprošel. Ať jako táta dětí, takže jsem měla od čtrnácti do šestnácti let a i toho prvního kluka, toho měli rádi. To byl jako kluk z Klášterce nad Ohří, takže to. Sportovec, hezký chlap, jako že ještě modela dělal, takže to bylo takový, že máma, wow.”

I.B.: „A mámě se teda líbil?”

K5: „Jo, jo, jo. Oni si myslím píšou dodnes přes Facebook.”

I.B.: „Oni dva?”

K5: „Jo, oni dva.”

I.B.: „Aha.”

K5: !Ale jakože ve vši, jakože fakt ve vši počestnosti. Jo, jako že kamarádi, fakt jako že to. Jim ten vztah zůstal dodnes, dodnes, jako to je hustý. No, potom to. Potom vlastně byl chlap, kterýho jsem si našla. Ten byl asi o osm let starší. *Ten vztah trval půl roku a to bylo nejzásadnější vlastně zlom, kdy vlastně rozchod. On se rozešel se mnou, tak to mělo za následek to, že jsem vlastně z té srandy na tom perníku jednou za tři měsíce přešla na denní užívání. No, potom jsem si. nebo potom jsem měla hodně dobrého kamaráda, který si mě chtěl vzít. Jsem mu vysvětlila, že to je jen kamarád. On se potom tu noc zabil v autě. On se opil a sedl do auta, tak se zabil. Tak jsem si to dávala za vinu. To mě máma s tím jedním psychiatrem nechala zavřít do Bohnic. A když jsem byla v Bohnicích, tak moje maminka mi založila profil na Štěstí a snažila se mi tam najít chlapa s tím, že vlastně použila celý můj život, v podstatě od A do Z, to, co jsem dělala a nedělala. Tam použila veřejně, co tam napsala a vždycky mi donesla vytištění, co si s těma chlapama píše. Ty chlapi věděli, že ona je moje máma a že se mi snaží někoho najít. Tak to dopadlo tak, že jsem si z těch kluků vybrala dva. A s tím jedním jsem šla na kafe. To byl strašný idiot. No, a s tím druhým mám dva syny. Ale to je potom ten vztah můj s tím Kubou, to zlikvidovala moje máma. Jakoby ta tak dlouho hučela, že je neschopný a byla by prostě blbostí. Každý chlap je jiný než můj táta. Nikdo nebude jak můj táta, prostě šikovnej, uměl uvařit, postarat se. A takhle to ty chlapi nějaký nemají. A kord když jim je jednadvacet, tak prostě to zlikvidovala. Tak*

jak to našla, tak to zlikvidovala. A prostě jsou z nás kámoši, ale až teďka. Po těch deseti letech se z nás stali kamarádi s tím tátou od mejch kluků.”

I.B.: „Proč ten vztah zničila, když ho sama našla?”

K5: „*No, protože se jí zdál málo aktivní, protože začala jsem, otěhotněla jsem. On dělal prostě sekurit’áka a to nestačilo. Máma chtěla, abych měla někoho jako ona a tak prostě tlaky a dělala takovýhle věci. Tak ho prostě s jeho mámou dotlačili na policejní školu, takže ho dělali policajta. Tak prostě už takový nátlak, že dělá něco, co úplně do čeho sám nechtěl, ale udělal to proto, že jo, musíme mít nějakou jistotu v něčem.* Tak chodil do školy, ale to jsem myslela, že je celý. Takže nehledal nějaké bydlení nebo prostě neřešil, jestli tak to jsem dělala já, jenže moje matka měla se pocit, že to by to měl dělat on. A už do něj začala postupně šít, se mnou se začala hádat. Tak do toho se vložil táta, že já se hádám s mámou. Tak prostě ještě on do toho začal šít, jo, že však je k ničemu. No, a ten Kuba to vydržel nějaké čtyři roky, tohleto.”

I.B.: „Tady mám otázku, jestli byly nějaké vztahy, které na vás měly zvlášť velký vliv. Tady z těchto těch, co jste mi teďka řekla.”

K5: „Tady z těch ne, no. *Až z těch posledních vlastně dvou. Vlastně mám ještě dceru, tříapůlletou. To je vlastně dva syny. Mám patnáct a deset, to je s tím Kubou. A pak mám vlastně tříapůlletou holčičku s chlapem, který je označený od psychologky jako manipulativní psychopat. A tak to asi na mě zanechalo, že vlastně do dneška se bojím. Bojím se, že ho potkám. Nechci ho v životě vidět. Náš vztah končil tak, že vlastně odebrali Sofču poprvý, protože jsem měla zlomený obě spodiny očníce a vlastně to jsem skrývala asi čtyři měsíce.* Jakoby tohle tvrdý mlácení. Nic, to už se nedalo, tady to se už nedalo přehlédnout. No, a teďka ten poslední vztah. Tady ten s tím Luciánem, ten vztah tak trval nějaké tři roky. *No, a ten poslední vztah trval dva a půl měsíce. S tím, že vlastně se začal už po nějakých třech týdnech ... začal ten člověk se vyjadřovat podobně jak ten Lucián. Tak jsem začala tuhnout. A skončilo to tak, že jsem utekla z auta, kdy mě chtěli unést.*”

I.B.: „Jste s ním bydlela v autě?”

K5: „Ne, na chatě Modřany. *Ale prostě tak občas jsem se s ním zafetovala a vlastně myslela si, že mě zfetoval, takže nevnímám. On moc dobře věděl, že ji vnímám, ale chtěl mě prodat za 30 tisíc a 10 gramů perníku, ale jsem se nedala.* No, a jsem prostě utekla z toho auta. Vrazila jsem tomu řidičovi prsty do očí a říkala jsem mu, že to prostě

neodřídí, protože neuvidí, když mNě neotevře. Takže vlastně to předcházelo tomu, že jsem tady, tak jsem skončila v té Rose. A myslím si, že nevím, jaký chlap se mě ještě kdy dotkne, tak nevím. Tak to je asi největší vliv v mém životě. Tady ty vztahy, protože...”

I.B.: „Tyhle dva.”

K5: „No, jako stálo mě to. Byla jsem k smrti vyděšená. To je snad ještě horší, než dostat pěstí.”

I.B.: „No, tomu rozumím.”

K5: „*Protože nevíte, z jaký prostě strany, nebo z vrchu, ze spoda, kdy to přijde. Jestli někdo sleduje, nesleduje, kolik lidí v tom je zapleteněj, jo. Aby se dotáhlo to, co se mi stalo, že jo. Jestli on, co prostě, no nevím. Ted’ je to tři týdny, co se to stalo, tak. No, čtyři, snad. No, tři. Jsem tady týden a v Rose jsem byla skoro dva. A máma? (povzdechne si a mávne rukou, ta mi řekla bohužel, jseš neschopná, blbá a na hovno matka. A já jí říkala, mami on mi ubližuje a ona mi řekla, že málo a že kdybych něco dokázala, tak pak možná se mnou bude mluvit.*”

I.B.: „Jaké byly vaše zkušenosti s komunikací a řešení konfliktů v tom vztahu? Jak jste je řešila, limitujme to na ty poslední dva zásadní, tak jak se řešily problémy v tom vztahu?”

K5: „Vztahové problémy nebo problémy?”

I.B.: „Jakýkoliv.”

K5: „Jakýkoliv. Tak pohovořit se s těmi chlapami dalo docela inteligentně, teda spíš s tím posledním. S tím tátou, tý Sofči, to neviděl v ničem problém. V ničem. Že by se mělo něco řešit, plánovat vůbec. A tady s tím se dalo aspoň mluvit, ale prostě u toho to skončilo. Jakoby nějaký řešení, takže v podstatě ve chvíli, kdy jsem se ho zbavila, nebo protože už jednou mě vyděsil k smrti, tak jsem odešla. A vlastně během toho týdne, co jsem byla bez něj, jsem si dokázala zařídit prostě všechno, na co jsem ten měsíc kašlala. *Nebo to, co je potřeba. Já si myslím, že ty chlapy většinou zarazilo to, že mám tu schopnost uvažovat nebo přemýšlet dopředu. Nevím, jestli je to obtěžovalo víc než já, nevím co. Ale prostě když člověk chce žít a normálně fungovat, tak ten den musí mít nějaký rozvrh. Musí být nějaké návyky, které jsem musela dodržovat a bez toho to prostě nejde. A většinou, když v tom vztahu v jednom nebo v druhém došlo k tomu, že*

si něco musí, protože to jinak nefunguje, tak vlastně začalo bejt zle. A jako u toho táty Sofči, to bylo tak, že jsem v podstatě ustupovala, protože jsem si myslela, že si všimne, že jsem i přes to zlo tam pořád a že ho miluju. Prostě čekám na to, že budeme ta rodina, která funguje. No, a tady ten to posral v podstatě takhle. Že jsem tam taky čekala nějakou dobu, než přijdou peníze a budeme bydlet a budeme dělat to a to a to. A když se to vlastně nestalo podruhé, tak zároveň se stal tady ten průser. Kdy vlastně ty prachy přišly, on to utratil v podstatě za ten fet a myslel si asi, že na mně zbohatne nebo já nevím co. Co si myslel. Takže vlastně ten den, kdy my jsme měli jít bydlet, se stalo tohle. Takže já už jsem byla roztíkaná psychicky, načatá dost dobře, protože jsem se na to navázala, že jdeme bydlet a že budou nějaké věci tak, jak mají být. No, a ještě do toho trochu těch drog, alkohol nějaký. Ale furt jsem jako nezamrzla. Furt říkám, že jsem tady teď, ale už jsem měla být někde jinde a to mě hodně zaráží. Že až kam jsem schopná se dostat jako vůbec proč. Když mám úplně jiný zájmy, jiný věci ráda než tohle.”

I.B.: „No máte můj obdiv, že jste to zvládla.”

K5: „Říká hodně lidí, že tady tu situaci zvládnout a nezamrznout, že to je prostě to, co se stane potom, že se z toho mám ponaučit.”

I.B.: „Takže ty konflikty se řešily. Neřešily, ale mluvilo se aspoň. Neprobíhalo tam žádný fyzický násilí nebo psychický násilí?”

K5: „Jako ohledně těch problémů, který byly, tak ne to, ale *nějaký fyzický násilí nebo nějaký psychický, tak byly spíš kvůli mému vzhledu a kvůli tomu, jak se dokážu bavit s lidmi a ne kvůli řešení problémů.*”

I.B.: „Kdybyste to měla rozšířit tady tohle.”

K5: „*Ty chlapi si mě většinou najdou tak, jak mě vidíte teď. Že se o sebe snažím starat, nějak vypadat, vonět. Tak tady většinou končí po chvíli, že namalovat teďka jsem rozmazená, ale ráda jsem upravená a jsem společenská. Myslím si to o sobě.* I ty zkušenosti mám, nejsem úplně vypatlaná těma drogema, takže si dokážu pobavit v širším slova, na víc témat s těma lidma. To začne za chvíli vadit. Začne vadit, že mám hezký obličej. Těm chlapům se líbím. Otočej se ty chlapi, ale já to nemůžu. Nevyzývám ty chlapy. Já když mám vztah, nikdy jsem neudělala to, že bych toho chlapa podvedla. Že vždycky to udělám, ani jsem to nikdy neudělala. Myslím si, že jsem taková, že přijdu a řeknu, nefunguje to, chci být s někým jiným, nebo prostě bohužel, až pak bych se s tím člověkem dala do intimnějšího vztahu. *No, ale ty chlapi moji, poslední dva, byli tak*

chorobně žárliví, že jsem se nesměla, musela jsem se přestat mýt, což jsem úplně nepochopila.”

I.B.: „Že jste se musela přestat umývat?”

K5: „*No, jako že prostě chodit do sprchy. Ted’ka to je s tím posledním, mohla jsem jednou za týden. A ještě byl problém, že jsem tam byla více než 15 minut.*”

I.B.: „V té sprše?”

K5: „*Jo, jako po týdnu z vás skoro teče bláto. A nedej bože, že máte menstruaci.*”

I.B.: „To vám zakazovali v tomhle období se umývat. I během periody jste se nemohla umývat celý týden?”

K5: „*No, tak jsem si nosila flašku s vodou a umyla jsem se z toho. Ale nemohla jsem prostě do sprchy, protože zase ty sprchy jsou na těch denních centrech, kde jsou ty chlapi, protože to je spojený nebo je jako doma, ale tam zase nemůže on a kontrolovat, co dělám. Takže v podstatě nulová možnost se kde umýt. Možná někdy na záchodě, na Bulovku jsem chodila na záchod pro vozíčkáře, většinou ten záchod je tak velký, že se tam dá i umýt v tom umyvadle. Tak to šlo. Takže to začalo jako malování, přestat, přestat se mejt, přestat se převlíkat nebo prostě jako že, že jo, prostě jako prachy na to, abych měla holítko. Já v podstatě jako když jdu někam kamkoliv, tak mám v kabelce holítko, deodorant, pastu, kartáček a hřeben a malovátka. Takže to je prostě takový. Prostě mi řekl, že já nebudu hezká, že na to nemám a tak mi tohle všechno zakázal, nedej bože kdyby věděl, že jsem to porušila. Nevím, i když jsem na ulici, tak to s sebou tahám furt. No. No, a pak to začne jakoby tady ty věci začnou se omezovat. Telefon už jede v jejich rukách, že jo. Přístupový hesla na můj Facebook a takový věci. Dovolenej telefon je jenom jako že na úřady a s Matyasem, se synem, to je jedinej, kterej se mnou komunikuje, který může. A no, a pak už to je, jako že tam to bylo jako s tím Luciánem, táta tý Sofči, tak ty poslední dva měsíce s ním strávené nebo s ním, tak to jsme byly se Sofčou zamčený už. To už jsem měla hozený já jenom kýbl a vaříč, kojenecká voda, sunar. No, a tady ten, prostě netrvalo to sice tak dlouho, no ale už právě to bylo hodně podobné. Začínaly ty věci, ty prostě, co používal jako složení těch vět a jakože, mrdko, jsem byla od rána do večera, co úplně nesnáším, to slovo. Tak jsem to poznala, že je průser už. Tak, jak mi začal říkat.”*

I.B.: „Měl někdo z vašeho blízkého okolí, o partnerech jsme se teda teď bavili, ale i jako rodina, ať už úzká nebo ta širší, příbuzný, problém se závislostí?“

K5: „Ne, neměl. Nikdo neměl. *Závislostní problém, jako kromě toho dědy. Děda, vlastně ten měl teda problém s alkoholem, ale pochybuji, že se někdy léčil.*“

I.B.: „A ty partneri teda?“

K5: „Jo.“

I.B.: „Jakým způsobem tyhle závislosti, dědu teda asi vynecháme, protože jste říkala, že tam se vás to nějak nedotýkalo, když se s tou babičkou nějak dohadovali. Jak to ovlivnilo teda váš život?“

K5: „Jako jejich užívání?“

I.B.: „Hm.“

K5: „*No tak, asi tak, že když jsem začala chtít přestat nebo přestala jsem užívat, tak vlastně začalo větší zlo.*“

I.B.: „Co to znamená?“

K5: „No, u táty od Sofinky to znamenalo jako v podstatě, *že mě začal mlátit, protože jsem byla ve čtvrtém měsíci se Sofinkou, tak jsem přestala, jsem se to dozvěděla jako až tak pozdě, tak jsem přestala, a vlastně to nás rozdělilo, už jsem s ním neběhala venku, neměla, jako neměla jsem tolik energie na to, že jo, tak mě začal bít, protože jsem chtěla spát a prostě, já nevím, chodit do práce, spát, a to. No, a tady tomu to se prostě vadilo, no, že nechci prostě teďka už, jako jsem nechtěla fetovat vůbec, ale prostě, když přišly prachy, a ne moje ale jeho, tak prostě zásadně, a prostě i na zlo, jako že prostě, a teďka si dáš prostě, nebo, tak prostě jsem si musela dát, abych mohla být s ním, protože, jakoby, třeba, jako nějaký čas jsem tomu ani nechtěla věřit, ani vědět, že to vím, že to začíná být zase tady to. Tak jako většinou to znamenalo větší zlo.*“

I.B.: „Měla jste někdy nějakou možnost zasáhnout, nebo jako pomoci jim, že byste třeba jim, jakoby jim chtěla pomoci s tou jejich závislostí?“

K5: „*Jo, jako, tak, měla jsem takový tendence, toho Luciána jsem z toho dostávala několikrát, vlastně, když jsem čekala Sofču, bylo to hodně náročné, ale vydržela to většinou, tak třeba něco přes měsíc.* Jako my dva, k tomu jako ten prostor, že jo, když

už, ale to už jsem měla velký břicho jako že, sice jsem musela snýst hodně ran, ale jako mně to za to stálo, jako že je doma a snaží se abstinovat, že jsem myslela, že to bude mít jako ten lepší, lepší, protože to bude lepší, lepší. Věděla jsem jako, že to ty chlapi hůř nesou jako tu abstinenci, tu chvíli toho, ale jako no, ty tendence tam byly, ale nikdy nevyšly.”

I.B.: „Měla jste někdy dojem, že nesplňujete očekávání svého okolí?”

K5: „Jo.”

I.B.: „A odkud přicházel?”

K5: „Ten dojem.”

I.B.: „Nebo kdo vám ho dával, jako najevo?”

K5: „Můj táta asi jako první, s mojí mámou.”

I.B.: „Takže rodiče?”

K5: „*No, a v podstatě, v podstatě, potom každý další bližší člověk, kromě mé rodiny, jako myslím od babičky a strejdy, ty ne, ale jako začalo to rodičema máma a pokračovalo to máma partnerama.*”

I.B.: „Co to ve vás teda vyvolávalo?”

K5: „*No, měla jsem prostý pocit jako bezcennosti, zbytečnosti, že překážím, že vydechávám vzduch prostě lidem, že jsem se prostě neměla narodit a jako, i kolikrát to je jako že došlo, jakoby, kolikrát, a že, jakoby na to, že jsem se snažila umřít, no. Jako, že jsem pár pokusů měla.*”

I.B.: „Jako o sebevraždu?”

K5: „No, jako, ale, jako, většinou to bylo díky tady tomu.”

I.B.: „Kvůli tomu očekávání, jako?”

K5: „*Jo. Jako že, že jsem to nesplnila, takže. Zlikvidovala jsem život tří dětem, jako třem dětem, takže, jako v podstatě mi to potom naskočí do tý hlavy, tak, že, vlastně, měli pravdu, že ne, nedokážu nic.*”

I.B.: „Jaký konkrétní očekávání teda měli na vás? To, co jste teda nesplnila podle vás, jak říkáte?”

K5: „*No, tak, u rodičů, že si neumím vybrat od kamarádů, nejsem policajt, já nevím jako, nedostala jsem se na vejšku, a že si neumím vybrat chlapa, takže kamarády, chlapy, až po to, co jsem, že jsem feták, takže to je tím.*”

I.B.: „Vy jste tam zmiňovala na začátku ještě ten vzhled, že vám nějak ten děda se vám smál za vzhled.”

K5: „No, a tak to jsem byla jako malá, a to jsem to nějak jako, ne to, jako, mrzelo mě to kolikrát, ale jako, nebrala jsem to jako, pocit nedostatečnosti, ale, *je pravda, že ty chlapi to použili taky, a několikrát. A to se mě dotkne hodně, jako že, vlastně, jako mně říkají, jak jsem strašně krásná, že jim to nevadí. Že jo, jakoby už to, že řeknou, že jim to nevadí, tak mně to sice trochu vadí, že to zmiňují, ale jako není to to, a až potom použijou, že jsem stejně jenom tlustá svině a takový věci. A to už je potom jakoby takový, že se jenom nadechnu a vydechnu. No, a asi nejhorší, jakže se někdo dotkne toho, když řekne, že jsem jenom feták, protože že jsem jenom feták, nemyslím. Já si myslím, že umím bejt dobrá máma a že jako mám nějaký, že dokážu bejt spolehlivá, dokážu prostě oddělat svoji práci tak, jak mám, a takový věci, ale jako většinou to dojde, až když se najdu toho chlapa, tak to končí tady ty můj schopnosti.*”

I.B.: „Jak jste se teda ty očekávání snažila naplnit? Ať už teda to, co po vás chtěla rodina a nebo ty partneři?”

K5: „*No, tak jako v té rodině, to se postupně jako omezilo, jakože jsem to chtěla vůbec dokázat, protože ať jsem dělala, co jsem dělala, tak to nikdy nebylo dobře. Od mých koníčků v podstatě do, já nevím, jsem se přihlásila na vejšku, kterou chtěli oni, až druhou jsem si dala to, co jsem chtěla já, ale ta druhá už se musela platit, že každá druhá se platí pětistovkou, nebo jak to bylo, tak jsem musela si najít brigádu, abych si na to vydělala. Takže prostě jakoby už vždycky jsem upřednostnila ten jejich názor, aby aspoň něco byla, aby jim dělala radost, ale to se stejně nikdy, nikdy jako v podstatě samou, to je věc, na který pracuju jako s doktorkou. Přímě že to, že vlastně já potřebuju nějak jakoby pochvalu od toho svého blízkého okolí, že si všimnou to, jako že aspoň, já nevím, ne, aspoň něco dělám, ale že prostě pochválit a učím se to, že prostě to nepotřebuju, že stačí to, stačí, abych byla dobrá sama pro sebe a pro své děti a nepotřebuji tu pochvalu, ale je to těžké se tam učit, jako že to potřebuji. Já to nevím proč, ale nějak to chci slyšet, nějak ta potřeba tam je, ale učím se ji nechtít.*”

I.B.: „A máte pocit, že jste ji v dětství dostávala?”

K5: „*Ne, jako že tak jsi šikovná, že máš hezký vysvědčení, ale ty dvě dvojky by tam být nemusely, no.*”

I.B.: „Takže tak, no. A u těch partnerů jste to naplňovala jak teda, toto jejich očekávání?”

K5: „*No, takže jsem dělala to, co chtějí, jakože jsem se nemalovala, nemyla.*”

I.B.: „Nemyla.”

K5: „Nemyla, to je strašný.”

I.B.: „Ne, není to strašný, jako strašný to je, ale...”

K5: „*Prostě snažila jsem se jim dokázat to, že jako od nich nechci jejich drogy ani peníze, že jediný, co chci, je to, že mi říkají, že mě mají rádi. A tak prostě jsem dokázala vedle nich stát, ať smradlavá, zfetovaná, aniž bych chtěla, ale prostě pořád jsem stála, ale měla jsem už třeba prostě fakt zaraženou hlavu do země, aby si nemysleli, že na někoho koukám, nebo aby mně někdo viděl do toho obličeje, aby řekl, je ta pěkná, nebo něco. Ani jsem nemluvila.* Prostě dokázala jsem ze sebe udělat úplně někoho jinýho, aby prostě si všimli, že tam jsem a dokážu pro ně dejchat.”

I.B.: „Jaký byly následky toho, když jste teda to očekávání nesplnila? Jako můžete to vzít i z pohledu teda pro vás, co vy jste teda sama o sobě si myslela nebo co jste udělala i z pohledu toho, jak se k vám zachovali ty druhý, když jste to teda nesplnila?”

K5: „No, jako jejich očekávání, já nevím, *jestli jsem to nesplnila, jako oni se vždycky našli další a další, jakože další nějaké ponižování nebo prostě nevím, co to mělo být. A pro mě to mělo akorát jako za následek to, že potom začnu vrtat sama v sobě, to že jsem schopná pro ně dělat tohle, ale pro své děti ne.* Takže mě to většinou pak hází do těch stavů, že jsem schopná dělat tohle pro děti a seknout se a prostě jeho bojovat.”

I.B.: „Mluvila jste tady, že jste se pokusila několikrát o sebevraždu, jaká situace tomu třeba předcházela?”

K5: „*To, že prostě jsem sama, to uvědomění si to, že vlastně přijde jakákoliv další přirovnání k něčemu, co já nejsem a to očekávání nesplňuju, pak si vzpomenu na rodiče, na děti, a vlastně tak to začne. A většinou k tomu předchází ještě jako drogy, pár dní nespát. Takže to ještě násobí ten stav.*”

I.B.: „S těma dětma jste v kontaktu?”

K5: „Se Sofinkou nemám dovolený kontakt. Ten začne, až budu v Červeňáku. Doufám, že to tak bude, protože už půl roku. *No, a s klukama, jako s Matým a s Erikem, tak je to na tajňáka, prostě, aby jim moje matka nemohla prostě vyčítat, že se mnou chtějí mluvit, tak si za ní běžte nebo něco takového, aby je ne to, protože se to evidentně děje. A ten Matým ji to několikrát řekl.* Tak jsem v kontaktu v podstatě hlavně s ním, asi každý den bych řekla. Ted'ka zase znova, i když je složitý, jakoby si shánět, od koho si zavolám. Ale i když mám telefon, tak Messenger, Whatsapp a telefon jede furt.”

I.B.: „A vaše děti má teda maminka u sebe?”

K5: „Jako naši jsou pěstouni.”

I.B.: „Všech tří?”

K5: „Jenom těch dvou. Sofinka je u cizí paní. Jak jsem říkala, tak totální kontakt byl přerušen porodem Sofči.”

I.B.: „Jo, jasně, protože má teda romskýho otce. A oni teda o ní nemají zájem?”

K5: „Ne. Jakoby její druhá babička vlastně taky ne, protože já jsem zase moc bílá.”

I.B.: „Dobře. Tak, zažila jste někdy nevhodný či nějak ponižující sexuální chování?”

K5: „Jako od chlapů, že mě k tomu nutili?”

I.B.: „Hm.”

K5: „*Jo, a snažili se kolikrát. Jako svým chlapům jsem vyhověla, ač by mi to nebylo třeba příjemný. A důvody jsou jasné. No, a od jiných chlapů, když nemám vztah a mám sexuální život, tak to většinou k tomu docházelo, když mi bylo mín, že tam došlo párkrát k nějakým věcem, který jsem vůbec nechtěla, a ted'ka už se to spíš neděje. Když s někým spím, tak ho znám už dlouho.*”

I.B.: „Jakým způsobem se tyhle zážitky promítly do vašeho každodenního života? Jestli se promítly.”

K5: „Jako ty sexuální, ne. Tady to spíš ty vztahové.”

I.B.: „Jo. A ještě vlastně tady mě k tomu napadá jedna otázka. I to, že jste třeba říkala, že když vám bylo méně, že tam probíhalo něco, co vy jste třeba úplně nechtěla. Řekla byste, že to třeba narušilo nějakou vaší důvěru k těm mužům?”

K5: „*No, já fakt, jak když to srovnám, tak důvěru k chlapům ne. Jakoby většinou jsem to brala tak, že v podstatě za to mohlo větší množství toho spotřebovaných drog a alkoholu, že se třeba úplně neovládli. Protože si nemyslím, že by to udělali jako ve zlým.* Nikdy jsem nespala s někým „je, ahoj, jdeme“ nebo prostě, že by mě chtěli a něco mi provedli, co by já jsem znásilněná nikdy nebyla. Ale spíš tak jiný věci.”

I.B.: „Změnila jste někdy svoje postoje nebo chování kvůli tomu, jak vás vnímalo okolí?”

K5: „*Myslím, že určitě, jo.*”

I.B.: „A jak třeba? Nebo co vás k tomu vedlo? A jak jste to chování změnila?”

K5: „*Asi to, abych prostě nevypadala hloupě. Abych nevypadala nezodpovědně. Aby mě moje minulost neovlivňovala v přítomnosti. Tak vlastně ten postoj jsem hrála takovej, že vás prostě donutěj věci. Necháte si třeba od úřadu nebo od doktorů, třeba příklad, necháváte si to líbit. I když prostě byste zakřičela normálně. Proč se ke mně tak chováte, jenom proto, že mám takovou minulost. Ale radši jste ztichla, jenom protože víte, že to nemá smysl to řešit. Že prostě akorát by se to nabalilo a hádka.* Myslím si, že jsem víc tolerantní věkem. Že dřív bych to dělala jinak. Nebo pocit mám takovej, že bych křičela. Nebo se to snažila vysvětlit. Ale těma zkušenostma a nebo prostě přesvědčením, že si myslím, že je lepší se v tom nešťourat a nenutit lidem to, co fakt cítím a jak jsem. Takže je prostě lepší.”

I.B.: „Jak se zpětně díváte na tyhle změny? Jako to, že jste nevyřvala ten úřad. Jak se díváte na vaše změny chování v tom životě? Jestli byly spíš funkční nebo nefunkční. Jestli vám to přivedlo do života pozitiva nebo negativa.”

K5: „*Asi na obě strany. I pozitiva, i negativa. Kdybych mluvila ve chvíli, kdy mám ohledně svých problémů, které jsem zažívala. Tak ten život bych měla teďka mnohem jednodušší. A měla bych svoji rodinu u sebe. Svý děti.* A zase na druhou stranu, nevím, když jsem zase moc mluvila, tak se to dalo víc zneužít proti mně. Nebo si řekli, že ty řveš, protože jsi hysterka. A je to určitě kvůli tomu, že máš abst'ák nebo něco takového.”

I.B.: „Jasně, že vás nabrali vážně. Dobroš, už jsme za půlkou, ale jde vám to. Měla jste někdy možnost se obrátit v těchhle situacích, o kterých jsme teď mluvily, jestli jste měla možnost se na někoho obrátit o pomoc? A jestli jste to udělala?”

K5: „*No, co teď vím, tak ta pomoc je vždycky. Je vždycky jako komu říct o pomoc. Nevyužila jsem to. Využila jsem to až teďka v podstatě.* A párkrát ohledně toho, když jsem chtěla přestat brát, o tu pomoc jsem si řekla. Vlastně když jsem si o ní řekla sama, tak to mělo aspoň na nějakou delší dobu úspěch. Že to mělo nějakou funkci. *Mám zkušenosti s tím, že obrátit se na policajti absolutně nemá žádný smysl. Prostě, že vám ještě víc daj tak sežrat, že vlastně nejste nic. Že si máte hledat, řeknu příklad. Zákaz přiblížení a potřebuju se dostat prostě na terapii, aby mě z ní nevyhodili, protože se furt omlouvám, že partner stojí 50 metrů ode mě a že se bojím, že mě zabije nebo co. Tak si nemáte hledat feťáka a cikána a odjedou.* Takže to je jeden z příkladů, kdy vím, že za ním bych v životě nešla. Ale pomohl mi hodně Rubikon, já nevím, RIAPS mi dost pomohl, Sananim, Drop In. Jakoby tady ty organizace, fakt jako jo. A pak jako přímo, když potřebujete pomoci, tak jako jsem naučená, že v nějakém ohrožení něčeho, tak prostě přímo konfrontovat nějakýho člověka, hej, vy, pomozte mi.”

I.B.: „Na ulici? Jo, jasně. Vy jste pak v jednu chvíli tady řekla, že jste třeba, teďka jste si o pomoc řekla, předtím ne. Jaký byly ty obavy nebo překážky, proč jste si o tu pomoc neřekla?”

K5: „No, protože tam šlo o to, že já jsem si řekla o pomoc a těm policajtům a ty mě shodili, že nemáte si, tak si říkám, tak si za to můžu sama v té hlavě a něco se bude dít, nebude. No, ale teďka už jsem do toho ty policajty nezatáhla vůbec a vlastně šla jsem na ten Rubikon a tam, ať s tím nemají v podstatě, tak pomohli úplně nahned, prostě věděli, kam se obrátit. A vlastně, kdybych tenkrát poslouchala tu psychologku z toho Bílého kruhu bezpečí, tak ona mi to říkala, jako že jsou takové organizace, které pomáhají těm ženám, domácím násilí, tak kdybych to tenkrát použila, tak si myslím, fakt, že ten život mám úplně jinak, hozený, protože bych byla v tom bezpečí a učila si s tím zacházet a možná by mě i naučili, jak se tady tomu vyvarovat, takže bych nebyla znova v té situaci.”

I.B.: „Tak, vybavíte si vaší první zkušenost s návykovou látkou?”

K5: „*Jo, bylo mi čtrnáct, nebo jako s jakou? S alkoholem?*”

I.B.: „S jakoukoliv první nějakou návykovou.”

K5: „*Tak alkohol a v té osmý třídě to bylo. Vlastně jsme končili vaření, tak jsem tam vypila dva litry vína, které to nám zbyly peníze, vlastně z toho vaření, co jsme měli nakoupit, tak zbyly peníze a že si dáme potom po škole a já jsem během toho vaření to*

všechno vypila. No, a měsíc na to jsem vypila asi sedm, to prodávali sedmičku Fernetu a do dneška to nemůžu cítit. Fernet citrus, a jak cítím ještě doutníček k tomu, tak se mi to vybaví a to je příšerné. No, a s tvrdou drogou to mi bylo čtrnáct taky a to bylo na dětský diskotéce, jak jsem říkala, že jsem byla jednou. No, a tam mám můj o pár let starší kámoš, že říká holky, no, a muzika přestala hrát a my tam s těma holkama jsme tancovaly.”

I.B.: „A co to bylo za drogu?”

K5: „*Perník.*”

I.B.: „Perník. Jaký byly vaše pocity při tom prvním vyzkoušení?”

K5: „*S tím alkoholem to byla katastrofa, to mi bylo zle. Ale ten perník, taky to nebylo nějaký wow, jako že jo, to potřebuji mít nějak to, ale prostě bylo to zajímavý. Jakože prostě, já si to furt pamatuju, že přestala hrát, ta muzika, už všichni měli doma a my tam na tom parketě. Ale jako bylo to, jako že žádný plánování, dál užívání, jako že ne, to, bylo to takové jenom.*”

I.B.: „A co vás vedlo teda potom k tomu, abyste pokračovala v tom užívání?”

K5: „*Tak vlastně do těch osmnácti to bylo, já nevím, jednou za čtvrt roku, za půl, kdy jsme šli pařit někam. A já jsem neměla, protože do těch osmnácti, do těch sedmi hodin jsem musela být doma pak. Takže jsem to musela stihnout v té době. A jako to bylo tak za účelem, fakt, jako jenom, jo, budeme mít energii, ten alkohol vlastně nebude nijak fungovat moc, zvládnem toho vypít víc, ani nic víc v tom nebylo.*”

I.B.: „A potom?”

K5: „*No, potom to bylo ta katastrofa, kdy vlastně po půl roce mi řekl, že vlastně jsme spolu nikdy nic neměli. Já zamilovaná úplně prostě až někam do vesmíru. A seděla u toho jako že kamarádka a říkala, no ty prostě smutná nebudeš. A bylo 5. prosince a za tři měsíce, ne za tři měsíce, za měsíc jsem měla o 30 kilo míň. A vlastně do nějakého září, prvního, jsem fetovala každý den. A vlastně jsem končila na těch 2 gramech denně, kde někdy vlastně pak už přišel ten táta a řekl, že to ví a že chce jenom vědět, jaký způsob k tomu používám.*”

I.B.: „A vy ste šňupala?”

K5: „*Jo, jsem ještě jenom šňupala.*”

I.B.: „Za jakým účelem jste teda začala brát každý den? Co to mělo teda přinést?“

K5: „*Nebolelo mě to, že se se mnou, jako vlastně, měla jsem, jako když si dáte ten perník, tak vlastně vás to nejdřív vám to otupí. Zvedne vás. Otupí vlastně to, co bolí. Jako na duši. Vlastně zvedne to trochu sebevědomí. Navíc jsem potom hubla. Takže prostě jako by po určité chvíli máte pocit, že to má jenom samý pozitiv a zvládnete to třikrát tolik, než obyčejný člověk. Takže jako i do práce, prostě šestnáctky a čtyřiaadvacetihodinovky nebyl problém. Že vlastně jako potom už to začalo být funkční, že vlastně ta váha byla dole. Úplně jsem si říkala, tak to budou všichni čumět, konečně budu hubená a máma bude mít radost a děda taky a už se mi nebudou smát a budu v pohodě.* No, a takže jsem v té práci jsem mohla brát přesčasy, takže prachy. Nebyla jsem prostě závislá na dvoustovkách kapesného týdně. A kvůli tomu mě nějak nebolelo. *Bolelo, ale ne tak moc, jako že já jsem byla schopná jenom ležet a brečet. A vlastně tady to jsem si neodžila, ale přefetovala jsem to.*“

I.B.: „Kdy jste si poprvé uvědomila, že užíváte návykové látky víc než byste měla?“

K5: „*No, asi ve chvíli, když si toho všim ten táta.*“

I.B.: „Jak jste reagovala na tohle uvědomění?“

K5: „*Takže vlastně, kdyby si toho všim kdokoliv jinej, tak jsem to vůbec nebrala v potaz, ale ten táta vlastně, že si toho všim vlastně ten člověk, kterému jsem nikdy nebyla dost dobrá.* Už jsem myslela, že ho ani nezajímá, jestli dýchám. Tak to mělo za následek to, že jsem přestala úplně brát.“

I.B.: „Tím jste mi odpověděla na druhou otázku. No, a jaký byly potom ta motivace pokračovat v tom užívání? Nebo jakoby potom?“

K5: „No, potom. Vlastně to, že jsem zklamala se a nedodělala jsem léčbu. Protože v podstatě tam se to odrazilo. *Ta první léčba. Tam se odrazilo to, že jsem to vlastně dělala jenom, protože ten táta si toho všiml a že to bude dobrý. Takže je to ta nefunkčnost té léčby, že jsem tam neplnila nějaké jejich body a že jsem vůbec nevěděla, která bude a proč. Tak vlastně po dvou měsících jsem podepsala revers. A reakce táty byla taková, že domů mi nechodí. Takže jsem se ocitla poprvý na ulici.* Nezačala jsem brát hned, ale v podstatě za chvíli. Z pocitu, že jsem to posrala, tak co už teď. Takže teď se mě udělá dobře. Potřebuju energii, protože jsem venku.“

I.B.: „Jak se dál vyvíjelo vaše užívání návykových látek?“

K5: „Pak se to stalo s tím kamarádem. Když jsem skončila v těch Bohnicích, moje mamka mi našla partnera, se kterým mám ty dvě děti. A já, když jsem šla z toho Červeňáku, tak jsem věděla sama v sobě, že chci děti, chci chlapa, který není z Prahy, a chci chlapa, který nemá cokoli společného s drogama. Takže jsem si myslela, že když ta druhá polovička tohle nebude znát a bude mít jejich jiný zájmy a že Kuba chodil každý den do posilovny a měl rád box, tak jsem si myslela, že to bude dobré. Ale před ním jsem to tajila nějakou dobu, že beru, ale já jsem brala, ale nebrala jsem hodně. Třeba dvakrát za týden, bylo to dost, ale ne to, co jsem měla předtím. *No, a dostalo mě z toho, že jsme se snažili o miminko, jak jsem říkala, že jsem si naplánovala, co bude, tak to bylo. A když jsem volala, já jsem se nechala pravidelně odebírat krev, jestli jsem těhotná. A když mi paní říkala, že máte tam zvýšenou hladinu, tak jsem vzala ten gram toho perníku a vysypala jsem to. Prostě na zastávce tramvaje to bylo. Tak to skončilo. No, a zas pak to začalo tím šťouráním té mámy, že všechno ponižovala, že já nedokážu kojit. Nešlo mi kojit, i když jsem prostě dělala, tloustla, jedla, to bylo jedno, že tloustnu, a to se dá přirovnat i k šikaně. Bude to tak a tak. A malej nepřibíral. Doktorka na mě jela bomby, že ho trápím hlady, že nekojím. Říkám, že nekojím každý dvě hodiny, prostě půl hodiny, takže každou hodinu a půl. A prostě nepřibíral, že mi chtěli vzít do nemocnice. A zase se to rozseklo, že já jsem neschopná, a už to tam je, a už jsem potkala známýho, říkám, že máš něco. A v tu chvíli jsem začala tajit, i že přikrmuju, že ho jsem odstříkávala. Takže jsem začala lhát a začalo mě to pohlcovat, to lhání, hnusný. Já to úplně nenávidím, když musím lhát. A když si říkali, že zase není dobrý to, co jsem, a jak to dělám, tak to sveze tady k tomu.”*

I.B.: „Jaký typy látek jste teda postupně začala užívat?”

K5: „*No, alkohol mi nikdy neseděl. Ten mi sedí až poslední rok. Takhle to řeknu. Hodně dlouho jsem brala perník, jako nějakých 18 let, to spočítali. No, a byly tam hodně benzáky, potom prášky na spaní. Jakože na těch jsem si taky užížděla hodně. Ale ty už, ty prostě benzáky vím, že už brát nemůžu, protože to se mi pak projevuje nějaká kleptománie, kdy já to ani nevím. Takže jsem měla spoustu problémů se zákonem kvůli tady tomu. Tráva, ta mi taky nesedí, ta ve mně probouzí paranou zase hroznou. Ted'ka, vlastně jako a opiáty. Nikdy jsem nebrala herák, nikdy jsem ho neměla, ani nezkusila. Ale 15 let mi doktor psal Tramal, na který ted'ka beru tu substituci. Že jsem 15 let brala opiáty, těžký. A ono to není. Ten opiát je asi nejhorší. Že jak se to stane součástí života, kdy ani vlastně se nějak jako já jsem bez toho, i když*

já snižuju ty dávky, jako že se snažím, aby mi pak nebylo špatně v tom Červeňáku. Tak to cítím na sobě, že jsem nervóznější, nezvládnou toho tolik. Prostě to tělo je tak strašně naučené. To je fakt tak fyzické, že to je šílenost. Že já doufám, že prostě ten život, že prostě oni mi dali na výběr. Naučíme vás, nebo budete se léčit z alkoholu a z perníku, ale substituci vám necháme. Říkám ne, já se chci zbavit i toho, nechci to brát do konce života. Ale doufám, že to zvládnou, protože já vím, že bez toho je to strašně těžké. Pro mě je strašně těžké vstát a vůbec fungovat. Po těch patnácti letech, to je mazec.”

I.B.: „Jak se měnily vaše návyky a potřeby v souvislosti s užíváním?”

K5: „Návyky na co?”

I.B.: „Myslím tím, jako, dejme tomu, jak se měnilo to vaše chování ve společnosti nebo nějak vy sama, jak jste se měnila v souvislosti s tím užíváním?”

K5: „*No, dokážu se dostat do fáze, kdy jsem si naprosto jedno. V podstatě to je vedle nějakého chlapa, že si začnu být jedno, protože ty chlapi umějí vytáhnout, že nejseš matka, nesaháš ženě ani po kotníky, takže jako to už se vzdávám, tak říkám jako fajn, protože stejně máte pravdu. Takže se dokážu odepsat, ale když ty drogy omezím nebo vynechám ve svém životě a snažím se o to, abych měla život, tak jako dokážu stávat jako máma, vodit dceru do školky, oddělovat veřejně prospěšný práce, chodit na brigádu, vyřizovat úřady. Dokážu mít tendence, že to všechno kvete, ale dokážu to pěkně všechno na hned spálit.*”

I.B.: „Vy jste i říkala, že jste měla nějaké problémy se zákonem, to bylo za co?”

K5: „*Ted’ka za krádež, jo, ale to je prostě, k tomu mě v podstatě dohnala sociálka, protože nám čtyři měsíce se Sofčou nevyplatili ani korunu, tak jsem chodila prostě krást, kolikrát mě chytli s mlíkem, cukrem, pudinkem, protože z těch potravinových bank nenakrmíte malou holčičku. Nenasnídáte, já prostě, to nejde, to. No, a za to, co jsem seděla ve vězení, jsem byla rok a půl, jsem si odseděla, tak to bylo vlastně na důvěře k chlapovi, že mám asi taky závislostní chování vůči vztahový, takže jsem mu věřila tak, že vlastně jsem vezla jeho a jeho kolegy z práce domů a oni udělali el paso a já jsem byla jako v řiti, ale já jsem měla malé dítě vzadu v sedačce a vlastně jako vyhrožování z obou stran. Na kriminálce, vy nám dejte jména, nebo půjdete sedět a z druhé strany, řekneš naše jména a zakopem tebe i syna, že jo. To je masakr, být v takovém životě. Není to úplně bezpečné. Bych to zakázala.*”

I.B.: „Jaké důsledky mělo užívání na váš každodenní život?“

K5: „Jaké důsledky? *O všechno jsem přišla. Přišla jsem v podstatě o zdraví, přišla jsem o rodinu a nejenom o mámu s tátou, ale i o své děti. Přišla jsem o respekt lidí, který mi nějakým způsobem nejvíc respektovali, protože těma pokusama a zase selháním v abstinenci postupně přijdete o všechny. Nejvíc sama o sebe, že se můžu opřít o své nohy, sama o sebe, o to, co vidím.* To, kam se dokáže člověk dostat, do jakého nebezpečí a co dokáže způsobit, buď pod vlivem nebo tím, že nechce brát, ale chce aspoň mít někoho, kdo si ho aspoň trochu někdy všimne, prostě já si dokážu zamotat do toho tak, že prostě, já nevím, končím pak v tom autě, asi kde mě chtěj odvézt, nevím.”

I.B.: „Co konkrétně jste hledala v těch návykových látkách?“

K5: „No, já vím, co tam najdu, *já vím, že tam najdu, takže mi to spláchne ty pocity, aspoň na ty dvě vteřiny, kdy se dokážu nadechnout naprosto (rozzáří se). Je to sice strašně sobecký, aspoň já to tak vidím, hodně terapeutů mi to vymlouvá, že to tak vidět nemám, ale furt to tak vidím, třeba se to změní, ale pro mě to je sobecká chvíle, ale prostě je jako dost jako chvilka potřebná pro to, abych se dokázala prostě nadechnout a uvolnit na to, abych zvládala prostě ty další kopance nebo kopance, prostě jako i tu samotu, jde i o moji samotu, pocit samoty, tak to jsem začala, abych nebrala jako tvrdý, tak jsem začala pít a prostě to už je jedno, jestli pijete nebo berete, z toho alkoholu je mi stejně pořád špatně, ale je to taky nějaký způsob se uvolnit, ale není to takový na těch tvrdých.*”

I.B.: „Jaké potřeby vám ty návykové látky pomáhaly naplňovat?“

K5: „Potřeba? *Jako byl to kámoš, který prostě mě nezklamal, jako dejme tomu takhle říct, i když vám ničí život, ale to moje rodina a jejich neustálý nervy na mě taky, ale i tak, tak je to prostě takový pocit toho, že se můžete spolehnout, jo, tak teď si to píchnu a teď mi bude dobře a není k tomu prostě daleko, tady k tomu, takže prostě jo, ty mi rozumíš, víš, co chci od tebe, vím, že ty mi to dáš a prostě v podstatě už nejsem ten člověk, který fetuje v kolečku lidí, v okruhu lidí, jsem člověk, který rád fetuje sám, protože prostě těm lidem nevěřím a asi nikdy už nezačnu a kor ne závislým lidem.* Ale prostě můj život směřuje někam jinam a chci se naučit prostě nebo doufám v to, že ještě prostě potkám, nebo poznám něco, co mě přesvědčí o tom, že prostě má cenu abstinovat, nebo má cenu abstinovat, že prostě existují i dobří lidi, kteří vás nezklamou, nebo i když zklamou, tak ale nezáměrně jenom, jak to říct, přece nemůžou být jenom zlí lidi, kteří

se vám chtějí vyčůrat a prostě se vám vysmat, jako že prostě vás ponížit a svézt se na tý psychice, prostě to je fakt, fakt průser pro mě.”

I.B.: „Jak jste se cítila, když účinky té látky pominuly?”

K5: „*Sama. Cítila jsem se sama většinou. Sama a ještě provinile.*“

I.B.: „Kdy přišel zlom a přišla jste o bydlení?”

K5: „No, to jsem říkala z toho ...”

I.B.: „Z toho Červeňáku.”

K5: „Z toho Červeňáku, když jsem odcházela vlastně po těch dvou měsících, tak vlastně to bylo poprvý, kdy mi řekl, že nesmím domů. Vlastně jsem nedodržela dohodu nějakou, že se půjdu léčit, ale prostě tam, tam, no.”

I.B.: „Jak jste reagovala na tohle?”

K5: „No, jako začala jsem řešit asi v první chvíli, kam půjdu spát, protože jsem to neznala, jako život na ulici. *No, a jak jako s nějakým odmítnutím své rodiny jsem zkušenost měla, takže mě to nějak jako úplně nepřekvapilo.* Předpokládala jsem, že se stane něco takového. No, ale jako bylo mi to líto taky. Že to, že mě mrzelo, že jsem toho tátu zklamala. Jakoby ne to, že jsem nemohla domů, ale tady ten.”

I.B.: „Jak se změnil váš život po ztrátě toho bydlení?”

K5: „*No, to je průser, protože on se potom ten život vrací. Jako je do nějakých normálních kolejí, ale jakoby když se v určitou dobu naučíte žít na ulici, a ještě vám to začne jakoby vyhovovat. Jako nějakým způsobem. Fakt jako když si pořešíte, kde se najíte, kde se vykoupete, kde si najdete hadry, kde se vyspíte, tak je potom těžký jakoby se toho vzdát, protože jakoby ten přísun těch peněz, kterých si můžete vydělat, i když jste na ulici, tak vlastně ty prachy jsou jenom jakoby na tu zábavu. A potom vlastně jakoby naučí se zpátky, když s těma penězma vyjít, že se musíte zaplatit to bydlení a jídlo a koupit si ty hadry nebo takhle. Tak to je pak takový, jakoby je to těžký prostě, ale zase to má jiný kouzlo.* Prostě to žití, mít svůj doma, je prostě doma. To je k nezaplacení, ten pocit. A ještě když to má smysl, když může přijít syn na návštěvu, když chce a může si lehnout, když bude chtít, tak prostě to je ještě jako mým snem nějakým, na kterém pracuji, ale doufám, že to prostě tak dopracuji, že to tak bude. Že prostě mně peníze nikdy neříkaly nic. Já pořád hledám to, kdo to doma se mnou bude sdílet a bude za to rád, že to sdílí se mnou.”

I.B.: „Tak, teď se dostaneme trochu k tomu ženství. Už máme poslední dvě otázky. Cítila jste se někdy omezovaná jako žena? Pokud ano, tak v čem konkrétně?”

K5: „Tak třeba, *když máte vztah, chodí to tak, že když užíváte a máte vztah, tak ty chlapi nemají rádi to, když dokážete prostě ty drogy sehnat. A kor, když jsou ještě lepší než ty jejich, co dokážou sehnat. To je jeden příklad, když se já dokážu zamotat v tom svým životě, tak jako že je mi přednější, aby vlastně ten chlap měl pocit nebo aby věděl, že ho miluji natolik, že mu jsem schopná dát, že za něj dejchám a aby mi věřil, tak se nechodím mejt, nechodím se převlíkat, takže vlastně potom se stydím sama za sebe. Takže vlastně je to už ne jako žena, ale jako člověk. Prostě nechci.*”

I.B.: „Co to mateřství, to jste tady několikrát zmínila.”

K5: „*No, tak zatím sem je akorát zklamala. Já věřím pořád v to, že dokážu být dobrá máma ve chvíli, kdy budu abstinovat a dokážu se vypořádat se svejma pocítama natolik, abych znova nespádla, protože to je strašně ohrožující. Je tak malinká, ale ne už tak, aby jí to neovlivňovalo, že když ji půjdu po azylácích nebo když jednou z rok vypadnu na nějakou 6 týdenní posilovačku, tak to prostě nejde teď už. Nechci ji prostě zklamat jako kluky. Ono to zní, že je furt dělím, ale kluci jsou velký a ten život u těch mých rodičů mají ze sebou 10 let, jsme od sebe s těma klukama, takže ten nejmladší, s ním nemám vůbec žádný vztah. Až teďka mi začal říkat mámo, po těch 10 letech. Maty ten ví, ten prostě ten teďka sice drží všechny palce a říká mámo, už dost. Sice mě bere jako mámu, ale teďka tady potřebuji být pro všechny, ale zároveň nejvíc pro tu Sofču.*”

I.B.: „Jaký konkrétní situace vás vedly k tomu, že jste byla limitovaná?”

K5: „Jo jaký situace. Většinou je jejich žárlivost, pak nedobrota lidí kolem, kteří vám nepřejou, že si najdete někoho, buď tomu chlapovi to nepřejou.”

I.B.: „To je myšleno konkrétně k tomu omezování jako k ženě, ale to vy jste říkala. Tam jste říkala, že když seženete tu drogu lepší než ten partner, takže jim to vadí, že tam jste limitovaná jako žena. Nebo vás napadá ještě něco, že byste to pocítila někdy, že tam byl nějaký...”

K5: „*Kolikrát v práci, to je prostě příšerný. Kdykoliv jako limitovaná žena, já nevím, jak úplně to myslíte, ale potom když přijdu mezi bandu chlapů, ale jsou tam i jiné ženy, prostě starší, mladší, hezčí, ošklivější, to je jedno, tak prostě já nevím. Většinou ty*

holky musí trpět ten nátlak těch chlapů. Ty jejich debilní sexuální připomínky, jo prostě, když se ta ženská neumí vybudovat nějaké kolečko bezpečný. Kor mně se to říká, ale jako by bandu chlapů odmítnu líp než jednoho svýho chlapa. Prostě tam ještě rozdíl, kam si ty lidi já dokážu pustit. Potom mají tu sílu na to mě limitovat.”

I.B.: „A poslední otázka. Jaká pomoc by se ženám bez domova měla víc nabídnout? Máte pocit, že je nějaká taková?”

K5: „*Určitě jsme málo informovaný o tom, kam se obrátit. A bez strachu, když jsme týraný at’ psychicky nebo fyzicky. Tak tady je to málo dostupné. Ta informace je dostupná, ale pomoc, bezprostřední, to bylo poprvé, co jsem se s ní takhle setkala.* Většinou vás nechťejí. Většinou vás nutěj, to okolí, sociální pracovníci, doktoři, tak vás nutěj k tomu zavolat ty policajty. A to je prostě špatný krok. To je hodně na nic.”

I.B.: „Jaký teda konkrétní služby máte pocit, že by měly být, že bych měla být víc, nebo měly by být ženám víc nabídnutý?”

K5: „Já bych určitě ty sociální pracovníky, aby tam vždycky byla ženská. A většinou, teda je to tlak na ženskou, ale aby ta ženská byla nějak, aby dokázala rozpoznat, když ta ženská potřebuje nějakou pomoc, že se jí dějou nějaké takové věci, nebo když ji požádá, tak prostě, aby věděla, jak zareagovat a ne zavolat policajty, ale pojd’, tady si sedneš do kanclu a teďka ti zavolám nějakou pomoc. Prostě terapeutka nebo krizovka nějaká. Ne, hned konej, ale mluv.”

I.B.: „Takže spíš jako takový jako terapeutický přesah aby tam byl?”

K5: „Jako v určitou chvíli prostě vás ty chlapi dotlačej do takový situace, že prostě se bojíte o život, když řeknete cokoliv. *Jo, tak prostě mě kdyby z toho Rubikonu řekli, tak teďka si zajed’te na Rosu, tak bych nebyla schopná. Oni prostě mě odvezli tam, tam jsem se úplně rozložila, tam zavolali taxíka, tam jsem se úplně rozložila, jeli jsme do toho utajeného bytu. A jako kdyby to nebyl asi takový postup, tak bych to nezvládla.* Jak jsem to začala ze sebe sypat, tak jsem se bála teďka prostě z toho strachu, já jsem byla čistá, takže to nebyl vliv drog, ale prostě já jsem měla takový strach, že sem si myslela, že mě všude vidí, nebo že posílá lidi, aby věděl, že mě prostě sleduje a to byl masakr.”

I.B.: „Takže víc takových terapeutických přesahů, ale víc i takových krizových lůžek, nebo takových okamžitých pomocí, jako je třeba ROSA, že hned teď ubytovat, hned teď řešit bez policie.”

K5: „*A nenutit ty holky vlastně vůbec k té policii, protože to ještě víc zděsí, že ta policie přece jenom se tam.*”

I.B.: „A když vy ste tam volala, tak přijeli ženy nebo muži od policajtů?”

K5: „Já jsem nevolala vůbec policajty. *Tenkrát jo, a to přijeli dva chlapi.* No, a ještě vlastně ta nulová tolerance toho, když v sobě máme alkohol. Jako že vlastně i v té Rose, to bylo jako štěstí, že jsem vůbec, jako fakt, já jsem pila mirindu. Ale prostě ona mi říkala, kdybyste v sobě měla pivo, tak už ne.”

I.B.: „Že by mělo být víc krizových pomocí, kdy by tam byla nějaká tolerance.”

K5: „*No, jasně, ne dvě promile, ale prostě jako nějaký 0,5. Ta ženská prostě nemá sílu jít na ulici a prostě, když už to trvá dlouho, tak vnímat to, že je neschopná pracovat, bydlet, vzhledově se o sebe starat. Ted'ka každý den určitě nějaká debilní připomínka od chlapů.* A ted'ka, když prostě ty chlapi nemají dlouho nikoho, tak vám zatarasej cestu a pojď s náma pít. A to už je jednodušší s tím chlastem snášet tady ty věci, že na to nemáte. A když potom potřebujete tu pomoc, a není proto, že v sobě máte ten alkohol, tak to je prostě, co uděláte. Tak jdete chlastat s těma chlapama a víte, že jdete mezi hady. To už je prostě jako, buď budu spát, budu střízlivá, aby mě prostě to okolí poslouchalo, ale jako vlastně se nevyspím, protože bude mi zima, nebo se zničím myšlenkami. Myslím si, že to tak, jakoby, i já pozoruju, ty holky, nebo ty ženský, co si nechají, dokážou nechat líbit. A kor jako teď, a ty Ukrajinci, to je ještě katastrofa. To prostě oni se nebojí nám ublížit, jako že úplně, jako že natvrdo. A ted'ka zavolejte policajta, ten z vás ucítí chlast, ještě vás nechá fouknout a bude se rozhodovat, jestli vás odveze na záchytku. Ne, jeho nebudou řešit, ale vás. Nevím, jako nemáme, já neříkám, že to, ale to prostě na té ulici tak je. A vždycky to tak bude. A dokávaď prostě nepřijde nějaký rozsah té tolerance, tak prostě ty holky se budou bát, a nebo prostě budou stejně vůl chlastat, protože prostě na té ulici je to nejmenší zlo.”

I.B.: „Jo, jo, rozumím. Jsou nějaký změny. Poslední otázka už. Už jdeme do finíše. Jsou nějaký změny, který byste teda doporučila, aby se ta situace ženských na ulici zlepšila? I když jsme to tady vlastně jako řekly, ty krizový centra, který by měly nějakou toleranci, nějaká trapeutická pomoc. Napadá vás ještě něco? “

K5: „*No, možná víc míst, kde můžou chodit jenom ženský, protože je asi o dvou.* Jedna je v Žitný a druhá je na Palmovce.”

I.B.: „Jako že Charita a Jako doma?”

K5: „No, asi jo, nevím co je v Žitný. Tam jsem asi nikdy ani nebyla. No, asi tohle s tou návaznou pomocí i s tou tolerancí. Protože prostě.

I.B.: „No, tak jo, máme to za sebou, bylo to skvělý.”

K5: „Jo.”

I.B.: “Já vám držím hrozně palce.”

K5: „Jo, děkuji.“ (*Zasměje se*)

K5 – Shrnutí

1. Vztah s rodiči a dětství

K5 popisuje své dětství a vztah s rodiči jako hluboce rozporuplný a komplikovaný. Zažila chladné rodinné prostředí, kde se necítila milovaná, zejména ze strany matky. Toto vnímání „nechtěnosti“ se projevuje skrze její vyprávění o tom, že byla neplánovaná, což matka verbálně vyjadřovala v průběhu jejího dětství. Navzdory přísné výchově s minimálním emocionálním kontaktem rodiče na ni kladli vysoká očekávání, což K5 vnímala jako zdroj nátlaku a posilování pocitu, že nesplňuje jejich standardy. Tento zkušenostní rámec vedl k formování jejího postoje k sebepřijetí, jež se od dětství stále dotýká základních oblastí její identity.

2. Školní léta a vnímání sebe sama

Z K5 vyzařuje silné uvědomění si neakceptování společností během dětství a dospívání, kdy byla kvůli vzhledu vystavena šikaně. Pocit odlišnosti od vrstevníků ji vedl k touze po přijetí, čehož docílila výraznou změnou vzhledu, jak sdílí v souvislosti s odtučňovacím táborem a snahou o začlenění do kolektivu. K5 pozoruje, že právě v tomto období u ní proběhlo formativní zjištění o hodnotě, kterou společnost přikládá vzhledu, a ona sama pociťovala, že její hodnota je podmíněna fyzickým vzhledem a konformitou k očekáváním kolektivu. Tento názor se stal součástí její sebereflexe a vedl ji k negativnímu hodnocení sebe sama a svých schopností.

3. Hledání emocionální podpory mimo rodinu

V pozdějším dospívání K5 reflektuje, jak ji absence rodičovské pozornosti vedla k tomu, že hledala emocionální podporu a uznání ve skupině vrstevníků. Výrazně přitom vzpomíná, jak ji absence pozornosti rodičů, zejména matky, nutila hledat oporu jinde, což vnímala jako způsob, jak nahradit vztah s matkou. Postupně se však ocitla na okraji společnosti, kde se její vztahy s vrstevníky staly místy problematické a byly vystaveny rizikovému chování. Tato absence vnímání bezpečí a akceptace u rodičů vyústila v nárůst úzkosti a hledání externí podpory, která ovšem vedla k rozporuplným zkušenostem.

4. Vliv destruktivních vztahů na vlastní hodnotu

K5 líčí své zkušenosti s partnerskými vztahy, kde často převažovala manipulace, ponižování a fyzické násilí. Její výpověď poukazuje na sníženou hodnotu sebe sama, kdy přistupovala na ponižující podmínky, aby zachovala vztah a vyhověla partnerům. Vztah s manipulativním partnerem, který kontroloval její život a omezoval ji v základních lidských potřebách, je pro ni traumatizující a i nadále ovlivňuje její pohled na vztahy a vlastní hodnotu. Tyto zážitky posílily její přesvědčení, že láska a přijetí jsou podmíněny její schopností podřídít se, což vedlo k prohloubení jejího pocitu méněcennosti a absence autonomie.

5. Zkušenost se závislostí a útěk z emocionální bolesti

K5 otevřeně popisuje svou zkušenost se závislostí na pervitinu a jiných návykových látkách jako cestu k úniku od bolesti a pocitu prázdnoty. Drogy pro ni znamenaly nástroj, který jí umožňoval znecitlivět pocity samoty a bezcennosti, které pramenily z traumat z dětství a dospívání. Drogy pro ni představují jakési „rozptýlení“, které poskytuje okamžité uvolnění, přestože je si vědoma jejich destruktivního dopadu na její život. Zároveň však reflektuje, že závislost je pro ni i zdrojem konfliktu se sebou samou, kdy vnímá, jak moc ji drogy připravily o vztahy, práci i respekt blízkých.

6. Hledání pomoci a role sociálních služeb

K5 vyjadřuje zklamání ze zkušenosti s policií, která ji nepodpořila, a poukazuje na neefektivitu státních institucí v krizových situacích. Na druhou stranu zmiňuje pozitivní zkušenosti s organizacemi, jako je Rubikon či Drop In, kde cítila bezprostřední podporu.

K5 popisuje, že efektivní pomoc pro ženy v krizových situacích, zejména ty bez domova a v kontaktu s návykovými látkami, musí být postavena na empatickém přístupu bez okamžité stigmatizace či odmítání.

Závěr

Analýza tohoto rozhovoru odhaluje hluboce zakořeněné pocity K5, které ovlivňují její vnímání sebe samé a okolního světa. Její zkušenosti s pocitem nechtěnosti a neúplnosti v dětství ji formovaly do dospělého života, kde se setkala s manipulací, ponižováním a psychickou i fyzickou závislostí. K5 reflektuje, že její cesta k nalezení vnitřního klidu a osobního rozvoje závisí na schopnosti překonat traumata a závislosti a na obnově pocitu vlastní hodnoty a přijetí. Tento náhled je pro ni motivací, jak obnovit životní stabilitu a zejména vztah s dětmi, který považuje za klíčový pro její budoucnost.

Klientka 6

Je znát, že klientce se sem nechtělo. Je nervózní, a byť je to starší žena, má tendence dětinského jednání. Kouše si nehty, škrábe se ve vlasech, dělá různé výrazy v obličeji během toho, co se mě snaží přesvědčit, že její rozhovor nebude k ničemu, jelikož dle ní mi nemá co říct a budu se jí smát. Ujišťuji ji, že k tomu nemám důvod, že je její příběh pro mě důležitý a vysvětluji ji princip této práce. Po chvilce ticha mi sděluje, že vlastně chce říct to, „proč fetuje a je zbytečná“. Chvilku hovoříme o smyslu rozhovorů, naleju jí vodu a poté začínáme.

I.B.: „Tak jo, zapla jsem nahrávání a vy jste byla seznámená s tím, jak rozhovor bude probíhat, k čemu data budou použity a jak budou uloženy, za jakým účelem se výzkum dělá. A teď mi jenom řekněte, jestli s tím souhlasíte.“

K6: „Ano, souhlasím.“

I.B.: „Skvělý, super. Tak začneme. Jaký jste měla dětství, dospívání a je možný do toho zahrnout vztahy i třeba ve škole?“

K6: „*Hm, no dětství, no. Tak dětství, já si myslím, že docela pěkně, jako na to, že jako jsem se lítovala jako spoustu let, do těch dvaceti, než jako mě z toho přítel vymlátil. To trochu nebylo, jsem byla lítostivá. No, ve škole se mi smáli.*“

I.B.: „Za co se vám smáli?“

K6: „*Že jsem tlustá, takže jsem jako byla, ty úzkosti vlastně mám od malička, to sebevědomí, které jsem pak teda jako časem našla po tý dvacítce. No, možné, tak nějak. No, tak jsem neměla žádný sebevědomí. Kamarády, no, tak tam jsme už začali kouřit trávu, že jo, ve čtrnácti letech na základce. Rodiče?*“

I.B.: „Ne, ještě předbíháte (*smích*). A co třeba vztahy s učitelama ve škole?“

K6: „Suprový?“

I.B.: „Suprový, byli pro vás třeba podporou?“

K6: „Všichni, no, všichni. Pro celou třídu, jako pro všechny. Nás podporovali, jako na střední školu a na všechno, no, jako.“

I.B.: „Mě ještě, já se jenom vrátím k tomu, co jste říkala hned úplně na začátku toho rozhovoru, že jste byla lítostivá a přítel to z vás vymlátil, co to znamená?“

K6: „*No, tak jsem byla lítostivá, hysterická, to jsou jako moje vlastnosti, takovou jako, jsem ve znamení Ryb, takže to jsem takový citlivý, přecitlivělý a vlastně takový, takový lítostivý, no. A tak, jako, co vím, že se z toho dá vyléčit, jo? Že, že jako ten, to trvalo asi čtyři roky, teda, že, jako měl něco v hlavě, jako nějaký postup na to, že ten člověk se z toho dostane ven po těch letech, jo?*”

I.B.: „A to vyléčení, teda, je jaký?”

K6: „*No, já nevím, no, prostě, prostě, já nevím, jak to udělal, jo? Já jenom, že on byl o 17 let starší, že jo? Takže, takže, prostě, on byl, jako, nějak psychologicky, já fakt, fakt, fakt, jako jsem jako, jsem blbá, ale dostal mě z toho, přítel mě z toho dostal. Jestli ránám, jestli, jestli jsme se tam mlátili, ale to dělali drogy taky hodně, že litaly popelníky, tácky, talíře, všechno, přes celý pokoj, plnou parou. On vždycky jako fackoval mě, občas jsem měla nějaký moncly, ale nějaký závažnější jako jsem neměla, no. A to mně bylo 20, když mně, v 19. mně zemřela maminka a na to mě zavřeli na rok do kriminálu. Maminka mi říkala, že mě bude mlátit, no tak, jako tak dala jsem ji za to facku. Lituju toho, jo, tenkrát.*”

I.B.: „Komu jste dala facku?”

K6: „Mámě”.

K6: „Jako za to, že to říkala o tom partnerovi?”

K6: „*A měla pravdu, jako, měla pravdu, mlátil mě asi čtyři roky.*”

I.B.: „Já jsem si potřebovala jenom objasnit to s tím a k tomu se ještě dostaneme k tomu partnerství. A ještě k tomu dospívání mě zajímá, jestli třeba ve škole byla nějaká situace, když si na něj vzpomenete, která na vás třeba měla váš zvlášť velký vliv, nebo na kterou si třeba, na kterou, jako, myslíte, na kterou si třeba často vzpomenete. Která by vás nějak ovlivnila do budoucna?”

K6: „*Ted' už na to nevzpomínám, ale dřív jsem z toho měla mindráky, se mi smáli, že jsem tlustá, tak jsem se styděla a když jsme chodili na diskotéky, tak jsem o něj netancovala. Ale jsem ten typ, který se sedne a chlastá pivo jako v pohodě, kecám, všechno, to bylo, jako, okej, no, ale jako, no, smáli se mi, no, tak to. To jsem měla aspoň partu kamarádů, který mě tahali, že jo, z té stydlivosti a ze všeho, ať si toho nevšímám, ať to nechám bejt, takže se mi snažili pomoci.*”

I.B.: „A v tom dětství, kdybyste, nebo i v tom dospívání teda, kdybyste měla si vzpomenout na nějaké aktivity, které jste třeba ráda dělala?“

K6: „*No, já jsem ráda v sportovala, to nebo to, hrála s holkama nohejbal, volejbal, tenis.* Jsme na hřiště pravidelně, takže.“

I.B.: „Takže spíš ty sportovní věci?“

K6: „No.“

I.B.: „Super. Teď se dostáváme k těm rodičům, jak byste říkala. Jaký jste s nima měla vztah?“

K6: „*Tak já nevím, no. Jaký jsi měla vztah? Já nevím, přes jídlo, třeba. Máma mi koupila velký nákupy, strašně moc jídla, takže já jsem strašně moc jedla. To máma mi většinu vyhrožovala, že ona byla nemocná, těžká cukrovkářka, a potom, no, hodně operací, 7 operací. Řezali ji palec, pak ho vyřízli, pak zase ji nechali. Až to poslední se povedla, že ji to nešlo dál do kostí. Takže od mých čtrnácti let, od deseti to bylo, jako ale no, od deseti let mejch.*“

I.B.: „A co to znamená, že vám vyhrožovala?“

K6: „*No, vyhrožovala mi, protože jsem začla utíkat z domu, no, a to bylo později, to bylo až tak těch patnácti.*“

I.B.: „Tak jinak, čím vám vyhrožovala?“

K6: „*Jo, tím, že se zabije a že se něco udělá. Vydírala mě psychicky, no. A pak mi dávala to jídlo.*“

I.B.: „A táta?“

K6: „*Táta byl takovej, on věčně nebyl doma, oni byli rozvedení a každý měl svůj pokoj, takže.*“

I.B.: „Takže jste žili v jednom bytě a každý měl svůj pokoj.“

K6: „*No, táta jako pohodě, no, táta byl teplej, bužík. Teda, pardon.*“

I.B.: „Ne, to můžete mluvit.“

K6: „Mně to nevadilo, já jsem měla toho strejdu ráda, že jo, tak po mamíně smrti, a to, tak. Máma je načapala v posteli, že jo, to už mně to vyprávěla, jak můžeš říct dítěti,

kolik mi mohlo bejt třináct, čtrnáct, protože to, proč mi to jako říká takovýhle věci, že jo.”

I.B.: „A jenom, abych tomu rozuměla, že táta potom si našel partnera.”

K6: „No, on ho měl celou dobu, šestadvacet let. Ale s nima jsem měla vztahy, jako dobrý.”

I.B.: „A mluvil s vámi o tom táta někdy? Nebo bavili jste se o tom někdy?”

K6: „Tak až jako v dospělosti, jako no, to, že se bavit nemuseli, to bylo jasný, jako.”

I.B.: „Jasně. Trávila jste s nimi čas, s rodičema, nebo měli jste třeba nějaké aktivity společný?”

K6: „*No, my jsme hlídali malý děti od mých deseti let, takže měli, vlastně, já jsem měla hezký dětství, do těch deseti jsem ještě na prázdniny k babičce. Vlastně potom k babičce, na vesnici a na borůvky a to, takže vlastně jo.*”

I.B.: „A tam jste jezdila s rodičema, za tou babičkou?”

K6: „*No, tak tam jsem jezdila na prázdniny většinou. Většinou na celé prázdniny potom už ...*“

I.B.: „A kdybychom se zamyslely tak jako do hloubky, na ten vztah. Cítila jste se třeba s rodičema jako v bezpečí, nebo milovaná z jejich strany?”

K6: „No, jo, ale jo. Jako jo. Nebo jak se to vezme. Jako vyhodila mě až v osmnácti, takže nechala mě u sebe bydlet.”

I.B.: „Ale jo?”

K6: „*Já nevím, ted’ přesně s tou mámou, jako jo. Jo, určitě. Určitě. To pro mě je to dvacet let, že jo.*”

I.B.: „A i v těch situacích, kdy třeba vám takhle, jako kdy vás vydírala tím, že se zabije, nebo?”

K6: „*Vydírala, protože já jsem pak začala utíkat z domu, že jo. Začala jsem fetovat, jsem se chytla prostě party, no. Když jsem byla na střední škole, že jo, od patnácti let, tak tam brala polovina školy drogy, takže jo. Možná víc.*”

I.B.: „Jak třeba rodiče reagovali, jako na ty vaše problémy? Například tady s tím, že jste v těch čtrnácti začala teda užívat.”

K6: „No, tak, to je hysterická máma, že jo, tak to asi každý rodič, jako no, a *prvně mě vydírala tím, že se zabije a že jo, jo, maminko, já přestanu brát a tohle já to nebudu brát a takže. To jsou takové psychické vydírání. Jsem myslela, že to udělá. A pak mi dala najíst. Jako sama měla problémy.*”

I.B.: „Jak to na vás působilo, tohle?”

K6: „*No, tenkrát strašně. Jako já, když jsem byla u kamarádky, která mi zakazovala chodit domů, že jsem u ní třeba spala tři dny, tak mně bylo strašně, jako že nejsem doma. Já jsem na tu mámu myslela celou dobu, takže mně bylo ještě hrozně. Když jsem byla pryč. Tak já jako ji chápu, ale jako věčně být doma zase. Já chápu, že byla nemocná, no, tak jako pak mě zavírali doma. Když mě nikam nechtěli pouštět, ani se zahrát ten nohejbal nebo něco, jo.*”

I.B.: „A proč vás nechtěli pouštět?”

K6: „*No já jsem musela roznášet letáky, že jo. Abych taky donesla domů nějaký peníze, jsem roznášela vlastně celý Háje, až jako toho byly mraky, jako. Já jsem místo ven chodila, nevím, ale jsem pracovala, jako.*”

I.B.: „A od kolik let jste pracovala, takhle?”

K6: „*Myslím, že od čtrnácti, od patnácti se to napsalo, nevím, možná od třinácti.*”

I.B.: „A ten příjem šel teda do rodinného rozpočtu?”

K6: „*No. Samozřejmě, že jsme vždycky měli na jídlo, i když nebyly zaplacené účty, jo. Což mně došlo až, až jako v dospělosti, ale jako, že první zaplatit nájem a jídlo, což vždycky člověk potom někde sežene. To je teďka, že všude rozdávají jídlo bezdomovcům, nebo takhle, ale dřív to nebylo. Víím, že jsme tlustý, ale měli jsme dluhy na bytě, to mě šťve.*”

I.B.: „Co vás šťve?”

K6: „*Že jsme dlužili na bytě, že prostě dluhy byly, ale že jsme vždycky měli plno jídlo. A kdybysme trochu šetřili na jídlo, nebo něco, tak. To, že mě vlastně rodiči od malička vykrmili, což to jsem se jako změnila taky, že.*”

I.B.: „A teď mám takovou osobní otázku, rodiče byli taky při těle?”

K6: „No, maminka jo.”

I.B.: „To mě spíš jenom napadlo. Super, no, jde vám to. Jaký měli vztah rodiče mezi sebou?”

K6: „*Tak táta se staral jako, když musel sehnat auto, když jsme jeli někam nakoupit. Do nějakého obchod'áku, nebo tohle. Tak jako, no, hádali se mezi sebou, no, vlastně, že ty jsi neschopnej, a tohle, tamhle to.* No, jako dobrý, jako si myslím, já nevím.”

I.B.: „Jak ta mamka reagovala na to, když se dozvěděla, že táta má někoho jinýho?”

K6: „To mně bylo devět, takže se s ním rozvedla. Ale my jsme žili u táty v bytě. V 3 plus 1. To byl jeho byt, takže.”

I.B.: „Kdybyste mi měla říct, jestli byli spíš klidný a podporující, nebo mezi nimi docházelo k těm konfliktům, častějším, nějakým?”

K6: „*Ale tak máma byla hysterická, já jsem byla po ní,* takže, jako nadávala tátovi pořád, takže pak sprostě.”

I.B.: „Takže ty konflikty tam spíš byly?”

K6: „No, tak jako nějaký hádky, menší, takový.”

K6: „Jak vás ten jejich vztah ovlivňoval v tom dětství, jak jste se v tom cítila?”

K6: „*Tak mi to se nedocházelo spíš nějak.*”

I.B.: „Takže jste jako nepřemýšlela nad tím, co se děje, nebo nepřišlo vám to jako nestandardní?”

K6: „*Tak mi to přišlo normální, že jo. Tím, že máma chtěla ven někam, že jo. My jsme se jako museli starat, tak já jsem, taky jako na tom, měla jsem se o ní starat trošku víc. Ale nedocházelo mi, nedocvakávalo mi to její utrpení, protože mně to došlo už vlastně to pár let, asi těch deset let. Takže vlastně jaký měla bolesti, jo. Pro mě to bylo normální, tak sem ji převazovala nohu na tohle, že jo.* To jsem musela převazovat, protože jí to pořád hnisalo nebo něco. Jako starala jsem se o ní, ale měla jsem se o ní starat trochu líp. Což tohleto mně to nedocházelo, jak to bylo psychicky náročné, když ještě chodila na ozařování a všechno. Já jsem jí vlastně ani nějak nepomohla. Takže já to беру spíš na sebe. Mně to nedocházelo.”

I.B.: „Kolik vám bylo tady v téhle situaci s tou mamkou, když jste ji ošetřovala, a tak?”

K6: „*No, od těch čtrnácti.* Ona přišlápla připínáček, jenom na připínáček do boty, na palec nohy a tam jí šťourali asi rok nebo dva, než jí ten palec amputovali. *Jo, a pak se*

ty operace pořád prodlužovaly, šlo jí to dál v té kosti, takže. Tak od těch mejch čtrnácti byla na vozejku. (Odmlčí se a je nervozní). Jako já jsem musela něco v té domácnosti dělat. Máma nasraná na tátu, táta vedle v pokoji měl strejdu a do toho jsem hlídala děti, který měla hlídat máma, protože chtěla prachy na jídlo a toto, že jo. A já to měla dělat a ona furt, neumíš nic a jseš tlustá, jako. No, tak já nevím, no.”

I.B.: „To muselo být hrozně náročný, takhle?”

K6: „No, pro ni jo, teda.”

I.B.: „A co pro vás?”

K6: „*Pro mě ne, akorát taky mi mohli dát nějakou volnost.* Ona byla těžká cukrovkářka, takže ona si za to mohla sama. Na to jsem přišla taky až teď, protože teprve teď rozumím tý cukrovce. Jo, člověk asi spoustu lidí, co sleduju, okolo neví. Že ty lidi s tou cukrovkou, že ta cukrovka je docela opravdu náročná věc. Takže já taky takovou občas nadávám na lidi, jak jsou tak jako drzý třeba, nebo něco. *Ona měla většinu nezměřitelnou, pořád pro ni jezdila sanitka. Vlastně ve čtrnácti, my jsme bydleli kousek od školy, jsem slyšela sanitku, říkám, paní učitelko, můžu jít domů, já musím pro maminku, víte, že pro ni jeli.* A tam byla měsíc v nemocnici, pak šla na revers a za týden nebo za 14 dní už ji vezli znova, takže. Takže jako byla hodně nemocná. Hlavně nedodržovala žádnou dietu cukrovkářskou, ještě nezměřitelnou.”

I.B.: „O tom vztahu mezi mámou a tátou, mluvili s vámi o tom někdy?”

K6: „*Ne.*”

I.B.: „Vy jste pak ale něco říkala, že s vámi mamka mluvila v těch 13, co se stalo?”

K6: „No to mi řekla, tak já si to moc nepamatuju. Jako jsem to brala vlastně nějak normálně. Mně to bylo asi jedno.”

I.B.: „Tak jo, jaké jste měla vztahy s tou širší rodinou? Jako třeba právě prarodiče, tety, strejdy. Byli tam nějaký?”

K6: „*Tři strejdy, no, nevím, no, říkali babičce a mámě, co ze mě vyroste, měli pravdu.*”

I.B.: „A co říkali, když měli tady pravdu?”

K6: „Nevím právě, nevím. *Nemám střední školu, co ze mě vyrostlo. Brala jsem drogy, takže v něčem pravdu měli. Že jsem nic nedokázala a jako prostě zbytečná jsem, no.*”

I.B.: „A to o vás říkali?”

K6: „*Pořád se to nemůžu dozvědět, pořád. Kolikrát nad tím přemýšlím, ještě teďka. Jako, co tím teda vlastně mysleli, jak to mysleli. Já jsem to právě neslyšela celý, to mě šťve.*”

I.B.: „Jako, že jste slyšela nějaký úryvek rozhovoru? A co v něm říkali v tom rozhovoru?”

K6: „Co ze mě vyrostete, co ze mě bude?”

I.B.: „Jako, že se ptali?”

K6: „To jako říkali. Oni si povídali s tetou, teda s bráchy manželkou. Bráchy, tak. No, taky nevím, co si řekli, to mi máma neřekla, takže, ale jo, jako vztahy rodinný dobrý”

I.B.: „Cítila jste se v té širší rodině jako přijímaná a podporovaná?”

K6: „Podporovaná. V čem?”

I.B.: „Tak všeobecně. Tak teď jste trošku říkala, že...”

K6: „Jako, že mě brali, jako, že jezdili na návštěvě.”

I.B.: „Ne, to spíš jako, jestli vás podporovali třeba. Jako ve smyslu, přesně, že vám fandili, abyste doštudovala školu, nebo že vám fandili třeba, když jste hrála ten sport.”

K6: „*Ale jo, tak strejda nějaký takovýhle, jako nějaký v něčem mě podržel*, jako něco mi řekl, občas nebo toho. To určitě. Jeden i druhý a třetí.”

I.B.: „Ale zároveň teda říkali i to, co jste říkala před chvilkou.”

K6: „No, jasně, to taky říkali, spíš možná sousedky. Ale jo, toto říkali vlastně. Teta se vlastně pohádala s mámou, takže.”

I.B.: „Vybavíte si po jaké situaci to říkali?”

K6: „Protože rodiče mě k ničemu nevedli. K ničemu. Takže ze mě fakt nic není. Že bych se k tomu vedla nějak sama, tak na to jsem neměla, vždycky jsem záviděla kamarádce, že má, ale jo, už vím, já jsem měla strašně dobrýho tátu, protože mi řekl ve dvaceti, když mi umřela máma, jsme bydleli v bytě, já jsem tam brala drogy, že jo, ve velkém a teďka prostě, spousta věcí se dělo. Řekl mi, že ho to mrzí, ať si dělám, co chci, že to je můj život. Ale že to je můj život. Že ho to mrzí. Což bylo strašně krásné.”

I.B.: „A co ho mrzí?”

K6: „*Že beru, ale říkal, že je to můj život. A tohle přesně jsem chtěla po mámě a ne nějaký psychické vydírání nebo něco.* Tohle měla kamarádka, to jsem právě záviděla, že její máma je taková. A pak se to stalo i mně po deseti letech.”

I.B.: „Že vám chyběla ta podpora od těch rodičů.”

K6: „*No, jo.*”

I.B.: „Vybavíte si třeba, jestli ve vaší širší rodině byly nějaké konflikty, které na vás měly nějaký vliv?”

K6: „Nebyly.”

I.B.: „Tak a dostáváme se k partnerskému životu. Jaký jste měla partnerský život? Nebo máte?”

K6: „*Nevím, mi ho sebrali drogy, partnera jsem měla.*”

I.B.: „Měla jste teda partnera? Jak dlouho jste s ním byla? Nebo jste?”

K6: „Myslím, že 15 let, jestli jsem to dobře počítala. Ted’ je od roku 2015, už je 9 let mrtvej.”

I.B.: „Co se stalo?”

K6: „Jestli je teda pravda, že ho zavraždili v Bratislavě na nádraží. Já jsem fotky neviděla, takže. Jako říkali i policajti něco.”

I.B.: „A vy jste spolu byli teda patnáct let?”

K6: „No.”

I.B.: „A jaký to byl ten vztah?”

K6: „*Nevím, jsme se brali, my jsme to profetovali, tak takový. Samozřejmě mě podváděl na těch drogách. Další bylo, když jsem se zjistila, že je teplej.*”

I.B.: „Váš partner?”

K6: „No. Nebudu říkat, co dělal, ale byl na všechno, že jo?”

I.B.: „Takže byl bisexuální?”

K6: „*No, jasně, tak prostě drogy dělají svý.*”

I.B.: „A potom jste se rozešli, nebo jste zůstali spolu?”

K6: „Já jsem nepřijela zpátky na to Slovensko, když jsme byli na ulici. On seděl, já jsem seděla, já jsem na něj čekala ještě rok. *Byli jsme spolu ještě dva a půl roku na ulici. A on pro mě strašně hodně udělal, i když mě mlátil.* To bylo, nebylo to zas tak strašný, nebral na mě nože nebo něco, on byl normální, jako. On byl pro mě někdo, strašně chytrý a dělal mezi lidma, dělal pořádky.”

I.B.: „Co si pod tím můžu představit, že mezi lidma dělal pořádky?”

K6: „Dokázal urovnat vztahy a domluvit lidem. Spoustu lidí ho poslouchalo, všichni dali na něj. S ním mám osmnáctiletého kluka.”

I.B.: „Že s ním máte osmnáctiletý dítě?”

K6: „Jsem ho viděla dvakrát v životě brečet. Jednou, když jsem porodila a jednou, když mně zemřel tatínek.”

I.B.: „Kde je teďka syn?”

K6: „V adopci, v rodině.”

I.B.: „A vídáte se s ním? Nebo ne?”

K6: „Nevídám a nechci.”

I.B.: „A proč nechcete?”

K6: „No, kvůli trapasům.”

I.B.: „Trapasům?”

K6: „*Kdo by chtěl takovou mámu?*”

I.B.: „Kdo by chtěla takovou mámu jste říkala?”

K6: „*Ano.*”

I.B.: „Řekla byste, že tenhle vztah byl pro vás nějak stěžejní, předpokládám nebo?”

K6: „Jak stěžejní?”

I.B.: „Nebo měla jste více vztahů? Nebo takhle, moje otázka zní, jestli byly někdy nějaké vztahy, které na vás měly zvlášť velký vliv?”

K6: „*No, poprvé jsem byla zamilovaná do svojí kamarádky, s tou jsem nic neměla. Pak jsem chodila s holkou asi půl roku, když mi bylo šestnáct. Když jsem byla fakt zamilovaná, to se zhroutilo. No, a pak on si našel mě, teda kamarádka ho přivedla do*

bytu. Jsme všichni brali drogy. No, a tak nějak už u mě zůstal, nějak jsme se dali dohromady. Sem vlastně zjistila, že jsem do něj stejně zamilovaná jako do svojí bejvalý. A pak už jsem milovala víc, takže pak jsem měla ještě jednoho chlapa. Toho jsem měla spíš ráda jako kamaráda, ale zamilovaná jsem byla a už v životě nebudu. Tomu nevěřím, jako že.

I.B.: „Že už nevěříte v lásku?“

K6: „Hm.“

I.B.: „A není to škoda?“

K6: „Ale na lásku věřím, ale ne, že ji najdu já.“

I.B.: „Proč si to myslíte?“

K6: „Nevím, myslím si to. Pak jsem s tímhle chlapem chtěla být do konce života. A byla bych s ním do konce života, i když je starší.“

I.B.: „Řešila jste s někým tu jeho ztrátu? Mluvila jste o tom s někým?“

K6: „Já ani nevím. Asi možná jo, pár lidem jsem to řekla, asi. I kamarádům nebo tak.“

I.B.: „Jaké byly zkušenosti s komunikací a řešením konfliktů v tom partnerství?“

K6: „*To jsem zase blbá. S komunikací?*“

I.B.: „Nejste, jak jste řešili konflikty?“

K6: „*Sexem a fetem a nechala jsem se zmlátit. Pardon, můžu to vůbec říkat takhle?*“

I.B.: „Sexem? Jasně, proč by ne.“

K6: „*To dělá každej, to tak je.*“

I.B.: „A když tam nějaký ty konflikty nastaly a vy jste tady několikrát popsala, že tam úplně jste jako nebyli daleko k tomu násilí, že?“

K6: „Hm, a ono to pak časem přešlo, jako. Jo, to bylo snad první čtyři roky, ale to samo. To jsme brali i heroin, a to. My jsme brali jako fakt velký dávky. No. No, co?“

I.B.: „Co znamenají velký dávky, že se u toho tak tváříte? “

K6: „Co znamenají velký dávky? *Třeba vážený půlky na půl. No, to už je velká dávka. No, to jsme dělali i v šestnácti.* Ještě, já jenom si to zvládnou.“

I.B.: „Ještě jednou. Vážený půlky na půl.“

K6: „No, to se tak říká, no.”

I.B.: „Ale co to znamená?”

K6: „*No, pervitin na váhu, no. Nevím jak to mám říct. Půl gramu pervitinu na půl, to je docela dost.*”

I.B.: „Jo, půl gramu pervitinu na půl mezi váma. Už jsem pochopila. Já jsem myslela, že to je nějaký slang.”

K6: „Jasně, no, tak já tak mluvím.”

I.B.: „Jasně, jasně. Dobře, tak jo. Měl někdo teda z vašeho blízkého okolí problém se závislostí?”

K6: „*Všichni.*”

I.B.: „Všichni, kdo konkrétně?”

K6: „*Všichni kamarádi, jako známí.*”

I.B.: „I ten partner vlastně?”

K6: „No.”

I.B.: „V rodině někdo?”

K6: „V rodině? *V rodině asi ne. Máma nic nebrala, jen léky od bolesti* a táta taky ne.”

I.B.: „Jakým způsobem takhle závislost těch lidí vás ovlivnila v život? Mělo to na vás nějaký vliv, teda? Že ty lidi ve vaším okolí byli závislí?”

K6: „Nevím jaký vliv. Já jsem byla závislá taky stejně, jako tak nějak, jako oni.”

I.B.: „Nebo takhle máte pocit, že vás to nějak jako ovlivnilo?”

K6: „*Asi ne. Možná ze začátku, když jsem začla brát v těch šestnácti, když jsem se dostala mezi ty velký feťáky, jako. No, tak jasně, to mě ovlivnilo.*“

I.B.: „Jak jste se cítila ve vztahu k těm lidem?”

K6: „Normálně, jako feťák k feťákovi, jako kamarádi, jako jak kdo, jak který.”

I.B.: „Jako přemýšlela jste třeba nad tím, že byste jim třeba pomohla, aby nefetovali?”

K6: „*Tak mě nenapadlo nikdy v životě, že já přestanu brát drogy. Já jsem brala víc jak patnáct let. Takže.*”

I.B.: „Tak a teď se dostáváme k tomu společenskému očekávání, jo? Měla jste někdy dojem, že teda nesplňujete to očekávání té společnosti?“

K6: „Já nevím, očekávání společnosti, jako já mám teďka poprvý v životě očekávání od nadřízených, jo? Od vedoucí a pro společnost nějaké očekávání?“

I.B.: „Ne, jestli oni od vás neměli nějaké očekávání, které vy jste nesplnila. Jestli jste někdy v životě, jako si třeba vzpomenete na moment, kdy společnost od vás něco očekávala a vy jste to nebyla schopná splnit? Nebo jste nechtěla, nebo to nešlo v rámci nějakých situací?“

K6: „*Jako, jako může to být, jako že ode mě očekávají, že já projdu tu léčbou, třeba, v zaměstnání?*“

I.B.: „Třeba, může, může.“

K6: „No, tak to zjistím teďka, protože nikdy nic se mi takovýho nestalo, že by ode mě někdo něco očekával. *Jen abych dodělala školu, našla si chlapa, co nefetuje a měla práci a prachy, jinak nic, no, no. A abych zhubla.*“

I.B.: „Já nevím, může být třeba společenské očekávání, že očekávali, že budete mít vysokou školu, nebo že se stanete právníčkou, nebo že si uděláte řidičák na traktor, třeba.“

K6: „Tak to asi rodiče, jo.“

I.B.: „A měly na vás někdy takovýhle očekávání nějaký, který byste nesplnila, třeba?“

K6: „*No, tak jasně, že jo.*“

I.B.: „A jaký, třeba?“

K6: „*Jako, že půjdu na průmyslovku, která mi nešla. Byla jsem ráda, že jsem tam odsad' odešla. Říkám mami, ty jsi mě nepustila na zdrávku, ahoj, já si jdu na zdrávku. Šla jsem na zdrávku, jenomže tam taky brali lidi drogy. Ještě jsem si vybrala blbý obor na ortopeda, když jsem chtěla být zdravotní sestřička. Ale jako mně to šlo, já jsem měla dobré známky, ale chodila jsem za školy, brala jsem drogy, já jsem chodila akorát vopsat sešity, a pak jsem se doučila učivo za půl roku, za jeden měsíc, že jo. Ze všech předmětů a prošla jsem. Se čtyřma trojkama, což jako, není to hrozný. Protože jsem jako na sebe docela pyšná. No, nedodělala jsem tělocvik, no. A já jsem odešla ze školy. Jak můžu udělat takovouhle blbost jenom kvůli tomu, že nechci se čtvrtákama cvičit 20*

hodin tělocviku, nebo kolik. Já jsem byla vlastně na dvou hodinách, a hrajte s nima volejbal, že jo, s chlapama. To je jako, a pak brečím učitelce třídní, a no, prostě ten tělocvik musíte udělat, nebo prostě odejít. Tak jsem odešla ze školy. Takže jsem byla blbá já. A stejně by mě vyhodili, protože jsem brala drogy.”

I.B.: „Ale dá se říct, že někdy nějaké jako to očekávání na vás od té společnosti bylo? Nebo ne?”

K6: „No, od společnosti, od rodičů, že jo. Možná od strejdy?”

I.B.: „No, tak to je taky společnost. A od strejdy co?”

K6: „No, tak asi očekávají, že jako příbuzenstvo, že si tu školu udělají. Jinak jako nikdo po mně nic nechtěl nebo neočekával. *Ted’ se ode mě očekává poprvé v životě.*”

I.B.: „A to se od vás očekává co?”

K6: „*Že půjdu tu léčbu. Paní vedoucí z práce. No. A nejenom ona, teda.*”

I.B.: „A když se dostaneme, nebo ještě když se vrátíme třeba k té průmyslovce, nebo k tomu strejdovi, to přicházelo teda nejčastěji, kdybychom se vrátili zpátky. Ted’ víme, že to je paní vedoucí, která chce, abyste šla do léčení. A v minulosti to teda byli rodiče a strejda?”

K6: „No, strejda byl takový, jako že no, když chodil k nám na návštěvy, tak já nevím. Dobře, že se tak jako, jak se bere rodina normálně, jako příbuzenstvo.”

I.B.: „Jasně. Co to ve vás vyvolávalo, to, že teda od vás očekáváme, že na průmyslovku teda půjdete, a vy jste tam nechtěla?!”

K6: „No, nic. Tam jsem se chytla těch drog, že jo? Tak to je normálně. Já jsem chtěla jít na střední školu někam, ale já jsem neudělala přijímačky na jednu školu z češtiny, na druhý zase z matiky. To jsme vůbec nebrali. Takže jako já to. Já se taky stydím.”

I.B.: „A na té průmyslovce jste teda začala užívat ty drogy? Vybavíte se třeba, proč jste tam začala užívat?”

K6: „*Tak jsme to chtěly zkusit s holkama, tak už jsme chlastaly, že jo? Tak jsme byly parta. Před začátkem vyučování jsme chlastaly víno, hulily trávu a o každý přestávce taky. Skoro o každý, teda. O velký před, někdy, jo. O polední pauze jsme chodily na pivo a po škole jsme chodily zase na pivo a hulit. No, a pak jsme chtěly zkusit jako pervitin, tak jsme ho nějak vyzkoušely, no.*”

I.B.: „K těm drogám ještě se dostaneme. Dobře. Tady vlastně je otázka, jaké byly následky toho, že jste to očekávání, když se budeme třeba bavit o té průmyslovce, že jste je nesplnila? Dá se říct, že ty následky byly ty drogy?”

K6: „*No, asi tak. Já jsem tomu stejně moc nerozuměla, jako. Mně to došlo až po letech, že to je jako jednoduchý, ale když jsem se to učila, když jsem se to okamžitě učila nazpaměť, takže já jsem chtěla jít na tu zdrávku, já jsem se prostě postavila mámě a prostě šla jsem na zdrávku. Tam propadla k nám kamarádka z druháku, do prváku, ta už brala drogy, takže.* My jsme se domluvily a šly jsme spolu na tu zdrávku a odešly jsme z té průmyslovky, protože stejně nám vyhrožovali, že ve třetáku projde jenom polovina třídy, takže.”

I.B.: „Dostaneme se k takovému citlivějšímu dotazu, a to je, jestli jste někdy zažila nevhodný či nějak ponižující sexuální chování.”

K6: „Ponižující. Jak bylo to první slovo (*smích*)?”

I.B.: „Jestli jste někdy zažila nevhodné či nějak ponižující sexuální chování.”

K6: „Ponižující. Jako násilný třeba. Násilný, jako že jsem musela něco, co jsem nechtěla.”

I.B.: „Třeba.”

K6: „*Ale že mi to, já nevím, jako vadilo, nevadilo. Já jsem to nechtěla dělat, ale žádný trauma z toho nemám, jako. Ve čtrnácti jsem musela jako kouřit čuráka, jak to mám říct. Kámoše, jsme hráli hry na počítači. Sousedí, jsme mastili karty. Chodili k nám, tak to.*”

I.B.: „Jak k tomu vzniklo?”

K6: „*On byl rok starší, když mi bylo čtrnáct. Dostala jsem pěstí a musela jsem mu ho vykouřit.*”

I.B.: „Že jste dostala pěstí?”

K6: „No, jo. *Tak já jsem byla ještě ve čtrnácti dítě, jako někdo dospěl dřív. Já jsem se cítila ještě jako dítě, no, tak já nevím. Dal mi dělo a vrazil mi ho do pusy a já si říkám, zasloužím si to, jako, no.*”

I.B.: „No, jasně, tak ve čtrnácti jste. Jakým způsobem se tyhle zážitky promítly do toho vašeho každodenního života? Nebo tenhle zážitek, pokud to byl tenhle zážitek?”

K6: „To byl asi rok.”

I.B.: „Co trvalo rok?”

K6: „No, tady to možná. Tak půl roku určitě minimálně.”

I.B.: „Takže to po vás chtěl opakovaně?”

K6: „No, jasně. A ze školy se nám smáli spolužáci, nevím, odkud to věděli. Dělali si z toho srandu, my jsme to zapírali, že jo. A tak jsme se jako děti osahávali. Já jsem se bavila nedávno s kamarádkou a oni to dělali taky, že jako to prostě, jo. *Jsme tamhle lezli někde do klubovny a bylo nás tam třeba deset. Jsme se tam olejzali a všechno, jo. Prostě sem tam mi dal pecku a já mu ho vykourila, no. Prostě normálka. Jsem to říkala pak mámě a ta mi řekla, že jsem jako prase a že jsem ji zklamala, tak jsem třeba myslela, že to bude řešit, ale ona ne, no.* ”

I.B.: „Ale tady to, že ten kluk po vás chtěl, abyste mu to teda dělala pusou, a vy jste s ním nesouhlasovala, to teda trvalo půl roku, rok?”

K6: „No, možná dýl. Dlouho.”

I.B.: „A řekla byste, že tady tohle, to třeba ovlivnilo vaši schopnost důvěřovat ostatním?”

K6: „*Já myslím, že ne. Mně to bylo asi jedno. Nebo já jsem to nechtěla dělat, ale bylo mi to jinak jedno. Nějaký trauma z toho fakt nemám. Bylo jako, že mě nutilo. No, tak jako nutilo mě, no. Se neposeru, no.*”

I.B.: „Jak jste se tady s tím vyrovnávala, i když vy říkáte, že z toho nemáte žádný trauma?”

K6: „*Nemám. Já nevím, jako. Nechtěla jsem, nevadilo, já nevím, nevadilo. Když to řeknu takhle, já nemám to trauma. Byl to kamarád, měla jsem ho ráda, hráli jsme si od malička jako děti, tak já nevím. Pak mě nutil, no. Tak jsem dostala pěstí, no, pak jsem měla modřiny, no, nebo někam do oka (směje se a předvádí gesto úderu do oka).* Jako, že to nebylo zase tak násilný, jak prostě. Byl silnější, že jo? Tak mi ho tam nacpal, co jsem měla dělat.“ (směje se)

I.B.: „A to je jediná situace teda, která by se označila, že to teda bylo nějak jako nevhodný sexuální chování?”

K6: „*No. Asi, no. Nějakej nechtěnej sex od partnera, ale jako to je nic, prostě, klasika (s úsměvem mávne rukou).*”

I.B.: „Změnila jste někdy svoje postoje nebo chování kvůli tomu, jak vás vnímalo okolí?”

K6: „*No. Určitě.*”

I.B.: „Jako, co vás k tomu vedlo? Jaký situace?”

K6: „Počkat, prostě a chování. Jako, když jsem neměla to sebevědomí, že jsem si za něčem stála. Jako, sama za sebou. Takhle to myslíte?”

I.B.: „No, jestli i teď to třeba nějaký situace změnily váš ... prostě vlastní...”

K6: „Záleží, jestli to mám být jako k lepšímu, nebo jestli to má být k lepšímu, tak se změním jako určitě ráda.”

I.B.: „No, to je spíš, jestli už to proběhlo. Jestli máte pocit, že jste se díky nějakým zkušenostem nebo životním událostem v životě jako, že jste změnila ten svůj postoj.”

K6: „Jako názory?”

I.B.: „Názory a postoje.”

K6: „No, určitě. To je běžná věc, myslím. A jako, že se lidi mění takhle. Že přijdu na svoji vinu, jako kolik já nebo jo, taky záleží. Každý má jiný chování, někdo se chová, tak záleží, v který společnosti, tak se člověk jako přizpůsobí.”

I.B.: „Tu otázku spíš myslím tak, jestli vlivem toho, co jste zažila, jste své chování změnila?”

K6: „Já to nerozumím, promiňte.”

I.B.: „Jestli vlivem zážitků, které jste třeba v životě měla, ať už k těm pozitivním nebo i k těm negativním, jste třeba jako musela změnit svoje chování nebo svoje postoje, vůči třeba té společnosti?”

K6: „*Možná asi jo, ale to je těžká otázka.*”

I.B.: „Takže já se vás ptám, ještě jednou, aby jsme to měly srozumitelný, jestli jste změnila někdy svůj postoj nebo chování kvůli tomu, jak vás vnímalo okolí?”

K6: „*Jako dřív, jo (smích). Já na to neumím odpovědět. Jak postoj nebo chování. Jak mě vnímá okolí, nebo když mi okolí nadává, to je úplně něco jiného, když mi nadávají. Když mě ty lidi neznají a ví o mě a nadávají mi.*”

I.B.: „No, a změnila jste k tomu ten postoj, když vám teď nadávají a když vám nadávali předtím?”

K6: „*No, tak se ozvu, protože mě to bolí a ty věci, když se člověk neozve a mlčí, ono se dá mlčet dlouhou dobu. Hodně dlouhou dobu. A dá se mlčet, i když je to přes čáru a dá se mlčet znova. Jo, záleží. Člověk vydrží hodně, ale když to přeteče, tak se ozvu. Tak je pošlu do prdele, i když mě nezná. I kdyby mi někdo rozmlátil držku, nějaký chlap nebo něco. Když jsem fakt vynervovaná, tak se ozvu, ať jde do prdele. Co si o sobě myslí, co si to dovoluje. Jako se bráním.*”

I.B.: „No jasně, samozřejmě.”

K6: „I když nechci rvát takhle po lidech, taky mě to štve. Protože normální slušný lidi mlčí. Jenže jim se neděje to, co mě dennodenně.”

I.B.: „Normální slušný lidi mlčí?”

K6: „*Ano, to jsem se taky všimla. Lidi jsou slušný a mlčí. Když je někdo napadne nebo řve, tak se ho bojí nebo prostě nic neřeknou. Co to by mělo. Když se to někomu děje dennodenně sedm let v kuse, od rána do večera, 24 hodin denně.* Tak asi ten člověk už nějaký ten proces, ta psychologie tam prošla a ono se to dá pořád točit dokola. Prostě je to taková obrana.”

I.B.: „Takže jaké jsou ty důsledky těch změn? Co se teda ve vás stalo? Co se to změnilo?”

K6: „*Mě to bolí, když mě uráží. To bolí, do mě to řeže. Já mám úzkosti už takové sama o sobě a jako smích většinou bolí, že jo, lidi, když jsem, jako záleží, kdo jak je citlivej. Už mi to není jedno.*”

I.B.: „Všímám si, že se to hodně teda týká toho, že se vám někdo směje. Nebo vás uráží.”

K6: „No. Jo.”

I.B.: „A jak se teďka díváte zpětně na ty změny? Že dříve třeba jste, jak jste říkala, dříve jste jako mlčela, nechala to být, ale shromažďovalo se to a dneska je pošlete....”

K6: „*Do prdele s tím, že mi může někdo i rozbít hubu.*”

I.B.: „No, jak se cítíte tady v téhle změně?”

K6: „Protože to už je vynervovanost, to je, to už je vynervovanost.”

I.B.: „Sama jste tedy říkala, že vám to taky není příjemné křičet na lidi na ulici.”

K6: „No, určitě, ale to poslouchám pořád, jako tak se taky snažím držet na krátko, jako zkrátka. No, aby některý blázen, nějaký šílenec, nebo něco, co se se mnou může stát, jako taky, což jako není moc dobrý.”

I.B.: „Co není dobrý?”

K6: „Že se z toho můžu zbláznit taky.”

I.B.: „Vy docházíte za psychiatrem?”

K6: „Jo, jenomže paní doktorka říká, jestli to není nějaká moje představa. Říkám, no není, jako, že to jako, jestli nemám hlasy a jestli nemám halucinace a tohle. Říkám, ne, takhle se mi to děje, takhle je prostě.”

I.B.: „A měla jste třeba někdy možnost tady v téhle situaci, třeba, když vás to takhle bolí a řeže dlouhodobě, co vám ty lidi dělají, jako obrátit se někam o pomoc? A pokud teda jo, využila jste ji?”

K6: „*Jako, jako, o pomoc, jako, nějakým psychologem, nebo nějakým.*”

I.B.: „No, psycholog, psychiatr.”

K6: „*Já na to беру léky a právě na to chlastám ten alkohol, protože to zaručeně pomáhá.*”

I.B.: „Co pomáhá zaručeně?”

K6: „*Ale jenom vodka, jo, nějaký víno, nebo pivo, to vůbec neexistuje. Takže jsem závislá stále, jako, čistě na vodce, a stačí mi placka vodky, ale zapiji to. Koupím si limonádu, zapiji to. Ředím to půl, půl na půl, no.*”

I.B.: „Ale jako, o pomoc myslím, jestli třeba, já nevím, máte třeba kamarády, se kterými byste to jako, sdílela? Nebo právě ten psychiatr?”

K6: „Mám kamarádku, s pár lidma jsem o tom mluvila, a nevím, co řekla. Všichni, tak si jich nevšímej. No, že to není o tom, nevšímej si jich, ono to nejde, prostě, pořád. Nevím, co na to ty lidi nechápou, že to nejde, pořád se toho nevšímat. Nejde, jako...

I.B.: „Máte třeba někdy nějaké obavy, nebo cítíte nějaké překážky říct si o tu pomoc?”

K6: „*Jak jako, říct to komu, jako, já se na to napiju alkoholu.*”

I.B.: „Já nevím, třeba, že byste se styděla si říct o tu pomoc, nebo že by vám to přišlo jako hanba, nebo že byste byla na sebe naštvaná, kdybyste si o tu pomoc řekla. A to vám dávám příklad, ten, aby jsme si nějak daly jasnost té otázky. Něco takového, že by byla někdy nějaká překážka, jako říct si o tu pomoc. Nebo to neděláte a rovnou, teda, jako by.”

K6: „*No, tohle není jak, jako, pomoc. Jako, že si o tom se s ním povídat, to mi nepomůže. Mně pomůže ten chlast.*”

I.B.: „Dobře, tak jo. Vybavíte si vaši první zkušenost s návykovou látkou? Úplně první. A jaká byla? V jaký souvislosti to bylo?”

K6: „*No, na základce jsme hulili, já to děsně nemám ráda, ty stavy. Jsem hulila čtyři roky, jako, v skéro. No, já, jako, trávu listy, no, jako, v skéro kvalitní.*”

I.B.: „Tak to byla vaše první zkušenost?”

K6: „No.”

I.B.: „S kým jste poprvé tu návykovou látku měla?”

K6: „*S klukama ze školy.*”

I.B.: „A jaký byly ty pocity, když jste se to poprvé vyzkoušela?”

K6: „*Já vím, jaký to je dát si poprvé páрно. Tohle bylo takový divný, že člověk tomu nerozumí. Tenkrát to jsme se smáli pořád, že jo, po tom. Jsme se smáli, no. Dneska ty stavy nemám ráda. Tenkrát mi bylo jedno, jak vypadám, si to člověk neuvědomil na začátku, že jo. Že, no, za začátku se smál, nebo tohle, ty lidi se smějou, že jo, tak já vím a rozumím, že se zkouřeninama. Dneska to si připadám jak dylina na tom, takže to neberu.*”

I.B.: „A co vám vadí na tom, že si připadáte, nebo co vám způsobuje ten pocit, že si připadáte jak dylina, jak vy říkáte?”

K6: „No, vadí mi. Nevím, no. *Tenkrát mi to bylo jedno, tak jsme se smáli, člověk se na tom směje, ale dneska si přijdu jako mimo, tak nevím. Nevím, nějak mi to nesedí, přestalo mi to sedět. A všechno, jako, to je drogy.*”

I.B.: „Jako že vám přestal sedět, ten stav na tom?”

K6: „No.”

I.B.: „Co vás potom vedlo k tomu, užívat ty návykové látky dál? Co na tom bylo to, co vás k tomu jako motivovalo, to dál brát?”

K6: „*Nevím, jsem na tom byla závislá, ted'ka.*”

I.B.: „To se bavíme o té první zkušenosti ted'ka.”

K6: „No, no, o všem, vlastně.”

I.B.: „Ne, to já říkám, když jste se vrátila k té trávě, k tomu skéru. Tak co vás vedlo k tomu, jako, hult dál?”

K6: „Tak člověk se směje na tom, že se smál, tak.”

I.B.: „Jako, ta dobrá nálada nebo?”

K6: „Já totiž nesnáším to, že člověk na tom strašně žere. Jo, a ted' má chuť na všechno, a sněd by v úplně všechno. Tenkrát mi to nedošlo, to mi nevadilo.”

I.B.: „A co se vám na tom líbilo, že jste pokračovala dál?”

K6: „*Tak ten stav, to se mi líbilo. Člověk poslouchal hudbu, byl mimo, že no, tak. Tady mi to dělalo dobře, jako. Jsem si připadala jako člověk a ne jako zvíře na odstřel.*”

I.B.: „Na srdce? Nebo na duši?”

K6: „No, na duši, jasně.”

I.B.: „Na duši vám to dělalo, dobře. Kdy jste se poprvé uvědomila, že užíváte návykové látky více, než byste měla? A jaké situace vás k tomu vedla?”

K6: „*No, tak to jsem si uvědomila, až když jsem to přestala brát. Ted'ka nedávno zrovna. Když jsem to brala, asi víc než bych měla. Když jsem to brala, tak mi to fakt nedošlo. Když jsem se skoro předávkovala, to jsem byla hodně vysoký. No, opravdu. No, to je dobrá otázka, to mi došlo nedávno, že jsem to trošku asi přeháněla, teda.*”

I.B.: „Co to znamená?”

K6: „*No, taky se divím, že jsem to rozdýchala všechno, že se mi nic nestalo. Že jsem byla blízko ke zlatý dávce, třeba ke zlatý. A že jsem na to byla fakt zvyklá, že to bylo něco strašnýho. To si člověk uvědomí až pak, když je čistej.* Ten zvyk už je pryč, jak byl člověk zvyklej a ted'ka беру léky na to zpomalení tepu srdce, takže já si dát páрно, tak to nerozdýchám.”

I.B.: „Takže to pro vás mělo nějaký fyzický dopad, teda? Jako zdravotní?”

K6: „No, no. Že jsem vlastně jsem pochopila, že proč mi bylo tenkrát, pak už teďka nedávno ke konci jako špatně, jo? Že už jsem něco s tím jako měla, s tím zrychlením decháním, takže.”

I.B.: „Pokusila jste se někdy omezit nebo přestat užívat ty látky?”

K6: „Ne.”

I.B.: „Ne?”

K6: „Ne, nevím.”

I.B.: „Dobře. A nikdy jste nepřemýšlela nad tím, že byste přestala užívat?”

K6: „*Ne, nepřemýšlela. Nebo jako párkrát jsem to zkusila ale k hovnu, že jo. Ted' taky nepiju, jelikož jsem tady na azyláku.*”

I.B.: „Tak jaká byla vaše hlavní motivace pokračovat v tom užívání?”

K6: „Nevím. Jako mě ta závislost přišla, že až mě zavřeli do kriminálu. A ne poprvé, když jsem vylezla po dvou letech, tak ještě pak jsem byla další tři roky. Pak jsem se dělala další dvě roky, ale to už jsem přešla na alkohol.”

I.B.: „Za co vás zavřeli?”

K6: „Za krádeže.”

I.B.: „Takže, no, ale ta motivace k tomu začít teda, nebo jako pokračovat v tom užívání, nepřemýšlet nad tím, že bych přestala. Co je pod tou motivací schované?”

K6: „Jako motivací, jako teď chci přestat s alkoholem.”

I.B.: „Takže chcete přestat.”

K6: „No.”

I.B.: „Takže jste někdy uvažovala, že byste přestala?”

K6: „*Člověk cítí, se může cítit hezky i bez alkoholu. Krásně. Když i přemýšlím nad tím, jak ostatní lidi, jako že nepijou, jako vás, když si vezmu jako příklad nebo tady, že já jsem si taky vzpomněla na tom, že mě taky někdy v životě bylo krásně, bez toho alkoholu. A ten alkohol, to akorát spálí všechno.* Já jsem se asi po dlouhý době cítila, jak jsem se trochu odvykla, no. Takže jsem nebyla ani jeden den střízlivá, jako za 7 let. Jako jeden den, nebo jeden den, třeba jo, ale fakt mě nikdy nenapadlo, že bych přestala pít. To přišlo samo. Kvůli tý cukrovce mě motivovala doktorka, se léčím 3 roky, takže

2 roky jsem motivovaná. No. Já jsem dělala hodně velký pokrok, jako. To já na sobě vidím.”

I.B.: „Jak se dál vyvíjelo teda vaše užívání těch návykových chvilék? Se vrátíme od toho, od toho skéra.”

K6: „Jak by se to vyvíjelo? *Člověk zkusí pervitin, heroin.*”

I.B.: „Mně hned navazujete na další otázku, protože tady mám, jaké typy látek jste začala postupně užívat?”

K6: „*No, tak takovýhle postup bývá. No, vlastně člověk může začít na čemkoliv, my jsme to měli zadarmo, ten heroin. Rok, taky jsem na něm byla závislá, jsem s kamarádkou v sedmnácti. My jsme lezly po čtyřech, my jsme nemohly dojít si ani na záchod, jsem měla být po babičce, jsem tam bydlela rok a něco. My jsme ani nevěděly, že máme absták. Já jsem to nevěděla, nám bylo tak špatně, já jsem si myslela, že umřem, ty vole.* To bylo tak, to bylo strašný, jako pak přijel dealer a dal nám zase dávku, našlehnul nás.”

I.B.: „Zašlehnul vás?”

K6: „Našlehnul nás. Já jsem nevěděla tenkrát, že fakt, jsme to nevěděly, že to je absták.

I.B.: „A ten postup byl teda, začínala jste teda na tom skéru, pak pervitin, heroin a alkohol.”

K6: „*Pak zpátky pervitin a alkohol.*”

I.B.: „Jak se měnily ty vaše návyky a potřeby v souvislosti s tím užíváním?”

K6: „*Hm. Potřeby jsme braly každé den. Většinou.*”

I.B.: „Jste před chvilkou říkala i to množství, že bylo teda nějak jako velký.”

K6: „Jo, bylo. Přiblížilo se ke zlatým. Se divím, že to tělo to zvládalo. No, tenkrát, když jsem měla větší sílu, teď jsem slabší o něco. Starší, slabší. Zjistila, že stárnu.”

I.B.: „A pak teda po tom pervitinu se přešlo teda na ten alkohol.”

K6: „Hm.”

I.B.: „A tam teda ty potřeby byly jako jaký teda?”

K6: „Potřeby? No, na začátku jsem brala oboje a než pak mě zavřeli na ty druhé dva roky do kriminálu a jsem věděla, že chci chlastat, že budu chlastat a že drogy mi přestaly

dělat dobře. Když se mi špatně po nich dejchalo jako hodně rychle a to, tak ten alkohol, taky za začátku, teďka taky už toho nezvládnu tolik, co dřív. Těžko mi to moc nejde do hlavy, ale ono se to děje všem lidem, alkoholikům, že čím je člověk starší, tak to zvládne míň, což je zajímavý.”

I.B.: „Přijde vám to zajímavý?”

K6: „Docela jo, teda, když si vezmu, co jsem vychlastala dřív a co teď, kdy kamarádka, lidi, co jsou nemocný a většinou maj nemocný játra nebo slinivku, takže se spousta lidí uchlastali, kamarádů, že jo, a spousta dalších jich trpí, tak jim stačí fakt trošku a už jsou kantáre.”

I.B.: „Jaký důsledky mělo to vaše užívání na nějaký každodenní život?”

K6: „*Důsledky? Počkat, důsledky. Když mě vyhodili kvůli tomu z azylu, hodněkrát. Hlavně kvůli drogám. Kvůli chlastu vlastně taky, no ale, no tak co, no, tak člověk dělá průsery.*”

I.B.: „Ta otázka je vlastně směřovaná, jestly byly, jako, jestli to užívání, když to zaměníme trošku do lajcké podoby, tak jestli ty důsledky, lomeno průsery, tak jestli to pití mělo vliv na vaše, jako, nějaké průsery v každodenním životě?”

K6: „*Určitě. Hlavně to, co to dělá s těma lidma, že pak, jako, když člověk dělá takové věci, který fakt, fakt nevěří tomu, že to udělal, jo. A což se mi začalo dít zase znovu. Což, jako, se mi moc líbí, protože jsem byla, jako, normální, si myslím, že, jako, jsem to zvládala a teďka dělám věci, že se zase držím za hlavu a říkám, to není možný, že jsem tohle někdy řekla, nebo udělala. Trapasy se dějou.*”

I.B.: „Co to znamená trapasy?”

K6: „*No, trapasy. No, nechci to, já nevím. Dřív jsem viděla, když jsem se někdo objevovala s nahou prdelí a policajti mě vyhodili. To bylo dřív, když jsem začínala na rumu, který už nepiju. Jsem se někde válela, no, jako, na konci, takže, jako, pěkný. Já sem jim to nevěřila, než mi to ukázali na fotce, no, strašný (smích).* No, ale to trvalo tak první tři, čtyři roky. Ono se taky vypije jinak, když je člověk doma.“

I.B.: „Jasně. A jak se pije, když je člověk doma?”

K6: „*No, má to blízko do postele (smích).*”

I.B.: „Cože?”

K6: „*Máte to blízko do postele (smích).*”

I.B.: „Jo, takhle.”

K6: „No. A takový člověk je veselý a tohle, ale někdy fakt se drží za hlavu druhý den. Tak to je ten, jako, to má každej, vlastně. To má každej. To ten alkohol dělá, proto mě to začlo štvát, teďka jako. Placka denně by stačila.”

I.B.: „Placka denně?”

K6: „*Hm. Po práci. No, jako. Nebo nějaký léky na úzkost.*”

I.B.: „A vy berete léky na úzkost?”

K6: „No, беру no.”

I.B.: „Když se budeme bavit o tom pití, co konkrétně jste hledala v těch návykových látkách? Nebo celkově, teda, nejen v tom pití.”

K6: „*Tak jdu na zábavu, pustíš si hudbu nebo tak? Na těch drogách. Nesnaším ty stavy, jsou falešný, hrabou se v blbostech, kabelkách, v odpadkách. Prostě fakt nesmysly to jsou. Proto to neberu, už to nechci (tváří se znechuceně).*”

I.B.: „A v tom pití?”

K6: „*Pití, tak to se člověk směje, zvedne mi to náladu, dřív jsem taky měla o chlastu, ale to už je hodně dlouho, že jsem pořád brečela, že alkohol spouští slzy. Ale to přešlo, teď to mám opačně. Dlouhodobě. Když jsem měla v těch sedmnácti, já jsem se taky utápěla v alkoholu. Proto jsem věčně brečela.*”

I.B.: „Proč jste se utápěla v sedmnácti v alkoholu?”

K6: „*Nevím, jsem byla tady lítostivá, no. Prostě máma nemocná, furt tlačila, že ve třinácti do práce, hlídat děcka, vařit, převazovat ji tu nohu, že jo, ale nikam jsem nemohla a vedle prcal táta, ve 3+1, prostě na palici, tohle. Tak jsem chlastala pak, no. Tak to ve mně spouštělo slzy, ten alkohol. Teď mi to dělalo dobrou náladu, veselou. A nebo mi to pomůže na ty úzkosti.*”

I.B.: „Jako že vám je to pomůže zahnat?”

K6: „Jde o to, jak se člověk cítí, jenom to propálit, jenom to spálit.”

I.B.: „Jako že si tím pitím spalujete i nějaké věci.”

K6: „No, ta úzkost se dá spálit, propálit.”

I.B.: „Takže úzkost se dá spálit?“

K6: „No.“

I.B.: „Z čeho jsou ty úzkosti?“

K6: „Že se cejtím uboze.“

I.B.: „Že se cítíte uboze?“

K6: „*Uboze, no. A to má spoustu lidí, já nevím, z čeho jsou úzkosti jako, taky na to berou léky. To je něco s tělem, asi. Má něco špatně v těle. Asi jo.*“

I.B.: „Jaký pocity nebo stavy jste hledala při tom užívání?“

K6: „Stavy?“

I.B.: „Stavy.“

K6: „Stavy, stavy při užívání drog? To byly stavy, no.“

I.B.: „Ale jaký jste hledala? Co jste chtěla od těch drog?“

K6: „*Když se člověk naučí na sex, tak je to špatný. Protože dokad' si pustí hudbu a je někde s kamarádem a je to fajn a tohle. Jenomže stejně mi to přijde takový falešný. Prostě všechno je to falešný. Všichni si je daj a ted' se všichni milujou. Všem je dobře a to samý vlastně dělá. Víte, i ten alkohol ne, že se všichni milujou, ale taky mi to přijde takový, že nevím, no. Jako na zvednutí nálady prostě, ale ty drogy jsou strašně falešný, to je prostě... faleš.*“

I.B.: „A kolem toho a stavu okolo toho sexu. Když byste se...“

K6: „Jako někdy je člověk nadrženej, někdy člověk rozsekanej.“

I.B.: „Jo, jo, jo, ale já myslela spíš, jestli jste třeba hledala stavy, který vám se netýkaly třeba tolik toho sexu, ale spíš třeba nějakého vnitřního.“

K6: „No. Jasně.“

I.B.: „Jasně.“

K6: „Jo, jako že mi je dobře potom.“

I.B.: „Teď hledám, jak vám tu otázku formulovat. Hledala jste v tom třeba někdy únik?“

K6: „Já jsem tomu jako nic nehledala, ale člověk je závislej na těch stavech.“

I.B.: „Jak jste se třeba cítila, když ty účinky té dané látky pominuly?“

K6: „*Hrozně, jako každé. Dojezdy, jo, tohle to, to není pěkná věc. Hlavně to trvá strašně dlouho, než ten člověk usne, než to opravdu přejde. Třeba další den a půl, jako než to z něj pak vyleze, když už je mu blbě.* A potřeboval by si znova dát a tak ten dojezd je fakt, jako dlouhý, no.”

I.B.: „Hmm, ale jako duševně.”

K6: „Duševně? No, ten dojezd je se mnou, jako, určitě horší, než normálně, že se ... se třeba cítí, to je, ty dojezdy jsou nejhorší, no.”

I.B.: „Tak, můžu teda tu otázku ohledně těch návykových látek a toho hledání v tom nějakých emocí, pocitů či čehokoliv, opustit?”

K6: „No, ano. No. Co?”

I.B.: „Jestli máte pocit, že jste řekla všechno, mám pocit, že to je teď trochu zmatený, ale nevím, jestli zaznělo všechno.”

K6: „Tak snad jo.”

I.B.: „Jo? Jo. Protože já mám pocit, že vy rozdělujete hodně ty návykové látky jako tvrdý drogy a to pití.”

K6: „*No. Jsem blbá, no. Jako, jsem takový tupý zvíře,*”

I.B.: „Ne, nejste, nejste. Já možná tu otázku pokládám složitě, to se omlouvám já. Asi cítím, že je potřeba rozdělovat u vás, co hledáte v drogách a co hledáte v pití. Jako v alkoholu.”

K6: „*Já v tom nic nehledám. Ten alkohol, to chce to tělo, že jo? Tělo to chce. To potřebuje, jako někdo potřebuje, jako všichni potřebují vodu, tak my potřebujem doplnit ten alkohol. Já prostě nevím, jaký to je být dýl čistá. Já to nevím. Já ho vždycky doplním, protože buď se cejtím tak ouzko, že to tělo to chce, prostě potřebuje.* Jako nemám nějaké obšťáky, že skáču do vzduchu, to mám taky za sebou a nemám toho tolik jako třeba jiný lidi, ale už teď je mi tak, jako nějak, že bych se napila třeba.”

I.B.: „Ted’ka?”

K6: „No. Bych tam kopla placku, aby bylo to ok.”

I.B.: „Co vám to pití dává?”

K6: „*Pomáhá mi na ty úzkosti, no, to je fakt, jako když řeknu od problému k problému, tak záleží kdy, jako jestli mi někdo jede na psychiku. Ted' mám pár dní klid, takže, ale zase piju kvůli něčemu jinému. Dřív jsem tak kočírovala úplně jinak. Když jsem měla klid, tak jsem nepila. No, ted' piju, protože to chce to tělo. Ale nevydrží jeden den nepít.* Je takový počasí, že spousta lidí se cítí úzko, nebo jo, to počasí tak působí, že no, tak nevím, ale mám se na počasí, ale o tom, že jsem zvyklá na to chlastat každý den, pomalu, no tak. To tělo to chce, ještě nemám abst'áky, tak.”

I.B.: „Pamatujete si, kdy jste se třeba poprvý napila?”

K6: „Tak jsme chodili jako děti na diskotéky.”

I.B.: „Tak tam byla ta první zkušenost s pitím.“

K6: „Tak to dělají i dnešní mladiství, což jsem nad tím přemýšlela, tak my jsme dělali to samý co oni, takže je to pořád stejný. To před těmi dvaceti, třiceti lety.”

I.B.: „To asi jo.“

K6: „Taky hlavně proto, že jsem to... (*zamyslí se*)... když jsem ublížila malému dítěti a že to lidi vědí, a myslím si, že by mi mělo dát pokoj po těch letech, mám právo taky žít normalní život.”

I.B.: „Co to znamená, že jste ublížila malému dítěti?”

K6: „*V patnácti letech jsem znásilnila malýho kluka, to bylo v té deset minut. Lituju toho strašně moc. Bůh to ví.*”

I.B.: “Co to znamená, že všichni okolo to ví?”

K6: “*Ne, teda pardon, ale tak se to o mně ví, co já s tím mám dělat? Táhle jsou lidi, kteří to dělají dennodenně. Dělají horší věci, než já. Ještě jsou násilný a všechno. Mně se to stalo prostě omylem, takhle to vidím, takhle to беру. Stalo se to omylem a je mi to moc líto. Je to fakt jako, že jsem se držela za hlavu, proč zrovna já, proč jako zrovna on. Proč jako se to stalo, stalo se to oboum dvoum. Jo, nebylo v tom žádný úmysl, nebylo v tom nic, nebyly v tom žádný choutky, nebylo v tom nic. Prostě jsem zjišťovala, že se mi tam dole něco děje. A ten kluk na mě koukal a já nevím, jak se to seběhlo rychle. Prostě měl prostě nezůstalo vedle, že jo, já musela doma hlídat, je to strašný, úplně strašný. A s tím už budu žít celý život a celý život se to se mnou potáhne. Teda doufám, že z toho neměl jako nějaký traumata.*”

I.B.: „Jako ten kluk?“

K6: „No jasně. Protože oni ho pak odvedli, že rodiče to věděli, sousedi, soused to věděl. Nikdo mi nic neřek. Máma brečela, strašně, že jo. *Máma se ptala, co jsem udělala, řekla, mami nic, tak co jsem něco měla říct. Bylo mi patnáct, takže už jsem právě zodpovědná, kdyby mě chtěli zavřít dneska, nevím, jestli to je promlčený. Je to do osmi let sazba. Takže jako je. A pak jsem měla sex se psem, jako až poměr. Prostě vztah, víte co. Jsem taková šmucik, že mi stejně nic jinýho nezbývalo, no.*“

I.B.: „Byla jste s tím, nebo řešila jste někdy ty svoje pocity k tomu s někým?“

K6: „Nevím.“ *(zmateně kouká do okna)*

I.B.: „Trochu se ztrácím v interpretaci, přiznám se. Jestli jste o tom někdy mluvila s někým?“

K6: „No, tak někomu jsem to řekla. Ale já myslela, že já už jsem to v životě zapoměla tenkrát, než jsem přišla na to, že jsem si na to vzpomněla, když jsem myslela, že nevím. *Že jsem na to vůbec zapomněla v životě. Že tohle se dá zapomenout. Že něco takovýho jsem udělala. To pak jako člověk neví, co má dělat. To je prostě všechno hrozný zjištění, že tohle jsem udělala. Tak já bych měla spíš koukat na to, nebo koukat, jak se v tom cítí třeba ten kluk. To je úplně jedno. Důležité je, jak se cítil ten kluk. Potom, to je mi líto, jestli z toho má nějaký trauma nebo tohle. Já jenom, aby to lidi věděli, že to je opravdu upřímný, tohle.*“

I.B.: „Já vám to věřím.“

K6: „To, jak se cítím, já to už ... jak se cítím. Na piču. *(zvedne hlas a mluví podrážděně).*“

I.B.: „Klidně od toho můžeme upustit.“

K6: „Když jsem si to uvědomila, tak jsem na to pak zapomněla v životě. A kvůli těm lidem bych na to ráda zapomněla znovu, abych měla opravdu klid taky. Už to je 25 let, takže. Nechci, aby se v tom někdo hrabal v těch Bohnicích.“

I.B.: „Tak když jim to neřeknete, tak nebudou.“

K6: „Oni to ze mě dokážou vytáhnout. Oni jsou hodně chytrý.“

I.B.: „Ale zároveň si myslím, že je možná na místě to s někým probrat a trochu si tomu svědomí ulevit.“

K6: „Přede všema těma lidma tam, co tam všichni budeme sedět. Jak se ke mě budou chovat, jako k největší špíně nebo já nevím.”

I.B.: „Proč by to dělali?”

K6: „No, jak byste se, nevím, ne vy. Vy jste v pohodě, ale... Každý to bude odsuzovat.”

I.B.: „Neměli by.”

K6: „*Já bych chtěla mít v životě ještě čistý srdce tady od toho.*”

I.B.: „A to nepůjde jinak, než že o tom budete mluvit. Pojdme od toho, vidím, že je to pro vás velké téma. Tak, kdy přišel ten zlom a přišla jste o bydlení?”

K6: „No, to přišel můj tatínek, kde jsem bydlela u něj. On falšoval nájem, jsem slyšela pár let tedy, nevím kolik, jestli pět. *Pak jsme tam ještě bydleli, v šestadvaceti, to jsem skončila na ulici poprvý.*”

I.B.: „Jak jste reagovala tady na tumhle situaci?”

K6: „*Tak já měla chlapa, který měl otevřít všechny baráky, že jo. Šroubovákem, čímkoliv. Takže jsme spali po barákách. Samozřejmě, že na nás lidi přišli tak, že nám smrděly nohy (smích). Takže jsme spali na půdě, jo. Nebo ve sklepích. Vždycky nás našli podle smradu, takže.* Nejlepší je to takhle v zimě, spousta lidí nás třeba nechalo, jo. Tak ráno vypadněte a uklidte to tady.”

I.B.: „Jak se změnil ten váš život po ztrátě bydlení?”

K6: „*No, tak tenkrát to byl šok, že jo. Nevěděla jsem, že jsou nějaké azylové domy, stejně bych tam nešla, protože jsem byla závislá psychicky. Hodně závislá, takže jsem přišla i o syna díky tomu, protože dala jsem tu přednost jít na léčení a na Červený dvůr, ale byla jsem závislá na tom chlapovi. Což má mít první přednost dítě, že jo.* To jsme na to taky přišla až později, že jo. Jak se to změnilo? Jak se to změnilo? Teď už jsem na tom dobře, šest let bydlím. Říkám si, že už to nezvládnou jako dřív, že už taky nejsem nejmladší.”

I.B.: „Cítila jste se někdy omezovaná jako žena?”

K6: „*Možná, ale už si to nepamatuju. Určitě jsem to zažila. Prostě ženský to maj těžký, každej po nich něco chce, že maj bejt krásný, makat a ještě bejt chytrý a nedělat průsery.*”

I.B.: „Určitě jste to zažila, dobře. A pamatujete si třeba, jak jste se cítila?”

K6: „*No, jak jsem se měla cítit jako ženská, když má menší sílu než chlapa, teď nevím, co ji ten chlap udělal. Třeba na ulici nějaký cizí. Když ho potkáte, lidi prostě jsou surový jako, no.*”

I.B.: „Kdybyste tam měla najít třeba nějakou emoci?”

K6: „*Emoci? Slabotu, je to emoce? To není emoce, ale jakože slabost.*”

I.B.: „Slabost? Můžeme to asi použít. To není emoce, ale dá se to použít.”

K6: „Člověk s tím nic neudělá, že jo? Tak se neubrání se prostě.”

I.B.: „Jaký důsledek měl tady tenhle ten váš jako pocit? Nebo jaký důsledek to mělo třeba ve vašem chování nebo rozhodování?”

K6: „*No, tak jako člověk nevím, ty chlapi jsou jako surový, takhle na té ulici. Důsledky chování.*”

I.B.: „Jako vaše důsledky?”

K6: „Zatím mě nikdo nenapadl, jo? Takhle. Takže jako kdyby mě někdo napad, tak. Bezbrannost, že jo? Tak se můžeš cítit bezbranně.”

I.B.: „No, tohle je spíš důsledek, spíš jak jste na to zareagovala, jak jste se změnila na základě té slabosti, kterou jste pocítila.”

K6: „*Jak se můžu změnit? Jak se můžu změnit, nijak. Cítím se bezbranná, to je celý.*”

I.B.: „Dobře. No já jsem to spíš myslela tak jako, jestli jste třeba obezřetnější, máte ostřejší lokty nebo něco takovýho, tak to je myšleno. Ale jestli něco takového nemáte.”

K6: „Ne.”

I.B.: „Tak nemáte. Dobře. Napadá vás jaká pomoc ženám bez domova, aby se měla více nabídnout?”

K6: „Jak jako ženám? *Dyk dostanou všechno, ne? Dostanu nebo ne všechno. Je málo míst. A málo lidí za kým jít na pokec a ne pro úkoly do individuálního plánu nebo jak se ten papír jmenuje.*”

I.B.: „Je málo míst.”

K6: “ Protože jich je 16 a chlapů bejvá 80.”

I.B.: „A pak jestli třeba nějaká třeba typická služba, co by se třeba ženám mělo víc poskytovat? Nebo nějak třeba víc podpory?”

K6: „*Určitě sprcha, když máme menstruaci. To je hlavní věc. A nějaké vložky a to... A i tampony, ty nedávají. To je první, co se potřebuje.*“

I.B.: „Máte pocit, že tam je třeba tenhle limit, když ta žena má menstruaci, že třeba ty hygienické podmínky nejsou pro tu ženu tak jako zajištěný.”

K6: „Ano. To rozhodně.”

I.B.: „Napadá vás ještě něco k tomu? Nebo třeba nějaká podpora jiná? Nemusí, jo. Tohle je dobrý. Určitě je to jako k zamyšlení. Jaký si myslíte, že mají třeba ženy jako překážky k tomu říct se o pomoc?”

K6: „*Ženy, záleží. Já nevím, já myslím, že ty mladé, že neví.* Tak jsem pomohla pár mladým holkám, ale to už je taky hodně let, takových deset. Když někoho potkám, tak jsem už snažila dát číslo tady na azytku nebo jako číslo na vás (*směje se*). A to jsem ještě běhala po Káčku, že tam byly sprchy, to nevím, jestli funguje. Tam taky nechoděj, tam bylo těch možností víc. Oni to pak zrušili, pak to obnovili. To je taky těžký.”

I.B.: „Tak a poslední otázka. Jaký změny byste doporučila při zlepšení situace žen bez domova?”

K6: „Změny pro ženy bez domova?”

I.B.: „To už jsme se vlastně řekly, že jako víc služeb.”

K6: „Jo, určitě.”

I.B.: „Víc v hygienických zázemích.”

K6: „Určitě.”

I.B.: „Ještě něco?”

K6: „*Já nevím, tak tohle je to nejdůležitější a taky ten pokec, aby nemusely chlastat jako já a někdo je poslouchal a nebo někdo, kdo je nebude kritizovat. Třeba jako vy. Aby byl člověk čistej a měl kde složit hlavu, když je těch minus deset, když je zima. Nebo když vůbec. Prostě lidi co nesouděj. Třeba na vás poznám, když jste nasraná, že jo (*směje se*), ale jako já třeba vím, že jste vždycky nasraná, jen když něco podělám, jakože ale jinak to, že si dovolím to posrat je i proto, že mě nesoudíte. Ale jako nejenom vy, ale ostatní tady. Když jdu na ulici, tak právem.*”

I.B.: „Tak to nevím, jestli je pro mě lichotka, že se tvářím, jak říkáte nasraně (*zasměju se*). Nicméně. Chcete ještě něco doplnit? Co by vás napadlo tady a neměla jsem na to otázku?“

K6: „Ale jako. Já si vždycky řeknu: A kurva, je nasraná (*směje se*). Jenže pak mi dojde, že vím, že proč, že jo. No a doplnit. No, co já vím, asi ne. Nic, mě napadá.“

I.B.: „(*směju se*) Tak já vám teda děkuju.“

K6 – Shrnutí

1. Sebevnímání a vnitřní konflikty

Respondentka vyjadřuje vnímané sebevědomí a úzkost od dětství. Uvádí například, že byla v dětství a mládí často lítostivá a hysterická, což vnímala jako přehnanou citlivost, kterou přisuzovala své povaze. Tento prožitek vnímá jako dlouhodobý, přičemž poukazuje na to, že její partner v dospělosti použil násilí a „vymlátil to z ní.“ Tyto zkušenosti přispěly k jejímu pocitu méněcennosti, což vedlo ke sníženému sebevědomí a k postupnému rozvoji úzkostí.

2. Vztahy a traumatické zkušenosti

Vztah s partnerem byl charakterizován jako složitý a násilný. K6 popisuje násilí, závislost na partnerovi i na návykových látkách. Tento vztah vnímala ambivalentně: jako podporu, kterou jí partner poskytoval, ale zároveň jako destruktivní sílu plnou konfliktů a násilí. V oblasti rodiny respondentka zmiňuje hluboký konflikt s matkou, psychické vydírání ze strany matky (např. hrozby sebevraždou). Na respondentku měla také zásadní vliv závislost matky na lécích a její zdravotní stav, což vnímala jako příčinu některých svých problémů v dospívání a také jako zdroj zátěže v dospívání, kdy se o matku musela starat. S otcem měla ambivalentní vztah, kdy ho sice respektovala, ale současně popisuje, že její otec měl dlouholetého partnera, což ji matka v dospívání oznámila způsobem, který respondentku zmátl a citově zasáhl.

3. Sebedestrukce a hledání úniku v návykových látkách

Od raného dospívání se respondentka začala uchýlovat k návykovým látkám, které představovaly únik od jejích vnitřních a vnějších konfliktů. Postupně přešla od užívání lehkých drog ke tvrdým látkám a alkoholu, který začal sloužit jako „lék“ na úzkosti. Vnímá alkohol jako prostředek úlevy od duševních stavů a tělesného nepohodlí, který

jí umožňuje uniknout před problémy a pocity bezvýchodnosti. V současnosti se také potýká se závislostí na alkoholu, kterou interpretuje jako fyzickou potřebu.

4. Sociální očekávání a tlak společnosti

K6 cítí, že její životní zkušenosti ji odsunuly mimo společenské normy a očekávání. Zmiňuje, že nikdy neměla pocit, že by od ní společnost či blízké okolí něco očekávalo, až do doby, kdy od ní pracovnice azylového domu začala očekávat, že projde léčbou závislosti. Tento nový požadavek je pro ni zvláštní a vede ji k zamyšlení nad tím, zda je vůbec schopna tyto požadavky naplnit.

5. Pocity selhání a sebepodceňování

Na několika místech rozhovoru K6 reflektuje svou vnitřní potřebu být vnímána pozitivně, přestože má silné pocity selhání a viny. Tyto pocity se projevují například v jejím vztahu k sobě a k vnímání vlastní minulosti. Na jedné straně vyjadřuje touhu „mít čisté svědomí“ a být vnímána pozitivně, zatímco na druhé straně se považuje za „šmucíka“ a má potřebu pít a užívat návykové látky, aby si ulevila od úzkostí a viny, kterou cítí vůči ostatním.

6. Vliv genderových rolí a zkušenost bezdomovectví na sebevnímání

K6 uvádí, že jako žena čelí specifickým výzvám, které souvisejí s bezdomovectvím a genderovými rolemi. Zdůrazňuje, že ženy na ulici čelí bezpečnostním rizikům a nutnosti být neustále ostražitě vůči mužům, kteří je mohou ohrožovat. Výrazně zmiňuje, že ženy bez domova potřebují jiné hygienické zázemí, a že přístup ke sprše a hygienickým potřebám jako jsou vložky a tampony, by měl být lepší.